הארץ

85 אג' יום ד' כ"ח אייר תשמ"ז, 27 במאי 1987 VOL. 68/20694 MAY 27 1987
(כולל מע"מ (באילת 73 אג'))

חדשות הארץ

בגליון זה:

הדו"חות של ועדות רוטנשטרייך ואבן

שיחות היום

עם: פרופ' זאב וילנאי, חתן פרס ישראל.
על: 20 שנה לאיחוד ירושלים. (עמ' 2)

★

מפקד כלא עזה מרצ'ל לבל יועבר מתפקידו עקב בריחת ששת האסירים (עמ' 2)

★

פרופ' יצחק זמיר: "כאשר אנשי שב"כ עוברים עבירות בחקירה — יש לתקן המעוות בבית המשפט" (עמ' 2)

שרות הארץ

מזג האוויר

- ירושלים: 31–18.
- תל-אביב: 27–17.
- באר-שבע: 36–17.

זכו בלוטו

בהגרלת הלוטו שנערכה אתמול עלו בגורל המספרים הבאים: 29, 30, 33, 34, 40, 41. המספר הנוסף: 14.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5904	+0.0041
נוסעים	1.8903	+0.0049
שחור	1.5900	-

שער הסל

יציג	1.6764	-0.0013

בגליון זה 16 עמודים

המורים: נשבית את כל מערכת החינוך ממחר

אם לא תחול התקדמות בשיחות בנדנסים

מאת נילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

אם לא תחול התקדמות בפגישה היום בין שרי החינוך והאוצר, בנוגע למחלוקת על תקציב החינוך, אפשר
סוף בעמוד 2

דלק לתעשיה מתייקר עד 18%; החשמל — ב-6%

מאת אריה לביא
כתב "הארץ" לענייני כלכלה

הלילה בחצות עולים מחירי מוצרי הדלק לתעשיה בשעורים שבין 10% ל-18%. בעקבות העלאת מחירים זו עולה מחיר החשמל ב-6% על כך החליטו שר האנרגיה והתשתית ושר האוצר.
(סוף בעמוד 5)

שוק ההון

ירידות קלות

מאת אריה לביא

לאחר כמה ימים של ביקושים ועליות שערים השתנתה מגמת המסחר בשוק המניות ולהרבית הניירות הופיעו הצעים. היקפם לא היה גדול והם נקלטו תוך ירידות קלות.

בתחילת המסחר, במהלך הסיבוב הראשון במסתנים, נרשמו ביקושים למניות ואף עליות שערים, אך במהלך שני הסיבובים האחרים השתנתה המגמה. קרנות הנאמנות דיווחו על ביקושים לתעודות של 10 מיליון דולר.

עורך את העמוד: בניה שפירא

נטיית חריש: ועדת חקירה משפטית לשב"כ על נאפסו

ועדה כזו תוכל להמליץ, אם תמצא לנכון, על חקירה משטרתית נגד חוקרי נאפסו • גינוסר אינו מתכוון להתפטר ממכון היצוא

מאת עקיבא אלדר
מוסרו המדיני של "הארץ"

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש ימליץ ככל הנראה עד סוף השבוע בפני הממשלה להקים ועדת חקירה משפטית, על פי חוק ועדות החקירה, לבדוק את דרכי פעולתו של השב"כ ובתוך כך גם את פרשת חקירתו של עיזאת נאפסו. חריש דבק בהמלצה שהגיש לממשלה כבר לפני חודש וחצי וסבור כי נקיטה בדרך זו עדיפה על חקירה משטרתית ומתיישבת עם החלטת בית המשפט העליון בענין ערעורו של
(סוף בעמוד 5)

תחושת הקלה ב"פורום ראשי הממשלה"; איש מהשרים אינו מתכוון להסיק מסקנות אישיות

ועדת רוטנשטרייך: האחריות על הממשלה כולה; ועדת אבן: פרס אשם יותר, כראשון בין שווים

סיפוק בדרג המדיני מהחיזוק שנתנו שתי הוועדות להצהרה כלפי ארצות-הברית, כי איש מהשרים לא ידע על הפעלתו של פולארד ולא אישר אותה • שמיר, פרס ורבין אינם מתכוונים להתייחס לדו"ח של ועדת אבן — בטענה שמדובר בדין וחשבון של ועדה פוליטית

ג'ונתן פולארד

שמעון פרס

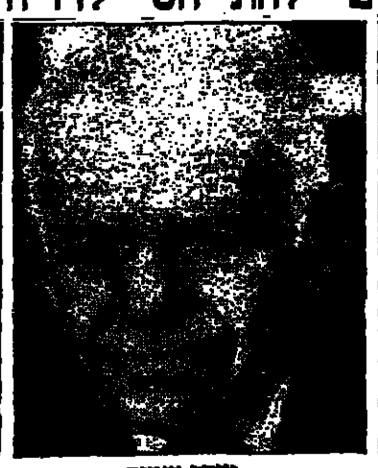
יצחק שמיר

יצחק רבין

משה ארנס

רפי איתן

אביאם סלע

פרשנות

פרס שילם את המחיר הכבד

התמונה שעלתה מן הממצאים היתה קודרת: מחדל, רשלנות וטעות • גיוס פולארד לא היה פרטיזני • השרים נכשלו, המבצעים נכשלו וגם סיפור הכיסוי • מסקנה נוספת מעיון בדו"ח אבן: פוליטיקאים לא יכולים לחקור פוליטיקאים

מאת דן מרגלית

דו"ח ועדת המשנה לענייני מודיעין של ועדת חוץ וביטחון שחקרה את פרשת הריגול של ג'ונתן פולארד — ובוודאי סיכומם המקביל של יהושע רוטנשטרייך וצבי צור — לא יגרום לרעש אדמה פוליטי ולא יזעזע את הנהגת המערך והליכוד.

במפתיע דו"ח הפוליטיקאים הזיק יותר מים מאשר תוצאות התיקו בין הליכוד לבין המערך של הצמד רוטנשטרייך-צור. כמה שעות לפני סיכום דיוניה של ועדת החוץ והביטחון, בשיחה בארבע עיניים בין הח"כ אבא אבן לבין ח"כ אהוד אולמרט, הושגה פריצת הדרך שמוססה את התיקו בין שני הגושים הגדולים. אבן שהכבע
(סוף בעמוד 4)

ארבעה בסירה רעועה אחת

האיזון השומר על ממשלת האחדות בכל אשר תפנה ממשיך לסוכך עליה

מאת עקיבא אלדר

ועדת הבירור הקודה ועדת רוטנשטרייך-צור הוציאה מפרשת פולארד את כל העוקץ הפוליטי. היא שמרה על ה"תיקו" הנצחי בין שני ראשי הממשלה — פרס ושמיר — ובין שני שרי הביטחון — ארנס ורבין, והאיזון השומר על ממשלת האחדות בכל אשר תפנה, ימשיך לסוכך עליה.

יתרה מזאת, לאחר שציינה את חלקם של אלה בפרשה, היא מניחה את האחריות לפתחה של הממשלה כולה, בקבעה כי "הממשלה כולה חייבת לקבל על עצמה את האחריות על כל המחדלים שצוינו בדו"ח, ולהודיע על כך ברבים".

כיוון שאין להניח כי הממשלה כולה, על שרי הליכוד והמערך, המפד"ל וש"ס מתכוונת להוליס על התפטרותה, מותר לקבוע כי האחריות תישאר בפתח ולא תפריע את מנוחתם של הפוליטיקאים. אמנם היה ברור איפוא שהדרג המדיני יאמץ את דו"ח רוטנשטרייך על קרבו וכרעיו, ויטיל שיקוצים בדו"ח ועדת אבן, הדרג מעקרונות הסימטריה בין שרי המערך לשרי הליכוד. הטענה שנשמעה בהנהגת המערך — ששריו ספגו מכה גדולה יותר מוועדת הכנסת — היתה
סוף בעמוד 5

אבן הצטרף לח"כי הליכוד — ותמך בניסוח המחמיר יותר כלפי פרס

ביקורת על רבין שקיבל חומר מודיעיני רגיש במיוחד בקצב מוגבר ולא עמד על המשמעות החמורה של מקורו • ארנס הודה שלא הטיל פיקוח על איתן בשל היותו טרוד במלחמת לבנון • ביקורת חריפה על ראש הלק"מ רפי איתן שלא גילה תבונה, הפגין חוסר שיקול-דעת וגרם קשיים רבים למדינה • אל"מ אביאם סלע לא פעל מתוך שיקול דעת; הופעתו בפני הוועדה לא היתה עקבית ומדוייקת • ביקורת על הרמטכ"ל לשעבר לוי ולפידות

מאת דן מרגלית
מוסרו הפרלמנטרי של "הארץ"

הוועדה הפרלמנטרית לחקירת פרשת ג'ונתן פולארד מצאה את ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס אחראי יותר מעמיתיו יצחק שמיר ויצחק רבין להחלטות שהתקבלו במהלכה.

"בשיטה הפרלמנטרית הקיימת בישראל, מעמדו של ראש הממשלה הוא כשל ראשון בין שווים. הואיל ופרס היה ראש הצוות שטיפל בפרשה — אחריותו הפרלמנטרית בעניין זה עודפת".

ניסוח זה התאפשר לאחר שח"כ אבא אבן מהמערך תמך בו יחד עם עמיתיו מהליכוד אהוד אולמרט, אליהו בן-אלישר ודוד מגן, ונגד דעת שני חברי הכנסת מהמערך — שמחה דיניץ ומיכה חריש.

הוועדה קבעה כי הדרג המדיני לא ידע מראש על גיוסו של פולארד והפעלתו. עם זאת, אין לתאר את הפרשה כאירוע פרטיזני, מאחר שבוצעה על-ידי אנשים מהדרג המבצעי שהיו מוסמכים לכך.

הוועדה מתחה ביקורת חריפה על ראש הלק"מ, רפי איתן, שהיה "חייב להבין שמעשה כזה עלול לסכן אינטרסים חשובים של ישראל ולפגוע ביחסי הידידות בין ישראל לארה"ב". הוועדה קבעה כי בנושא פולארד לא גילה רפי איתן תבונה, הפגין חוסר שיקול-דעת וגרם קשיים רבים למדינה.

הוועדה גם מתחה ביקורת על אל"מ אביאם סלע, מפעילו של פולארד, "שלא פעל מתוך שיקול דעת... השכל הישר היה אמור לשכנעו לא לקחת חלק במלאכה שהוא אינו בקי בה. בעת הופעתו בפנינו סלע לא היה בהיר, לא היה עקבי וגם לא דייק".

הוועדה גם מבקרת את הרמטכ"ל לשעבר משה לוי ומפקד חיל האוויר עמוס לפידות, שהפעילו "שיקול-דעת לקוי בפרשה זו", בהיענותם לבקשה להסתייע בסלע בפעולה זו. הוועדה רשמה בפניה בסיפוק את הודעתו של שר הביטחון יצחק רבין "בסוגיית ההסתייעות בקציני צבא". כן נמתחה ביקורת על מנכ"ל משרד הביטחון, מנחם מרון, שלא הפעיל כל בקרה מחוץ לתחום המנהלי של הלק"מ.

ארנס או רבין?

הוועדה הטילה אחריות על שר הביטחון לשעבר משה ארנס, שבתקופת כהונתו החל פולארד בהעברת מידע. ארנס הודה שלא הטיל פיקוח
(סוף בעמוד 5)

תוך חילופי דברים קשים אישר הקבינט דו"ח רוטנשטרייך

שרון דרש כי פרס יתפטר • פרס: קיבלתי החלטות נכונות; מה פשעי? • וייצמן: מדוע שר הדתות והחקלאות אשמים גם כן?

מאת עקיבא אלדר

הקבינט אישר סמוך לחצות את פרסום עיקרי המסקנות של דו"ח ועדת הבירור בראשות ד"ר יהושע רוטנשטרייך. הישיבה נמשכה תוך חילופי דברים קשים בעיקר בין שר החוץ שמעון פרס ושר התעשייה אריאל שרון. במהלך חילופי הדברים דרש שרון כי פרס יתפטר מהממשלה.
סוף בעמוד 5

משמעות דו"ח רוטנשטרייך: אף אחד מהמעורבים לא נתבע להסיק מסקנות

רוטנשטרייך: הדו"ח מדבר על אחריות אך לא על מה צריך לעשות עם האחריות הזו; זה ענין של הכנסת, של הציבור • רק 6 מתוך 60 העמודים הותרו לפרסום כדי לא לפגוע בזכויותיהם של חלק מהמעורבים שנגדם הוגשו גליונות אישום בארה"ב

מאת עקיבא אלדר
מוסרו המדיני של "הארץ"

איש מהשרים, שהיו מעורבים בפרשת פולארד, אינו מתכוון להסיק מסקנות אישיות מדו"ח רוטנשטרייך או מדו"ח ועדת המשנה למודיעין של הכנסת. התגובה השכיחה אמש בלשכות ראש הממשלה, שר החוץ ושר הביטחון היתה "הדו"ח הליך עבר". יצחק שמיר, שמעון פרס ויצחק רבין אינם מתכוונים להתייחס לדו"ח אבן בטענה שמדובר בדין וחשבון של ועדה פוליטית, אשר על הכנסת להתייחס למסקנותיה בטרם תיתן הממשלה את דעתה אליהן.

דו"ח רוטנשטרייך-צור התקבל ב"פורום ראשי הממשלה" בתחושת הקלה, שכן הוא מטיל את האחריות על הממשלה כולה ועל כל אחד משריה. המשמעות המעשית של הדבר היא כי איש מבין המעורבים ישירות במחדל על כל שלביו אינו נתבע להסיק מסקנות אישיות. בדרג המדיני שואבים עידוד גם מהחיזוק שנתנו שתי הוועדות להצהרה כלפי ארצות-הברית, כי איש מהם לא ידע על הפעלתו של פולארד ולא אישר אותה.

פיקרינג: הזמן לשכוח

שגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג הוזמן אתמול בבוקר אל ראש הממשלה ונמסרו לו עיקרי דו"ח רוטנשטרייך. בירושלים מביעים כי בכך תנוח דעתו של המי-
(סוף בעמוד 4)

גורמי ביטחון: סלע לא פעל על דעת עצמו

מאת ראובן פדהצור
מוסרו הצבאי של "הארץ"

גורמים ביטחוניים הביעו אתמול תמיהה על העובדה כי בין אנשי הדרג המבצעי המעורבים בפרשת פולארד מזכיר דו"ח רוטנשטרייך-צור במפורש רק את שמותיהם של רפי איתן ואל"מ אביאם סלע. לדבריהם, בולטת על רקע זה חוסר ההתייחסות האישית לרמטכ"ל הקודם, משה לוי, ולמפקד חיל האוויר האלוף עמוס לפידות.

שני אלה היו מעורבים בשני שלבי הפרשה באופן ישיר. הם נתנו את הסכמתם להשאלתו של אל"מ סלע ללק"מ, ואישרו את יציאותיו של סלע לחו"ל, לפגישות עם פולארד, בעת ששימש מפקד בסיס רמון של חיל האוויר.

לוי ולפידות היו מעורבים גם בנושא קידומו של סלע. השניים הפעילו את מלוא השפעתם, והטילו את כל כובד משקלם, על-מנת להשיג את הסכמת שר הביטחון לקידומו של סלע ומינויו למפקד בסיס תל-נוף.

הקביעות הנחרצות כלפי אביאם סלע הטילו דופי בהתנהגותו, כפי שמשתקפות בדו"ח, עשויות להוביל למסקנה כי אין למפקדים עליו כל אחריות להתנהגות זו. אולם ברור כי סלע לא פעל על דעת עצמו, וקיבל לכל אחת מפעולותיו את אישור הממונים עליו. גם אם טעה, הרי ביצע את טעויותיו אלו "בסמכות וברשות" של מפקדיו. הצבתו של סלע בקו האש הראשון, כנציג הצבא היחיד המעורב בפרשה, היא בלשון המעטה — מוזרה.

גורמים הבקיאים בנוסח הדו"ח התרשמו כי מחבריו עשו עבודת מעבדה קפדנית לחקר פרטי העובדות, אך נזהרו מלנקוט עמדה חד-משמעית בשלב המסקנות האישיות. מחברי הדו"ח הסתפקו בהמלצות אופרטיביות הנוגעות לנוהלי עבודה בעתיד.

הערכה במפלגות: לא צפוי זעזוע

שביעות הרצון בליכוד נוכח הביקורת על פרס בוועדת אבן • מפלגת העבודה פועלת להפחית עד למינימום את חשיבות מסקנות הוועדה • שרים רוגזים: ועדת רוטנשטרייך שגתה בהטילה אחריות כוללת משום שהממשלה לא שותפה באף דיון בנושא

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

הערכה שהיתה אמש בליכוד ובמפלגת העבודה גם לאחר פרסום דו"ח ועדת אבן, כי לא צפוי זעזוע פוליטי למרות שביעות הרצון הרבה בליכוד למסקנות ועדת אבן. הביקורת הקשה במיוחד כלפי שמעון פרס, ואי-הנחת במפלגת העבודה שצמרתה גיבשה אמש עמדה, להפחית עד למינימום את חשיבות מסקנות ועדת אבן.

לגבי מסקנות ועדת צור-רוטנשטרייך היה בקרב כל חברי הממשלה זעם על האחריות הכוללת שהטילה הוועדה בממשלה כולה
(סוף בעמוד 4)

"ויזה עדיף" גם בחו"ל ב-30* תשלומים

נוסע לחו"ל?

- עבור כל קניה והוצאה שתבצע בחו"ל - תחויב בתשלומים שקליים.
- באפשרותך למשוך מזומנים ב"כספומטים" ובבנקים בחו"ל - וחשבונך יחויב בתשלומים שקליים.
- אפשרות לפרעון מוקדם ומספר תשלומים גמיש - לפי בחירתך.

* מבוסס על ניצול הקצבה של $2000

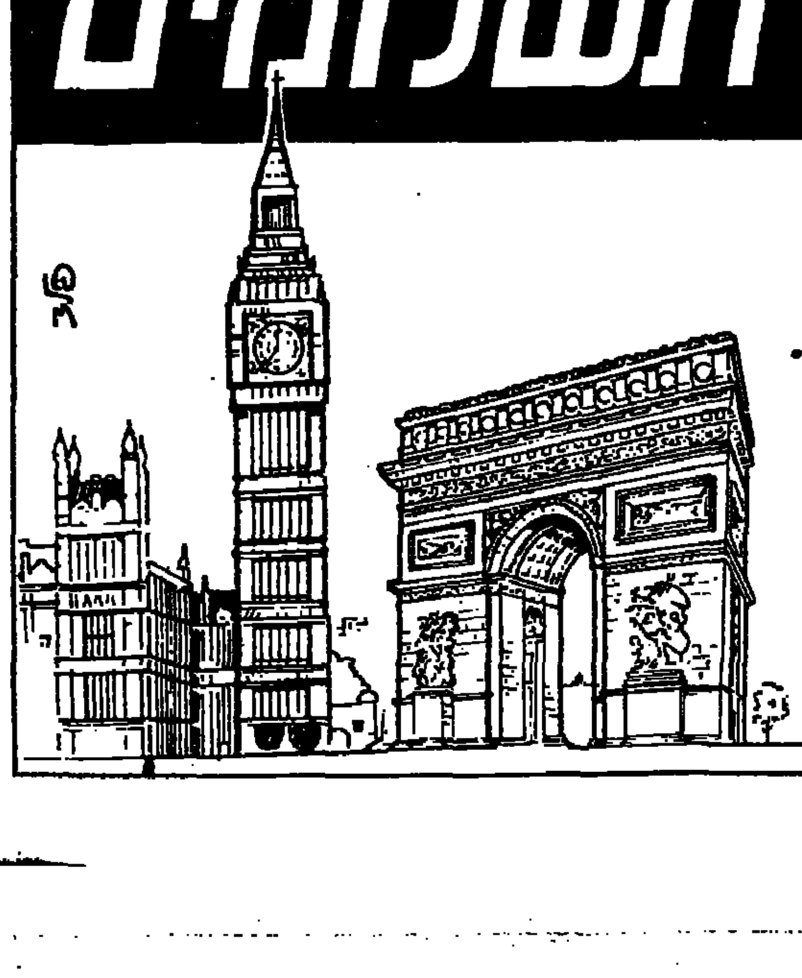

גש לסניף הבנק שלך וחתום על VISA עדיף לחו"ל.

VISA

ויזה יותר טוב מכסף.

ויזה-כרטיס האשראי של קבוצות בנק לאומי, בנק דיסקונט

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

צוות בדיקה מיוחד ממליץ להחליף בדחיפות את הסורגים ברוב בתי הסוהר

מפקד כלא עזה מרצ'ל לבל יועבר מתפקידו בשל בריחת 6 המחבלים

מפקד הכלא: ראש ועדת החקירה פולק רוצה לפגוע בי; כשפיקדתי בכלא באר שבע הוא מונה לחקור שם וגם אז הועברתי מתפקידי ● כמה קצינים וסוהרים יועמדו כנראה לדין משמעתי ● המחבלים ניסרו הסורגים משך כמה ימים; הסוהרים לא טרחו לבדקם מעת לעת כנדרש

מאת ראובן שפירא ואיתן רבין
כתבי "הארץ"

מיד לאחר הבריחה של ששת המחבלים מכלא עזה, ועוד לפני שהוגש לו הדו"ח על הבריחה, מינה נציב שרות בתי הסוהר דוד מיימון צוות מיוחד של מינהל הבטחון בנציבות שרות בתי הסוהר שהחל לבדוק את סידורי הבטחון, לרבות אמצעי המיגון הפיזיים בכל בתי הסוהר הבטחוניים והפליליים. חברי הצוות סיירו בכל בתי הסוהר ובדקו גם את איכותם והחוזק של הסורגים והנעילה בחלונות תאי המאסר. התברר כי ברבים מבתי הכלא, הממוקמים במבנים ישנים, יש צורך דחוף להחליף את הסורגים שאינם עבים מספיק ובחלקם חלודים וחד־לסים. עתה בודקים בנציבות שרות בתי הסוהר את האפשרות להחליף בחדשים (ומשוכללים) את הסורגים בתאי המאסר וחלק מאמצעי המיגון והנעילה בבתי הכלא. החלפה כזאת כרוכה בהוצאה כספית גדולה ובשלב זה לא ברור אם ימצא התקציב הדרוש לכך.

מפקד כלא עזה גונדר משנה מרצ'ל לבל יועבר מתפקידו ומספר קצינים וסוהרים מהכלא יועמדו כנראה לדין משמעתי בעקבות ממצאי ועדת החקירה של שרות בתי הסוהר שחקרה את נסיבות בריחת ששת המחבלים מכלא עזה בשבוע שעבר. ועדת החקירה בראשות גונדר משנה יוסי פולק, מצאה ליקויים חמורים בביצוע הוראות הבטחון ונהלי השמירה בכלא עזה בזמן בריחת המחבלים וגם לפניה. הוועדה מצביעה על אחריותם האישית של סוהרים וקצינים בכלא, שלא גילו ערנות ולא הקפידו למלא אחר הוראות הבטחון וכן את כשלון הנהלת הכלא להפעיל בקרה ופיקוח נאותים על עבודת הסוהרים.

ניסרו במשך כמה ימים

התברר כי האסיר וחמשת העצירים שברחו מתאם באגף ב' של כלא עזה שבו היו כלואים 25 אסירים ניסרו את סורגי החלון במשך כמה ימים. אם היו נשמרות הוראות הבטחון המחייבות את הסוהרים לבדוק לעתים קרובות את הסורגים בתאי המעצר היה ניסור הסורגים יכול להתגלות מבעוד מועד. חוסר הערנות של הסוהרים באגף שממנו ברחו המחבלים ושל השומרים במגדלי השמירה במשמרת הלילה שבמהלכה היתה הבריחה, הם שאיפשרו את הבריחה "החלקה" של המחבלים.

לגבי נוהלי הכרזת מצב החרום בכלא היו השגות עוד לפני תחילת החקירה. זאת כאשר הוברר, שלמרות הכרזת מצב החרום עם גי־לוי הבריחה, בשעה 06.00 בבוקר, הרי שעתיים לאחר מכן עדיין היו סוהרים שלא ידעו כלל על אירועי הבוקר וקציקים המשיכו להיות שאננים במגדלי השמירה.

נציב שרות בתי הסוהר דוד מי־מון שקיבל לידיו את דו"ח ועדת החקירה, העביר אותו לעיונו של היועץ המשפטי של שרות בתי הסוהר. רק לאחר שתתקבל חוות דעתו של היועץ המשפטי יוחלט אילו צעדים משמעתיים לנקוט נגד האחראים למחדל הבריחה. בפגישת העבודה השבועית שקיים אתמול נציב שרות בתי הסוהר עם שר המשטרה חיים בר־לב הוא סקר בפניו את עיקרי דו"ח ועדת החקירה על הבריחה מכלא עזה. היום אמור השר בר־לב להשיב בכנסת על שאילתה בענין הבריחה, נסיבותיה, האחראים למחדל והלקחים שהופקו. נראה שיביא בתשובתו פרטים מדו"ח ועדת החקירה.

לבל: אני המום ובהלם

"אני המום וכועס על כך שאדם שרוצה לפגוע בי מונה לחקור את נסיבות בריחת ששת המחבלים מכלא עזה. אני אערער על ההחלטה בפני נציב שרות בתי הסוהר. אמנם עשיתי פשלה אך לא תיארתי לעצמי כי אורח. אני קיבוצניק 20 שנה ונתתי את דמי לשרות", כך אמר אתמול מפקד כלא עזה גונדר משנה מרצ'ל לבל ל"הארץ" כמה שעות לאחר שנודע לו על מימצאי ועדת החקירה בראשות פולק.

לדברי לבל "הבדיקה חרגה מהסמכויות שהעניק הנציב. פולק חקר מעבר למה שנתבקש. בעבר כשהייתי מפקד כלא באר שבע מונה פולק לחקור ארועים בכלא וגם אז הועברתי מתפקידי. איך ייתכן שאותו אדם שחרץ את גורלי בעבר חורץ את גורלי שוב. האם אין זו נקמה? כשאסיר העולם צבי גור ברח מכלא איילון פולק היה מנהל בית כלא איילון. לא עליי אמרו 'שאני פופאי'. אמרו את זה על פולק.

"בהתייחסו למסקנות אומר מפקד כלא עזה "פולק חקר אותי פעם אחת מיד לאחר הבריחה לאחר שכל הלילה לא ישנתי. יש מספיק גונדרי משנה בשרות בתי הסוהר שיכלו לבדוק את הבריחה, למה היה צריך למנות את פולק?"

היום הצבעה חוזרת בוועדה לביקורת המדינה בעניין פרסום דו"ח הלביא

בכל מקרה לא יפורסם כל הדו"ח בשל סיכום בין רבין ליעקבי הממונה על ביצוע דו"ח מבקר

מאת עקיבא אלדר וזוהר בלומנקרנץ
כתבי "הארץ"

הוועדה לביקורת המדינה תקיים היום הצבעה חוזרת על החלטה מש־לשום כי דו"ח מבקר המדינה בנושא הלביא ישאר חסוי מהציבור. ההצבעה החוזרת היא בעקבות ערעור זה שהגיש ח"כ יאיר צבן (מפ"ם). ח"כ יאיר צבן קיים אתמול מגעים עם חברי הליכוד והתחיה בוועדה במטרה לנסות ולשכנעם לתמוך בהצבעה היום על פרסום הדו"ח ל־ידיעת הציבור ומליאת הכנסת. ח"כ צבן אמר, כי כניעה לדרישות הלי־כוד יכולה לשמש תקדים למפלגות שיש להן רוב להטיל חסוי על פרקים של דו"ח מבקר המדינה שי־כולים להזיק להם פוליטית.

גם אם תחליט הוועדה היום להסיר את החסוי חלק מהדו"ח לא יפורסם במלואו וזאת בשל סיכום בין שר הכלכלה שממונה על ביצוע דו"ח מבקר המדינה ולבין שר הבטחון.

הערות משרד הכלכלה

משרד הכלכלה והתיכנון, האחראי על דו"ח מבקר המדינה מטעם הממשלה, העביר בימים אלה לשרים את ההערות על מימצאי הביקורת המתייחסים לפרוייקט.

הערות משרד הכלכלה והתיכנון למצאי דו"ח מבקר המדינה בנושא "הלביא", נוסחו לאחר שלוש פ־גישות שקיימו בנפרד נציגי הצדדים השונים הקשורים בנושא. פגישה ראשונה התקיימה בין השר הממונה, גד יעקבי לשר הביטחון, יצחק רבין, סמוך למסירת הדו"ח. פגישה שניה התקיימה בין המנכ"ל והמפקח הכללי במשרד הכלכלה והתיכנון עם נציגי מינהלת הפרויקט במשרד הביטחון ופגישה שלישית בין נציגי התעשיה האווירית למפקח הכללי במשרד הכלכלה והתיכנון.

יעבץ: לבטל הפרוייקט

"לצורך הבטחת הבטחון של מדינת ישראל, אין מנוס מלהחליט על ביטול פרוייקט הלביא. זהו מטוס שאינו נחוץ לחיל האוויר, אשר חייב להשקיע משאבים רבים לשיפור יכולתו בהשגת העליונות האווירית". דברים אלה אמר אתמול ל"הארץ", תת אלוף (מיל') חיים יעבץ, המשמש כיועץ לחיזוי טכנו־לוגי. יעבץ פועל במרכז לחיזוי טכנולוגי באוניברסיטת תל אביב, ומשמש גם כיועץ לרפאל.

את הבעיות המרכזיות בפניהן ניצב צה"ל, הוא הצורך לצמצם ככל האפשר את שחיקת הכוחות בקרב היבשה. הלביא, בהקשר זה, לא יביא לצמצום במספר הנפגעים במלחמה.

"מי שטוען כי יש בישראל תש־תית טכנולוגית שצמחה כאן בארץ מהלביא, פשוט משקר. כ־80% מהתשתית של הלביא היא אמ־ריקאית. לעומת זאת, בשל ההשקעה בתשתית הטכנולוגית של הלביא, יורדות לטמיון עשרות רבות של מוקדי ידע ונכסים שלמים של תשתית טכנולוגית ומדעית בתחו־מים שונים. הטכנולוגיה של הלביא תמוצה בעוד 3–4 שנים, ומה שיוותר מהלביא הם קווי הייצור. זה פשע אויר. אני מתריע בפני מקבלי ההחלטות בממשלה שזו נקודת זמן הסטורית שלא היתה דוגמתה בשנים קודמות, מבחינת התלות בהתפתחות המדינה לכוון הבכן בגבולות הכוח המשאבים שלה. אוי לנו אם נייצר מערכת נשק רק בגלל גאווה לאו־מית".

זמיר: כשאנשי שב"כ עוברים עבירות בחקירה יש לתקן המעוות בבית המשפט

תוקף המינויים הפוליטיים: כשאדם נוהג באופן בלתי מוסרי כדי לקדם את מה שנראה לו כבטחון המדינה או טובתה של מפלגה — התנהגות כזו מתקבלת בישראל כמעט תמיד בהבנה ● "ראו את אנשי שתי המפלגות הגדולות, כיצד הם מחזרים לפיתחו של רב בישראל ומדברים איתו בענייני קואליציה בניגוד לפסק דין מפורש של בית המשפט העליון"

(ע). היועץ המשפטי לממשלה לשעבר פרופ' יצחק זמיר אומר, כי כאשר אנשי שב"כ עוברים עבירות פליליות בחקירה, יש לתקן את המעוות בבית המשפט.

פרופ' זמיר גם התריע בפני מה שכינה "הסתאבות המוסר הציבורי בארץ" ואמר, כי הסתאבות זו מסכנת את המשטר הדמוקרטי בישראל.

פרופ' יצחק זמיר אמר דברים אלה בטקס חלוקת תעודות לבית הספר לעבודה סוציאלית באוניבר־סיטה העברית בירושלים. פרופ' זמיר הביע את מורת רוחו מכך, שהיום אין דורשים בארץ מאנשי ציבור להיות מוסריים יותר ולשמש דוגמא לכלל האזרחים.

בראשית דבריו מותח ביקורת פרופ' זמיר, על מעורבות אנשי המערך והליכוד במו"מ פוליטי עם הרב עובדיה יוסף, המשמש דיין בבית הדין הרבני העליון.

"ראו את ראשי שתי המפלגות הגדולות, כיצד הם מחזרים לפתחו של רב בישראל, שהוא דיין ואסור לו לעסוק בענינים פוליטיים ומ־דברים איתו בעניני קואליציה בני־גוד לפסק דין מפורש של בית המשפט העליון".

יש דרך טובה

פרופ' זמיר אומר, כי כאשר נפגע שלטון החוק יש דרך להביא לתיקון המעוות. "כאשר נפגע שלטון החוק יש דרך טובה להביא את הענין לתיקון המעוות. הדרך המובילה לבית המשפט. כך למשל, כאשר אנשי שב"כ עוברים עבירות פלי־ליות תוך כדי חקירה".

פרופ' יצחק זמיר מתח ביקורת על המינויים הפוליטיים בישראל. "כאשר אדם נוהג באופן בלתי מוסרי כדי לקדם את מה שנראה לו כבטחון המדינה, או טובתה של מפלגה, כאשר אדם עושה מינויים פוליטיים וחלוקת תפקידים למקור־בים, התנהגות כזו מתקבלת בישראל כמעט תמיד בהבנה. נר־קטים ביחס סלחני כלפי תופעות כאלה, הדבר לא מעורר תגובות עזות". לדעתו של פרופ' זמיר התנהגות סלחנית זו למקרים שכאלה, עלולה לסלול את הדרך למשטר טוטליטרי או לאנרכיה בישראל.

פרופ' זמיר התייחס בדבריו גם להחלטת הממשלה בענין שכר הלי־מוד במוסדות השכלה הגבוהה ואמר, כי לדעתו החלטה זו היא החלטה בלתי מוסרית ומפלה ביותר.

החמרה ניכרת באיכות המים של המעיינות בגליל המערבי

עליה בריכוזי חידקים במעיינות נחל כזיב: כברי, געתון, עין זיו ותורדלית.

מאת אלי אלעד
סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

החמרה ניכרת באיכות מי המעיינות השופעים בגליל המערבי ושנחשבו עד לפני שנים אחדות לאחד ממקורות מי השתייה הטובים בארץ, מסתמנת באחרונה — על כך התריע הד"ר יעקב ארז, האחראי על איכות המים בחבל הצפון של חברת מקורות, בכנס האגודה הישראלית לאקולוגיה ואיכות הסביבה.

המדובר בארבעה מעיינות: כברי, מעיין געתון ומעיינות עין־זיו ותור־דלית, השופעים בשמורות הטבע בנחל כזיב. שפיעתם השנתית של מעיינות הגליל המערבי מגיעה לכ־15־20 מיליון מ"ק מים בשנה, והם מהווים את אחד מקורות מי השת־תיה העיקריים של האזור.

ד"ר ארז מסר, כי תוצאות של בדיקות בקטריולוגיות במעיינות הגליל המערבי מלמדות שאיכותם מידרדרת בשל העלייה בריכוזי החיידקים. הוא ציין כי השנה לראשונה נאלצו אנשי מקורות שלא לנצל כמות של כמיליון מ"ק מים חיים, שבעבר היו באיכות מעולה, בגלל הכמויות הגבוהות של הזיהום הבקטריאלי שנמדדו בהם.

מים אלה הוזרמו לים תוך שאנשי מקורות נמנעו מלהכניסם למערכת אספקת מי השתיה, הכוללת טיפול של חיטוי וכלורינציה. טיפול זה ניתן לכל מי המעיינות המסופקים כמי שתייה לצרכנים באזור.

באזור הגליל המערבי קיימת בעיה קשה של מי ביוב לא מוסדרים שמעריכים כי הם מהווים את מקור הזיהום העיקרי של מי המעיינות. המדובר במי הביוב של מעלות וישובים אחרים המוזרמים בערוצים ללא טיפול וכבורות סופגים של ישובים אחרים שמימיהם מחלחלים לשכבות מי התהום.

מחקר חדש משווה לימודי מדעים בארץ ללימודים בארצות מתקדמות

תלמידי י"ב מתקדמים בביולוגיה ובכימיה — אך מתקשים בפיסיקה

מאת לילי גלילי
כתבת "הארץ"

תלמידי י"ב בישראל, הלומדים מקצועות מדעיים, מגיעים להישגים טובים בביולוגיה ובכימיה, אך מתקשים בפיסיקה, ורמת הישגיהם בינונית עד גבוהה, בהשוואה להשגי תלמידי י"ב בארצות מתקדמות.

לעומת זאת, רמת ההשגים של תלמידי י"ב, שאינם לומדים מקצועות מדעיים, היתה הנמוכה ביותר בהשוואה להשגי תלמידים מ־9 ארצות מתקדמות. כך עולה ממחקר על השגים במקצועות מדעי הטבע של תלמיד תיכון בישראל, שנערך על ידי פרופ' פנחס תמיר מבי"ס לחינוך והמרכז להוראת מדעים של האוניברסיטה העברית בירושלים. מחקר זה הוא חלק מהמחקר הבין־לאומי על השגים במדעי הטבע, הנערך ב־25 ארצות.

המחקר הקיף כ־2,500 תלמידי י"ב מבתי ספר עיוניים ומקצועיים מכל רחבי הארץ. המחקר לא כלל בתי ספר חרדיים ומהמגזר הערבי. במחקר דורגה ישראל לפני מדינות כמו קנדה, פינלנד, איטליה ופולין ואחרי סינגפור, הונגריה ואנגליה.

במבחן הכללי, שהועבר לכל תלמיד י"ב שלמד מקצועות מדעיים, נמצא כי ממוצע ציוניהם הגבוה ביותר היה בשאלות במדעי כדור הארץ (86.2), לעומת ממוצע ציונים נמוך יותר בשאר התחומים: ביולוגיה – 64.3; כימיה 63.3; הממוצע הנמוך ביותר היה בפיסיקה — 53.3.

בהשוואה בין 796 בנים ל־794 בנות מאוכלוסית התלמידים המתמחה במדעים נמצא דמיון רב בציונים בתחומי מדעי כדור הארץ: 86.6 לבנות 88.6 לבנים; ביולוגיה: 68.4 לבנות 68.9 לבנים; וכימיה – 69.1 לבנות 68.9 לבנים. לעומת זאת נמצא פער גדול בפיסיקה 54.0 לבנות לעומת 69.1 לבנים.

כאשר משווים את תוצאות הבנים והבנות המתמחים בפיסיקה הפער בין הממוצעים קטן במקצת ועומד על 7 נקודות, אך עדיין זהו פער מובהק. לפרופ' תמיר אין הסבר לפער זה והוא סבור כי יש ענין לחקור את התופעה.

בדיקת תוצאות המבחנים הראתה, כי תלמידים שמוצא הוריהם מישראל ואירופה היו בעלי השגים גבוהים יותר מתלמידים שמוצא הוריהם אסיה־אפריקה. כן מצא פרופ' תמיר כי השגי תלמידים שהוריהם נולדו בישראל היו גבוהים במובהק מהשגי תלמידים שמוצא הוריהם בארצות אסיה־אפריקה.

ראיתי שמעתי

ארמנד האמר: קומוניסט?

הכבס נוסף על יחסי הידידות וההערכה השוררים בין ארמנד האמר לבין ראש הממשלה לשעבר, מנחם בגין, מספק המולטי־מליונר הקשיש בביוגרפיה "האמר", שראתה אור בארה"ב לא מכבר. מסתבר שבשנת 1981 צלצל בגין מוואשינגטון, כולו נרעש, וסיפר לאיל הנפט היהודי על שיחה שניהל זה עתה עם נשיא ארה"ב, רונלד רייגן: "אמרתי לו שעליו להשתמש בך כיוון שאתה מבין היטב את הרוסים". ורייגן הגיב: אומרים לי שאר־מנד האמר הוא קומוניסט. בגין הנדהם אמר לרייגן שהאמר אינו קומוניסט אלא קפיטליסט מובהק וכי הדבר ידוע היטב גם לרוסים. "ובכן," אמר הנשיא, "אביו של ארמנד האמר היה קו־מוניסט." "כן," הודה בגין, "הוא היה. אבל אין פירוש הדבר שארמנד האמר הוא קומוניסט. אני יודע שתגיע למסקנה שאר־מנד האמר הוא אמריקאי נאמן לחלוטין."

מיליונר ארמנד האמר

האמר טוען בסיפרו, כי מיזכר אנונימי שהופץ בוואשינגטון, ושבו נטען כי בידי המודיעין הישראלי יש "הוכחה" לכך שהוא קומוניסט, קנה לו שביתה במוח הנשיא. זמן מה לאחר שובו של בגין לישראל כתב אפרים עברון, אז השגריר בוואשינגטון, מכתב למזכיר המדינה, אלכסנדר הייג, הגן על האמר נמרצות וסיכם: "ראש הממשלה ביקשני לומר לך שאין כל אמת בהאש־מות אלה וכי אנו רואים בד"ר האמר ידיד טוב הראוי למירב האמון."

ארמנד האמר לא שכח את הטובה. "תמיד האמנתי," הוא כותב בסיפרו, "כי בפעולתו וב־דבריו שינה מנחם בגין את דעתו של רונלד רייגן עלי."
בני לבראו

לוס אנג'לס

חופש כלכלי וחופש פוליטי על דוכן המרצים

המרכז הישראלי לקידום חברתי וכלכלי, בניהולו של ד"ר דניאל דורון, עומד לקיים ביום שישי בחיפה כינוס ראשון מסוגו, שיוקדש לקשר בין חופש כלכלי לחופש פוליטי.

בין המרצים שיגיעו מארה"ב, השופט הפדרלי ריצ'ארד פו־זנר, פרופ' אירווינג קריסטול מאוניברסיטת ניו־יורק ומישראל פרופ' אוריאל פרוקצ'יה ופרופ' מנחם יערי, חתן פרס ישראל.

שופטים, חברי כנסת, סופרים, עשרות אנשי תקשורת ואקד־מיה יגיעו למקום הכינוס, מלון דן כרמל. ביניהם, שופט בית המשפט העליון פרופ' אהרן ברק; נציב מס הכנסה, יאיר רבינוביץ; מנכ"ל משרד החינוך, שמשון שושני; חברי הכנסת מאיר שטרית, אוריאל לין, אליעזר קולס, שבח וייס, חיים קופמן ואוריאל ויינשטיין וכן הסופרים א. ב. יהושע, עמוס קינן ואהרן מגד.
נפתלי משעול

תארי כבוד לחוקרים מפורסמים מאוניברסיטת תל אביב

חוקרים מפורסמים, סופר ואנשי עסקים נמנים השנה עם מקבלי תואר ד"ר כבוד של אוניברסיטת תל אביב. רשימת מקבלי התארים יכולה לעורר את קינאתה של כל אוניבר־סיטה האוהבת להתכבד בח־לוקת תארים: פרופ' ג'ון רוברט שריפר, חתן פרס נובל לפיסיקה, פרופ' ג'יימס ברנס ויינגרדן, המנהל את מכוני הבר־יאות הלאומיים בארה"ב, ד"ר מיגל ליאון־פורטייה, סופר מקסיקאי והיסטוריון של התרבות הקדם־קולומביאנית, ד"ר ליון ג'ון קים, נשיא אוניברסיטה בדרום קוריאה, איש העסקים למסור אנמין מארה"ב וגב' הלה גרטנר, העומדת בראש אגודת ידידי האוניברסיטה באוסטריה.

התארים חולקו במסגרת המושב השנתי של חבר הנ־אמנים של האוניברסיטה הנערך בימים אלה.
ל.א.

קו התעופה לאירלנד יחכה עוד

אחת ממטרותיה של לשכת המסחר החדשה ישראל־אירלנד, שהוצגה בפני נשיא המדינה, חיים הרצוג, על ידי העומד בראשה, המנכ"ל לשעבר של "אל על", מרדכי בן ארי, היתה לפעול לקיומן של טיסות סדירות בין שתי המדינות. בן ארי משמש כיום כיו"ר משותף לחברה בינלאומית, שמקום מושבה באירלנד, אשר עוסקת במסחר ובמימון עסקות לרכישת מטוסים ובמתן שרותי ניהול בתחום התעופה. למנכ"ל לשעבר קשרים הדוקים עם ראשי חברת התעופה האירית "איירלינגוס".

ב"אל על", לא אהבו אתמול את הרעיון. הסבירו, כי אין בכוונתה של החברה לפתוח בשלב זה קו תעופה סדיר לאירלנד. העובדה, כי מדובר במטרה ששם לעצמו מנכ"לה לשעבר של החברה, אינה ערובה להסדרת הענין.
זוהר בלומנקרנץ

חרות לפיד זכה בברכת הרב אליהו

משקם האסירים, חבר קיבוץ איילת השחר, חרות לפיד, קיבל בימים אלה מכתב נרגש מהרב הראשי לישראל, הרב מרדכי אליהו, שבו מברך ומ־עודד הרב אליהו את הקיבוצניק מגולן להמשיך ולנסות לשחרר ישראלים או יהודים הכלואים בחו"ל. "מצווה רבה לעסוק במצוות פדיון שבויים גם לגבי אלה הנמצאים בבתי כלא בחו"ל. אף על פי שעברו על חוקי המדינה שם, מצווה לדאוג להם ולהביאם לארץ". הרב אליהו מברך את לפיד ואומר "לך בכוחך זה וזה משך לעשות גדולות ונצורות".
מנחם הורוביץ

בעריכת עירית רוזנבלום

מורים

(סוף מעמוד 1).

ששני ארגוני המורים ישביתו את הלימודים, החל מחר. השרים יצחק נבון ומשה נסים כבר קיימו שיחות אחדות בעניין התקציב בשבוע האחרון והפקידים הבכירים במשר־דיהם בודקים במשותף ההשלכות שיהיו לקיצוץ הנדרש ממשרד החינוך, בסך 44 מיליון שקל. במשרד החינוך הביעו אתמול תקווה, כי בדיון היום תחול התקדמות וכי תושג הפחתה משמ־עותית בקיצוץ שהמשרד נדרש לבצע.

באוצר אמרו אתמול, כי אכן צפויה התקדמות בדיונים, אולם סירבו לפרט, מה תהיה תוספת התקציב שהאוצר יהיה מוכן לתת לחינוך. עוד נמסר, כי בין שני המשרדים יש הסכמה על קיצוץ של 20 מתוך 44 מליון השקל, ולא על 14, כפי שנמסר אתמול בידיעה ב"הארץ".

מועצת התלמידים של רשת אורט ביקשה אתמול ממנכ"ל הרשת, ישראל גורליק, להעמיד לרשותה יועצים משפטיים, שיסייעו למועצה, לעתור לבג"צ נגד שר החינוך ומנכ"ל משרדו. העילה להגשת העתירה, איום ארגוני המורים, כי אם יוחרפו העיצומים, ישבשו גם המהלך התקין של בחינות הבגרות. התלמידים טוענים, כי השבתת הלי־מודים על ידי המורים אינה עילה מוצדקת לאי קיום הבחינות, באשר ההורים שילמו עבור שירות זה במיטב כספם.

בן בלה: הערבים צריכים להסתכן במלחמה גרעינית ולא להשלים עם קיום ישראל

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינביה

מוחמד בן־בלה, שהיה בין מנ־היגי המרד האלג'ירי נגד צרפת, הודח מראשות הממשלה בשנת 1965 וישב במאסר באלג'יר 14 שנים עד שנת 1979, הוא כיום אדם הנמלט מרוצחים שכירים ונע ונד בין מדינות, מחשש לחייו. בן בלה, שהיה בעבר מנ־היג חילוני הפך ל"חוזר בתשובה", מוסלמי.

בראיון לסוכנות הידיעות השוודית, שהתפרסם אתמול בשטוקהולם, אומר בן בלה, כי הוא עדיין מחזיק בדעה, שמוטב להסתכן במלחמה גרעינית ולא להשלים עם קיומה של מדינת ישראל.

דעה זו הביע בשנת 1985, בראיון לעיתון השוודי "דאגנס ניהטר", הוא חזר ומאשר את דעתו, כי על מדינות ערב להסתכן במלחמה גרעינית כדי להביא לחיסולה הסופי של מדינת ישראל ונוכחות שלושה מיליון ישראלים על אדמה ערבית.

המכללה ללימודים יהודיים בהיידלברג
מכללה בחסות המועצה המרכזית של יהודי גרמניה,
מוסד המקבל הכרה ממשלתית,
מעוניין הגדיל מספר המורים שלו ב:
פרופסורים
למקצועות: תנ"ך ומדרש יהודי לתנ"ך
★ תלמוד וספרות רבנית
★ לשון וספרות עברית
★ היסטוריה של העם היהודי
על הפונה להיות מסוגל לעסוק בהוראה ובמחקר באורח עצמאי. ההוראה תתבצע בשפה הגרמנית. תנאי מוקדם הוא הסמכה להוראה אקדמית או כישורים מקבילים.
השכר מבוסס על שכר מרצה למורי מיכללות במדינת באדן – וירטמברג. התנאים יקבעו על ידי חוזה בין הצדדים. המעוניינים מתבקשים לשגר תולדות חיים ומסמכים עד ל־1.7.87, לכתובת:
Hochschule fur Judische Studien Friedrichstr. 9. 6900 Heidelberg
West Germamy

שיחת היום / גדעון אלון

עם: פרופ' זאב וילנאי, סופר וגיאוגרף, חתן פרס ישראל
על: 20 שנה לאיחוד ירושלים

הכשלון שלנו והסכנה — שדווקא הדתיים עולים בהמוניהם לירושלים

מתי הגעת לראשונה לירו־שלים?

אני בן חיפה. הורי רצו שאהיה מורה, ובחיפה לא היה בית מדרש למורים, ולכן הם החליטו שאלמד בבית המדרש למורים בירושלים. ב־1919 בהיותי בן 19, יצאתי ברגל בדרך לירוש־לים. במשך שלושה ימים הלכתי לאורך מסילת הרכבת, כי כביש לא היה עדיין. זה היה הטיול המרשים ביותר בחיי. בלילות ישנתי בשדות, וכשהגעתי לירו־שלים התקבלתי לביהמ"ד למורים. וכעבור כמה שנים הייתי למורה בישראל. זמן קצר אחרי שהתחלתי לעסוק בהוראה, באו אלי אנשי ההסתדרות והציעו לי לשמש כמורה־דרך, וכך. במשך 50 שנה, ליוויתי מטיילים באחריה של הבירה, וכמו שדכן שמשדך בין בני זוג — שידכתי בין מטיילים שלא הכירו את י־רושלים והעיר, לימדתי אותם להכירה מקרוב ואגב כך לאהוב אותה.

האם לפני 68 שנים, כשהגעת לירושלים, האמנת שהעיר תגדל ותתפתח, ותגיע לממדים כאלה?

תמיד האמנתי בירושלים ובע־יקר בכוחה הרוחני הרב ובכוח המשיכה שלה. נלחמתי בירוש־לים על הגבעות סביב העיר במלחמת הקוממיות, ואחד התפקידים העיקריים שהוטלו עלי אחרי הקרבות, היה להכין סיורים להכרת ירושלים — כי לוחמים רבים שבאו להילחם בעיר לא הכירו אותה. הייתי יוצא בכל יום עם בחורים מכל קצות הארץ, הדרכתי אותם בחוצות העיר, ותמיד נהגתי לומר להם: יבוא יום ואנו נתרחב יותר ויותר. האושר הגדול ביותר שלי הוא לראות היום שאותם מקומות שהיו שדות־קרב בגילה, רמות, תלפיות מזרח, הר הצופים, הפכו לשיכונים פורחים. זה גורם לי סיפוק רב ביותר. אתה משקיף כיום על ההרים הללו, שמהם נפלטה אש איומה על העיר, עם

אלפי מגורים, אתה רואה עליהם היום שיכונים יפים עם עולים חדשים, ואתה חש שהתקיימה הנבואה: ירושלים לא רק הרים סביב לה, אלא גם פרוורים יפים.

איזה סכנות אורבות לעתיד ירושלים?

הרצון של הערבים להשתלט על מקומות רבים בעיר. הם מכריזים שלא יוותרו על ירושלי־ם כי היא קדושה גם בעיניהם, ועלינו לעמוד מול האתגר הזה.

בשנים האחרונות חל גידול במימדי האוכלוסיה החרדית בעיר. אינך חושש שזה יגרום לשנוי אופיה של ירושלים?

אני מאד חושש מכך. לדעתי זו הסכנה האורבת לעיר. הדתיים רוצים להתחזק יותר ויותר. כשאתה עובר בעיקר בשכונות הצפוניות של העיר, אתה רואה הרבה שיכונים של דתיים, לא רק מקומיים, אלא גם עולים חדשים וחוזרים בתשובה. זה אולי גם הכשלון שלנו, שדווקא הדתיים עולים בהמוניהם לירוש־לים ודבקים בה.

כירושלמי ותיק ושורשי מאד, איך היית מגדיר את יי־חודה של ירושלים, מה סוד קסמה?

קודם כל האווירה המיוחדת השוררת בה, הנוף המיוחד שלה והאור הזוהר של פניה. לירושלים יש לא רק יופי, אלא יש לה קדושה מיוחדת במינה שנותנת סיפוק רב ללב היהודי. נעים מאד לחיות בעיר הזו, החיים בה הם באמת חיי נצח. תראה כמה גלגו־לים עברו על העיר הזו במהלך קיומה — אתה מוצא את שרידיהם מתחת או מעל לקרקע, אבל את נצח ישראל אתה מרגיש על כל אתר ואתר, וזה נותן סי־פוק רוחני רב מאד לכל מי שמתגורר בה.

איך היית רוצה לראות את י־רושלים בשנת 2000?

הייתי רוצה לראות אותה יותר יהודית עם יותר עולים בתוכה וישובים מסביבה, והעיקר שתהיה פחות שנאה בין יהודים ליהודים. זה דבר שנתון בידינו. על מימדי השנאה השוררים בינינו לבין הערבים אין לנו שליטה, כי ישנם גורמים חיצוניים וקיצוניים שמשפיעים על הקצנת היחסים בין שני העמים. אבל על חילוקי הדעות בין דתיים וחילונים, או בין מגזרים אחרים בתוך החברה היהודית, עלינו להתגבר בכוחות עצמנו, ולשם כך יש להתאזר בסובלנות ולמצוא שפה משותפת לכל חלקי העם. כי דבר אחד משותף לכולנו. האהבה לירוש־לים והרצון לראות אותה בכל עוצמתה בהווה ובעתיד.

אגב, כמה ספרים כתבת עד היום על ירושלים?

כפי שלא שואלים אשה מודרנית בת כמה היא, כך לא נהוג לשאול סופר מודרני כמה ספרים כתב על ירושלים.

ובכל זאת. כמה ספרים כתבת?

ארבעה ספרים על "ירושלים בירת ישראל", ספר נוסף על אגדות ירושלים וכן ספר על המלחמה בירושלים במלחמת הקוממיות.

אתה מתכונן להוציא ספר נוסף?

כן. בעוד חודשים ספורים תצא לאור אינצקלופדיה בת 2 כרכים על ירושלים, שתכלול את כל הערכים של ירושלים לפי סדר הא"ב.

כוננות ביום ירושלים

זיקוק תבערה הושלך על רכב ישראלי בגוש עציון

מאת צבי שינגר
סופר "הארץ" בירושלים

זיקוק תבערה נגמר הושלך אתמול סמוך לשעה 9.00 בערב על רכב ישראלי של תושב אפרת, ליד אל חדר בגוש עציון. הבקבוק התלקח. לא נגרם נזק ולא היו נפגעים.

זיקוק תבערה הושלך אתמול סמוך לשעה 10.30 בלילה על אוטובוס אגד קו 23 ברח' סלאח א־דין בירושלים, ליד משרד המש־פטים. חלקו האחורי של האוטובוס התלקח אולם הנהג הצליח להשתלט על האש. לא היו נפגעים. המשטרה עצרה חשוד אחד במעשה.

לקראת יום ירושלים החל היום הגבירה המשטרה במידה ניכרת את כוננותה בבירה בעקבות ידיעות על כוונות ארגוני המחבלים ליזום ולה־גביר את הפיגועים דווקא ביום זה. במיוחד נערכת המשטרה ברחובות מוגברים סביב הר הבית שם צפויה פעילות של קבוצת נאמני הר הבית אשר תקיים צעדה סביב החו־. במשטרה הגיעו ידיעות כי למרות האיסור להיכנס להר הבית היום ינסו נאמני הר הבית לעלות למקום.

ימי בית המשפט
החזיון נעשה מצדיק

מאיכן החירות
כאני את אותו האמת
ואני נודר הנה ואומר
את אותו הניגון
אשר אין עוון בכפה
דן הדר

המעלות של

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכס'	הטמפרטורות אתמול		
אמסטרדם	13	22	מע.חל	4	22
אתונה	15	22	מע.חל	15	27
בוקרשט	13	18	ממטרים	—	—
בריסל	14	22	מעונן	7	22
וינה	8	20	בהיר	11	21
ז'נבה	15	21	ממטרים	10	21
לונדון	13	19	מע.חל	11	20
ליסבון	15	19	מע.חל	11	20
מדריד	12	25	מע.חל	10	25
ניו־יורק	12	21	מע.חל	12	17
פאריס	13	20	ממטרים	14	24
פרנקפורט	12	20	מע.חל	9	23
ציריך	13	21	ממטרים	—	—
קהיר	23	39	מע.חל	18	37
קופנהאגן	8	17	ממטרים	7	16
רומא	14	21	מע.חל	8	25
שטוקהולם	8	15	מע.חל	9	11

ELAL אל על

קופת־חולים הכללית
מחלקת הנכסים
הזמנה להציע הצעות
ניתנת בזה הודעה בדבר קבלת הצעות לרכישת הנכס במקרקעין הנמצא ברחובות רחוב הרשטנן 35 גוש – 3701 חלקה – 721 בשטח קרקע 755 מ"ר.
לכל הצעה יש לצרף ערבות בנקאית בשיעור של 5% מסכום ההצעה.
הערבות תשמש כבטוחה לחתימת חוזה רכישה אשר הצעתו תתקבל ותחולט בתור פיצוי קבוע ומוסכם מראש, אם המציע יחזור בו מהצעתו.
הצעת המחיר לא תכלול מס ערך מוסף והיטל השבחה. בהיטל ישא הקונה.
קופת־חולים שומרת על זכותה לנהל מו"מ עם המציעים לאחר פתיחת ההצעות.
את ההצעות יש להגיש עד 14.6.87 ועד בכלל, לפי הכתובת: רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב חדר 218 ולציין על המעטפה הצעה מס' 53-17.
קופת־חולים לא מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
המכר כפוף לחתימת חוזה עם המציע שהצעתו תתקבל.

יומן פסטיבל ישראל

אמש בקונצרט / הרי גולמב

בועות

קונצרט של קבוצת "ליים בלוז" מבריטניה במסגרת סדרת "קול המקהלות".

האנגלים יודעים — הן בתיאטרון והן במוסיקה הקולית — בשילוב המושלם של סולנות עם עבודת אנסמבל, של טיפוח הקול וההיגוי עם הביטוי המתוחכם והמשמר המעודן. כל אלה נכחו גם בביצועיהם המלוטשים של ששת הגברים (שניים מהם בקולות נשיים גבוהים) המהווים את אנסמבל "ליים בלוז". פרט לרגעים בודדים של ליקויים בניקיון, אין להסתייג כמעט משום גורם בביצוע.

הבעייה היתה ברפרטואר, שנע כמעט כל הערב בין הקל לקליל: וגם אם לא הגיע עד הקלוקל — הרי עבר לעיתים את גבול השיעמום. פרט ליצירה אחת בעלת ערך של ממש מאת בריטן, היה זה ערב של בועות־סבון מושל־מות ביופיין ובקלילותן. שהיזכן חיידנע, וכל קיומן בהנאת החושים, שאינה מותירה אחריה דבר לרגע הבא. על יום המחרת אין כבר מה לדבר.

היום בפסטיבל

● בתיאטרון שרובר "אסוציאציות על חלום ליל קיץ" בביצוע תיאטרון הפנטומימה מפולין. 17.00.

● ב"בימה על בימה" בתיאטרון ירושלים שתי הצגות של "החטא ועונשו" בביצוע תיאטרון מפאורי מפולין. אין תרגום סימולטני, אך יש טקסט בעברית, שמומלץ לקרוא לפני ולהחזיק על הברכיים בזמן. שתי הצגות — ב־10.30 בבוקר וב־21.00.

● באולם רבקה קראון "בא לא להתכוסס" — תיאטרון צרפתי נוסף — "הקרספוקוסקס", מאלה שמצא עודד קוטלר בפסטיבאל אוויניון. הצגה ראשונה. ממילא לא יהיה תרגום ואומרים שלא נחוץ, כי ההצגה היא בשפת הגוף. 20.00.

● בתיאטרון הקטן "דו"ח לאקדמיה" על־פי קפקא, בביצוע השחקן הדרום־אפריקאי מאריוס ואיירס. באנגלית, אין תרגום סימולטני.

● באולם הנרי קראון תוכנית ראשונה של התזמורת הקאמרית על־שם פרנץ ליסט מהונגריה. בתוכנית — מיצירות דבוז'אק, בארטוק והשמיניה של מנדלסון. 21.00.

● בתיאטרון החאן "הנציב", מחזה הונגרי בעברית. 20.30.

● בבנייני האומה "גן התענוגות הארציים" בביצוע תיאטרון המחול של מרתה קלארק. 21.30.

● בכנסיית הדורמיציון קונצרט אורגן של מקהלת פלסטרינה ותזמורת הבארוק של נירנברג. בתוכנית — מיצירות באך, כולל ה"מגניפיקאט". 20.30.

● במגדל דוד "ירושלים" — יצירה מוסיקלית של אליזבת סווארדס בביצוע תיאטרון "לה מאמא" ומשתתפים ישראליים. 19.15.

נציגי המתנחלים דוחקים בח"כי הליכוד ליזום עיבוי התנחלויות

בוועדות ובסיעות
/ דן מרגלית

נציגי ההתנחלויות בגזה ובר־צועה, שנפגשו אתמול עם שדולתם בכנסת, בראשות ח"כ יגאל כהן (ליכוד) תבעו לעבות מיד את הישובים, לפי תקציב שעובד על ידי שר האוצר וחברי ועדת הכספים עוד לפני גמר שנת התקציב ב־1987.

השדולה קראה להקים ישובים חדשים, כ"תשובה ציונית הולמת למדיניות התבוסנית כפי שבאה לידי ביטוי בניסיון לקיים את הוועידה הבינלאומית ובהתגברות מעשי הטרור", כדי להמשיך לעודד את מפעל ההתיישבות במסגרת מבצע בנה ביתך."

ועדת הפנים ביקרה באלון מורה

ועדת הפנים בראשות דב שי־לנסקי (ליכוד) ביקרה באלון מורה, קבר יוסף וכלא האסירים הבטחוניים בשטחים.

הוועדה פתחה את מסעה בביקור בשומרון בניחום משפחתו האבלה של רמי חבה ז"ל.

מרדכי וירשובסקי

ח"כ עבד אל והאב דראושה הגיע לביקור אך התחרט בה סבירה, כי הוא חושש שיהיה מטרה לעלבונות ולפגיעה באלון מורה. שילנסקי הבטיח לו את מלוא ההגנה, אך הוא לא נענה.

בין ח"כי הוועדה התפתח וי־כוח ממושך, אם להזמין את ראש הגרעין של ישיבת קבר יוסף רחמם אלרואי, נגדו הוצא צו האוסר את כניסתו למקום.

יושב ראש ועדת החוקה אלי־קולאס (ליכוד) יבחן את אפשרות הזמנתו של עיזאת נאפסו לוועדת החוקה בהתאם להתפתחות החקירה. עליה יודיע ליט היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, נודע אתמול בכנסת.

נאפסו יוזמן לוועדת החוקה?

יושב ראש ועדת החוקה אלי קולאס (ליכוד) יבחן את אפשרות הזמנתו של עיזאת נאפסו לוועדת החוקה בהתאם להתפתחות החקירה, עליה יודיע ליט היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, נודע אתמול בכנסת.

לפני כן אמר ח"כ מרדכי ויר־שובסקי (שינוי) שלפי מידע שבידו הבטיח היועץ המשפטי חריש לראשי השב"כ, כי לא תהיה חקירה משטרתית מזויינת. וירשובסקי תבע להוציא את הטיפול בעניין זה מידיו של היועץ המשפטי.

ליבאי אינו מייצג מרדכי פולארד

ח"כ דוד ליבאי הודיע אתמול, כי חדל לייצג את הדיפלומטים הישראלים שהפעילו את ג'ונתן פולארד – יוסף יגור, אילן רביד ואירית ארב. שניים מהם מיוצגים מעתה על ידי אמנון גולדנברג. ליבאי נפגש לאחרונה עם התובע האמריקאי דיג'נובה ומצא, כי אין לארצות הברית טענות נגד אילן רביד.

נרקיס בבירה

עשרות אנשי כת המקויה מיפאן, כת של אוהבי ישראל, עלו לרגל לירושלים ונפגשו עם עוזי נרקיס, בו הם רואים את משחרר ירושלים. בתמונה: לאחר שמסרו לו עותק מתורגם ליפאנית מספרו "ירושלים אחת", פתחו עמו בריקוד, בחוצות הבירה. (צילום: יצחק אלהרר)

נשיא המדינה בטקס לציון 20 שנה לאיחוד ירושלים:

ירושלים יכולה להיות הכל: מחבית אבק שריפה עד אוטופיה אנושית

"ישראל הפכה את ירושלים מעיר דלה וקודרת למטרופולין גדול, כרך עשיר ופורח, מוקד בינלאומי ומופת לחרות דתית וחופש המצפון"

מאת נדב שרגאי
סופר הארץ בירושלים

"עמדת העולם היא צינית וצבועה, מתעלמת מן המציאות ועוצמת את עיניה מראות את התמורה המפליאה שהתרחשה בעיר הזאת עקב שלטון ישראל" – כך הכריז אתמול נשיא המדינה חיים הרצוג, בעצרת המרכזית לציון 20 שנה לאיחוד ירושלים.

הרצוג אמר, כי "עולם שלם סביבנו חורץ שיניים ואינו מוכן לקבל את ריבונותנו והלאומית על ירושלים, כשטובה מדינית לגיטי־מית", אף על פי שישראל הפכה את ירושלים "מעיר דלה וקודרת, שקר רשיה חוללו ושבה הגבול השומם הדתי – למטרופולין גדול, כרך עשיר ופורח, מוקד בינלאומי, ומופת לחרות דתית ולחופש המצפון."

"ירושלים", אמר הנשיא, "יכולה להיות הכל, מחבית חומר נפץ שפ־תיל רועם בדלק בה ועד לאוטופיה אנושית של דו קיום בשלום ואחוה. המציאות בה עשויה להיטלטל בין שני הקצוות הללו. את פוטנציאל הנפץ חייבים לנטרל יום יום ושעה שעה ע"י ניהול חכם ורגיש של העיר".

ראש הממשלה יצחק שמיר הצ־היר, כי ירושלים לא תחולק עוד לעולם ולעולמי עולמים. שמיר אמר, כי יש לשנן לעצמנו שוב ושוב, כי "הבנים אשר הביאו לנו בנ־פשם הישגים מופלאים אלה במלחמת ששת הימים, ראויים הם שהישגיהם ישמרו לנצח, חלילה שקורבן כלשהו היה לשווא."

קולק השווה להורדוס

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס חלק שבחים לראש עיריית ירושלים טדי קולק והשווה אותו להורדוס, בונה ירושלים. פרס אמר, כי אין לו ספק שהעולם יש־לים עם שלוש עובדות בירושלים: "היותה עיר מאוחדת, היותה בירת ישראל והיותה בירת העם היהודי".

שר הביטחון, יצחק רבין, הביע את דעתו, כי "בלעדי הישגי מלחמת ששת הימים לא היינו מגיעים לש־לום עם מצרים". "הישגי ששת הי־מים הקנו לישראל עומק אסטרטגי אך העניקו לה במקביל, קלפים להשגת השלום."

ראש עיריית ירושלים טדי קולק הבהיר, כי המבחנים הקשים בירוש־לים, "עדיין לפנינו". הוא הפציר לה־הג בסובלנות כלפי הערבים, "זה לא תמיד קל, אבל מחייב המציאות."

קולק העניק לרמטכ"ל, דן שומרון, את דגל העיר ירושלים למשמרת. בסיום העצרת שרה שלי נתן את שירה של נעמי שמר – "ירושלים של זהב".

אחרי 20 שנה: 475 אלף תושבים בבירה

מאת מערכת "הארץ"

ערב "יום ירושלים" תשמ"ז – במלאת 20 שנה לאיחוד העיר – נאמדת אוכלוסיית הבירה ב־475 אלף תושבים, בהם כ־340 אלף יהודים, כ־121 אלף מוסלמים ומעט למעלה מ־14 אלף נוצרים. על כך מסר דובר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בה תבסס על אומדני אוכלוסייה שהוכנו בלשכה.

ב־20 השנים מאז 1967 גדלה האוכלוסיה בירושלים ב־80% לערך, עיקר גידולה של העיר נבע מריבוי טבעי. האוכלוסיה היהודית גדלה (גידול ממוצע של 2.7% בשנה) והאוכלוסייה הלא־יהודית גדלה ב־90% לערך (כ־3% בממוצע בשנה). באוכלו־סייה היהודית חלקו של הריבוי הטבעי מגיע ל־80% מהגידול הכולל.

מאז 1967 השתקעו בירוש־לים בהשתקעות ראשונה כ־50 אלף עולים חדשים. חלקה של ירושלים בכלל אוכלוסיית המדי־נה עלה מ־9.6% ב־1967 עד לשיעור ל־11% במאי ב־1987.

נשיא הונדורס מגיע לישראל עם המפקד העליון של צבאו

אומר בראיון, ערב ביקורו, כי ממשלתו החליטה להעדיף מטוסים אמריקאיים על פני ה"כפיר"

מאת יואב קרני
מיוחד ל"הארץ"

נשיא הונדורס, חוסה אסקונה הויו, מגיע היום לביקור רשמי של ששה ימים בישראל, בלוויית המפקד העליון של צבא הונ־דורס, בריגדיר־גנרל אומברטו רגאלדו ארנאנדס. זו הפעם הראשונה שנשיא הונדוראני מבקר בישראל, מאז ויתור הצבא על השלטון במדינה המרכז אמריקאית הזו, בתחילת 1982.

הונדורס היא המדינה השניה בגודלה באמריקה המרכזית, וחיים בה כארבעה מליון בני־אדם, רובם הגדול אינדיאנים. היא אחת מבעלות־הברית הקרובות ביותר של ארה"ב בחצי־הכדור המערבי. היא נהנית מסיוע צבאי וכלכלי רחב־ממדים מוואשינג־טון, וחיילים אמריקאים מנהלים בה תמרוני־מלחמה בלתי־פוסקים מאז 1983. הונדורס היא הבסיס העיקרי של ה"קונטראס", המור־דים הניקרגואים, הממומנים ע"י ארה"ב.

חרף נוכחותו של ראש הצבא במשלחת הנשיא – יחד עם אחד מסגני הנשיא, שר החוץ, ראש משמר הכבוד הנשיאותי ויועץ הנשיא לענייני בינלאומיים – העריכו מקורות צבאיים בהונ־דורס, כי לא ייחתמו הסכמים חשובים על רכישת נשק.

בשיחה עם "הארץ" הבהיר הנשיא אסקונה, כי ישראל הפסידה לארה"ב עסקה מקיפה למודרניזציה של חיל־האוויר ההונדוראני. הונדורס התלבטה, לפי אסקונה, בין רכישת טייסת של מטוסי "כפיר" מישראל ובין רכישת טייסת של "אף 5 אי" מארה"ב. לבסוף נפלה ההחלטה לטובת המטוסים האמריקאיים, ביחוד בגלל תנאי־המימון הנוחים שהציעה וואשינגטון.

המפקד העליון של צבא הונ־דורס, גנרל רגאלדו, שמשקי־פים אחרים מתארים אותו כ"איש החזק במדינה", ביקר בישראל בעצמו בשנה שעברה.

כאשר נשאל הנשיא אם הגנרל יחתום על הסכמים צבאיים במהלך הביקור... הוא השיב: "אינני מאמין שיש עניינים צבאיים ספציפיים". הוא הוסיף: "כמה הסכמים (צבאיים) הם עניין [illegible] אבל זה עניינו של הצבא. יש לו אוטונומיה בעניין הזה, כך שאינני יכול להיכנס לפרטים," אסקונה דיבר בראיון במשרדו, בטגוסי־גלפה בירת הונדורס.

ישראל היא ספקית נשק מסורתית של הונדורס. חיל האויר המקומי מצויד כיום במ־טוסי "סופר מיסטר", שמכרה לו ישראל. לפי מקור צבאי בהונ־דורס מצויידים כיום שני גדודים של הצבא במרגמות 160 מ"מ מתוצרת ישראל. הצבא גם משתמש ב־12 נגמ"שים ישר־אליים מטיפוס "ארמדילו".

בחודש ינואר שעבר היו פרסו־מים בכמה עתונים בארה"ב על סוחרי־נשק ישראליים, המחמשים את המורדים בניקרגואה, ה"קונטראס", דרך הונדורס. בסוף 1982 ביקר בהונדורס שר הביטחון דאז, אריאל שרון, ומפקד חיל האויר דאז, אלוף דוד עברי. שרון הגיע לשם במטוסו של המיליונר הי־הודי־מקסיקני דוד מרקוס כ"ץ, שהוא הנציג הראשי של התעשיה הצבאית באמריקה המרכזית. כ"ץ חזר להונדורס פעמים אחדות, לפי כמה מקורות, בניסיון לא־מוצלח לקדם את עסקת מטוסי ה"כפיר".

ישראל מינתה שגריר תושב בהונדורס רק במארס 1986, והנ־שיא [illegible] הנשיא חוסה אסקונה, מתאר את יחסי שתי המדינות כ"טובים מאד, הם נמצאים כרגע בנקודה הגבוהה ביותר שלהם".

לפי שגריר ישראל בטגו־סיגאלפה, שלמה כהן, מקבלת הונדורס סיוע חקלאי וטכני מישראל באמצעות המחלקה לשיתוף־פעולה בינלאומי של משרד החוץ. גם "הסוכנות לסיוע בינלאומי", זרוע של ממשלת ארה"ב, משתתפת במימון הסיוע הישראלי.

חילוקי דיעות בוועדת ביקורת המדינה על קשרי שרון־ריקליס

מאת עדנה אירדור
מוסרת "הארץ" לענייני כלכלה

חילוקי דעות בוועדה לביקורת המדינה, אם להמשיך ולדון בדו"ח מבקר המדינה על סטייתו של השר שרון מכללי האתיקה של ועדת אשר, בכל הקשור למעורבותו במתן הלוואה ממשלתית למפעל חיפה כי־מיקלים. זאת – לאור קשריו האישיים עם משולם ריקליס, הנמנה על בעלי המפעל, וכשל העובדה כי האחרון הלווה לשר 200 אלף דולר לצרכי רכישת חוותו.

חילוקי הדעות נובעים מהעובדה, שכללי האתיקה של ועדת אשר אינם מורים במפורש כיצד על הוועדה לנהוג במקרה שהמבקר מדווח לה על סטיות מכללים שקבעה.

הח"כים דן תיכון, יאיר צבן וחן כהן, מציעים לחזור ולדון בנושא, במסגרת הדיון בדו"ח המבקר, שהונח על שולחן הוועדה, במסגרת הדיון הכולל של דו"ח המבקר על משרד התעשיה והמסחר, בפרק הדן בתפקוד המשרד בנושא של חיפה כימיקלים.

לעומתם דורשים ח"כ גדעון גדות, ח"כ אבנר שאקי וח"כ דוד ליבאי, להפריד את הדיון ולהתרכז בנושא האישי של מעורבות השר מנימוקים אלו ואחרים.

יו"ר הוועדה ח"כ דוד ליבאי אמר, כי כיוון שהדו"ח שהוגש לה לפני שבוע עוסק באתיקה של שר ולא דו"ח של משרד ממשלתי, אסור לוועדה לשבת כטריבונל שיפוטי ולתבוע מהשר שרון להתייצב בפניה. עם זאת, עקרונות הצדק הטבעי מחייבים לאפשר לשר, אם רצונו בכך, להשמיע דברים בוועדה, כתגובה לדו"ח שמסר המבקר והביקורת שהושמעה עליו מצד חברי הוועדה. ח"כ ליבאי הודיע, כי יקבע מועד לסיכום הדיון בוועדה, לאחר שיקבל את תשובה מהשר שרון.

ראשי המתנחלים בגדה נפגשו עם שומרון, מיצנע ועם סנה

מאת נדב שרגאי
סופר הארץ

ראשי המועצות של הישובים ביהודה ושומרון נפגשו אתמול עם הרמטכ"ל, דן שומרון. בפ־גישה השתתפו גם אלוף פיקוד המרכז עמרם מצנע וראש המנהל האזרחי אפרים סנה. בדיון נב־חנו מדיניות הענישה כלפי מבצעי פיגועים ומתפרעים.

המתיישבים תבעו להחמיר בענישה כלפי מפירי סדר ומבצעי הפיגועים, העלו דרישה להדק את הפיקוח על תנועות הערבים בין הישובים וביקשו להקים משמר אזרחי יהודי, שיפטרל בישובים היהודיים וסביבתם.

הרמטכ"ל דן שומרון הבטיח למתיישבים, כי אכן תיבדק דרישתם להחמיר בעונשי המתפרעים, תוך מגמה להענות לתביעתם בנושא זה. עם זאת סירב הרמטכ"ל להתחייב בנושא המשמר האזרחי, הוא הסביר כי ענין זה דורש תיאום עם המשטרה, ועם השר בר־לב.

צה"ל אטם אתמול סמטה בכיכר השוק בכרכו קלקיליה, ממנה נזרק שלשום בלילה בקבוק התבערה לעבר רכב ישראלי. הרכב ניזוק קלות.

חבר הנאמנים של האוניברסיטה בירושלים החליט:

האוניברסיטה העברית לא תיפתח בתשמ"ח, אם לא יאוזן תקציבה

מאת לילי גלילי
סופרת הארץ

שנת הלימודים תשמ"ח באוניבר־סיטה העברית לא תיפתח, אם לא יהיה לאוניברסיטה תקציב מאוזן – כך החליט אתמול חבר הנ־אמנים של האוניברסיטה העברית, המתכנס בימים אלה בירושלים.

לדברי יו"ר החבר, הרווי קרוג, אי אפשר יהיה לאזן את התקציב ללא סיוע הממשלה לאוניברסיטה. גם לאחר שהאוניברסיטה נקטה צעדי הבראה קשים, ושוחריה בכל העולם התגייסו להגדלת התרומות. נשיא האוניברסיטה, פרופ' אמנון פזי, אמר במהלך הדיונים כי ללא תורים המוזמנים תוכל האוניברסיטה להשי־לים את שנת הלימודים הנוכחית, אך היא עלולה להיסגר כבר בקיץ.

בנאומים שנשאו בפתיחת חבר הנ־אמנים, תקפו קרוג ופזי את "הקיצוץ ההרסני בהקצבות הממשלה", והדגישו, כי על הממשלה לשנות את סדר עדיפויו־תיה, ולהחזיר את ההשכלה הגבוהה לקדמותה הראוי בסדר העדיפויות הלאומי. דברים ברוח זו, אמר גם השר גד יעקבי, שהופיע לפני חבר הנאמנים בטקס חנוכת הקתדרה לרפואה על שם זרכין.

אחר הצהריים התארחו נציגי חבר הנאמנים אצל ראש הממשלה, יצחק שמיר. אך נמנעו בקבלת פנים זו מלהעלות את טענותיהם כלפי הממשלה. בערב, השתתף חבר הנאמנים בטקס המרכזי לציון יום י־רושלים בבריכת הסולטן בבירה.

ערך את העמוד: יצחק לאור

הכן את המזגן שלך לקיץ - חינם!

אם יש לך מזגן של אלקטרה ועדיין לא הצטרפת ל"מועדון השירות של אלקטרה", יש לך עכשיו סיבה טובה לעשות זאת.

כל המצטרף ל"מועדון השירות של אלקטרה" זוכה עכשיו בבדיקת מזגן חינם!
כשאתה מבטח את המזגן שלך, אתה מצטרף ל"מועדון השירות של אלקטרה" ומבטיח לעצמך שירות אחזקה מהיר ויעיל, ביטוח כנגד תקלות, ייעוץ מקצועי בכל בעיה ו...בדיקה של המזגן לקראת הקיץ – חינם!
הצטרף לאלפים שכבר הבטיחו לעצמם קיץ ממוזג ונעים. הצטרף ל"מועדון השירות של אלקטרה".
התקשר עוד היום לתחנת השירות של אלקטרה הקרובה לביתך, והזמן את טכנאי השירות.
אלקטרה – החברה הגדולה בישראל למיזוג אוויר.

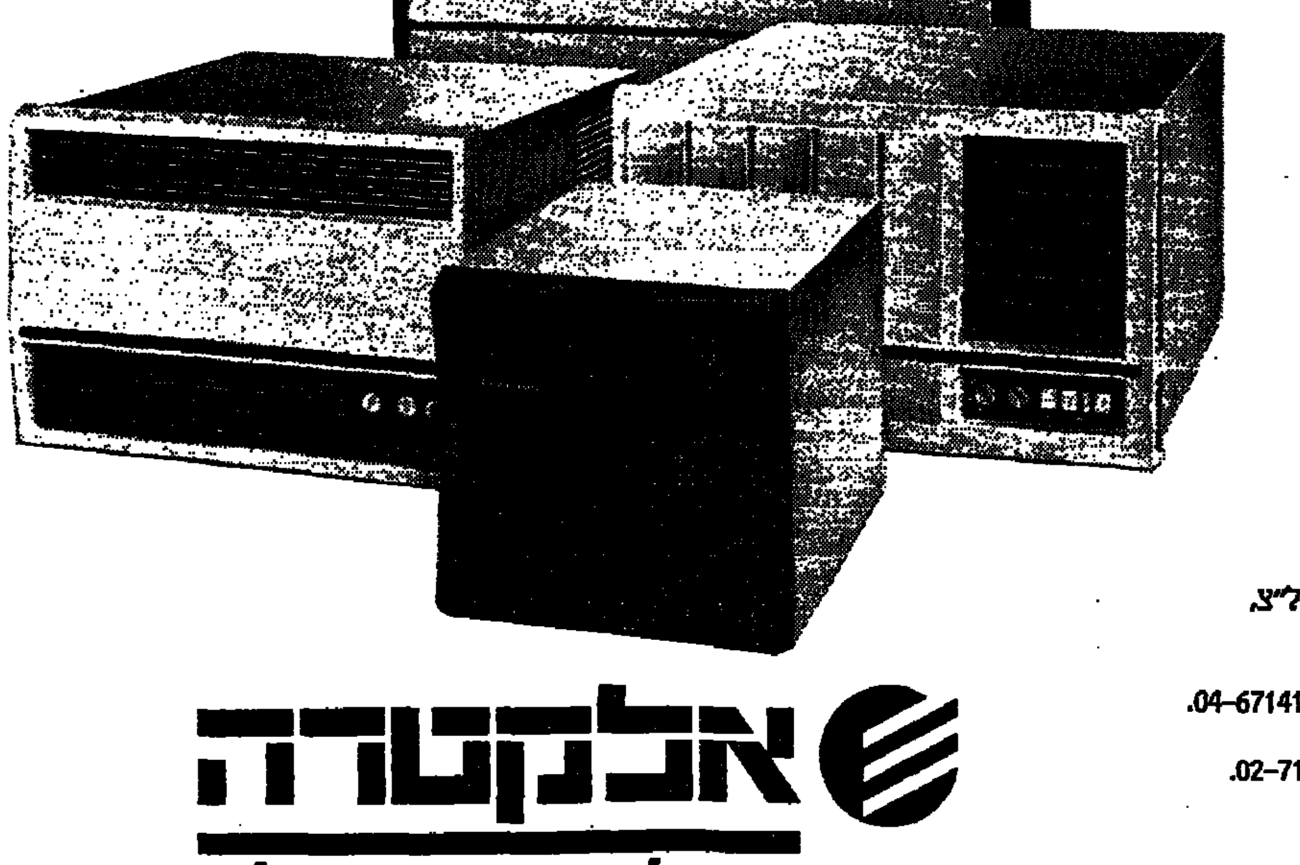

אלקטרה (ישראל) בע"מ אגף השירות
סניף תל־אביב:
קרית אלקטרה, איזור התעשיה החדש ראשל"צ,
רח' ספיר 1, טל' 03-9630466.
סניף חיפה:
רח' שמואל רוזוב, צומת הצ'ק פוסט, טל' 04-671416.
סניף ירושלים:
רח' האומן 13, תלפיות, טל' 714987, 02-718910.
סניף באר־שבע:
איזור התעשיה, טל' 38378, 057-34960.
סניף אילת:
איזור התעשיה החדש, טל' 059-78117/8.

אלקטרה
הנוחות שלך - האתגר שלנו

גיתם מערכות תדמית

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

מנסדורף ובלום הודחו בפתיחת רולאן גארוס

הפתעות מרעישות: ג'ון מקנרו והנרי לקונט הודחו

טניס

מאת מרטין ליבוביצקי

פאריס (מיוחד ל"ספורט הארץ"). שני הטניסאים הישראלים, האלוף עמוס מנסדורף וגלעד בלום, מצאו את עצמם מחוץ לטורניר רולאן גארוס בהפרש זמן קטן. שניהם התחילו לשחק בשעה 11 ובשעה 1.30 ירד גלעד ממגרש מספר 5 כשהוא מנוצח ע"י הארגנטיני פרנציסקו יוניס 6–1, 6–1, 6–3. עמוס ירד בשעה 2 ממגרש מספר 8 אחרי הפסד לצ'כי מילאן שרייבר 7–5, 6–7, 6–7, 6–3.

עמוס החל לשחק היטב והפסיד נקודה אחת בלבד על הגשה שלו בשש פעמים שהגיש במערכה הראשונה. אך למרות ההזדמנויות הטובות שלו, מול הגשה האדירה של יריבו, לא סיכן את הגשתו עד המישחקון ה־12 בו ניצל את הנקודה השבירה הראשונה לזכותו.

במערכה השניה הפסיד עמוס הגשתו על 0 במישחקון השלישי, דבר שעירער בטחונו העצמי. רק מישחק גרוע של הצ'כי החזיק אותו במערכה ואפילו קירב אותו עד נקודה למערכה שלוש פעמים. עמוס הוביל 6–5, אך הוא לא הסתבך בתבונת הצברה ושרייבר כפה עליו שובר שיוויון תיצח בו 7–3.

המערכה השלישית התנהלה כמו השניה. במישחקון הראשון והשלישי החמיץ המייך נקודות שבירה והפסיד הגשתו על 0 במישחקון הרביעי. במישחקון השמיני שרייבר הפסיד עם שגיאה כפולה והשניים הגיעו לשובר השיוויון השני. שרייבר הוביל 3–0, 4–1, 4–3, 6–3. עמוס השווה 6–6 אבל שרייבר ניצח 10–8. עמוס היה מרוגז על עצמו, זרק את מחבטו ובעט בו. במערכה הרביעית שרייבר שיחק יותר טוב, שבר את הגשתו של עמוס וניצח 6–3.

שרייבר אמר לאחר המישחק שעדיין לא החלים לחלוטין מהפגיעה בקרסול במישחקו עם שלמה גליקשטיין בצ'כיה. הצ'כי שיבח את תבונות ההחזרה של עמוס.

גלעד בלום שילם מחיר יקר על חוסר נסיונו בתחרויות במסד גדול כזה. הוא פשוט לא מצא את עצמו במגרש. אחרי 1–1 במערכה הראשונה הפסיד בשמונה מישחקונים רצופים, כאשר רוב הנקודות היו שגיאות לא מחוייבות שלו ובמערכה השלישית היו לו כמה הזדמנויות שלא ידע לנצלן. בסופו של דבר נכנע 6–1, 6–1, 6–3 לארגנטיני פראנציסקו יוניס.

גם ג'ון מקנרו הודח

את ההפתעה הגדולה עד כה במשחקי רולאן גארוס חולל הארגנטיני הוראסיו דה לה פנה בן ה־20, המדורג 49 בעולם, שהודיח, 6–4, 6–2, 6–4, 6–2, את האמריקאי ג'ון מקנרו המדורג 7, במשחק שארך כשלוש שעות. הפתעה נוספת חולל הגרמני ריקי אוסטרטון, שגבר על המדורג התשיעי, הצרפתי הנרי לקונט מצרפת 6–3, 6–3, 6–7, 6–1. ג'ים פרג' מארה"ב ניצח המדורג 12 פאט קאש מאוסטרליה 6–3, 6–3.

היום במשחק השני של כדורגלני ישראל

המשימה של פמיליה: לנטרל הכוכב הטורקי

המאמן אמנון רז: "חייבים לנצח את טורקיה אחרת נאבד את הסיכוי לעלות לחצי הגמר"

אליפות אירופה

וילקיה, צרפת (מיוחד ל"ספורט הארץ"). הקשר שחר פמיליה יחליף את טל בנין בהרכב פותח — כל שינוי זה הודיע אמש מאמן נבחרת הנערים של ישראל בכדורגל, אמנון רז, לפני משחקה השני בשלב המוקדם של אליפות אירופה, היום אחר הצהריים בשעה 4.00 נגד נבחרת טורקיה. רז אמר, כי זה יהיה שינוי היחיד לעומת ההרכב שפתח שלשום נגד דנמרק (1–1).

"לפמיליה מיועד תפקיד מיוחד, לשמור אישית על עושה המישחק של הטורקים. בנין עדיין לא ממצה את יכולתו ואפשר שישולב כה משך", הסביר המאמן רז. למרות האכזבה במחנה הישראלי מהחמצת ההזדמנות לנצח את דנמרק, מודעים הכל לעובדה שלמעשה היום יחל כל הסיפור מחדש לאחר שגם המישחק האחר בבית הישראלי בין יוון לטורקיה הסתיים 0–0. "אנחנו חייבים לנצח היום. אחרת אנו עלולים לאבד את הסיכוי להשיג את הבכורה בטבלת הבית ולעלות לחצי הגמר", סבר המאמן רז. "נשחק במגמה התקפית כבר מהפתיחה. אם היינו מנצחים שלשום את הדנים אולי היינו משחקים יותר נגד הטורקים. אני מקווה שהחלוץ אורן מהודר יחל להבקיע, שלשום הוא לא הרשים, אולי בגלל השמירה המצויינת של בלם דנמרק המבוקש ע"י מועדונים ממערב גרמניה", אמר רז.

טבלת הבית הישראלי

1.	ישראל	1	1–1	1
–.	דנמרק	1	1–1	1
3.	טורקיה	1	0–0	1
–.	יוון	1	0–0	1

המאמן גדעון כהן המסייע לרז במישחקי ריגול, יחזה היום במישחק בין דנמרק ליוון שתהיה היריבה השלישית שלנו ביום שישי. כהן מסר דו"ח על הנבחרת הטורקית.

ואמר אמש: "זו נבחרת עקשנית, עושה המישחק שלהם הוא אחד השחקנים המוכשרים שראיתי אי פעם בגיל הזה. כל כדור עובר דרכו. יוסי הכוחות שווים".

אתמול ערכו הישראלים שני אימונים ובערב יצאו לשייט על הסיין.

הערב באיצטדיון פראטר בווינה:

גביע רביעי לבאיירן או ראשון לפורטו

גמר האלופות

מאת מיכאל קרנן

מישחק הגמר ה־32 על גביע אירופה לאלופות, שיהיה הערב (21.15 שעון ישראל) באיצטדיון פראטר בוינה, יפגיש שתי קבוצות בעלות מסורת וסיגנון מישחק שונים. באיירן מינכן זכתה בגביע הזה שלוש פעמים ונוצחה בהופעתה האחרונה בגמר ב־1982 ע"י אסטון וילה. פורטו מופיעה בגמר האלופות בפעם הראשונה, 19 שנים אחרי שקבוצה פורטוגלית אחרת, בנפיקה ליסבון, נוצחה ע"י מנצ'סטר יונייטד.

באיירן תהיה פייבוריטית ברורה לא רק בגלל המאזן שלה הכולל 5 הופעות בגמר אירופיים (זכתה גם בגביע למחזיקות ב־1967), אלא בגלל המסורת והנסיון. אולי הנס, המנהל הכללי של המועדון כיום, היה מכוכבי הקבוצה שזכתה שלוש פעמים ברציפות בגביע האלופות בשנים 1974 — 1976. לאלופה הגרמנית מאמן עתיר נסיון והישגים אודו לאטק והרכבה כמה משחקני המפתח של נבחרת מערב־גרמניה כמו מאתאוס, אוגה, מיכאל רומינגה ודיטר הנס, שלא להזכיר כבר את אחד השוערים הטובים בעולם, הבלגי ז'אן־מארי פפאף. בינלאומי נוסף בבאיירן הוא החלוץ הדני לונרה העשוי להחליף הערב את ולפארה שנפצע בשבת בליגה. בחצי הגמר הדיחה באיירן את ריאל מאדריד.

הנסיון של פורטו בגמרים אירופיים מסתכם בהופעה בודדת ב־1984 בגמר למחזיקות גביע בו נוצחה 2–1 ע"י יובנטוס. אבל העונה הזו גילתה יכולת גאה והגיעה לשיאה בניצחון כפול בחצי הגמר על דינאמו קייב. גם קבוצה זו משופעת כוכבים בינלאומיים מארבע ארצות. בסך הכל 19 מבין 28 שחקני הסגל. הקפטן ומלך השערים שלה פרנאנדו גומש נפצע ולא ישחק הערב. כך גם הבלם פרירה והקשר פאצ'קו. אבל יש לה את שחקני נבחרת פורטוגל פוטרה, מאגאלאייש, סוזה ואחרים, שוער נבחרת פולין מלינאצ'יק, חלוץ נבחרת אלג'יריה מאג'ר והברזילאים קאסגראנדה, צ'למו וזוארי.

המאמן ארתור ג'ורג', בינלאומי לשעבר, מאמין שפורטו יכולה לעשות לבאיירן מה שעשתה לקייב. לשחקנים מהעיר בצפון פורטוגל הובטח מענק של כ־30 אלף דולאר לכל אחד אם יזכו את גביע אירופה לפורטוגל אחרי הפסקה של 25 שנים.

מנסל יחזור ביולי לאמן את מכבי פ"ת

מאת אילן פיש
סופר "ספורט הארץ"

מאמן הכדורגל האנגלי, ג'ק מנסל, מי שהיה בתחילת העשור מאמן הנבחרת הלאומית ואחר כך מאמן מכבי חיפה, יבוא לישראל בחודש יולי, כדי לאמן בעונה הבאה את מכבי פתח־תקוה — כך אמר אמש נחמן מגדל, יו"ר האגודה. לדברי מגדל, למרות שלא נחתם חוזה בין המאמן להנהלת הקבוצה, סוכם עקרונית, כי מנסל יאמנה בעונה הקרובה תמורת כ־40 אלף דולרים. מנסל היה אמור לחזור אתמול לאנגליה.

כדורסל

גרמניה ניצחה את יוון בהארכה 102–98

דורטמונד (קרית "ספורט הארץ"). נבחרת הכדורסל של מערב־גרמניה, אחת מיריבות ישראל באליפות אירופה בשבוע הבא באתונה, ניצחה כאן את יוון 102–98 לאחר הארכה, בטורניר בינלאומי.

יוגוסלוויה דורגה ראשונה ובין השאר גברה על סין 124–89 ואוניברסיטת פרובידנס מארה"ב 115–95. גם יוון גברה על פרובידנס 88–78.

לבית"רים מירושלים נגוז החלום — בלי אורי ואלי אין דאבל

בגמר: המכביות מת"א וחיפה

לעיני 40 אלף צופים ברמת גן הדיח אמש מכבי ת"א את בית"ר ירושלים 2–0 משערים של דריקס ונתן ● מכבי חיפה — בית"ר ת"א 0–0 אחרי 120 דקות, חיפה ניצחה 4–2 בפנדלים ● הגמר ב־9 ביוני

כדורגל

מאת סופר "ספורט הארץ"

"גמר גביע – אי אפשר לתפור לפי המידה", תזכורת על חוק הכדורגל יקנעוק זה היתה אמש באיצטדיון רמת־גן, לעיני 40 אלף צופים.

האלוף הטרי בית"ר ירושלים, מחזיק הגביע בשנתיים האחרונות, נאלץ להסתפק בכתר אליפות היסטורי ולדחות את חלום התואר הכפול לשנים הבאות. ללא שניים מכוכביו אורי מלמיליאן (רגלו בגבחשת) ואלי אוחנה שנפצע בתחילת המישחק ויצא, נכנע האלוף 2–0 למכבי תל־אביב. גיבור הניצחון היה אלון נתן שהבקיע שער מרהיב במבצע אישי נדיר.

במישחק השני ניצחה, כצפוי, מכבי חיפה, אבל היא עשתה זאת בדרך הקשה ונאלצה להשקיע מאמצים רבים מול בית"ר תל־אביב מהתחתית, שנכנע רק בבעיטות עונשין מ־11 מ'. לאחר 120 דקות בלי שערים, החיפאים ניצחו 4–2 לאחר שתי החמצות בית"ריות, אחת מהן בגלל הדיפה של השוער המצוין אבי רן.

מכבי חיפה ומכבי תל־אביב יתמודדו בגמר הגביע בעוד 13 יום, ב־9 ביוני ברמת גן.

המכבי אלון נתן (במרכז) מבקיע את שערו הנהדר אתמול לרשת בית"ר ירושלים (0–2) לעיניהם המשתאות של 40 אלף צופים נרגשים. (צילום: עוזי קרן)

את האלון נתן הזה לא ישכחו

מאת אילן פיש

לבית"ר ירושלים היה חלום — דאבל. אבל בתום 90 דקות בלהה, מנקודת מבט ירושלמית כמובן, התברר שמישהו דאג להרוס את החלום ולנפצו לרסיסים. זה אמנם קורה לא פעם, אבל תלוי באיזה אופן. לבית"ר ירושלים זה קרה באופן פחות מכובד משניתן היה לצפות מקבוצה שזכתה לא מכבר בכתר אליפות היסטורי והפגינה רמה בפני עצמה במישחקי הליגה. שריקת הסיום ועימה ההפסד הדגישו, ששחקן המפתח של בית"ר הוא אורי מלמיליאן. חסרונו הורגש והודגש באופן כמו כדי לאמר שבית"ר בלי אורי, זו עוד קבוצה אפורה וחסרת ברק. האכזבה המרה מבית"ר מטילה צל כבד על רמת הכדורגל בארץ, שכן קבוצה אלופה אינה יכולה להסתתר מאחורי חסרונו של שחקן.

את הבית"רים אחז שיתוק בלתי מובן בכל החוליות. ההגנה היתה פרוצה ואיפשרה לחלוצי מכבי לעשות ככל העולה על רוחם. הקשרים אבי כהן ושלמה שירזי נכשלו במשימות התקיפה והעברת שירזי לחוד בסיום לא הועילה. הקישור נכשל בהבעת הקבוצה לעבר שער מכבי. סמי מלכה לא הורגש, מאיר קדוש ואופיר שמואלי לא בלמו את תנועת הכדור לעבר רחבת שערם. היחיד שניסה, בהצלחה מעטה, היה יעקב שורץ, שסבל מחוסר שיתוף פעולה. החוד הבית"רי סבל מאי הספקת כדורים.

בדקה ה־30 נפצע אלי אוחנה ובמקומו נכנס גאדי הונדרמולן, שהיה נירפה.

חולשת בית"ר היתה כפרי בשל למכבים. אולם גם פרי בשל צריך לדעת לקטוף. ואת זה ידע מכבי לעשות, בביצוע מוקדו של המאמן שמעון שנהר. שעשה חשבון פשוט: חסרונו של מלמיליאן יחליש את הקישור הבית"רי. כדי להשיג שליטה במרכז השדה ציוות שנהר את קבוצתו עם שלושה בלמים: אבי כהן, מנשה שמעונוב וחיים קריים, ותיגבר את הקישור עם יוסי קרמר. ההימור היה מצויין.

במחצית הראשונה יזם מכבי התקפות על שער בית"ר. אומנם לא עם המחץ הנדרש אך מספיק כדי לנצל את הרפיון בהגנת בית"ר. השער הראשון הובקע בדקה ה־25: הכדור הודר לרחבה, מבעד למגיני בית"ר, והגיע למיקי כהן ששלח כדור רוחב לאלי דריקס, וזה בכדריעה הקדים את השוער יוסי מורחי וקבע 1–0.

המחצית השנייה נפתחה בסערה. אלון נתן, שהיה הבולט במגרש, כבש שער מרהיב באיכותו. בפריצת יחיד הודר משמאל לרחבה, חלף בקר לילות על פני אבי כהן ואופיר שמואלי ולשוער יוסי מורחי לא נותר אלא לאסוף את הכדור מהרשת — 2–0 למכבי בדקה ה־46.

בשלהי המאבק גלש המישחק לפסים בלתי ספורטיביים ולשופט יעקב שיינר חלק נכבד בכך. במקום להרגיע את הלהט שתקף את הוא איפשר להם נוקשות שחרגה מהמותר. פעם אחת בלבד עשה שיינר את המוטל: כשהרחיק את הקפטן חנן אזולאי (הרחקה שנייה העונה), לאחר ששלח אגרוף בפניו של כפי שבק בדקה ה־81.

מכבי תל־אביב — בית"ר ירושלים 2–0 (1–0)

השערים: אלי דריקס (25), אלון נתן (46).

★ המצטיין: אלון נתן.

● מכבי תל־אביב: גינצבורג, קרמר (טבקא), אבי כהן, שמעונוב, קריים, גולדברג, לולו, מיקי כהן, אלון נתן, דריקס, גריאני. המאמן: שמעון שנהר.

● בית"ר ירושלים: מורחי, אבי כהן, אוולאי, אשש, שירזי, שמואלי, קדוש, שורץ, סמי מלכה, אוחנה (הונדרמולן), גולדר. המאמן: דרור קשטן.

שפט יעקב שיינר, 40,000 צופים, האיצטדיון ברמת־גן.

נתן: השער שלי היה ממש נפלא

מאת אפרים יונתי ומנחם כהן

● אלון נתן, מבקיע השער השני: כאשר לא צריכים סבב ארוך של מישחקים אנחנו מתעלים. בית"ר סבל מהיעדר כוכביו. השער שלי היה נפלא. אני מאמין שננצח בגמר.

● שמעון שנהר, מאמן מכבי ת"א: ניצלנו את חסרונם של אוחנה ומלמיליאן וניצחנו בצדק.

● אורי מלמיליאן: אני לא רוצה לבקר. הפסדנו וזהו. כך זה בכדורגל. כל הכבוד לקהל של בית"ר.

● אלי אוחנה, שנפצע ויצא: הפסדנו לקבוצה טובה מאיתנו. לא נפלנו מהם. איתי ועם אורי היינו מנצחים.

● ניר קלינגר, מבקיע השער האחרון: לא התרגשתי. קיבלתי הרבה בטחון מבחורות. חשתי חובה לאוהדים הרבים שבאו למרות העונה הזולכה שלנו.

● אבי רן, שוער חיפה: הימרתי על הפינה לפני בעיטת לביא ואני שמח שהצלחתי. בעיקר עבור האוהדים. אני מקווה להשיג את הגביע ולהתחיל בשבת הספר ראשון לבני־יהודה.

● דוד לביא, שהחמיץ בעיטת 11: ראיתי שרן תפס את הפינה שלי. אך לא יכולתי לשנות.

לפחות היה מתח בפנדלים

מאת דרור מגר

תמו 120 דקות משעממות. מול באין מישחק חזה, כך לפחות יש לנו פיצוי מידי של מתח ההכרעה בבעיטות 11 מטר.

בתחילה קיוינו שתיפול ההכרעה בתוך 90 הדקות, כדי שלא נמשיך עוד לסבול, אך בעת ההארכה קיוינו שלא יובקע שער שיחסל התקווה לקצת מתח בבעיטות 11 מטרים. לא היתה סיבה לחשוש. השחקנים היו כה חלשים שרק מטווח 11 מטר הצליחו לכבוש וחלוצי בית"ר אפילו את זה לא ידעו לעשות.

ראשון בעט ציון מרילי שכוח פנימה 1–0. דוד לביא הבית"רי שלא הורגש במישחק בעט שמאלה ואבי רן זינק והדף. זאב ארמלי אחריו ביטא את יכולתו הדלה במישחק ואת כדור ה־11 בעט למשקוף. בית"ר השווה ע"י רוני צמח 1–1. משה סלקטר גילה שהוא בהרכב רק בבעיטתו החזקה לרשת העליונה 2–1. רחמים עמרן חיסל את סיכויי בית"ר כשבעט גבוה מעל לשער. אלי כהן בלם חיפה בעט שמאלה לפינה 3–1. יוסי מורחי צימק ל־3–2 וזכות הבעיטה האחרונה בחיפה ניתנה לניר קלינגר שבימינו הרים את הרשת כדי לקבוע 4–2. מכבי חיפה בגמר הגביע. שם אולי ינסה להציל את העונה המאכזבת בליגה.

בית"ר תל אביב שנחשב נחות על הנייר היה בדקות רבות עדיף ובעיקר בפתיחה. שני עושי המישחק של שתי הקבוצות, שצריכים היו להעניק ברק ותחכום, נעדרו: גסים כהן מבית"ר ודניאל ברייליובסקי מחיפה. חסרונם הורגש כיוון שלא נמצא קשר ראוי לשמו שידריך את קבוצתו.

מכבי חיפה — בית"ר תל אביב 0–0

4–2 לחיפה בבעיטות 11

★ המצטיין: אבי רן.

● מכבי חיפה: רן, אהרוני, אוסמו, כהן, מרילי, קלינגר, אבו קרט (עטרה), ממן, מורחי (מרדכי), סלקטר, ארמלי. המאמן: שלמה שרף.

● בית"ר תל אביב: ג'ובי, עמר, יעקב כהן, צמח, אבקצור (מורחי), קצב, סורס, אדרי, עמרן, ירון כהן, לביא. המאמן: ראובן כהן.

שפט יצחק בריצחק, 40,000 צופים, האיצטדיון ברמת גן.

דוד לביא ומשה סלקטר, הידועים כבועטים טובים, לא נטעו לשער אפילו פעם אחת מאחר שלא הגביהו לעברם כדורים. מגיני בית"ר אינם מהסוג התוקף ואילו אהרוני ומרילי מחיפה עשו זאת מעט מדי.

למרות הכל נרשמו כמה הזדמנויות כשלבית"ר יתרון בבעיטות לקורה. בדקה ה־15 נגח יהודה קצב לשער, אבי רן הצליח להסית הכדור לקורה. בדקה ה־51 נגח רוני צמח מקרוב בחוזקה לשער, אך אבי רן המצויין זינק וקלט. בדקה ה־70 נרשמה ההחמצה של המישחק כשדוד לביא קיבל כדור ברחבה ובעט. הכדור עבר את השוער רן אך מצא את הקורה. בדקה ה־82 יכול היה יוסי אדרי לחסוך הארכה, אך מקרוב בעט חזק מדי לחוץ. בהארכה התעורר המישחק. חיפה תקפה, בית"ר התעייפה, אך לא היה מי שיכבוש לפני בעיטות ההכרעה מ־11 מטר.

ברזיל ניצחה 2–0 בגלאזגו

נבחרת הכדורגל של ברזיל, שתבוא לארץ מחרתיים להתמודד עם נבחרת ישראל בשבוע הבא, ניצחה אמש 2–0 את נבחרת סקוטלנד בגלאזגו.

יותר מ־60 אלף צופים חזו במשחק בו הפגינו הברזילאים, שיבואו לארץ להכתרת אורי מלמיליאן ככדורגלן העונה של ידיעות אחרונות, יכולת מלהיבה בעיקר במחצית השניה.

את שני השערים, שהובקעו תוך 10 דקות, כבשו ראוי, אחרי מסירה של סוקרטס (דקה 50) ולאו (60).

אלימלך, רכליס, ברנע שוחררו מהסגל הלאומי

נקבעו 12 היוצאים בשבוע הבא ליוון

אליפות אירופה

מאת סופר "ספורט הארץ"

הסגל הסופי של נבחרת ישראל לאליפות אירופה בכדורסל, שתחל בשבוע הבא ביוון, נקבע אמש עם גיפויים של ישראל אלימלך, ניר רכליס ואסף ברנע. זאת לאחר שיחות אישיות עם כל 15 השחקנים שהיו במחנה האימונים בהולנד.

ההתלבטות הרצינית ביותר היתה בקשר לרכז הפועל חולון, אלימלך, שהיה אמור לרשת את מוטי ארואסטי אחרי שזה הודיע על פרישתו. אבל אלימלך החמיץ אשתקד את אליפות אירופה דרגה ב' ואת אליפות העולם בגלל ניתוח ברגלו, והן ליפין ועדי גורדון היו לרכזים הקבועים של הנבחרת. אלימלך הוזמן לסגל לכינוס הפועל, ובסיום הטורניר ביקש לשחררו בגלל פציעה ועייפות. יתכן שחש שמעמדו אינו בטוח, מאחר שליפין נפצע. במהלך משחקי הפועל נתבקש אלימלך להמשיך באימונים ולבוא עם הנבחרת להולנד. בשני הטורנירים בארץ ובהולנד נטל בכל משחק שני רכזים שונים. עם סיום הטורניר האחרון ביקש אלימלך ימים למחשבה, ואתמול חזר שוב על פנייתו לשחררו מהנבחרת.

ניר רכליס היה מאכזב מאד מני פיו. הוא הגיע מארה"ב בתקוה להמשיך בנבחרת אחרי שנמנה אשתקד על הצוות ששיחק באליפות העולם. אבל לא מילא אחר ציפיות המאמן. לו ולאסף ברנע הציעו, הסביר שימשיכו להימנות על הסגל הלאומי ויזומנו למישחקי התחרויות הבאות.

בסגל נותרו איפוא השחקנים הבאים: דורון ג'מצ'י, חן ליפין, מוטי דניאל, יצחק כהן (מכבי ת"א), ארי רוזנברג, דורון שפר, עדי גורדון, תומר שטיינהאואר (מכבי חיפה), לאוון מרסר, האוזי לאסון, צופר פליישר (הפועל ת"א), נדב הנפלד

לו יבוא מארה"ב עם רעיתו, בתו והודיו

הרוסים ברשימת הבאים למשחק ההוקרה לסילבר

יו"ר מכבי שמעון מזרחי: רק כשמריא המטוס מאתונה נדע אם סאבוניס וטיחונגקו אמנם יבואו לתל אביב

כדורסל

מאת מיכאל קרנן

ארווידאס סאבוניס האלדי סרגונקה, כוכבי נבחרת ברית המועצות, מופיעים ברשימת 12 השחקנים שייצגו את אירופה במישחק ההוקרה ללו סילבר שיתקיים ב־17 ביוני בהיכל הספורט ביד־אליהו.

במסיבת עיתונאים שהיתה אתמול בתל־אביב, מסר שמעון מזרחי, יו"ר מחלקת הכדורסל של מכבי תל־אביב, את שמות השחקנים המופיעים במיסמך הרשמי של פיב"א ושישתתפו גם במישחקים נגד נבחרת יוון ב־19 ביוני בסלוניקי (לכבוד גומאס) וב־21 ביוני בסופיה נגד נבחרת בולגריה (לכבוד גולדמיים). מלבד שני הסובייטים כוללת נבחרת אירופה את: ה. פטרוביץ', דרזואנוביץ' (יוגוסלוויה), מאניפיקו, ריווה (איטליה) סקאפיפאגי, סיביליך (ספרד), קרופילאק (צ'כיה), הטסאגל (צרפת), גאליס (יוון), ג'מצ'י (ישראל). כן נקבעו שלושה מחליפים: דאקורי (צרפת), יאבאקיס (יוון), וראבקוביץ' (יוגוסלוויה).

במישחק בין נבחרת אירופה למכבי תל־אביב, ישחק ג'מצ'י במדי האלופה הישראלית. מזרחי לא יכול היה להתחייב שאכן יגיעו הרוסים סאבוניס וטיחוננקו לירד אליהו. "רק כאשר אראה אותם עולים באתונה על המטוס לישראל, אוכל לאשר זאת", אמר. את כוכבי אירופה יאמן הצ'כי פאוול פטר. מנהל הנבחרת הבלגי ליאון אאנדל. השופטים: פאסטריס משוייץ, ריגאס מיוון. המשקיף: מזכ"ל פיב"א, בורה סטנקוביץ'.

כל הצוות הזה יגיע לישראל מאתונה ב־15 ביוני, למחרת סיום אליפות אירופה. ב־16 ביוני תהיה ברחבת הבריכה של מלון "מגדל דניאל" בהרצליה, קבלת פנים לאורחים מחו"ל ומישראל. לקבלת פנים זו, שתהיה גם מיפגש ותיקים, הוזמנו שחקני העבר של הפועל מכמר העמק ובית אלפא, השומרים זה שנים על קשרי ידידות עם מכבי ת"א.

מר מזרחי אמר שכבוד גדול למועדון מכבי תל־אביב לארח בפעם השלישית תוך 12 שנים את נבחרת כוכבי אירופה. ב־1975 נערך מישחק הוקרה לתנחום כהן־מינץ וב־1980 לטל ברודי.

לו סילבר שהיה קפטן הקבוצה ונבחרת ישראל והשוהה כיום בארה"ב, יגיע לישראל ב־10 ביוני עם רעייתו, בתו והודיו. הוא יתאמן עם צוות השחקנים שיהיו בארץ (להוציא את שחקני הנבחרת), ככל הנראה בהדרכתו של יאיר שרון, עוזר המאמן בעונה החולפת. לא הוחלט עדיין סופית מי ידריך את מכבי ת"א במישחק זה, אבל סביר שיהיה זה צבי שרף. המאמן החדש ישן רלף קליין יהיה נוכח במישחק.

עדיין לא הושלם סגל הקבוצה לעונה הבאה. מזרחי מסר שבמישחק ההוקרה ללו סילבר ישתתפו כל השחקנים שהופיעו בעונה האחרונה, כולל ברקוביץ', ארואסטי, מני וקורנליוס, להוציא את ג'ונסון ולאסוף שעזבו. כן ישתתפו השחקנים החדשים מוטי דניאל ודילי סימס וקרוב לוודאי שמכבי יבחן זר אחד או שניים המועמדים להחליף את ג'ונסון. במכבי שוקלים גם הזמנת שחקן אורח במיוחד למישחק זה.

הבוקר מתחילה מכירת הכרטיסים במשרד הדרן בתל־אביב. המחירים: 15 ש"ח לחיילים ולנוער, 20 ש"ח, 33 ש"ח, 44 ש"ח. לבעלי המנוי המשולב אפשרות לקבל את מקומם הקבוע בהיכל עד ל־12 ביוני.

קבוצות בבית־יבשתי

במסיבת העיתונאים נמסרו גם פרטים לגבי טורניר הגביע הבין־יבשתי שיהיה בספטמבר במילאנו. פיב"א אישרה את הגדלת מיספר הקבוצות מ־6 ל־8 עם התוספתן של דלגידים קובנה ומונטה ליבאנו (בראזיל). הטורניר הארוך ביום יתקיים בין ה־15 ל־20 בספטמבר.

הקבוצות יחולקו לשני בתים ושתי הראשונות מכל בית יעלו לחצי הגמר. הקבוצות האחרות הן: טרייסר מילאנו, מכבי תל־אביב, ציבונה זאגרב, ברצלונה, אוניברסיטת וושינגטון ואלופת דרום אמריקה, שעדיין לא נקבעה.

אן. בי. אי.

הלייקרס ממתינים לאלופת המזרח

סיאטל (איי־פי). לוס־אנג'לס לייקרס השלימה כאן סדרה ניצחונות של 4–0 על סיאטל סופרסוניקס וזכתה באליפות המערב בניצחון 133–102. הלייקרס מכתינים עתה למיפגשים נגד אלופת המזרח לקבוע מי תוכתר אלופת האן.בי.אי. לעונת 1987. בוסטון ודטרויט ניצבות בעמדה של 2–2.

המשך מעמוד 1

הערכה במפלגות

(סוף מעמוד 1)

וטענת השרים היתה, כי בכך שנתה הוועדה מאחר והממשלה לא שותפה בכל דיון שהיה בנושא זה.

בהתייעצות שקיימו גורמים בכירים בליכוד עוד לפני ישיבת הקבינט אמש, סוכם להבליט בימים הקרובים בכל דרך אפשרית, את הביקורת הקשה שנמתחה בוועדה אבן על מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, ואת עצם העובדה שבכל הנראה הצטרף יו"ר ועדת החוץ והביטחון אבא אבן, לעמדתם של נציגי הליכוד בוועדה, דבר המוכיח את השיקולים הפוליטיים הגסים שעמדו מאחורי עמדתם של יתר נציגי מפלגת העבודה בוועדה.

יו"ר סיעת הליכוד בכנסת ח"כ חיים קופמן, אמר כי הוכח ששר החוץ שמעון פרס הוא האחראי הראשי להשלכות התמורות של פרשת פולארד. הדבר נכון גם לגבי שר הביטחון יצחק רבין. לדברי קופמן, מסקנות ועדת אבן צריכות לגרום להרהור שני אצל מפלגת העבודה אם היא מסוגלת להתמודד בבחירות הבאות, כשבמרכזה הנהגה עומדת בראשה. קופמן שיבח את יו"ר ועדת החוץ והביטחון ח"כ אבא אבן, שגילה לדבריו אומץ לב לאחריות פוליטית כשנמנע מלטשטש את "האחריות העודפת" של שר החוץ שמעון פרס.

"ללא שיקול פוליטי"

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם אמר, כי בעוד שוועדת צור־רוטנשטרייך קיבלה את מסקנותיה ללא שיקול פוליטי ועל כן הם תקפים מבחינה מוסרית ופוליטית, הרי ועדת אבן עשתה אמנם עבודת מחקר קשה ומרושכת אך למסקנותיה היו שיקולים פוליטיים. "יש ערך רק לאותם מסקנות שהתקבלו פה אחד. המסקנות עליהם היו חילוקי דעות יוצרים היבט פוליטי לאירועים ואין ספק שהציבור יזכה למסקנות אמינות ללא היבט פוליטי. הניטרול ההדדי בוועדת אבן, מפחית בערך המלצותיה בעיקר לגבי האחריות המיניסטריאלית".

השר גד יעקבי אמר, כי הממשלה צריכה וחייבת ללמוד ברצינות ולהתייחס לשני הדו"חות. לדבריו יש עתה להצטער על שהממשלה לא הואילה לקבל את הצעתו ולהקים בפרשה זו ועדת חקירה ממלכתית. לדבריו, אין הוא מבין את פשר הטלת האחריות המשותפת על הממשלה מצידה של ועדת רוטנשטרייך־צור, בעוד שהממשלה כלל לא קיימה דיון בנושא.

השר היוצא אמנון רובינשטיין, אמר כי מימצאי שני הדו"חות מבליטים כי השגיאות והכישלונות של הדרג המבצעי מחזירים ליד אחריותו של הדרג המדיני.

השר יצחק מודעי אמר, כי יש לדחות את מסקנות ועדת צור־רוטנשטרייך לאחר שזו הטילה אחריות משותפת על כל הממשלה מבלי שהנושא הובא לידיעתה.

סגן השר רוני מילוא אמר כי אילו ועדת אבן היתה מבקרת בחריפות כה רבה כזאת את ראש הממשלה יצחק שמיר, היו דורשים מיד את התפטרותו. לדבריו הדו"ח כלפי פרס קטלני. "אני מוכה עתה לכל אלה שתקפו אותי כשהזהרתי לפני מספר חודשים כי הנפגע העיקרי מדו"ח הוועדה יהיה שר החוץ שמעון פרס" — אמר מילוא.

רוטנשטרייך

(סוף מעמוד 1)

משל האמריקאי, למרות שלא יהיה בכך כדי לבטל את כתבי האישום נגד הפקידים הישראלים ובראשם אביאם סלע. התביעה בארה"ב — מודיעים בירושלים — תוסיף לדרוש את העמדתם לדין של המעורבים בפרשה מתוך שאיפה לדלות מהם פרטים על מרגלים אמריקאים אחרים שפעלו לדעתה למען ישראל.

אתמול בשמונה וחצי בבוקר הופיע בנושאי אלוף (מיל') צבי צור בלשכת ראש הממשלה (הפגישה לא נרשמה בלוח הפגישות של שמיר), בהעדרו של יו"ר הוועדה ד"ר יהושע רוטנשטרייך מהארץ מסר צור עותקים מהדו"ח לראש הממשלה יצחק שמיר ובן לממלא מקומו שמעון פרס ולשר הביטחון יצחק רבין שהגיעו ללשכת רוה"מ. השלושה קראו את הדו"ח ודנו עליו במשך כשעתיים.

הדו"ח מחזיק כשישים עמודים שרובם חסויים ורק שישה עמודים הכוללים הקדמה והמסקנות נועדו לפרסום. הודגש כי אין לפרסם את מרבית החומר על מנת שלא לפגוע בזכויותיהם של חלק מהמעורבים בפרשה שנגדם הוגשו גליונות אישום בארה"ב.

לאחר הפגישה יצאו שלושת השרים בפנים מחייכות והצהירו, כי ימליצו בפני הקבינט, שיוזמן לשעות הערב, לאמץ את כל המלצות הדו"ח. מקורבים העידו כי הם נשמו לרווחה, שכן ציפו למסקנות אישיות חד משמעיות, אשר היו פוגעות במעמדם הציבורי.

אחריות על הממשלה כולה

(ע). ועדת רוטנשטרייך־צור מטילה את האחריות בפרשת פולארד על הממשלה כולה — אמר אתמול אחה"צ ד"ר יהושע רוטנשטרייך בראיון טלפוני מציריך, ששודר ביומן גלי צה"ל.

"הדעה שלנו, שהממשלה צריכה לקחת על עצמה את כל האחריות מפני שכל שר ממלא פונקציה מסויימת, אבל הוא חלק של הממשלה", הסביר הדובר.

"אין לפי כל הכללים, שאנו מכירים אותם, אשר הולו מוועדת אגרנט דרך ועדת כהן, אפשרות להטיל סנקציה על שר מסויים. לכן צריך את האחריות על הממשלה כולה", אמר.

בתשובה לשאלה אם אחריות פירושה התפטרות הממשלה או הסקת מסקנות, אמר ד"ר רוטנשטרייך: "זו שאלה לגמרי נפרדת, ובזה הדו"ח לא יכול לעסוק. זה ענין של הכנסת, של הציבור. אנחנו מדברים על אחריות, ולא על מה צריך לעשות עם האחריות הזו".

הדובר הבהיר, כי כוונתו בענין האחריות לממשלה הנוכחית בראשות שמיר, ולא לממשלות קודמות. הדו"ח אינו מפריד בין תקופת ממשלת הליכוד לתקופת ממשלת האחדות הלאומית.

אנשים נוספים

בתשובה לשאלות אמר, כי הדו"ח מותח ביקורת לא רק על רפי איתן אלא גם על אנשים נוספים. הוא הדגיש, כי לא רק עובדי מדינה נכללים כאחראים, אלא יש התייחסות מפורשת גם ללא־עובדי מדינה.

פרס שילם את המחיר

(סוף מעמוד 1)

לנטות לצד הליכוד בהטלת עודף אחריות על שמעון פרס.

פרס שילם את המחיר הכבד. אבן, הוד לאמינותו בארה"ב, שוכנע לקבוע כי בהיותו ראש הממשלה היה פרס "ראשון בין שווים", ולפיכך אחריותו הפרלמנטרית גדולה במשהו מזו של יצחק שמיר ויצחק רבין, אף כי אלה היו שותפים מלאים להכרעות הכושלות. התמונה שעלתה מן המימצאים היתה קודרת. היא הצביעה על מחדל, רשלנות וטעות. אמנם הדרג המדיני לא ידע על גיוס פולארד, אבל המעשה לא היה פרטיזאני. השרים נכשלו, המבצעים נכשלו, גם הצוות החוקר לצורך הכנת סיפור כיסוי — נכשל.

הדו"ח הציג את רוב הח"כים כמי שנאמנותם לקו המפלגה גוברת על כל שיקול עיניני. כמה מן ההסתייגויות שנכתבו בגוף הדו"ח מרמזות כי חברי הכנסת קרצו לעבר הבוחרים במרכזי מפלגותיהם לקראת הכנסת הבאה.

אם היתה מסקנה כמעט אחידה המקובלת על חברי הכנסת מוועדת המשנה לענייני מודיעין — הרי שהיא לא נכללה בדו"ח: לאחר הנסיון שעברו במרוצת עשרת השבועות האחרונים ו־3,500 דפי הפרוטוקול, מחזיקים רובם בדעה שחקירת פרשת פולארד אינה יכולה להיעשות בידי פוליטיקאים נגד פוליטיקאים. הם מיטיבים להבין את שריריהם כלפי הדרג המבצעי. ואילו אחריותו של הדרג המדיני אינה נקבעת רק על־פי העובדות, אלא במקח וממכר בין הפוליטיקאים עצמם — דבר בו בילו הח"כים את רוב זמנם בהיותם בהסגר במתקן המשטרה "נעורים".

במשכן הכנסת ידעו אמש, בתום מסיבת העיתונאים של אבא אבן, כי שום ועדת משנה לא תיטול עוד על עצמה תפקיד [illegible] שכזה.

מכבי ת"א
מחלקת הכדורסל

פיב"א
F.I.B.A

החלה מכירת הכרטיסים
למשחק הצדעה לכבודו
של
לו סילבר
נבחרת אירופה — מכבי ת"א
ביום ד', 17.6.87 בשעה 20.00
בהיכל הספורט ביד אליהו

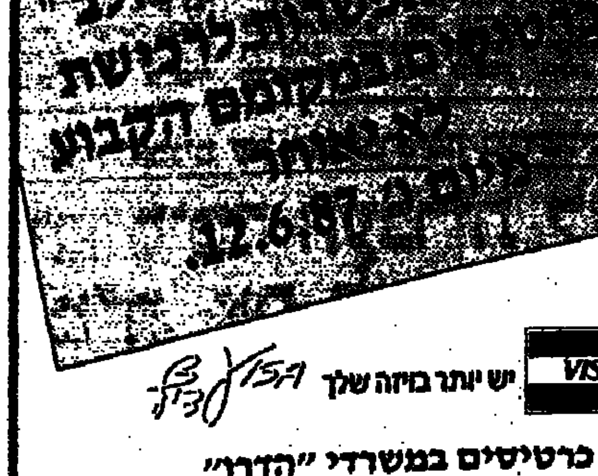

יש יותר בויזה שלך VISA

כרטיסים במשרדי "הדרן"
אבן גבירול 90.

הטוטו מקדם את הספורט בישראל

מסמך | דו"ח ועדת רוטנשטרייך־צור

פרס ושמיר פעלו כצוות מלוכד; הסתבכות אל"מ סלע – בחלקה תוצאה של יוזמה מיותרת מצידו

זהו נוסח מסקנות ועדת רוטנשטרייך־צור, כפי שפורסמו אמש.

25 מאי 1987

ביום י"א אדר התשמ"ז 12 מרס 1987 מינה ראש הממשלה את הרשומים מטה לשמש ועדת בירור בת שני חברים בקשר למקרה פולארד.

להלן כתב המינוי:

אל: עו"ד דר' יהושע רוטנשטרייך
רב אלוף (מיל.) צבי צור

כתב מינוי

א. ביום י' באדר התשמ"ז (11.3.87) החליט הקבינט על כינון ועדת בירור בת שני חברים בקשר למקרה פולארד.

ב. בהתאם לכך, הנני מתכבד למנותכם כחברים בועדת הבירור לנושא זה. דר' רוטנשטרייך יכהן כיו"ר הועדה.

ג. בעבודתכם תהיו מוסמכים לקבל כל מידע ודרוש לפי שיקולכם, בעליפה ובמסמכים, באשר למקרה זה, מכל אדם שתמצאו לנכון.

ד. על דיוניכם יחולו כללי הסודיות המחייבים בכל הנוגע לשמירת בטחון המדינה ויחסי החוץ שלה.

ה. אודה אם תגישו לממשלה באמצעותי את דו"חכם, לרבות המלצות ככל שתמצאו לנכון, בהקדם האפשרי.

בברכה,
יצחק שמיר

הקדמה

1. הועדה קיימה 35 ישיבות שבהן ראיינה 23 עדים, חלקם הוזמנו מספר פעמים כדי לאמת את העדויות שהושמעו. נוסף על כך קיימה הועדה ישיבות רבות שנועדו לדיונים פנימיים בין חבריה, כן התייעצה הועדה באנשים שפנתה אליהם כדי להיעזר במידע אשר ברשותם.

2. יש להדגיש כי כל העדים שהוזמנו על ידי הועדה הופיעו בפניה והעדויות שנמסרו לה היו מלאות, לפי מיטב הבנתה. הועדה עיינה במסמכים רבים וקיבלה לידיה כל מסמך שביקשה.

יהושע רוטנשטרייך

צבי צור

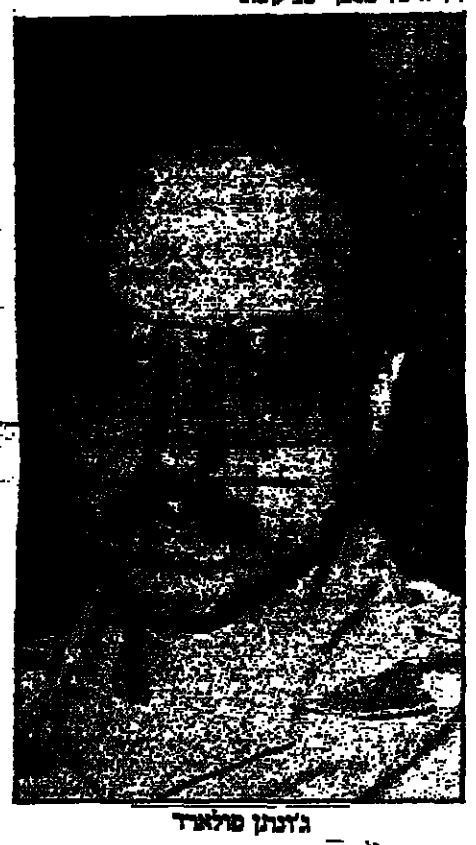
ג'ונתן פולארד

3. כאשר שהעניינים שבהם דנה הועדה נוגעים לבטחון המדינה, היא ממליצה כי הדו"ח כולו ישא סיווג "סודי ביותר", וכי יפורסם ברבים רק אותו חלק המובא להלן.

4. יש לזכור, כי נגד חלק מהמעורבים בפרשה הוגש גיליון אישום בארה"ב ולגבי חלק מהם מתנהל עדיין תהליך של ביטול החיסיון שהוענק להם. מסיבה זו, ובכדי שלא לפגוע בזכויותיהם של המעורבים להגן על האינטרסים שלהם, הגבילה הועדה את עצמה לצורת פרסום המסקנות המובאות להלן והיא מצפה להבנה מצד הציבור על צורה זו.

מתוך מסקנות ועדת הבירור למקרה פולארד

כללי

5. פרשת פולארד התחילה במחצית הראשונה של שנת 1984 ונסתיימה לקראת סוף שנת 1985.

6. בראש "הלשכה לקשרי מדע", הגוף האחראי לגיוסו ולהפעלתו של פולארד, עמד באותו זמן רפאל איתן.

7. שרי הביטחון באותה תקופה היו מר מ' ארנס (מ־24.2.83 ועד 13.9.84) ומר י. רבין (מספטמבר 1984).

8. לאחר מעצרו של פולארד רוכזה פעילות הממשלה בעניין זה בידי ראש הממשלה דאז (ש' פרס), מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ (י' שמיר) ושר הביטחון (י' רבין).

9. שלושת השרים הנ"ל מינו צוות מקצועי לטיפול במגעים עם שלטונות ארה"ב בעניין הפרשה. צוות זה דיווח לאותם שלושת השרים ופעל לפי הוראותיהם.

יש מקום לביקורת על ניהול הלשכה לקשרי מדע על ידי רפאל איתן

רפאל איתן

10. כשנתמנה רפאל איתן לתפקידו כראש "הלשכה לקשרי מדע" היה מאחוריו עבר בטחוני רב זכויות וני־סיון מופלג בתחום המודיעין.

11. על אף שלטענתו חלק מדרכי הפעולה של "הלשכה לקשרי מדע" לא נראו לו, הוא לא פעל מספיק לשינוי המצב.

12. על אף העובדה שנפגש, ביוזמתו, מספר פעמים לא רב עם הדרג המדיני, הוא לא התייעץ עם שרים הנוגעים בדבר על גיוסו של פולארד ועל הפעלתו.

13. לא היה מקום לגיוסו של פולארד ולהפעלתו.

השרים שמינו את איתן לכהונת יו"ר מועצת המנהלים של "כימיקלים לישראל" לא גילו רגישות מספקת

14. יש מקום לביקורת על אופן ניהול "הלשכה לקשרי מדע" באותה תקופה. באותו זמן שימש רפאל איתן, בחלק מהתקופה, גם יועץ ראש הממשלה לענייני טרור וגם טיפל בעניינים אחרים.

15. ההחלטה על פירוק "הלשכה לקשרי מדע" בתנאים שנוצרו היתה החלטה במקומה. רפאל איתן הוצא ממערכת הביטחון אחרי שנים רבות של פעילות

אן פולארד

בה. יש לראות בכך עונש חמור ביותר.

16. השרים שמינו את רפאל איתן לכהונת יו"ר מועצת המנהלים של "חברת כימיקלים לישראל", לאחר שפורקה "הלשכה לקשרי מדע" והוא שוחרר ממערכת הביטחון, לא גילו רגישות מספקת ביחס להדים שמינוי כזה עלול לעורר על רקע הפרשה כולה.

התנהגותו של סלע בשלבים מסוימים של פרשת פולארד לא היתה סבירה

אל"מ אביאם סלע

17. התנהגותו של אל"מ סלע בשלבים מסוימים של פרשת פולארד לא היתה סבירה. הסתבכותו היתה, בחלקה, תוצאה של יוזמה מיותרת מצידו להיות מעורב במקרה של פולארד.

18. הלחצים שהופעלו על הרמטכ"ל ועל שר הביט־חון לקידומו של אל"מ סלע, ולמינויו כמפקד בסיס תל נוף, נראים לנו, בלשון המעטה, כלא מוצדקים. התפטרותו מתפקיד זה, נוכח הביקורת שמינוי זה עורר בארץ ובחו"ל, נראית לנו כנכונה.

ארנס ורבין לא ידעו על גיוסו של פולארד

אחריות הדרג המדיני בתקופת הפעלת פולארד

19. פולארד גויס והופעל בתקופת כהונתו של השר מ' ארנס כשר הביטחון והמשיך להיות מופעל בתקופת כהונתו של השר י' רבין כשר הביטחון. ההבדל בין השניים הוא משך כהונתם בתקופת מקרה פולארד.

20. שני השרים הנ"ל לא ידעו על גיוסו והפעלתו של פולארד ולא על מיקום עבודתו, וכמובן שלא נתבקשו לאשר גיוסו.

21. מערכת הבקרה של משרד הביטחון על "הלשכה לקשרי מדע", פעלה באופן חלקי ביותר ולא עקבה מקרוב אחר פעולותיה.

22. לא נערכו בדיקות והערכות מחדש, תקופתיות, של היעדים, המשימות ודרכי הפעולה של "הלשכה לקשרי מדע".

מחוסר מידע מספיק נמסרו לארה"ב עובדות לא מלאות דבר העלול לפגוע באמינותנו

אחריות הדרג המדיני לטיפול בפרשת פולארד לאחר מעצרו

23. ראש הממשלה (ש. פרס) מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ (י. שמיר) ושר הביטחון (י. רבין) פעלו בנושא זה כצוות מלוכד שהחליט במשותף על כל דרכי הפעולה.

24. לא נעשה מאמץ מספיק על־ידי הדרג המדיני לבירור העובדות הדרושות, כדי לבסס עליהן את ההחלטות שקיבל, הנוגעות לעניין.

25. עם זאת, עצם ההחלטה, באותה עת, על שיתוף הפעולה עם שלטונות ארה"ב לבירור הפרשה, נראית לנו סבירה.

26. הצוות המקצועי שהוטל עליו לטפל בנושא, תישאל אמנם חלק מהאנשים המעורבים, אך הוא לא ראה במשימה שלו תיחקור מלא של הפרשה.

27. מסיבה זו מסר הצוות לשלטונות ארה"ב, במסגרת ההסכם שהושג בעניין זה, עובדות לא מלאות (מחוסר מידע מספיק) דבר שעלול לפגוע באמינותנו.

28. הביקורת שיש לנו ביחס לשלושת השרים היא בעובדה שלא דאגו לבירור העובדות בצורה מספקת לפני מסירתן לשלטונות ארה"ב.

29. עם זאת, יש להדגיש כי עובדה זו נגרמה בגלל לחץ זמן, הלם הפרשה וההפתעה שנגרמה לדרג המדיני בגינה, וכן הרצון הכן לשתף פעולה עם שלטונות ארה"ב, במסגרת ההגבלות הביטחוניות המובנות.

על הממשלה כולה ועל כל אחד משריה חובה לוודא כי יוסקו המסקנות המתאימות

מסקנות

30. אחריותם של שרי הביטחון בזמן ההפעלה של פולארד היא אחריות למעשה או למחדל של הכפופים להם ולאי־בניית מערכת בקרה יעילה על "הלשכה לקשרי מדע". אחריותם של השרים אחרי המעצר היא אחריות ישירה לקביעת שיטת הטיפול בפרשה.

31. במשטר שלנו, כל הממשלה כוליה אחת נושאת באחריות בפני הכנסת. אמנם כל אחד מהשרים, בהיותו ממונה על משרד, ממלא תפקיד מוגדר וייחודי, אך מב־חינת חובת הממשלה ומבחינת אחריותה הפרלמנטרית של הממשלה, אין השר אלא חלק בלתי נפרד מהגוף הכולל ששמו הממשלה.

32. על הממשלה כולה ועל כל אחד משריה מוטלת החובה לוודא כי יוסקו המסקנות המתאימות המתבקשות מהדו"ח, וכי לא יישנו המחדלים שצויינו בו.

33. לדעתנו, הממשלה כולה חייבת לקבל על עצמה את האחריות על כל המחדלים שצויינו בדו"ח שהוגשנו, ולהודיע על כך ברבים.

רפי איתן

מסמך | דו"ח ועדת אבן

הדרגים המבצעיים הפעילו את פולארד ללא רשות הדרג המדיני; ארנס ורבין אחראים מיניסטריאלית

להלן נוסח מסקנות ועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון, בראשות אבא אבן, כפי שפורסמו אמש.

הקדמה

1. תקנון הכנסת 4.00.12 מסמיך את ועדת החוץ והבטחון לדון ב"מדיניות החוץ של המדינה, כוחותיה המזויינים ובטחונה". בשנת 1982, הוקמו ביוזמתו של יו"ר ועדת החוץ והבטחון דאז (משה ארנס), כמה ועדות משנה בהרכב מוגבל כדי לדון ביתר פירוט ועומק בסו־גיות רגישות הנתונות לאחריותה של הועדה.

ועדת המשנה מקיימת דיונים מקיפים ויסודיים עם שירותי המודיעין. עיקרון הפיקוח הפרלמנטרי על תיפ־קודן של מערכות המודיעין מקויים בישראל הודות לעבודתה של ועדת משנה זו. ועדת המשנה אינה דנה במיבצעים, אך היא מעיינת במצבים ובבעיות מרכזיים, מעניקה עצה בתחום המדיני ומאשרת בשם הכנסת את אספקת המשאבים הנחוצים לתיפקוד המערכות.

2. מלכתחילה סבר ראש הממשלה, בהופיעו בפני הועדה, כי אין מקום לקיים חקירה בסוגיית ג'ונתן פולארד.

יו"ר הועדה ח"כ אבא אבן הודיע כי הדאגה לממשל תקין וגם שיקולים של מדיניות החוץ מחייבים את ועדת המשנה לברר את הנושא על כל היבטיו. באותו יום הודיע יושב ראש הכנסת ח"כ שלמה הלל שהוא תומך במימוש אחריות הכנסת בתחום זה כמו בכל תחומי התיפקוד של הממשלה.

3. ביום 11 במארס 1987 פירסם הקבינט הודעה על החלטתו להקים ועדת בירור בסוגיית פולארד ולסייע לועדת המשנה של ועדת החוץ והבטחון בעבודתה. החלטה זו, עוררה תגובות חיוביות בארץ ובעולם. בהתפרסם ההודעה על פתיחת הבירור בועדת המשנה של הכנסת, חלה הרגעה ניכרת בעמדתם של גורמים ממשלתיים ותקשורתיים בארה"ב כלפי ישראל. אך הרגש העיקרי בפעולתנו נעוץ בחובה הלאומית לתרום לתקנון ושיפור תפקודן של המערכות הנתונות לפיקוחנו, ובכלל זה, לאבחן ולבדוק תקלות, לבל יישנו.

הדוח המלא והכמוס יובא לעיונם של הנוגעים בדבר

4. עבודת ועדת המשנה נפתחה בדו"ח מפורט מפי שר הבטחון יצחק רבין, ביום 12 במארס 1987. אנו מציינים בסיפוק כי הבטחת הממשלה לסייע לועדת המשנה מומשה במלוא הרצינות והעומק. כל השרים, הקצינים ועובדי המדינה בהווה ובעבר הופיעו לפנינו – חלקם ביוזמתם. סופקו לנו כל המסמכים שביקשנו ובכלל זה פרוטוקולים של ישיבות הממשלה והקבינט.

5. לועדת המשנה אחריות קבע הנוגעת מתחומה של סוגיית פולארד, לכן היא ניצלה את הופעותיהם של השרים, המרואיינים האחרים כדי להעמיק את בדיקתה של קהיליית המודיעין. שום מדינה אינה נוהגת לתת מבט למערכות ולשיטות מבצעיות. על־כן, מרבית של החומר שנצטבר בידי ועדת המשנה לרבות הבירור־הזה יועבר לידיעתם הבלעדית של השרים ואנשי בטחון שאחריותם נוגעת בנושא הנדון. הדו"ח הזה, אינו אלא חלקו המיזערי של החומר המקיף שנצטבר בידינו. הוא מתייחס לסוגיות שיש לכנסת ולציבור עניין מיוחד בהן ושניתן לפרסמן במגבלות בטחוניות. הדו"ח המלא והכ־מוס יובא לעיונם של הנוגעים בדבר.

6. לועדת המשנה אין מעמד של מוסד משפטי, ומ־מילא אין היא נוקטת נהלים והליכים הנהוגים בחקירות משפטיות. מכאן שאין היא מתכוונת לחרוץ משפט ביחס למסקנות אישיות העלולות לנבוע ממימצאיה ומהערכותיה. עמדה זו מקובלת על כל חברי ועדת המשנה והדו"ח הזה מנוסח בהתאם לכך. מאידך, רואה ועדת המשנה זכות לעצמה להביע הערכות והתרש־מויות ולסכם ממצאים ומסקנות, כמקובל בגופים פרלמנטאריים תקינים.

7. דרכו של עולם שתקלה המתגלה במערכת מודיע־ינית זוכה במלוא התהודה, ואילו הצלחות מודיעיניות נשארות לוטות בערפל. בדו"ח זה עניין לנו בתקלה חמורה מאד. הביקורת המגמתית על מבצע מסויים, שטוב היה אלמלא נולד, אינה מעידה על התעלמות מהישגיהם של שירותי המודיעין המהווים מרכיב חיוני במערכת הבטחון הקיומי של ישראל. תושייתם, העזתם, ולעתים מרותם, גבורתם והקרבתם של מקיימי שלי־חויות מודיעיניות ידועות וגלויות לפנינו. שרותים אלה ראויים להתגאות בהשגים ותוצאות מאמציהם ומ־דינת ישראל חבה להם הוקרה והערכה.

במה עוסק הדו"ח

8. הדו"ח הזה מתייחס לשיקוליהם, פעולותיהם והי־ליכי הכרעתם של חברי ממשלה, עובדי מדינה וקצינים שהיו מעורבים במידה זו או אחרת במבצעים שנוצרו עקב העסקתו של ג'ונתן פולארד.

"העם בישראל הופתע ונחרד בהיוודע פרטים על מבצע ריגול שנעשה בידי עובדי מדינה"

התקופה הראשונה שדו"ח זה חל עליה נפתחת בסוף חודש מאי 1984, כאשר פולארד הצליח בראשונה ביוזמתו לקשור מגע עם קצין בחיל האויר הישראלי – אל"מ אביאם סלע – ומאז ואילך המשיכו ישראלים לקיים קשר עם פולארד בארה"ב, בישראל ובצרפת, עד למאסרו בידי שלטונות ארה"ב ביום 19 בנובמבר 1985. לאורך התקופה הזאת מופעל פולארד על ידי רפאל איתן ועוזריו בלשכה לקשרי מדע (לק"ם).

9. מאסרו, משפטו והרשעתו של פולארד הוציאו את הנושא הזה לרשות הרבים וחייבו מעורבותם של הממשלה והקבינט. העם בישראל הופתע ונחרד בהיוודע פרטים על מבצע ריגול שנעשה בידי ישר־אלים, עובדי מדינה, אשר הביא למשבר ביחסי ישראל ארה"ב. כאן מתעוררת בעיית אחריות הממשלה לפני הכנסת והציבור. נוסף על כך, בתחום היחסים בין ישראל וארה"ב השתררה מתיחות מדאיגה שהקיפה חו־גים רחבים מאד בציבור האמריקאי היהודי. הממשלה נתבעה לפעול לתיקונו של פן חשוב במסכת הקשרים הבינלאומיים של ישראל.

מה ידע הדרג המדיני?

10. כאשר התפרסמה הידיעה על מאסרו של פולארד, הודיע ראש הממשלה שמעון פרס כי מדובר במיבצע שנעשה בלי ידיעתו ורשותו של הדרג המדיני. דברים אלה נמסרו למזכיר המדינה של ארה"ב, ג'ורג' שולץ, במעמד רשמי ומחייב בשיחות טלפון שולץ־פרס שהת־קיימה בליל 30 בנובמבר – 1 בדצמבר 1985. הודעה ברוח זו נמסרה גם לאמצעי התקשורת.

11. השאלה אם הדרג המדיני ידע על הפעלת פולארד היא נקודה בה משמעותית מבחינת האמינות הלאומית וההשלכות הבינלאומיות, שראינו לטרוח הרבה כדי להבהיר אותה עד תום. לא הסתפקנו לתקוף כל אלה שהיו מסוגלים לשפוך אור על אפשרות ידיעתו של הדרג המדיני, אילו היתה כזאת. לא נעלם מאתנו שכמה מאלה שהופיעו בפני ועדת המשנה היו מטבע המצב יוצאים נשכרים מבחינה אישית, אילו אפשר היה לתלות את קולר האחריות הישירה לידיעתם במצב באחד, או באחרים, מחברי הממשלה.

שמעון פרס

יצחק שמיר

יצחק רבין

משה ארנס

הדרגים המבצעיים החליטו על גיוס פולארד ללא בקשת רשות מהדרג המדיני

12. הבירור שקיימנו בסוגיה זו העלה את המסקנה כדלקמן שנתקבלה על ידי הועדה: מכלול הראיות שהובאו בפני הועדה על ידי כל העדים הנוגעים בדבר אכן מאשר מעבר לכל ספק את המסקנה כי הדרגים המבצעיים (דהיינו הלק"ם בראשות רפי איתן) החליטו על גיוסו של פולארד והפעלתו ללא כל בדיקה, התייע־צות או קבלת רשות ישירה או עקיפה מהדרג המדיני.

13. הושמע בועדה טיעון כי במבצעים מודיעיניים מסוג מסויים מוטב לא לדווח לדרג מדיני ממונה על פרטים מדויקים של מבצעים, אפיון מקורות ותאור מבצעים וכו' עדיף כי אנשי הביצוע, ימנעו מלבקש מראש אישורים מדרג מדיני ממונה לגיוס מקורות רגישים.

הועדה שוללת גישה זו בכלל. אמנם לראש ארגון מו־דיעיני ניתן שקול דעת בהפעלת סמכותו גם במקרים רגישים, אך ככלל עליו למסור דיווח לדרג מדיני ממונה ו/או לבקש אישורים ממנו שאם לא כן תישלל מדרג זה היכולת לקיים את חובת הפיקוח היעיל והאפשרות למנוע קיום מבצעים מסויימים.

הגדרת המבצע כ"פרטיזני" היא חסרת שחר

מבצע פרטיזני או אחריות המדינה?

14. עם חשיפתו של פולארד הודיעה ממשלת ישראל כי מדובר במבצע שנעשה ללא אישור הדרג המדיני וללא ידיעתו. בהמשך, תואר המבצע כ"אירוע פרטיזני", הנעשה באופן פרטי על ידי מי שלא הוסמכו לכך, כלשונות רווח הביטוי: ROGUE OPERATION.

ההודעה בדבר אי ידיעת הדרג המדיני ואי מתן אישור על ידו היא נכונה, ואילו הגדרת המבצע כ"פרטיזני" היא חסרת שחר.

15. עובדה ניצבת היא שההחלטה להפעיל את פולארד כפי שהופעל וכן כל שלבי הביצוע שהשתרעו על פני שנה וחצי, נעשו על ידי עובדי מדינה ששאבו את מינויים וסמכותם מידי הממשלה, וביתר דיוק, ממערכת הביטחון של מדינת ישראל. כל הפעילויות של אנשי המבצעים והכספים שנמסרו לפולארד עצמו, באו ממשאבים של המדינה שהוצאו ללא אישור הדרג המדיני וללא ידיעתו.

אי ידיעתו של הדרג המדיני ואי מתן אישור על ידיו אין בהם כדי לבטל אחריותה של ממשלת ישראל למצב שנוצר.

הקביעה שהדרג המדיני לא ידע היא אמיתית, אך אין היא פותרת את בעיית האחריות הלאומית והמיניסטרי־אלית הנובעת ממעורבותם של אנשי מנגנון הכפופים לדרג המדיני. העיקרון: "האצילות מחייבת" אינו בא על סיפוקו אם ייקבע כלל שבכל מחדל או תקלה רק עובדי מדינה יעמדו בטווח הביקורת ובעלי האחריות מהדרג המדיני ינשאו אותם בשקט.

16. בעניין הנדון הממשלה כבר הכירה באחריותה במשתמע: (א) ע"י התחייבותה לתקן את המצב (ב) על ידי התחייבותה לפרק את היחידה שחרגה מסמכותה (ג) על ידי ההבטחה לקרוא את האחראים לסדר (ד) על ידי הודעת התנצלות של שר הביטחון בשם הממשלה.

על אף העדר כל ידיעה ו/או אישור מיניסטריאלי למבצע טוב תעשה הממשלה אם תאמר בצורה חד משמעית כי מדינת ישראל מודה באחריותה, ותוסיף לפעול לתיקון הנזקים הואיל וכמה מעובדיה היו מעור־בים בפעולה זו.

רפי איתן נושא באחריות הישירה והמלאה

רפי איתן

1. רפי איתן נושא באחריות הישירה והמלאה להחלטה לגייס את פולארד ולהפעילו. הוא לא דווח על כך לממונים עליו וממילא לא קיבל כל אישור לכך. הוא חייב היה להבין שמעשה כזה עלול לסכן אינטרסים חשובים של ישראל ולפגוע ביחסי הידידות בין ישראל לארה"ב.

2. רפי איתן, שירת את המדינה במשך שנים רבות בנאמנות ללא גבול, בדביקות ללא מצרים, ורבים לזכותו הישגים במיגוון של תפקידים, שתרמו לביטחון המדינה.

3. הושמעה דעה בועדה שעצם מינויו של רפי איתן כראש לק"ם היה בנגוד של כסנה המדריך את השר הממונה, אריאל שרון, באחריות כבדה. הוטל עליו כפל תפקידים כראש לק"ם הכפוף למנכ"ל משהב"ט, ויועץ למלחמה בטרור הכפוף לראש הממשלה.

לפי דעה זו סידור כזה היה כמעט הזמנה לחוסר יעי־לות ולסכנה שבעל התפקידים יוכל בנקל להתחמק מפיקוח בהיות כפיפותו מפוצלת בין שתי רשויות.

עם כל כובד משקלו של שיקול זה, רוב חברי הועדה ראו טעות המינוי כחכמה שלאחר מעשה. דעת הרוב היתה שבנסיבות הזמן ולפי המצב שנצטייר בזמן המינוי, היה מינויו של איתן נחשב כטבעי בשים לב לכישוריו.

4. בנושא פולארד, לא גילה תבונה ואף הפגין חוסר שיקול דעת וגרם לקשיים מזיקים למדינת ישראל. לפגיעה ביחסי ישראל־ארה"ב. ביחסים עם יהודי ארה"ב.

רפי איתן נענש בכך שהורחק מתפקידו כראש הלק"ם ושלא יוכל לעסוק עוד בענייני מודיעין.

הסתייגות מגן: הדו"ח גורם עוול לאיתן וללק"מ

הסתייגות חה"כ דוד מגן:

1. הדו"ח המפורט של הועדה המתייחס לחלקו ומידת אחריותו של ראש הלק"מ מר רפאל איתן גורם עוול לאיש, לעובדי היחידה עליה היה מופקד ולענין כולו.

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חילוקי הדעות העיקריים: האם אמר פרס אי אמת ביודעין

אבא אבן

שמחה דיניץ

מיכה חריש

ד"ר אליהו בן אלישר

אהוד אולמרט

דוד מגן

(סוף)

במבט הדברים, מנועה היתה הועדה לפרט בדו"ח זה, משום פומביותו, פרטים רבים, אשר היו מעידים על אופיה של היחידה עליה היה מופקד והמסקנה הברורה הנובעת מהן, שגיוס פולארד והפעלתו נעשו בסמכות, ואמנם חברי הועדה מסכימים כי רפי איתן לא חרג בסמכות שהיתה לו.

זאת היתה הסיבה שעם חשיפתו של פולארד הודיע ראש הממשלה מר שמעון פרס בזאת הלשון: "... אנחנו לא רוצים חקירה, כי היא תגלה דברים שאנחנו יודעים אותם." ושר הביטחון יצחק רבין הורה הוזיק אחריו והודיע לקבינט ב־28 בנובמבר 1985: "אין פה ולא תהיה עריפת ראשים".

2. רפי איתן תרם בארבעים שנות עבודתו בשירות המדינה תרומה גדולה ויחודית. השגיו המזהירים במסגרת עבודתו בזרועות הביטחון השונות לא קיבלו פומבי ואינם יכולים לקבל פומבי. אבל עובדה היא שההערכה האישית כלפיו תמורת העצומה למדינת ישראל היא נחלת כל חברי הועדה ללא יוצא מן הכלל.

החומר של איתן הוגדר בדרגים הגבוהים ביותר כ"חומר שלא יסולא בפז"

עם כניסתו של מר שמעון פרס לתפקיד ראש הממשלה בשלהי 1984 הוא דאג, מנימוקים בלתי מובנים ובלתי ברורים, להרחיקו משרד ראש הממשלה ולמנות אחר תחתיו. למרות העוול הזה, לא עזב רפי איתן את שירות המדינה והמשיך להשקיע את מיטב מירצו וכישוריו במסגרת תפקידו, שהצטמצם לפעילות במשרד הביטחון בלבד, בתקופה בה עמד מר איתן בר־אשות הלשה היא הגיעה לשיא הישגיה. אחד מגורמי הביטחון שהופיעו בפני הועדה היטיב לבטא זאת בלשונו: "עד שרפי הגיע לקיים, לא קיבלו לקים, מאז שרפי הגיע קראנו ללקים — רפי". החומר של רפי איתן הוגדר לא אחת בדרגים הגבוהים ביותר כ"חומר שלא יסולא בפז".

3. בשלבים הראשונים של גיוס פולארד, הבין רפי איתן את הרגישות המיוחדת והקפיד להגדיר במסמך מפורש את הסכנות הכרוכות בהפעלת פולארד, והורה באותו מסמך על "כללי פעולה" והוראות מיוחדים. בדיעבד מסתבר, שהוראותיו של רפי איתן לא מולאו וגם בהצהרתו בפני הועדה ... על עצמי", אין משום הסכמה של הועדה כי האחריות היא אמנם שלו. ניסיונו של מר רפי איתן בהופעתו בועדה היה לנקות מכל שגיאה את הדרג הממונה עליו את הדרג הכפוף לו ואת המעורבים האחרים בפרשה ראויים להערכה על המגמה הנדיבה של אצוות לוחמים אולם אינו יכול להטיל את הועדה למסקנה כי השגיאות שהיו במבצע הן של רפי איתן ועליו הלה כל האחריות.

4. הטענה כאילו רפי איתן הרחיק לכת בהסתייעות בקצין צה"ל במבצע מודיעיני שאינו קשור לצבא איננה נכונה. הוכח בועדה כי אל"מ אביאם סלע סייע ללק"ם רק אחרי שרפי איתן פנה למפקד חיל האויר ומפקד חיל האויר אישר. בכתב לאל"מ סלע לשתף פעולה עם הלק"ם.

5. התקופה הקריטית שלפני נפילת פולארד היא קיץ וסתיו 1985. בראשית יוני 1985 מובהל מר איתן לבית החולים כשהוא פגוע בעיניו. ב־3 באוקטובר 1985 חוזר אליו מאור עיניו והוא שב לעבודה חלקית. אני מניח, כי בתנאים רגילים הוא היה מצליח לוודא מילוי הוראותיו להפסק הקשר עם פולארד. ופעולה זו נמנעה ממנו בשל מחלתו. כאן המקום להזכיר כי גם שובו של רפי איתן לעבודה באוקטובר היה בעודו סובל בעיניו ובעודו מוגבל מבחינה פיסית.

6. מיד עם כשלון המבצע דאג מר רפי איתן להודיע לראש הממשלה, כי הוא נוטל את האחריות על עצמו. הקרבה אישית זאת באה במסגרת ראייתו את העניין בעוסק בדיני נפשות ומתוך תקווה שהתקלה לא תתפתח לפרשה סבוכה וקשה. הואיל ותנאי זה לא מולא ושגיאות שנעשו על ידי הדרג המדיני גרמו להתפתחות ה"תקלה" ל"פרשה", אין מקום להענות לפנייתו של איתן ולהסכים כך לא היה מקום ואין מקום לניסוח המופיע בדו"ח כי יש אמריקאים המפקפקים בעוצמת העונש שהוטל על רפי איתן.

מגן: פרס הזדרז להעניש את רפי איתן

עם חשיפתו של פולארד חרב על רפי איתן עולמו. הוא הודח מיד מתפקידו (לפי תביעת האמריקאים), והקריירה הביטחונית המזהירה נקטעה באכזריות ובבושקות. אין להעלות על הדעת כי היה כאילו מקום לעיין בעצמה שלא להזדרז למנותו לתפקיד כלכלי בכיר. גם את החטא הגדול ביותר אין מענישין שתי פעמים בגין אותו חטא. על אף הצלחתו הרבה בתפקיד יועץ ראש הממשלה לעניני טרור, דאג מר שמעון פרס להדיחו מתפקיד זה מיד עם כניסתו לתפקיד ראש הממשלה. וכאילו לא די בכך, למרות הודעתו המוגדרת של שר הביטחון, על רקע חשיפתו של פולארד כי "לא היתה ואל תהיה עריפת ראשים", הזדרז ראש הממשלה שמעון פרס להעניש את רפי איתן ודוק את איתן בהדחתו מתפקיד ראש הלק"ם. נשאלת השאלה — מה מקור תאוותם של גורמים מסוימים לראות את ראשו של רפי איתן "נערף" בפעם השלישית?

בעת הופעותיו בפנינו, אל"מ אביאם סלע לא היה בהיר, לא היה עקבי וגם לא דייק

אביאם סלע

1. אלוף משנה אביאם סלע לא פעל מתוך שיקול דעת, אותו היינו מצפים למצוא אצל קצין חיל האויר בכיר ומנוסה כמותו. אפילו האמין, כפי שהאמין, כי הוא עושה שרות נאמן למדינה, השכל הישר היה אמור לשכנעו לא לקחת חלק במלאכה שהוא אינו בקי בה.

2. בעת הופעותיו בפנינו, אל"מ אביאם סלע לא היה בהיר, לא היה עקבי וגם לא דייק.

3. עם זאת, שומה עלינו להזכיר שאל"מ אביאם סלע שהיה טייס מצטיין ומפקד מעולה. נפגע אישית, באורח קשה. קבלת הדוקטורט מאוניברסיטת ניו יורק עומדת בספק, בשל העדר האפשרות לחזור לאוה"ב לא קיבל את הקידום בחיל האויר שהיה אמור לקבל, היה חייב להתפטר מן הפיקוד של בסיס תל־נוף. סימן שאלה גדול הוצב על עתיד הקריירה שלו בחיל האויר.

מפקד חיל האויר והרמטכ"ל לשעבר הפעילו שיקול דעת לקוי בפרשה זו. הם נענו לבקשה להסתייע באל"מ אביאם סלע וזאת בלי שהם יזמו בדיקה מקיפה משל עצמם, כדי להבטיח שקצין בכיר לא יופעל למשימה החורגת מתחום תפקידיו.

אין לאפשר הפעלת קציני קבע במסגרת מודיעינית מחוץ לצבא, ללא קבלת היתר מוקדם משר הבטחון. יש להצטער שלא כך נהג הרמטכ"ל לשעבר, רב־אלוף משה לוי, בפרשה זו.

אנו רושמים בפנינו בסיפוק הודעת שר הבטחון בסוגית הסתייעות בקציני צבא.

אף על פי שהאחריות המיניסטריאלית לפיקוח ולבקרה נמצאת בידיהם של שרים ושאחריות זו איננה ניתנת להעברה, הרי טבעי שמשימת הפיקוח תופקד בידי אנשי מנגנון. ואמנם הוקמה במשרד הבטחון ועדה שתפקידה היה לפקח על פעולות הלק"ם. התברר לנו למעלה מכל ספק שהפיקוח הזה לא התקיים הלכה למעשה. האחראים למעקב לא הינחו את הלק"ם. התברר לנו למעלה מכל ספק שהפיקוח הזה לא התקיים הלכה למעשה. האחראים למעקב לא הינחו את לק"ם כלפי מטה על ידי שאלות אחורות ולא דאגו לדווח כלפי מעלה לדרג המדיני.

ככל הנוגע לתקופה שבה התקיים מבצע פולארד, האחראי המרכזי לפיקוח היה המנהל הכללי של משרד הבטחון מנחם מרון. המנכ"ל לא הפעיל שום בקרה מחוץ לתחום המינהלי.

לא זאת היתה יכולה להיות הכוונה של השרים שקימו ועדת מעקב והעמידו את המנכ"ל בראשה.

בהופעתו בפני ועדת המשנה ניסה להפחית מחשיבות אחריות לעתים אף לא זכר או העדיף לא לזכור את מעורבותו בנושאים הקשורים ללק"ם.

שר הבטחון ארנס

משה ארנס היה שר הבטחון כאשר פולארד התחיל לפעול בהעברת מידע. השר ארנס הודה וטען שהוא לא הטיל שום פיקוח על איתן בהיותו טרוד במלחמת לבנון, שעיסוקו של איתן במודיעין בא לו כהפתעה, שפגישותיו המרובות עם איתן היו מוקדשות לנושא הטרור השיפי, שלא קיבל תדרוך על הלק"ם בהיכנסו לתפקידו כשר הבטחון ושזמן החפיפה בין כהונתו כשר הבטחון לבין מבצע פולארד היה קצר ביותר.

ארנס לא מילא ציוויים של אחריות מיניסטריאלית

לרפי איתן גירסה שונה, לדבריו, דווקא בחודש אוגוסט, זמן קצר לפני העברת המשרד ליצחק רבין, שמע ארנס דיווחים ממנו שהיו חייבים להביא אותו לידי עירנות מוגברת.

אנו סבורים שמשתמעת מההוראה שהוא לא מילא ציוויים של אחריות מיניסטריאלית ושיש להטיל עליו אחריות בגין עובדה זו.

שר הבטחון יצחק רבין

יצחק רבין קבל את תפקיד שר הבטחון בספטמבר 1984.

אין אצל רבין שום מאמץ לקיים נוהלי מעקב ולהדק הפיקוח כפי שהיה חייב לעשות

הוא מכהן בתפקיד זה 14 חודש שבהם נמשך מבצע פולארד. פירוש הדבר שיש לו הזדמנות ממושכת לעמוד על תופעות שהיו חייבות להדאיג אותו. שהרי באותה תקופה, מגיע חומר מודיעיני רגיש במיוחד, בקצב מוגבר. אילו קיים רבין פקוח הולם על פעולת הלק"ם היה חייב לעמוד על משמעותו המוזרה של חומר זה.

אף על פי כן אין אצל השר רבין שום מאמץ לקיים נוהלי מעקב ולהדק הפיקוח כפי שהיה חייב לעשות. בזמן כהונתו הופך מבצע פולארד לתופעה ממושכת בלי שרבין מודע לכך שהמקור הוא פולארד.

מנתונים אלה משתמע ללא ספק שחובתו האישית המובהקת היתה להפעיל אמצעי פיקוח באותים שהיו מאפשרים לו לדעת על הפעלת פולארד ולנקוט בצעדים המתחייבים לגבי המבצע.

נטל האחריות המיניסטריאלית שחל עליו עומד מעל לכל ספק.

הסתייגויות לגבי הסעיפים הנוגעים לתפקודם ואחריותם של משה ארנס ויצחק רבין כשרי הביטחון בתקופת מבצע פולארד — מוגשות על ידי חה"כ מיכה חריש:

במקום הנוסח שאושר על ידי הועדה, אני מבקש לרשום את הדברים הבאים:

1. משה ארנס היה שר הביטחון כאשר פולארד התחיל לפעול בהעברת מידע משמעותי, לקבל תידרוכים וכספים ולעלות על הדרך שהובילה לתקלה שדו"ח זה מתייחס אליה. השר ארנס הודה וטען שהוא לא הטיל שום פיקוח על איתן בהיותו טרוד במלחמת לבנון, שעיסוקו של איתן במודיעין בא לו כהפתעה, שפגישותיו המרובות עם איתן היו מוקדשות לנושא הטרור השיפי. שלא קיבל תידרוך על לק"ם בהיכנסו לתפקידו כשר הביטחון, ושזמן כהונתו כשר הביטחון היה קצר.

"יש להטיל האחריות המיניסטריאלית על ארנס לגבי התקופה הגורלית של פתיחת פרשת פולארד ב־1984

2. גירסה זו מהווה מעין הודאה שמשה ארנס לא מילא את הצווים של אחריות מיניסטריאלית לגבי רפי איתן ויש להטיל עליו אחריות בגין עובדה זאת. מה גם שרפי איתן הביא לפנינו תמונה שונה מזו הקיימת בזכרונו של משה ארנס. רפי איתן העיד, בהסתמכו על רשימות שנרשמו בשעת מעשה, ששוחח פעמים רבות עם ארנס על נושאים שהיו חייבים לעורר את סקרנותו ודאגתו של השר בדבר מקורות הידע והחומר שהגיעו לידו. ושדווקא בחודש אוגוסט, זמן קצר לפני העברת המשרד לידי יצחק רבין, שמע ארנס דיווחים מרפי איתן שהיו חייבים להביא אותו לידי עירנות מוגברת.

3. המסקנה היא ששר הביטחון ארנס לא עשה דבר שיתפרש כהטלת פיקוח, או מרות מיניסטריאלית, על הלק"ם שהיתה יחידה מיוחדת משרד הביטחון.

יש לציין כי השר ארנס היה בקי בנושאים המקצועיים שרפי איתן טיפל בהם. מסקנתי היא שלפי כל הגדרה סבירה של המושג "אחריות מיניסטריאלית" יש להטיל אחריות זו על משה ארנס לגבי התקופה הגורלית של פתיחת פרשת פולארד בשנת 1984.

4. רקעו ועברו של משה ארנס היו צריכים להוביל לתשומת לב ומעורבות בעניני הלק"ם, מעל ומעבר לכל שרי הביטחון האחרים שכיהנו לפניו ואחריו. משה ארנס הכיר את הלק"ם הן בגלל קשריו האישיים המקצועיים, הן בתוקף תפקידיו הציבוריים לפני היותו שר הביטחון, בוודאי ידע שזה ארגון שעוסק בעניינים עדינים ובעייתיים, שמחייבים פיקוח וביקורת.

לאור זאת, מתמיהה אחריותו לעובדה שרפי איתן מילא את תפקיד ראש הלק"ם בתוך עבודה חלקית בלבד, ושהוא הסכים שבראש הלק"ם יעמוד אדם שעיקר תשומת לבו נתון לנושא אחר, שעה שהלק"ם איננו מקבל את הניהול ואת הטיפול שדורש את מלוא מרצו, מוחו ואחריותו של האדם העומד בראשו.

רבין לא מילא את הציוויים של האחריות המיניסטריאלית לגבי הפיקוח על רפי איתן והלק"ם

5. יצחק רבין "ירש" מצב שבו הונחו עיניני היחידה שרפי איתן עמד בראשה הפכה מעין מסורת. הוא מכהן בתפקיד זה 14 חודש שבהם נמשך מבצע פולארד. פירוש הדבר שיש לו הזדמנות ממושכת לעמוד על תופעות שהיו חייבות להדאיג אותו. אין ספק שניסיונו הביטחוני המדיני של השר היו מסוגלים להנחיל לו בקיאות ורגישות לגבי פעולתו של רפי איתן הלק"ם.

6. קיימים לכאורה מנגנוני פיקוח בצורת ועדות מעקב, אך אין הצלות המשרד שאלת את איתן על מסורת הפיקוח המינהלי שהוא חורג. למעשה, כפיפותו של רפי איתן איננה אלא אגדה פורמלית בלבד.

7. עם זאת, בתקופת יצחק רבין, הפסיק רפי איתן לשמש מעין לעניני טרור וראשות הלק"ם נשארה תפקידו היחידי.

בכלל, בתקופת עדיות, שיצחק רבין גילה רגישות גדולה יותר מקודמו בתפקיד בכל הנוגע לפיקוח על הלק"ם, ויש להצטער על כך שרגישות זאת לא הביאה לפעולה נמרצת יותר שאולי היתה מונעת בעוד מועד את הנזק שבהתפוצצות פרשת פולארד, שהוליכה בתקופת כהונתו של משה ארנס כשר ביטחון.

8. לפיכך יש לקבוע ששר הביטחון יצחק רבין לא מילא את הציוויים של האחריות המיניסטריאלית לגבי הפיקוח על רפי איתן והלק"ם.

הסתייגויות חה"כ שמחה דיניץ לפרק על שר הביטחון יצחק רבין:

1. בסעיף ראשון יש להשמיט המשפט: "פירוש הדבר שיש לו הזדמנות ממושכת לעמוד על תופעות שהיו חייבות להדאיג אותו". זאת מאחר שהחומר מודיעיני היה מובא לשולחנם של כל שרי הביטחון לפני תקופה זו ואחריה, ולא היתה בו כל אינדיקציה על מקורו של החומר.

2. יש להשמיט סעיף שניים ולכתוב במקומו: "הובא בפני הועדה חומר המצביע על כך ששר הביטחון דווקא גילה עירנות ואף הפנה תשומת לב ראש הלק"ם לסיכונים הכרוכים בפעילותו".

ההחלטה על שיתוף הפעולה עם ארצות הברית

בלילה שבין ה־30 לנובמבר לבין ה־1 לדצמבר בשעה 3.30 לפנות בוקר טילפן מזכיר המדינה האמריקאי לראש ממשלת ישראל שמעון פרס. בשיחה זו דנו שניהם באופני שיתוף הפעולה בין ישראל לארצות הברית בפרשה זו.

חברי הועדה חלוקים בדעתם באשר למשמעות חלק מההתחייבויות על שיתוף הפעולה.

להלן עמדת החברים: אבא אבן, שמחה דיניץ ומיכה חריש:

הידיעה על חשיפתו ומאסרו של ג'ונתן פולארד העמידה את ממשלת ישראל בפני מצוקה חמורה ביותר. נוצרה התרשמות שישראל התנהגה כלפי המעצמה הידידותית ביותר שידע העם היהודי מעולם בצורה שאיננה הולמת את המסורת של ידידות ואת הערכים והאינטרסים המשותפים לשני העמים. נוסף על המרירות והעצב שבאו לידי ביטוי בעמדת הממשל, התפתח מסע תקשורתי עוין ביותר נגד ישראל.

ראש הממשלה וממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ קיימו התייעצויות דחופות אליהן הצטרף שר הביטחון מיד עם שובו מחו"ל. שלושת האישים דאגו להסביר בישיבת הקבינט, לציבור במעמדים רבים ובפני ועדה זו, שהם ראו את עצמם כחברי צוות השותפים והאחראים כולם לכל ההחלטות שנקבעו, ולא העלו שום הסתייגות או ערעור על אף אחת מהן. בבואנו לעיין בדבריהם בפני הועדה אין אנו מגלים שום סדק או מחיצה בגישותיהם או באסטרטגיה שהתוו לעצמם. דחיפותו של הלחץ שהפעילה ארצות הברית להגיע לבירור הענין, יחד עם סימנים מובהקים לכך שהדרג המדיני בארצות הברית רצה בכנות לאתר ולכבות את התבערה, אילצו את שלושת השרים להתייחס בדחיפות לחזית האמריקאית. לשם כך הוקם צוות בדיקה (אברהם שלום, חנן בר און ועו"ד רם כספי) לברר ולטפל בבעיות שנוצרו עם ארצות הברית.

שלושת השרים היו והינם בדעה אחת במתן גיבוי לדברים שאמר פרס לשולץ

החל מה־22 לאפריל התקיימו התייעצויות פנימיות וחילופי שדרים עם מזכיר המדינה במאמץ להרגיע את ההחלטות במימשל ולהגיע לשיתוף פעולה. ציון דרך חשוב בהתפתחות האסטרטגית הישראלית היתה שיחה שהתקיימה בשעות הבוקר המוקדמות (30 לנובמבר — 1 בדצמבר) כאשר מזכיר המדינה שולץ טילפן לראש הממשלה פרס. בשיחה זו הבהיר ראש הממשלה למר שולץ את העקרות הבאות: א. פולארד הוא ענין חריג. הדרג המדיני לא ידע על הענין ונעקטה יזמה בלתי מוסמכת ללא אישור רשמי כלשהו. ב. ישראל מתחייבת לשיתוף פעולה מלא. ג. ישראל תאפשר גישה חופשית אל הישראלים המעורבים. ד. ישראל תעניש את האחראים. ה. הפמוק היחידה שאנשיה ערבו עצמם בפי עולה. ו. ישראל תחזיר מסמכים שקיבלה באמצעות פולארד.

התחייבויות אלה לא היו בלתי מסוייגות. ראש הממשלה ביקש שהפירוש שיינתן להתחייבויותיו יידון בין חנן בר און בשם ישראל וסגן מזכיר המדינה ארמקוסט בשם ארצות הברית.

יצחק שמיר, שהיה ממלא ראש הממשלה ושר החוץ, מסר לנו לגבי השיחה שהיו התייעצויות. "היה ברור שאנחנו הולכים לשיתוף פעולה מלא כדי לסיים את העניין".

לשאלת חברי הועדה איפה הוחלט להחזיר את המסמכים ולאפשר עדויות, השיב שמיר ש"דובר על כך בפגישות... מר פרס דיבר עם מזכיר המדינה על החזרת מסמכים מפני שזה טענו שזה רכוש אמריקאי. דובר גם על תשאול ישראל, אבל על זה דובר גם לפני כן. זה לא משהו שעלה במוחו של פרס בעת השיחה".

שלושת השרים היו והינם בדעה אחת במתן גיבוי לדברים שאמר מר פרס למר שולץ בשיחתם בטלפון ובכל ההחלטות שנעשו בירדן.

דעתנו היא שהמדיניות שהוחלט עליה היתה נכונה ושיחת הטלפון עם מר שולץ היתה במקומה. הרי מר שולץ הבטיח, בצדק, בעיני מר פרס לא רק כשר החוץ של המדינה הנפגעת אלא גם כידיד ישראל הרוצה לחלץ את יחסי שני המדינות מן המצוקה שפקדה אותם. יתר על כן, לא נתנו שלושת השרים לשולץ הבטחה פתוחה. הם העמידו מגבלות וסייגים, התנו את פעולתם בהגנה על אינטרסים ביטחוניים ומודיעיניים של ישראל. הציבו מגבלות לגבי מיקום התישאול וצורתו, נוסף על הכל, שלושת השרים התנו את שיתוף הפעולה במתן חסינות לשלושת האנשים המעורבים בפרשה, וההסכמה אמריקאית שהמסמכים המוחזרים לא ישמשו להרשעת פולארד.

מהלכים אלה מנעו התמוטטות ויצרו שיתוף פעולה הדוק עם מזכיר המדינה שולץ. הדרג המדיני הבכיר בארצות הברית הגיב בחיוב על השיחה עם מר פרס ועל השדרים שבאו בעקבותיו. מר פרס ומר שמיר קיבלו שדרים חמי הערכה ושופעי ידידות ממר שולץ. תוך רצון מצויד לאתר את הפרשה. והיה יסוד להאמין שהמתח הופר ושהיחסים עם ארצות הברית יירגעו. קשה לתאר כ"מחדל" מהלך דיפלומטי שהוכתר במידה זו של הצלחה. האלטרנטיבה למדיניות זו היתה גורמת מפולת קשה ביחסים בין ארצות הברית לישראל על כל השלכותיה. היא היתה מביאה לתגובה קיצונית וזועמת של כל מרכיבי החברה האמריקאית, היתה מעמידה את ישראל בעימות גם עם מזכיר המדינה שולץ ועל ידי כך גם עם הבית הלבן, הדבר היה מביא לתגובות נגד ישראל הן ברשות הקול והן בקונגרס.

הצוות הבודק לא הציג בפני הדרג המדיני תמונה מלאה

לאחר מספר חודשים הסתבך המצב מחדש. אולם הגורמים שהביאו לכך לא היו נעוצים בהחלטה של ראש הממשלה, ממלא מקומו, ושר הביטחון על שיתוף הפעולה, או בעצם ההתחייבות שהשמיע מר פרס באוזני של מר שולץ. התמורה זו לא נבעה מאסטרטגיה שנקבעה הממשלה בראשית ימי המשבר. מקורה במשגה שנעשה על ידי הצוות הבודק, שלא הביא לפני הדרג המדיני את התמונה המלאה, כולל חלקו של אל"מ סלע בפרשה, וכן בכמה משגים טקטיים והסברתיים, המתוארים.

יסודותיה של הברית עם ארצות הברית הם איתנים ועמוקים, ומגיבות שיתוף הפעולה של ישראל מנעה פגיעה במרכיבים המרכזיים של הידידות שהממשלה והעם בארצות הברית רוחשים לישראל.

להלן עמדת החברים: אליהו בן אלישר, אהוד אולמרט ודוד מגן:

בלילה שבין 30 לנובמבר ל־1 בדצמבר 1985, בשעה 3.30 לפנות בוקר, טילפן מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ לראש הממשלה שמעון פרס. במהלך שיחתם הסכים מר פרס לפרט את דרכי שיתוף הפעולה שלישראל עם ארצות הברית בפרשה זו. בסופה של השיחה נתן מר פרס התחייבויות במספר נושאים:

1. הישראלים המעורבים בפרשה יתושאלו על ידי נציגי הממשלה האמריקנית.
2. מסמכי פולארד יוחזרו לארצות הברית.
3. יחידת הלק"ם מפורקת ואנשיה יפוטרו.
4. ינקטו צעדים משמעתיים נגד האנשים האחראים לפרשה.

חברי הליכוד: הסכמת פרס להחזיר מסמכי פולארד היתה מוטעית מיסודה וגרמה נזק חמור ביותר

אין ספק כי היתה מוטלת חובה על ממשלת ישראל להציע שיתוף פעולה מיידי עם ממשלת ארצות הברית בעקבות חשיפת פולארד. בנוסף להתגלות זו משמעית ומלאה. נסיבות חשיפתו של פולארד, הזעם האמריקאי המוצדק, החשש מפני פגיעה חמורה ביחסי ישראל ארצות הברית. כל אלה הצריכו גישה של שיתוף פעולה בנושא זה. השאלה היא מה היו צריכים להיות דרך והיקף שיתוף הפעולה שהיה על ישראל להציע. הסכמתו של ראש הממשלה שמעון פרס להחזיר המסמכים שהוכשו על ידי פולארד היתה מוטעית מיסודה וגרמה נזק חמור ביותר. מסמכים אלה היוו את הבסיס שהביא להרשעתו של פולארד ולגזר דין מאסר עולם שהוטל עליו, וזאת למרות טענה ישראלית כי היתה התחייבות אמריקנית לא להשתמש בהם נגד פולארד. אי היכולת המלאה לעמוד בהתחייבות למסירת המסמכים הביאה למשבר אמון בין ארצות הברית וישראל.

ראש הממשלה לא שעה לעצת הגורמים שטיפלו מטעמו בפרשה, שסברו שאין אפשרות להחזרת מסמכים אלה.

להחלטה על החזרת המסמכים לא קדם כל דיון במסגרת צוות השרים או בכל פורום אחר. לא מצאנו כל רישום על התייעצות, ישיבה, דיון או אפילו שיחת טלפון מוקדמת שבה סוכם על צעד זה.

למחרת השיחה דיווח עליה ראש הממשלה לצוות השרים, והם הסכימו לה. הסכמת השרים להחלטת ראש הממשלה היתה מוטעית. אף שבנסיבות הענין לאחר שניתנה ההתחייבות של מר פרס למר שולץ לא ניתן היה לחזור ממנה מבלי לגרום נזק גדול עוד יותר. איננו מקבלים את הטענה כי לא היה מנוס ממתן התחייבות להחזרת המסמכים. שיתוף הפעולה עם ארצות הברית היה חיוני והיו לו אפיקי פעולה נוספים. אילו הורה שמעון פרס לקיים חקירה באותה, כפי שהיה חייב לעשות, היה בוודאי נמנע מלהציע החזרת המסמכים. ואולי אף מסרב לאפשר את תישאול הישראלים המעורבים בפרשה, אך מר פרס נמנע מלהורות על חקירה ולבדוק הפרטים הרחוקים, ובכך הסתבך בהתחייבות שאסור היה לתיתה.

התפתחויות נוספות

1. ראש הממשלה, בהסכמת ממלא מקום ראש הממשלה ושר הבטחון, מינה צוות בודק, אך לא יזם חקירה יסודית שתבהיר את סיפור המעשה לדיוקו ולפרטיו. במשך זמן רב השתרך בלבול רציני שכתוצאה ממנו התנבאו ישראלים מכל הדרגים, בצורות שונות ומגוונות, גם איש לרעהו וגם כלפי גורמי חוץ. שוב נפגעה האמינות הישראלית אשר היתה ונשארה בעיית המוקד במאבקה של ישראל על שיקום מעמדה. אמנם, היה מוצדק שתינתן עדיפות להידברות עם ארצות הברית, אולם במקביל לכך ומכל מקום מיד לאחר מכן, היתה חובה לגבש גירסה נכונה, אמיתית ומשכנעת על נסיבות מעורבותה של ישראל.

2. במקום זאת, הופץ בחוגי הממשל האמריקאי סיפור חסר בסיס לחלוטין שלא היה מסוגל לשכנע את מקבליו בשום מקום.

3. משלחת ישראלית יצאה לארצות הברית וחזרה אחרי חמישה ימים. בזמן זה הוסיפו להתקיים סתירות ובלבולים בגירסאותיהם של גורמים ישראליים.

4. נתקיימה פגישה בקאונטרי קלאב, עם משלחת אמריקנית בראשותו של השופט אברהם סופר. אחד המישגים החמורים שנעשו על ידי הצוות הבודק במיפגש זה, היה להעלים את תפקידו של אל"מ אביאם סלע כדמות חשובה בהתפתחות הפרשה וזאת ללא ידיעת הדרג המדיני. כאשר נתגלתה הטעייה הזאת, הזעם האמריקאי היה נמרץ.

5. הממשל האמריקאי ובמיוחד הגורמים הידידותיים שבתוכו, ייחסו משקל רב להתחייבות הישראלית, "להעניש את המעורבים". כאן התמקדה ההתעניינות האמריקנית בשני אנשים ברפי איתן ובשלב מאוחר באל"מ אביאם סלע. רפי איתן מונה לניהול המפעל הכלכלי הגדול בישראל, תוך הבעת מחאה אמריקאית.

איננו יכולים להתעלם מהטעות של רבין במינוי סלע בנסיבות אלה

6. לפני מספר חודשים פורסמה בהבלטה רבה הכוונה לקדם את אל"מ סלע גם בדרגה וגם בתפקיד. צעד זה גרם מריחות לעם האמריקאי והתגובה הזועמת בצבוריות האמריקנית. תוך הוספת פגיעה על עלבון ולמרות האזהרה הארוכה שהשמיע השגריר האמריקאי בשיחותיו בירושלים, פורסמה הודעה על מינוי אל"מ אביאם סלע למפקד הבסיס בתל־נוף. בינתיים התפטר אל"מ אביאם סלע מתפקידו כמפקד הבסיס בתל־נוף. התפטרותו הרגיעה את הרוחות הסוערות.

אנו מבינים את סיפוקו על התפטרות סלע מתפקידו, אך איננו יכולים להתעלם מהטעות של שהב"ט רבין במינויו בנסיבות אלה.

הואיל ופרס היה ראש הצוות שטיפל בפרשה, אחריותו הפרלמנטרית בעניין זה עודפת

אחריות הדרג המדיני — אחרי נפילת פולארד

ראש הממשלה שמעון פרס, מ"מ יצחק שמיר ושר הבטחון יצחק רבין, העידו בפנינו כי ההחלטות שנתקבלו בתקופה של אחרי חשיפת פולארד, (החל מה־22.11.85 ואילך) היו על דעת שלושתם בהסכמה.

מכאן נובע כי שלושתם שותפים באחריותם להחלטות אלה.

בשיטה הפרלמנטארית הקיימת בישראל, מעמדו של ראש הממשלה הוא כשל ראשון בין שווים.

הואיל ושמעון פרס היה ראש הצוות שטיפל בפרשה, אחריותו הפרלמנטרית בעניין זה עודפת.

הסתייגות חברי הכנסת שמחה דיניץ ומיכה חריש

אנו בדעה שיש להוסיף אחרי המשפט "מכאן נובע כי שלושתם שותפים באחריות להחלטות אלה" — את המשפט:

"השלושה פעלו כצוות בתוקף התפקידים שמילאו בממשלה כראש ממשלה, כמ"מ ראש ממשלה ושר החוץ וכשר הבטחון ונושאים יחד באחריות בפני הכנסת להחלטותיהם."

הסתייגות ח"כ דוד מגן

החל מ־24 בנובמבר 1985, מטפל בפרשה פורום המורכב משלושה שרים:

א. ראש הממשלה
ב. שר החוץ.
ג. שר הבטחון.

אמנם נשמע הסבר כי היבטים של פרשת פולארד הם בטחוניים ובמישור משרד החוץ ומכאן ההרכב המיוחד. אולם מרגע שהפרשה הפכה לפרשה בינ"ל סבוכה העומדת בראש סדר היום המדיני צריך היה לדעתי לטפל בה בפורום תקני בממשלה. אם הממשלה רצתה לוותר על סמכויותיה ולהעבירן לצוות המורכב משלושה אישים בלבד כי אז היתה צריכה לקבל החלטה מפורשת על כך.

הוועדה חלוקה בהערכת הופעתו של פרס

הופעתו של שמעון פרס בפני ועדת המשנה למודיעין ושירותים חשאיים, ביום 28.11.1985, ודבריו בישיבת הקבינט ביום זה:

ביום 28.11.85 הופיע ראש הממשלה שמעון פרס בפני ועדה זו. חברי הועדה חלוקים בדעתם בקשר למהות הדיווח של מר פרס.

עמדת הח"כים אליהו בן אלישר, אהוד אולמרט ודוד מגן:

הועדה הקדישה זמן ניכר לדיון בהופעתו של ראש הממשלה שמעון פרס בפניה, ב־28.11.1985, בעקבות חשיפתו של פולארד.

בישיבה זו דיווח מר פרס על נסיבות התגייסותו של פולארד ללק"ם. לפי הגירסה שמסר פרס פנה פולארד ביוזמתו לישראל והסביר כי הוא שליח המודיעין האמריקאי. הוא הציג תעודות מתאימות כדי לאמת זאת. כבר בישיבה ביום 28.11.1985 הביע ח"כ אליהו בן אלישר פקפוק רב באשר לסבירות גירסה זו.

בכל זאת, גירסה זו סופרה גם לחברי הקבינט בישיבה באותו יום ועוד ערב קודם לכן בשעה 11.00 בלילה. מסר מר פרס שדר למזכיר המדינה שולץ ובו מופיעה הגירסה הזו.

ברור כי אם אכן פנה פולארד לישראל מלכתחילה, תוך הצגת עצמו כשליח המודיעין האמריקאי, הפועל בצינורות קשר לא רשמיים, הרי שפעולתו בשורות ישראל אינה מטילה עלינו אותה מידה של אחריות כמו במקרה שישראל גייסה אותו, כמרגל לכל דבר.

מובן מאליו — שחשוב היה להשתמש בגירסה זו כדי להקל במשהו על הקשיים שבהם היינו לכודים. אלא שגירסה זו היא כמובן דמיונית, חסרת שחר ונעדרת כל סכוי להצלחה, הואיל ומר פולארד לא בא והציג עצמו כשליח המודיעין האמריקאי, ולא הציג תעודותיו כדי להוכיח טענה זו.

נסיבות לידתה של גירסה זו:

מיד לאחר שהתחילה פרשת פולארד להיחשף היה ברור לגורמים שונים כי יש צורך חיוני לגבש גירסה ישראלית שתצמצם עד למינימום את הנזקים שנגרמו ועתידים היו להגרם.

מר פרס טען כי עוד ב־22.11.1985 בישיבה שהתקיימה במשרדו בעקבות חשיפת פולארד נמסר לו דיווח לא נכון כאילו פולארד הודיע ביוזמתו שהוא שליח המודיעין האמריקאי. משנשאל ראש הממשלה פרס השיב כי בזמן מתן הדיווח ישב בחדרו רפי איתן ואף אישר פרטים אלה.

מר פרס טען כי בשום שלב לא שמע תיאור אחר של הדברים והסביר את הדיווח הלא נכון לוועדת הכנסת בכך שהוא עצמו היה משוכנע שזה תיאור אמת של הפרשה.

הסיכוי שמר פרס שמע ביום 22.11.1985 את הגירסה בדבר התנדבות פולארד כאילו היא האמת, קלוש ביותר מן הטעם הפשוט שגירסה זו נולדה כשלושה ימים מאוחר יותר. אין שום אפשרות שביום 22.11.1985 שמע פרס גירסה שלא היתה קיימת.

מר פרס טוען כי רפי איתן השתתף בפגישה שבו נמסר לו הדיווח המוטעה. גירסתו של איתן מחזקת דווקא גירסה הפוכה לזו של פרס.

איתן הודיע מיד כשפולארד נחשף כי הוא נוטל על עצמו מלוא האחריות לפרשה. הוא הדגיש וחזר והדגיש כי שום דרג מדיני לא ידע פרטים הנוגעים לפולארד אישית.

בנסיבות אלה — איזו עילה יכולה להיות לאיתן להוליך שולל את הדרג המדיני בענין שלא יכול להועיל בו לעצמו כלל.

זאת ועוד: איתן הגיש מסמך ביום 27.11.1985 הכולל גירסה ישראלית. נפלא מבינתנו מדוע יכין איתן מסמך כזה ובמקביל יתן יד להפצת סיפור המטעה את הדרג המדיני, בשעה שהוא עושה כל מאמץ לשתף פעולה וליטול על עצמו אחריות אישית.

הגירסה הטוענת כי מר פרס הוטעה בענין זה נראית בלתי סבירה

הגירסה הטוענת כי מר פרס הוטעה בענין זה נראית בלתי סבירה לחלוטין. מר פרס היה צריך ויכול לדעת בדיוק מה קרה ומהן נסיבות גיוס פולארד לעבודת הלק"ם, ולפי מיטב התרשמותנו ביום 28.11.1985 הוא אכן צריך היה לדעת זאת.

כמה מחברי הועדה שאלו מדוע ירצה מר פרס למסור גירסה התפורה בחוטים כל כך גסים ואשר בקלות רבה ניתן להפריכה.

שאלה זו — נשמעת לכאורה סבירה. אך אין היא כזו. מר פרס בכלל לא התיימר לטעון כי ישראל יכולה וצריכה לחשוף את כל פרטי הסיפור בפני האמריקאים. ואכן אין כלל ספק כי חיוני היה לגבש גירסה סבירה שהיא חלקית.

השאלה היתה: איזו גירסה תימסר לשולץ? מר פרס מסר לו את הגירסה היחידה שהובאה לידיעתו. העובדה שגירסה זו הופרכה איננה מעידה על כך כי מר פרס לא ידע שזה סיפור בדוי. היא רק הוכחה שהיתה זו בדותה לא מוצלחת.

אפשר לסלוח למר פרס את השימוש בסיפור חסר כל סיכוי זה, אילו לא התיימר להציגו כסיפור אמת לחברי ועדת הכנסת.

חברי הליכוד: פרס נכשל באמירת אי אמת

מה הסיבה שנכשל באמירת אי אמת לועדת הכנסת? יכולות להיות סיבות שונות המסבירות זאת. אך אין זה מעניינו לנתח את המוטיבציה של מר פרס בשאלה זו.

בסופו של דבר אין ספק כי מר פרס הטעה את ועדת הכנסת ומסר להם דיווח שאינו אמת.

להגנתו, כזכור, טען מר פרס כי ב־28.11 טרם ידע את האמת ומכאן שנכשל בתום לב.

מאוד היינו רוצים להאמין לטענה זו כפאת הכבוד הרב שאנו רוחשים למר פרס ומעמדו הרם.

ח"כי המערך: אמון מלא בגרסת פרס לפיה האמין כי דבריו אמת

עמדת אבא אבן, שמחה דיניץ ומיכה חריש

אנו דוחים בתוקף את הטענה ששמעון פרס מסר כביכול ביודעין מידע לא נכון בקטע מסויים של דיווחו בהופיעו בפני ועדת המשנה לשירותים ב־28.11.1985. אנו נותנים אמון מלא בגירסתו של שמעון פרס, לפיה מסר את הדברים כפי שהיו ידועים לו באותו זמן ומתוך אמונה שהם אמת.

מפאת רגישות הנושאים מבחינה בטחונית, איננו יכולים לפרט את כל הנתונים עליהם מתבססת עמדתנו זאת. אבל שתי עובדות שניתן לפרסמן מספיקות כדי להפריך את הטענה המועלית נגד שמעון פרס:

א. באותו יום בו הופיע שמעון פרס בפני ועדת המשנה לשירותים, 28.11.1985, הוא הופיע גם בקבינט והקריא שם תוכנו של מסמך שבו מופיע אותו מידע שמסר שמעון פרס מוקדם יותר לועדת המשנה — ובקבינט: "מה שכתבנו כאן זאת אמת".

ב. המידע המוטעה הגיע לשמעון פרס מתוך מסמך שמצוי בידי ועדת המשנה, ושבפירוש עלול היה להטעות; מודה בכך ח"כ בן אלישר בעצמו בדיון בועדת המשנה לשירותים ביום 27.3.1987.

חשוב לציין שהסתירה בין מה שידע ומסר שמעון פרס באותו יום לועדת המשנה לבין הידוע שהסתבר לו כבר לאחר מכן לא היתה לו השפעה כלשהיא על ממצאי הועדה או מסקנותיה — מעבר לרישום המתעדר בנקודה ספציפית זאת.

אנו מצטערים על החלטתם של חברי כנסת לפרסם דברי גינוי נגד אזרח ואיש ציבור שיש בהם נימה בלתי זרה והפרת הצדקה לפגוע בכבודו ושמו הטוב.

נציגי האקדמאים החרימו את פגישת נסים וצמרת ההסתדרות

המחישו בכך את הקרע באיגוד המקצועי בפרוס פתיחת המו"מ על חידוש הסכמי השכר מחר

מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, אירח אתמול את שר האוצר, משה נסים, בוועד הפועל של ההסתדרות. (צילום: עודי קרן)

מאת יהודית וינקלר כתבת "הארץ"

נציגי איגודים מקצועיים אקדמאים החרימו אתמול את הפגישה בין שר האוצר לבין צמרת ההסתדרות והמחישו בכך את הקרע באיגוד המקצועי בפרוס המשא־ומתן על חידוש הסכמי השכר מחר. לפגישה לא באו נציגי המהנדסים, האקדמאים במדעי החברה והרוח, הסתדרות עובדי המדינה, הנדסאים וטכנאים. הקרע בין האיגודים על גובה התביעות והפער המהותי בין העמדה הרשמית של ההסתדרות לבין זו של האוצר מעיבים על פתיחת הדיונים בין הצדדים.

שר האוצר משה נסים היה אתמול אורח הוועדה המרכזת של ההסתדרות וראשי האיגודים המקצועיים. הפגישה נועדה להבהיר עמדות ולהקדים גישוש עקרונות למו"מ העומד להיפתח מחר. מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר הודיע כי ההסתדרות תביא בחשבון את ההקלות לשכירים במסגרת הרפורמה של מס ההכנסה, ותראה בהן חלק בלתי־נפרד מהנורמטיביות המקצועית. בכך נתן קיסר אישור לידיעות לפיהן יש נכונות בצמרת הועד הפועל לצמצם את התביעות לתוספות שכר ברוטו תמורת הגדלת הנטו באמצעות רווחיה בר־פורמה של מס ההכנסה.

קיסר קרא לנסים לשמור על מסגרת התקציב הממלכתי ומתח ביקורת על הליכי קבלת ההחלטות בממשלה בנושאים כלכליים.

נסים נכון לכרוך תוספות בפריון

שר האוצר לא הבטיח להסתדרות שינוי של ממש בעמדתו שאין להעלות את השכר מעבר לתוספת יוקר, אך הודיע על נכונות לכרוך תוספות בפריון ולבצע שינויים במס ההכנסה באופן שבעלי השכר הבינוני והנמוך ייהנו ממנה. אולם מראשי האיגודים המקצועיים מתחו ביקורת על רמות השכר בארץ וטענו שאי־אפשר להתקיים ממשכורות בשירות הציבורי. כן נמתחה ביקורת על היעדר השקעות המבטיחות צמיחה בענפי הייצור, לרבות התעשיה הצבאית.

מחר יתכנסו הצוותים לדיון עיני ראשון על הסכמי השכר החדשים במיגזר הציבורי. הקרע בין האיגודים האקדמאים לבין אלה בדירוג האחיד מעיב על הפתיחה ומקשה על ראשי ההסתדרות להציג עמדה מגובשת. נודע כי האיגודים המייצגים בעיקר את הדירוג האחיד תובעים עד 20% תוספת שכר בעוד ראשי ההסתדרות מדברים על תוספת של כ־10% בנוסף לתיקונים בנטו באמצעות רפורמה במס ההכנסה. יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד הזהיר את שר האוצר מפני זעזועים ביחסי העבודה אם לא תהיה מצד האוצר תשובה עניינית לתביעות ההסתדרות במשא־ומתן.

למרות עודפי הייצור בענף המשחטות בארץ:

משחטת מעלה אדומים הכפילה תפוקתה ורוצה אישור להרחבה

מנכ"ל תנובה שיגר מכתב מחאה לשר התמ"ס

מאת אברם צדר

משחטת העופות של האחים אלפי במעלה אדומים הגישה למרכז ההשקעות תוכנית להרחבת הייצור. היקף התוכנית נאמד ביותר ממיליון דולר.

המשחטה היא פרטית, ושלא כרוב המשחטות בארץ, מיוצרים בה "עופות חמים" (ללא הקפאה), בעיקר לשוק מחנה יהודה שבירושלים. חלק מתוצרת המשחטה נמכר בעקיפין — לצרכי העדה החרדית.

ענף המשחטות בארץ שרוי זה שנים במשבר חמור בשל עודפי ייצור הגדולים. אך משחטת מעלה אדומים הגדילה בשנה האחרונה את היקף התפוקה מכ־100 טונות בחודש ליותר מ־200 טונות.

ענף המשחטות המבוסס מכספי משרד האוצר, במגמה להוזיל את מחיר העוף לצרכן ולמנוע את פיטורי העובדים במשחטות, שמרביתן בבעלות ארגוני המגדלים הנמצאות באזורי פיתוח.

כדי לצמצם את הייצור ולהביא להבראת הענף, עיבד משרד החקלאות באחרונה תוכנית מקפת שתוליך לסגירתן של 4 משחטות, תוך תשלום פיצוי כספי לבעליהן.

חוגים בענף טוענים כי בעלי משחטת מעלה אדומים הגישו בקשה למרכז ההשקעות רק לאחר שהשתכנעו כי הנהלת משרד התמ"ס תעודד השקעות מכל סוג מעבר לקו הירוק.

ראשי הענף הפטימים בארץ, האבקים בעודפי ייצור, הופתעו לשמוע כי משחטת מעלה אדומים פועלת להגדלת התפוקה. מנכ"ל תנובה, יצחק לנדסמן, שיגר מכתב דחוף לשר התמ"ס אריאל שרון ובו מחאה על הכוונה לסייע בכספי המדינה להרחבת אותה משחטה, בזמן שמשרד החקלאות משקיע כספים כדי לצמצם את הייצור במשחטות שבאזורי הפיתוח, בגבול הקו הירוק.

בעלי המשחטה עצמם מנסים להצניע את כוונתם להרחיב את הייצור. אליהו אלפי, שאליו פניתי לקבלת תגובה, הכחיש כי הוגשה בקשה למרכז ההשקעות.

דובר משרד התמ"ס אמר כי הבקשה טרם נדונה והוא מנוע מלמסור עליה פרטים.

עורך את המדור: אריה חשביה

5.3 מיליון דולר יצוא של סכיני גילוח "בונד"

מאת יהונתן שרמן סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מפעל "בונד" מנצרת הצליח להגיע לשיא חדש ביצוא סכיני גילוח — שהיה בשיעור 5.3 מיליון דולר בשנת '86 בהשוואה ל־3.9 מיליון דולר ב־'85. זהו אפוא גידול של 35% וצפוי כי היצוא יגדל עוד יותר השנה ויגיע לשיעור 6 מיליון דולר.

מרבית היצוא היא לארה"ב וקנדה (2.7 מיליון דולר) לאירופה והמזרח הרחוק לרבות אוסטרליה.

אי.סי.איי. זכתה במכרז של משרד הדואר הגרמני

מאת יהונתן שרמן סופר "הארץ" לענייני כלכלה

אי.סי.איי. זכתה במכרז של 7.75 מיליון דולר להספקת מערכות להכפלת שיחות למשרד הדואר גרמני.

מערכות אלו מסוגלות להפוך קו בודד המעביר שיחת טלפון אחת לקו המסוגל להעביר שתי שיחות טלפון בו־זמנית.

אי.סי.איי. כבר סיפקה למשרד הדואר הגרמני הזמנה של 2 מיליון דולר בשנה שעברה, וההזמנה זו מהווה המשך. רוב ההזמנה יסופק בשנת 88'. בכך מגיע צבר ההזמנות של החברה ל־47 מיליון דולר, לערך.

אי.סי.איי. מקבוצת "כלל תעשיות" הצליחה לסיים את הרבעון הראשון של שנת 87' ברווח, לאחר שנה וחצי של הפסדים כבדים. אחת הסיבות העיקריות לכך היא הגידול במכירות החברה.

"אלקו" תסיים את השנה בהפסד של 2 מיליון דולר

מאת יהונתן שרמן סופר "הארץ" לענייני כלכלה

חברת "אלקו" תסיים את שנת 86/7' בהפסד של כ־2 מיליון דולר (במחצית השנה שהסתיימה בספטמבר '86 היה ההפסד מיליון דולר).

החברה עדיין לא פרסמה את תוצאותיה הכספיות בבורסה, אך נודע, כי החברה אכן תסיים את שנת הכספים בהפסד מאחר שלא השלימה את תוכנית ההתייעלות המתבצעת בה ולא סיימה את תהליך מימוש הנכסים שהתכוונה לבצע.

"אלקו" העתיקה את פעילותה מרמת־השרון ובימים אלו היא מנהלת משא־ומתן על מכירת קרקעותיה ברמת־גן כדי להזרים הון חדש לחברה ולשפר את המבנה ההוני שלה.

מניות "אלקו" הוחזקו בשעתו, בין השאר על־ידי "דיסקונט השקעות", אשר מכרה את החזקותיה בחברה לפני חודשים מספר לקבוצת יזמים מחברת ת.ג.ת. בגלל התוצאות הכספיות השליליות של החברה. כיום מוצעת למכירה חבילת מניות המהווה כ־18% מכלל מניות החברה, על־ידי מפרקי "דנות".

"אלקו" מייצרת מוצרי חשמל לתעשיה מסוגים שונים, לרבות שנאים ענקיים לחברת החשמל.

נחתם הסכם עידוד תיירות בין ישראל ומסצ'וסטס

מאת זוהר בלומנקרנץ סופר "הארץ" לענייני תיירות

ישראל ומסצ'וסטס בארה"ב חתמו אתמול על הסכם לעידוד תיירות בין שתי המדינות. בשיחות שקיימו אתמול נציגי הממשלת הכלכלית מארה"ב ומשרד התיירות, בראשות השר אברהם שריר, סוכם כי שתי המדינות יקיימו "שבועות תיירות" במחצית השנה הקרובה, יארגנו סיורי־לימוד לסוכני־נסיעות ולעיתונאים להגברת המודעות בין שתי המדינות; יעודדו ביקורים של מקהלות מארה"ב בישראל, בתגמולה; יעודדו ביקורים של קבוצות מיוחדות כמו סטודנטים ללימודי התנ"ך והארכיאולוגיה, וסיורים מקצועיים לקבוצות תמריץ.

ישראל ומסצ'וסטס יחליפו מידע בנושאי סטטיסטיקה ושיווק תיירות. מדינת מסצ'וסטס תסייע לישראל ולאוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע, בכל הקשור לאקדמיזציה של לימודי התיירות בארץ.

הוקמה ועדה משותפת לשתי המדינות, שתפקידה יהיה לעקוב אחר יישומו של ההסכם. ועדת המעקב תתכנס פעמיים בשנה בכל אחת משתי המדינות.

מלון "חוף קטיף" בחבל עזה צורף לרשת "בול"

מאת זוהר בלומנקרנץ

רשת מלונות "בול" צירפה אליה את מלון "חוף קטיף" שבחבל עזה, שייפתח באמצע יולי. מנכ"ל הרשת, לסלי אילה, מסר אתמול כי ההחלטה לצרף את המלון ולשווקו — בארץ ובחו"ל — יחד עם כפר־הנופש הסמוך, נבעה מהערכה כי המלון החדש יתרום לקבוצת המלונות ואתרי־הנופש שמפעילה הרשת, בעיקר לתיירי־חוץ.

כ־5 מיליון דולר הושקעו במלון החדש, שיהיו בו 115 חדרים. לצידו יפעל כפר־הנופש שבו 80 יחידות. מרכז הנופש כולו יפעל באווירה מסורתית ויציע מגוון רחב של אפשרויות נופש פעיל. את המלון הקימה חברת "צוף קטיף" והוא ינוהל מטעמה על־ידי מאיר להב.

כבול הובא בארבי לאולם: "אני נמצא כאן שלא כחוק", קרא בגרמנית לשופט

מאת יואב טוקר

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). כבול באזיקים, כשחיוך על פניו, הובא אמש קלאוס בארבי, "תוך כפיה לכוח הביגוד מפורש לרצוני" לתא הנאשמים בבית המשפט בליון, לצורך זיהויו על ידי חמישה מעדי התביעה.

"אני נמצא כאן שלא כחוק" — אמר בגרמנית לנשיא בית המשפט: "אני אזרח בוליוי, בן ערובה, חטוף שלא כחוק; מבחינה משפטית — אינני נמצא כאן; לא אומר עוד דבר".

נשיא בית המשפט קרא אז אל דוכן העדים ארבעה גברים ואשה, שהתבקשו לזהות את הנאשם, כמי שחקר ועינה אותם במשרדי הגסטאפו בליון בין השנים 1942־1944. כל החמישה זיהו מפורשות את הנאשם ואחדים מהם הטיחו כלפיו "אתה פושע"; "זהו את החזיר הזה"; "אסיאס ללא מבטא ירידה אינו אלא פושע".

משנשאל בארבי חמש פעמים רצופות, אם ברצונו להגיב על הדברים, השיב: "נייך". בסך הכל שהה הנאשם באולם בית המשפט משך כ־20 דקות, שלאחריהן — הוחזר לתאו בכלא.

כניסת בארבי לאולם הדיונים וסדרת הזיהויים נערכו באווירה מתוחה ואמוציונאלית במיוחד. אולם בית המשפט, להבדיל מהדיונים בעשרת הימים האחרונים, היה מלא; בשלב מסוים, משזיהה אחד העדים, מיוצאי המחתרת את בארבי, פרצו מחיאות כפיים בקרב הקהל.

סניגורו של בארבי, עורך דין ז'אק ורז'ס, גינה אמש לאחר הישיבה את "אווירת הזירה הפרועה", שבה נערך הזיהוי. הוא הדגיש כי מבלי להטיל ספק בכנותם של העדים, בכוונתו להטיל ספק באמינותם של זיהויים מסוג זה, הנערכים יותר מ־40 שנה לאחר ההתרחשויות המיוחסות למרשו. "זו בושה!" אמר ורז'ס; "כאשר הקהל באולם מתערב בדיונים, מפריע לסניגוריה. אין זה עוד בית משפט: זו זירה המונית..."

בארבי הוכנס על ידי שוטרים לאולם אמש בשעה מאוחרת, דקות ספורות לפני נעילת הישיבה. קודם לכן הפתיק משך כשש שעות לדי־מגו לאולם, כשהוא שרוע על מיטה, לצידו רופא צמוד, בחדר קטן שהוכשר במיוחד לצורך זה בהיכל המשפט בליון.

קלאוס בארבי בן 73, סובל זה שנים אחדות מהפרעות בדרכי השתן, הוא גם נותח פעמים במהלך השנה האחרונה. לאחרונה גם התלונן פעמים אחדות על חולשה כללית ועל מכאובים בשיניו. סניגורו הבהיר כבר פעמים אחדות, כי "אין באפשרותו, פיזית, לעמוד במאמץ רצוף" של נוכחות בישיבות בית המשפט.

גורבצ'וב בבוקרשט: היחסים עם רומניה טובים אבל יכולים להיות טובים יותר

בוקרשט (ע"ת). מנהיג הקרמלין מיכאיל גורבאצ'וב שוחח אתמול עם נשיא רומניה ניקולאי צ'אושסקו על ענייני נשק ונושאים בינלאומיים אחרים, בשעה שכלי התקשורת הסובייטיים רמזו על מורת רוח של מוסקווה לגבי מצב הכלכלה הרומנית.

"תשומת לב מיוחדת הוקדשה להפסקת מרוץ החימוש ולמעבר לפירוק נשק, בראש וראשונה נשק גרעיני" — מסרה סוכנות הידיעות הרומנית.

גורבאצ'וב ביקר אתמול בבוקר במפעל לייצור מכונות בבוקרשט.

עיתוני רומניה דיווחו בהתלהבות על יום ביקורו הראשון של גורבאצ'וב בבוקרשט. בטאון המפלגה הקומוניסטית של רומניה הקדיש את כל עמודו הראשון לביקורו.

אולם במוסקווה הבהיר עיתון המפלגה "פרוודה", כי הקרמלין מצפה שרומניה תחלץ את כלכלתה ממשבר המזון והמחסור במקורות אנרגיה, וכן מניהול לקוי בתעשייה ומבזבזנות, מהם היא סובלת שנים רבות.

"פרוודה" כתב כי "אשתקד, בהקשר עם הקשיים שהתעוררו בכלכלה של המדינה־האחות רומניה, הגדילה בריה"מ את אספקת הנפט שלה פי שלושה. גם אספקת הגז והחשמל גדלה בשליש".

דיפלומטים מערביים בבוקרשט אמרו, כי העיתון רמז על כך שמוסקווה מצפה ליותר שיתוף פעולה מצד רומניה בגוש המסחרי הקומוניסטי קומקון, תמורת סיוע סובייטי בצורת הגדלת האספקה של חומרי גלם.

גורבאצ'וב אמר אמש לאורחיו בבוקרשט: "היחסים שלנו טובים, אך רצוי כי יהיו טובים עוד יותר".

האשה שחיסלה את הארט

דונה רייס, הדוגמנית האמריקאית ממיאמי, שיחסיה עם המועמד הדמוקרטי (הנשוי) לנשיאות ארה"ב ב־1988, גארי הארט, הביאו לפרישתו מהמירוץ, צולמה לא מכבר כשהיא יושבת על ברכיו של הארט המחייך. התצלום עומד להופיע בשער של גליון השבועון האמריקאי "נשונל אינקוויירר" ביום ג' הבא, 2 ביוני. התמונה צולמה במהלך "סופשבוע תענוגי" בבימיני שבאיי בהאמה. במאמר מצוטט העיתון ידידים של רייס, שאמרו כי הסנאטור לשעבר מקולורדו הבטיח לה להתגרש כדי לשאתה לאשה, ברגע שייבחר לנשיא. השבועון סירב לגלות איך השיג את התצלומים. מומחה לתצלומים מזויפים, ג'יל דיווידסון, הביע דעתו כי צילומים אלה לא מזויפים. שלשום אמרה רייס כי היא חשה שהפכה לקורבן בידי אמצעי התקשורת, ש"שמו את פרצופי על השערים של כל עיתוני אמריקה". אך כאן לא מדובר רק בפרצופה, אלא ברייס מכף רגל ועד ראש, בחיקו של הארט.

(תצלום: איפי)

אלמונים פצעו שני דיפלומטים אמריקאים שנסעו לעבודה בקהיר

קאהיר (ע"ר וע"צ). שני אלמונים פצעו אתמול שלישי בירייה, את הממונה על הביטחון בשגרירות ארה"ב בקאהיר ואיש סגל אמריקאי אחר, בשעה שנסעו לעבודתם.

הממונה על הביטחון, דניס וויליאמס, נסע מביתו בשכונת מעדי, כאשר האלמונים, שנסעו בעקבות מכוניתו ברכב פרטי, פתחו באש — כך מסרה המשטרה.

דובר בתחנת המשטרה של מעדי מסר לכתב רויטר, כי וויליאמס ואיש הסגל האחר, שתואר כעוזרו, "נפצעו קל מאוד".

שגרירות ארה"ב בקאהיר אישרה רשמית בהודעה שפורסמה אחר הצהרים, כי שניים מהדיפלומטים שלה נפצעו, כאשר נסעו במכונית דיפלומטית בדרום קאהיר.

במכונית היו שלושה דיפלומטים, אך רק שניים מהם נפצעו קל.

שגרירות ארה"ב הוסיפה, כי "ממשלת מצרים משתפת פעולה במלוא המידה בחקירת תקרית זו. אמצעי הביטחון מסביב לשגרירות תוגברו".

האיש השלישי שנסע במכונית, ג'ון פורד, היה גם הוא אחד מאנשי הביטחון של השגרירות.

אלמוני שטען כי הוא מדבר בשם ארגון המחתרת "מצרים המהפכנית" טלפן מאוחר יותר לסוכנות ידיעות בין לאומית, כדי לטעון לאחריות לפיגוע.

חילופים בדרום־קוריאה: פרופ' למשפט — ראש ממשלה

החילופים על רקע זעם גובר בציבור בעקבות מותו (בינואר) של סטודנט מעינויי המשטרה

סיאול (ע"צ וע"ת). נשיא דרום קוריאה, צ'ון דו־הואן, מינה אתמול ראש ממשלה חדש לאחר שהדיח את ראש ממשלתו ושלושה שרים בכירים, בצעד שנועד כנראה לחזק את מעמדו של יורשו לעתיד, רוה טאיו, במאבק על הירושה.

רוה, יו"ר "מפלגת הצדק הדמוקרטית" השלטת, דרש שינויים משמעותיים בממשלה על רקע הזעם הגובר ההולך בציבור, בעקבות ניסיון להסתיר את מותו של סטודנט, שעונה על ידי המשטרה.

ראש הממשלה להו שין־יונג, בן 57, קיבל עליו את "האחריות המוסרית והפוליטית" למשבר האמון הנוכחי בממשלה, והוחלף על ידי פרופסור למשפטים לא ידוע, יוסונג, לי האן־קי.

הודחו גם סגן ראש הממשלה, שר הפנים ושר המשפטים.

משקיפים מדיניים סבורים, כי יש לייחס חשיבות עוד יותר גדולה להדחתו של צ'אנג סה־דונג, מנהל הסוכנות לתכנון הביטחון הלאומי — סוכנות הביון המרכזית לשעבר של דרום קוריאה.

צ'אנג וראש הממשלה היוצא לה נחשבו לאחרונה כיריבים אפשריים לרוה טאיו, על המינוי לנשיאות מטעם המפלגה השלטת.

מקורות ממשלתיים אמרו, כי הסיבה לחילופי הגברי היתה הניסיון להסתיר את מותו בעינויים, בינואר השנה, של הסטודנט פארק צ'ונג־צ'ול, בן ה־21, שהוביל למעצרם של חמישה אנשי משטרה. סיבה נוספת היא שערוריה פיננסית גדולה, שבה היתה מעורבת אחת מחברות הספנות הגדולות ביותר.

עורך את המדור: יצחק לאור

המשך מעמוד 1

אבן הצטרף לחכ"י הליכוד

(סוף מעמוד 1)

על רפי איתן, ובשל היותו טרוד במלחמת לבנון הוא לא קיבל תדריך על הלק"ם כשנכנס לתפקידו במשרד הביטחון. ארנס טען כי לא שמע מפי איתן דיווחים בנושא הלק"ם, אבל גירסת רפי איתן שונה. ארנס לא מילא צווים של אחריות מיניסטריאלית, ויש להטיל עליו אחריות בגין עובדה זו — קובע הדו"ח.

ביקורת חריפה נמתחה על שר הביטחון הנוכחי יצחק רבין, שקיבל חומר מודיעיני רגיש במיוחד בקצב מוגבר. ואילו קיים פיקוח הולם על הלק"ם — היה חייב לעמוד על משמעותו החמורה של החומר. בעת כהונתו היה מבצע פולארד לתופעה ממושכת, ומבלי שרבין היה מודע למקור החומר — חובתו היתה להפעיל אמצעי פיקוח נאותים. נטל האחריות המיניסטריאלית שחל עליו עומד מעל לכל ספק.

בנושאים אלה הוגשו הסתייגויות מפי חברי הכנסת חריש ודיניץ מהמערך, שהדגישו את אחריותו של ארנס והפחיתו באחריותו של רבין.

מחלוקת אחרת עלתה בוועדה לגבי ההתחייבות שהעניק רוה"מ פרס לארה"ב לשתף עימה פעולה מלאה, ולמסור לה את כל המסמכים שהעביר פולארד לישראל. חה"כים של הליכוד הסתייגו מהתחייבות זו של פרס, אף שקיבלה לאחר מכן גיבוי מלא משמיר ורבין. דעת חריש ודיניץ שונה לחלוטין: הם סבורים כי פרס נהג כיאות.

הוועדה מתחה ביקורת על היעדר חקירה יסודית של הפרשה, ועל ההסתפקות בעבודת צוות־צורף. כן חלוקות בה הדעות בין המערך לבין הליכוד בדבר הגירסה הראשונה שמסר פרס לוועדת החוץ והביטחון — האם היתה אמת או לא.

עיכוב טכני גרם אמש לדחייה במסיבת העיתונאים של היו"ר אבא אבן, שריכזה אמצעי תקשורת רבים מהארץ ומהעולם.

תגובות

בעיקבות הדו"ח אמר מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם כי יש ערך למסקנות שהתקבלו פה־אחד — מה שלא התקבל פה אחד הוא פחות חשוב.

ח"כ שבח וייס מהמערך אמר כי המסקנות אינן מחייבות את ועדת החוץ והביטחון, כל עוד לא ידונו לעומק ולא יאושרו על־ידי מליאת הוועדה. וייס תומך באימוץ מסקנות צורף־רוטנשטרייך.

ח"כ יוסי שריד מר"צ תבע להקים ועדת חקירה. הוא אמר כי שתי הוועדות שטיפלו בנושא סובלות מאי־התאמה מהותית, ואיש אינו מתבקש לתת את הדין ולהתפטר.

ח"כ אליעזר גרנות ממפ"ם קרא להסיק מסקנות אישיות או להקים ועדת חקירה שיפוטית ממלכתית — לנוכח שני הדו"חות והסתירה שביניהם.

הקבינט אישר

(סוף מעמוד 1)

בתגובה לדו"ח ועדת אבן אמר פרס כי הוא אומנם רואה עצמו אחראי כראש ממשלה, אך הוסיף כי "מדינת ישראל היתה בצרה. כאדם אחראי קיבלתי החלטות שהן לדעתי ההחלטות הנבונות". פרס מתח ביקורת על מסקנות ועדת אבן, באומרו כי "אם אנשי הליכוד היו מצביעים על ליקויים של שרי הליכוד, זה היה ענייני — אבל ליתן שחברי הליכוד בוועדה תוקפים את המערך — זה חשבון".

מקורביו הוסיפו כי ההדלפות מהוועדה, והעובדה שהדו"ח אבן נעלם למשך מספר שעות ונמסר בטלוויזיה, הופך את הוועדה לקרקס פוליטי.

שר הביטחון יצחק רבין תקף אף הוא את ועדת אבן באומרו "זו לא ועדה בכלל. זו ועדת משנה החייבת דיווח לכנסת ולא לממשלה, ולא צריך להתייחס לדו"ח זה, שהוא דבר פוליטי. בתקופה הסוערת שבה אנו מצויים, השפיעו עליה שיקולים פוליטיים".

השר עזר ויצמן אמר כי נוכח המלצות ועדת רוטנשטרייך על ראש הממשלה ללכת אל הנשיא, ועל הממשלה כולה להתפטר. עם זאת, העלה ויצמן ספקות באשר לאחריותם לפרשת פולארד של שרים כגון שר הדתות ושר החקלאות, שלא היו מעורבים בה כלל, ולא ידעו על ההחלטות שנתקבלו במהלך הפרשה על־ידי שרים אחרים.

ארבעה בסירה רעועה

(סוף מעמוד 1)

שאין להתייחס ברצינות לוועדה שהתפלגה במסקנותיה על־פי מפתח מפלגתי מובהק.

המסקנות הראויות לציון בדו"ח מצביעות שוב — כמו בוועדות אגרנט וכהן, וכמו בפרשת השב"כ — על ליקויים בשליטת הדרג המדיני על הדרג הביצועי־ביטחוני. כמו קודמותיה, ממליצה הוועדה על דרכי בקרה משופרות למנוע מחדלים דומים בעתיד.

ההבדל בין אחריותם העקיפה של רבין וארנס להפעלה הלקויה של הלק"ם — ובתוך כך הפעלת פולארד — הינו משך הזמן התופף את תפקודם כשרי ביטחון ואת הפעלתו של פולארד. בכך מחמה הוועדה את השמועות שרווחו עד כה, כי הביקורת תתמקד ביצחק רבין. בליכוד ציפו שמסקנה מעין זו תגביר את תלותו של רבין בחסדיהם של שמיר ומבויה, ותסיר את האיום בפירוק הממשלה עקב המחלוקת בעניין הוועידה הבינלאומית. המערך אינו זקוק עתה ל"טובות" של הליכוד, מאחר שהמנהיגות של שתי המפלגות מצויה בסירה רעועה אחת.

"שרים שמינו את איתן"

הוועדה מאשימה מנד שהדרג המדיני לא ידע על הפעלת פולארד, ובכך מסייעת להסיר את שאריות החשד בארה"ב בדבר קיומה של מדיניות ישראלית הגורסת ריגול שם. אולם מאידך, הוועדה מאשימה את השיר שישראל לא מסרה, במובבות, את העובדות המלאות לשלטונות האמריקאיים. "פורום ראשי הממשלות" (שמיר, פרס ורבין) מואשם, בצד הצוות המקצועי שמונה לכך, במחדלים בשלב זה. ובכך הפכה אותם הוועדה לשותפים לפעולה שגרמה לפגיעה באמינותה של ישראל בארה"ב.

הוועדה אינה מזכירה אמנם את אריאל שרון בשמו, אולם היא מותחת ביקורת על "שרים שמינו את רפי איתן ליו"ר מועצת המנהלים של כי"ל", הכוונה כמובן בראש וראשונה לשר התעשייה והמסחר. הוועדה מונה ליקויים רבים בתפקודו של איתן כראש הלק"ם. ועתה יהיה מעניין להיווכח אם יעז מי מהשרים לתבוע לסלק את איתן ממשרתו החדשה, בה בשעה שהדרג המדיני אינו נוטה להסיק מסקנות אישיות.

הוועדה מותחת ביקורת על מינויו של אל"מ אביאם סלע למפקד בסיס תל־נוף, אך אינה מפנה אותה לעבר שר הביטחון או הרמטכ"ל, אלא דווקא לעבר אלה שלחצו עליהם. הכוונה מן הסתם בעיקר למפקד חיל האוויר עמוס לפידות וקצינים בכירים בחיל האוויר. סלע עצמו מואשם ב"יוזמה מיוחדת" בפרשת פולארד — דבר שעלול לפגוע בהמשך הקריירה הצבאית שלו.

נאפסו

(סוף מעמוד 1)

נאפסו, ועדת חקירה משפטית תוכל להמליץ בין שאר המלצותיה — אם תמצא לנכון — על חקירה משטרתית נגד חוקריו של נאפסו.

נראה כי חריש, כמו הדרג המדיני, מאמין, שוועדת חקירה תמצא, שחוקריו של נאפסו לא הזיו חריגים ופעלו על פי נורמות בלתי כתובות, ולפיכך אפשר שהיא תמליץ על כללים ברורים יותר ולא תתמיד עם חוקריו של נאפסו. כיון שגם ב"פורום ראשי הממשלות" וב"שב"כ מסתייגים מחקירה משטרתית, העלולה להסתיים במשפט שיחשוף מצד אחד את כללי החקירה של השב"כ לביקורת ציבורית ומצד שני עלול להוביל את האשמים לכלא — צפוי שהממשלה תאמץ את הצעתו של חריש לפנות לנשיא בית המשפט העליון בבקשה למנות ועדת חקירה משפטית בראשות שופט בית המשפט העליון.

גינוסר לא יתפטר

יהונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה, מוסר כי יוסי גינוסר אינו מתכוון להתפטר מתפקידו כמנכ"ל מכון היצוא, על אף הבקורת המושמעת נגדו — כך הובהר על ידי מקורביו. גינוסר מתעלם מהפרשה כולה ואתמול בפגישה עם כתבים כלכליים סירב בתוקף להתייחס לנושא. על האפשרות שייאלץ להתפטר מתפקידו הגיב רק: "אני מרגיש טוב בתפקיד".

גינוסר סקר את פעילות המכון, תוך שהוא מתלוצץ עם הכתבים הכלכליים והבליט את שליטתו בפעילות המכון, שבראשו הוא עומד מאז ינואר.

כאשר נודעה לראשונה פרשת נאפסו הביעו כמה מחברי הוועד הפועל של מכון היצוא את רצונם לדון בהשלכות הפרשה על המכון. אך הוחלט לדחות את הדיון עד לאחר פרסום החלטת בית המשפט. קובי אבן עזרא, יו"ר הוועד הפועל, שמינה את גינוסר לתפקידו על פי המלצת השר שרון, עומד לפתוח עתה בהתייעצויות עם חברי הוועד, כדי להחליט אם לזמן את כל הפורום לדון בנושא גינוסר.

דלק

(סוף מעמוד 1)

העלאת מחירים זו היא במסגרת מדיניות משרד האנרגיה של התאמת מחיר הדלקים לעלותם תוך השוואת המחירים בישראל לאלה הנהוגים באירופה. התייקרות מוצרי הדלק לתעשיה באה בעקבות התייקרות במחירי הנפט הגולמי בעולם בחודשים האחרונים וכן עקב התייקרות מוצרי הנפט באירופה.

מנכ"ל משרד האנרגיה ד"ר נתן אורד אמר כי אם מגמת עליית מחירי הנפט בעולם תמשך לא יהיה מנוס מהעלאת מחירים נוספת במוצרי הדלק. המנכ"ל הוסיף כי מחירי הדלק לא עודכנו מזה מספר חודשים, וגם העלאת מחירים זו היתה אמורה להיות בשעור חד יותר. לדברי ד"ר אורד החליט שר האנרגיה והתשתית למתן את העלייה ולבצעה במספר שלבים הן כדי להקל על התעשיה הן מתוך ציפייה להתייצבות מחירים בשוק הנפט העולמי.

משרד האנרגיה והתשתית התאים גם בעבר את מחירי מוצרי הדלק בישראל לאלה שבאירופה ובמהלך שנת 1986 הוזלו למעשה מוצרי הנפט כאשר מחירי הנפט העולמי ירדו.

להלן שעורי העליות במחירים: מזוט לתעשיה — 10%, מזוט לחברת חשמל — 15%, מזוט לתעשיה הפטרוכימית — 18%. שיעור השפעת העליות על מדד המחירים לצרכן יגיע ל־0.22%.

התעשיינים: לא מוצדק

אין כל הצדקה כלכלית להקפאת מחירי הבנזין לצריכה פרטית והעלאת מחירי האנרגיה לתעשיה. מדיניות כזו יוצרת עיוותים במשק ופוגעת ביעילות תפקודה של המערכת הכלכלית, כך קובעת התאחדות התעשיינים.

כלכלני ההתאחדות מציינים כי למרות העלאת מחירי הדלק בעולם עדיין משלמת התעשייה הישראלית מחירים גבוהים יחסית עבור הדלק לתעשיה. מחיר המזוט הכבד לתעשיה (1500) בארץ מגיע כיום ל־112 דולר לטון (לפני ההעלאה) בשעה שמחירו באירופה הוא 103.5 דולר לטון בלבד.

משרד האנרגיה הגיב על דברים אלו באומרו, כי העליה במחיר המזוט לא הביאה לשינוי המצב בו מחיר המזוט בארץ עדיין נמוך אבסולוטית ממחירו במרבית הארצות באירופה וכי הוא עדיין מסובסד על ידי הממשלה.

PAZ-CHEN פז-חן

MANUFACTURING OF JEWELLERY ייצור תכשיטים

הודעה על תוצאות ההנפקה

החברה מתכבדת בזה להודיע כדלקמן:

1. על פי תשקיף החברה מיום 18 במאי 1987 הוצעו לציבור בדרך של מכרז 333,333 מניות רגילות רשומות ע"ש בנות 1.- ש"ח ע.נ. של החברה במחיר מינימלי של 5.60 ש"ח למניה (560%).
2. עד סגירת רשימת החתימות נתקבלו 426 הזמנות ל־523,201 ערך נקוב של מניות החברה בתמורה כוללת של 3,199,644 ש"ח.
3. מחיר ההנפקה נקבע ל־5.94 ש"ח למניה (594%).
4. חלוקת המניות בין המזמינים תהא כדלקמן:
בקשות שהוגשו במחיר גבוה ממחיר ההנפקה תיענינה במלואן.
מבקשים שהגישו בקשות במחיר ההנפקה יקבלו 56.9% מהזמנתם מעוגל כלפי מטה.
בקשות שהוגשו במחיר נמוך ממחיר ההנפקה לא תיענינה.

החברה מודה לציבור על היענותו להצעה.

PAZ-CHEN פז-חן

MANUFACTURING OF JEWELLERY ייצור תכשיטים

רח' ריינס 31 — תל־אביב

עם הצלחת הנפקת המניות לציבור, מודה חברת פז — חן לכל אלו אשר עזרו בהכנת התשקיף והצלחת ההנפקה ובמיוחד יבואו על הברכה, עבור עבודתם המושלמת והנאמנה:

רו"ח יאיר קרני, רו"ח גיל אשר - משרד רואי חשבון קרני אשר ושות'

עו"ד חיים אינגדיג - משרד עורכי־דין הרצוג, פוקס, נאמן ושות'

בועז עדיני - חב' קרדן השקעות בע"מ

רו"ח אלחנן שלסינגר

עו"ד אברהם בן־נפתלי.

ההנהלה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

כלכלה ועסקים

מניה על הכוונת / אריה לביא

בנק לאומי ניצל את העליות כדי להקטין ההחזקה באפריקה־ישראל

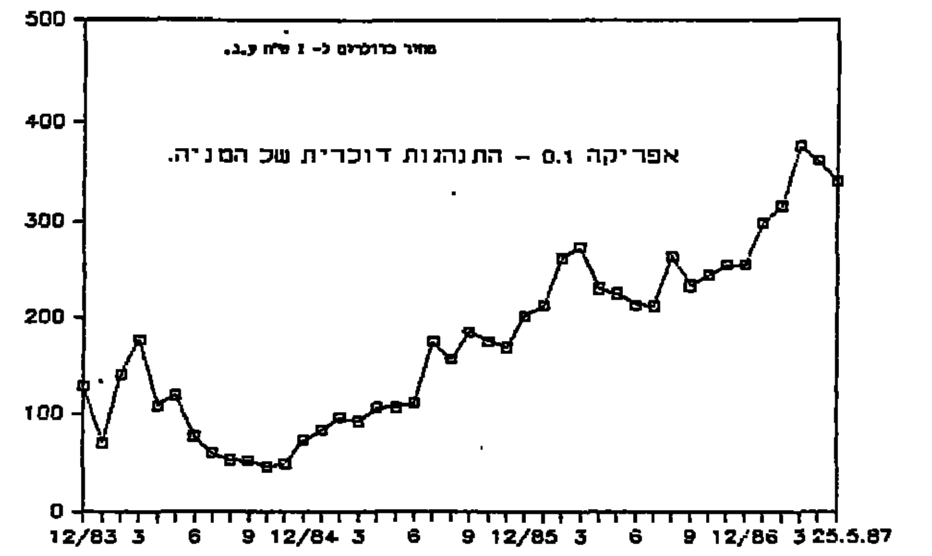

חברת אפריקה ישראל היא מחב־רות ההשקעה הגדולות במשק. החברה מדורגת במקום ה־11 מבין כלל המניות הנסחרות בבורסה התל־אביבית, ועוסקת במיגוון רחב של תחומי פעילות. עיקר הונה מושקע בשני ענפים מרכזיים: בנייה וביטוח. היא שולטת על חברת הביטוח מגדל וכמה חברות נוספות הקשורות למגדל, כמו מעוז וסלע.

באפריקה ישראל סבורים שערכה הנכסי של הקבוצה גבוה בהרבה מערכה לפי גילוי דעת 36 של לשכת רואי החשבון. לפני כשנה העריך שמאי את מקרקעי החברה ב־122 מיליון דולר. אך בחברה סבורים שערך הנכסים הללו הוא כיום 150–140 מיליון דולר. בחברה סבורים ששווי החברה עומד על כ־200 מיליון דולר — כפול משוויה הנוכחי בבורסה.

שוויה הנכסי של אפריקה ישראל, שבראשה עומד שלמה גרופמן, מנהל החטיבה להשקעות ולשירותים פיננסיים בבנק לאומי, מבוסס בעיקר על שווי המקרקעין של החברה ובנותיה המרוכזים בכמה מקומות מבוקשים בארץ: מלאי גדול של קרקעות ברמת אביב ג', המגרש בן 100 הדונם בין דרך חיפה לרחוב ברודצקי, קרקעות בגבעת סביון ל־600 יחידות דיור, 880 דונם סביב סביון, מלאי קרקעות מתחת לאוניברסיטת חיפה לכ־1000 יחידות דיור, ועתודה קרקעית בפארק לתעשיות עתירות ידע בקריית וייצמן.

אך למרות ההערכות האופטימיות של אפריקה ישראל לגבי שוויה, הקטין בנק לאומי את החזקותיו בחברה בשיעורים משמעותיים. מאז ראשית 1987 ניצל הבנק את העליות שחלו בשערי המניות, כפי שאפשר לראות מהגרף, שהכינה "מיטב", ומכר בבורסה 16.7 אחוז מההון ו־10.3 אחוזים מזכויות ההצבעה, במסגרת מדיניותו של צדיק בינו להמיר הון המושקע בנכסים בהון פעיל בנקאי.

כיום מחזיק בל"ל ב־67.2 אחוז ממניות ההון וב־76.3 ממניות ההצבעה. כ־13 אחוז מהמניות מוחזקות בידי משקיעים מדרום־אפריקה והיתרה היא בידי הציבור באמצעות הבורסה. חלק ניכר ממניות אלה מוחזקות בידי קרנות הנאמנות של פיא.

PITNEY BOWES מציגה:
100 דרכים לחסוך כסף ולהרויח זמן
פקסימיליה
■ בוא לראות הדגמה של PITNEY BOWES, הפקסימיליה הנמכרת ביותר בארה"ב. גם אתה תבין למה...

מפיצים מורשים
■ כורנש רח' שמאי 14 ירושלים, טל: 02-247383
■ קוסמיק רח' יצחק שדה 36 ת"א טל: 5-03-339841
■ סיגנטק רח' נתיב חן 1 נווה שאנן חיפה טל: 04-238980
■ מימד מכון משרדי רח' העצמאות 120 חיפה טל: 04-532025
ישרא־טל בע"מ
רח' האומנים 7, ת"ד 21222, תל אביב 61211.
טלקס 342407, פקס 03-330399 טל 03-339712

גורמים בכור: אי אפשר למכור חלק מחטיבת השימורים

מאת יונתן שרמן

מכירת חלק ממניותיה של חטיבת השימורים של "כור" איננה מעשית – העריכו גורמים בכירים ב"כור", בעקבות החלטתה של הנהלת "כור" לנסות להכניס משקיעי חוץ ל־חטיבה.

זאת מפני ש"כור" מבקשת למכור חלק ממניותיה של קבוצת השי־מורים ולאו דווקא במפעלים הרוו־חיים, בעוד התוצאות העסקיות של הקבוצה אשתקד היו שליליות.

"כור" מבקשת לממן תוכנית השקעות מקיפה בקבוצת השימורים ולצורך כך התגבש הרעיון למכור חלק ממניות הקבוצה. גורמים ב"כור" העריכו, כי התוכנית איננה מעשית כיום גם בגלל רתיעתם של משקיעים מהסיכון הכרוך בתעשיית השימורים, שרווחיותה מותנית ב־התפתחויות בשוק הבינלאומי ו־בעיקר בהצלחה או אי הצלחה של יבול ההדרים בברזיל.

"כור" שותפה עם משקיעי חוץ, קבוצת פקסור, בקבוצת המזון שלה וכן במפעל השוקולד "ורד הגליל", והיתה רוצה לחקות דוגמה זו גם בקבוצת השימורים.

בקבוצת השימורים כלולים ארבעה מפעלי שימורים — "גת", "יונה", "פרי הגליל" ו"פרי מור".

אברהם גילאור, מנכ"ל קבוצת מפעלי השימורים, העדיף שלא להתייחס לנושא או לתוצאות ה־עסקיות של הקבוצה.

הבנקים הפרישו 60 מיליון דולר לחובות אבודים ברבעון הראשון

הבנקים נאלצו להפריש לחובות מסופקים עשרות מיליוני דולר גם בעבור הרבעון הראשון של 1987. גורמים בנקאיים אומרים כי ההפרשות שנעשו בדו"חות לרבעון הראשון של 1987 לא היו שונות באופן מהותי מההפרשות שנעשו ב־1986, אלא שהן היו נמוכות במעט. מעריכים שהבנקים הפרישו בעבור רבעון זה בין 50 ל־70 מיליון דולר. במהלך 1986 כולה הפריש סכום־שיא של 350 מיליון דולר.

במהלך הרבעון הראשון של 1987 לא היו אמנם פשיטות רגל "מרעישות", אך הבנקים גוררים שורה ארוכה של עסקים הנתונים בקשיים. לכאורה, מורגשת באחרונה רגיעה במשק, אך יש מספר גדול של עסקים בינוניים וקטנים הנתונים בקשיים והבנקים החליטו להפריש כספים גם לגביהם.

רווח והפסד / אריה לביא

הפיחות היטיב עם הבנקים הפועלים בחו"ל

הפיחות בשיעור של 10 אחוזים שהיה בראשית 1987 היטיב עם הבנקים המנהלים פעילות בינלאומית ענפה, בעיקר בארה"ב, כמו דיסקונט ובל"ל.

בעקבות זאת מצביעים בנקים אלה על גידול בהון ובמאזן ברבעון הראשון של 1987, נוסף על השיפור שנבע מפעילות בנקאית "נטו".

מקדמות של 6 אחוזים לעובדי בנק דיסקונט

בבנק דיסקונט הגיעו בימים האחרונים להסכם שכר כללי עם העובדים לשנת 1986, לאחר שהעובדים איימו שוב בנקיטת עיצומים ושיבוש העבודה הסדירה. ההסכם שהושג מגבש את ההסדרים שנעשו בעבר לגבי שנה זו ומעדכן את ההוצאות הצלות לשכר. כן סוכם על מתן מקדמות לעובדים לשנת 1987 בשיעור של 6 אחוזים מהשכר.

תחולת ההסכמים השנתיים הוקדמה מחודש אפריל לינואר והשוותה בכך למועד הנהוג בכל מערכת הבנקאות בארץ.

בבנק ישראל רואים בחיוב את הפחתת הריבית בבל"ל

בבנק ישראל הביעו שביעות רצון מהחלטת בנק לאומי משלשום להפחית את הריבית הבסיסית בשיעור של רבע אחוז לחודש. חוגים בבנק ישראל מסרו שהם רואים בחיוב את התחרות בין הבנקים בכל הקשור לשיעורי הריבית.

בינתיים נמנעים הבנקים האחרים מלהודיע על הפחתת הריבית והכל ממתינים להחלטת בנק ישראל הצפויה בימים הקרובים.

גרעונות נזילות זמניים במערכת

מערכת הבנקאות נתונה כעת בגרעונות נזילות של כ־150 מיליון שקל, מעריכים גורמים בנקאיים. גרעונות הנזילות הם זמניים, ומעריכים שעד סוף השבוע הם ייעלמו, בין השאר בגלל ציפיה לפדיון של איגרות חוב.

גרעונות הנזילות גרמו לכך שהבנקים המשיכו להעלות את שיעורי הריבית המשולמים על פיקדונות ג'אמבו, ושיעורי הריבית על פיקדונות בשוליים מגיעים אף ל־20 אחוז לעומת 19–18 אחוז בשבוע שעבר וכ־17 אחוז לפני שבועיים.

בנק הפועלים יחזור ויגבה עמלות דלפק

בנק הפועלים הרגיז לא במעט את מערכת הבנקאות כאשר החליט לפני קרוב לשנה לפטור את המשלמים חשבונות באמצעותו מעמלות. תחילה פטר הבנק מתשלום עמלה את מי שמבצעים את התשלומים בשיטת "עשה זאת בעצמך", דרך תיבות השירות או דרך הבנקטים. אחרי כן ניתן הפטור מעמלה גם על תשלומים ליד דלפק הפקיד.

בבנק הפועלים סברו שיהיה בהסדר זה גם כדי להביא לקוחות לבנק, אך התברר שלבנק נגרמו הפסדים מניין ההסדר והוחלט לבטלו החל מראשית יוני.

מיוני יגבה הבנק עמלות על תשלום חלק ניכר מהחשבונות, כמו מים, חשמל, טלפון רדיו וטלוויזיה שיש לגביהם חלופה של הוראת קבע. מי שימשיך לבצע את התשלום בשיטת "עשה זאת בעצמך" יהיה פטור מעמלה גם בעתיד.

לעומת זה, פטור מעמלה יינתן לתשלומים לביטוח לאומי, קופת חולים כללית וגביות בעבור המשמר לזה.

תדיראן קיבלה הזמנות במיליון דולר לייצוא מקררים לצרפת

מאת יונתן שרמן

חטיבת מוצרי הצריכה של "תדיראן" זכתה בימים אלה בהזמנת יצוא של מיליון דולר למקררי "מקסי גלאקסי" מגודלים בצרפת.

ההזמנה נתקבלה במהלך החודש האחרון, לאחר שהחברה השתתפה בתערוכה הגדולה ביותר של צרפת למוצרי צריכה בפאריס והמקרר שהוצג נבחר אחד משלושת המוצרים הנרשמים ביותר של התערוכה.

"תדיראן" גם השלימה לפני כחודש את ההליכים לקבלת התו התקן הצרפתי וכיום יש בידה תו תקן לשיווק המקררים מתוצרתה בארה"ב, בקנדה ובצרפת.

בעקבות הזמנה זו צופה "תדיראן", כי יצוא המקררים שלה יהיה השנה בהיקף של 4.5 מיליוני דולר והיא תצליח למכור את מלוא תפוקתו של המפעל לייצור מקררים בעפולה, העובד כיום בשלוש משמרות בחלק מקווי הייצור.

חיים הייטנר, מנכ"ל חטיבת מוצרי הצריכה, מציין כי "תדיראן" מצליחה למכור את המקרר באירופה בזכות הטכנולוגיה האמריקאית שהיא בנוי על־פיה — שיטת הנופרוסט, והיתרון במחיר בהשוואה ליצרנים האמריקאים, בגלל יתרונות המיסוי הנובעים מהסכם אזור הסחר עם השוק האירופאי המשותף.

הייטנר צופה, כי "תדיראן" תרחיב את פעילותה במכירת מקררים בעיקר בגרמניה הבריטניה וכן בצרפת, בבלגיה ובפורטוגל. שוקי היעד למכירת מיני־בארים הם איטליה, גרמניה וצרפת.

היצוא לאירופה מהווה כיום כ־60 אחוזים מכלל יצוא המקררים והמיני־בארים של "תדיראן". יתרת היצוא מתחלקת בין ארה"ב וקנדה.

"אורדן" איננה מצליחה לגייס עובדים במצפה רמון

"אורדן" לא הצליחה לגייס את כל העובדים הדרושים לה במפעלה במצפה רמון ולכן היא מעסיקה בו 22 עובדים בלבד, מבין 30 הדרושים לעבודה תקינה של המפעל.

האירוניה היא, שמפעל זה הוקם בעקבות לחץ של משרד הביטחון על "אורדן", במטרה לספק תעסוקה לתושבי מצפה רמון.

משרד הביטחון התחייב בזמנו לדאוג להזמנות למפעל במצפה רמון, ואכן למפעל מובטחות הזמנות שהוא אינו יכול למלאן בגלל המחסור בכוח אדם.

המפעל במצפה רמון עוסק בעיבוד שבבי, ו"אורדן" אינה מצליחה לגייס עובדים מיומנים למפעלה זה.

יצוין, כי במפעלים אחרים של "אורדן" בנתניה ובחיפה פוטרו מאות עובדים בשנה וחצי האחרונים בגלל מחסור בהזמנות, בעקבות צמצום הזמנות ממשרד הביטחון.

יונתן שרמן

פלד זכה בתקציב הפרסום של "איבריה"

פרסום פלד זכה במכרז ל־קבלת תקציב הפרסום של איבריה, חברת התעופה הלאו־מית של ספרד. חברת איבריה לא היתה קשורה עד כה עם שום משרד פרסום ישראלי.

פרסום פלד, שבבעלות משפחת חיים פלד, היא מחברות הפרסום הגדולות בארץ ומחזיקה בין השאר בתיקי הפרסום של שטיחי כרמל, ויזה, שיכון עובדים, אביק ועוד.

אברם צדר

רואי חשבון: ראו הוזהרתם

חוקרי מחלקת החקירות של אגף מס הכנסה בחיפה הצפון פתחו בחקירה נגד חברת חוף גיא בע"מ בטבריה ומנהליה זמיר גסר, נעים גסר ואליהו גסר, בגין חשד להשמטת הכנסות באמצעות פעולות חשבונאיות שעשה רואה החשבון של החברה, איתן קאופמן.

במהלך החקירה התברר, כי לחברה נגרמו הפסדים מדומים בשנת המס 1983 בשל פעולות חשבונאיות בלתי כשרות שביצע רואה החשבון. הן גרמו להקטנת הרווח של החברה ביותר מ־10,000 שקל בשנת 1983.

רואה החשבון קאופמן ומנהל החברה זמיר גסר הובאו לבית־המשפט והשופט הורנסקי הורה לשחררם בערבות של 200 אלף שקל כל אחד. כן הורה על עיקול דירותיהם והוצאת צו עיכוב יציאה מהארץ נגדם.

משלוח ראשון של אשלג מישראל להודו

מאת יונתן שרמן

מפעלי ים המלח התגברו על החרם ההודי וייצאו משלוח ראשון של אשלג במישרין מישראל להודו. המדובר במשלוח של 22 אלף טונות אשלג בשווי של 1.8 מיליון דולר, אשר נפרק השבוע בהודו.

האשלג נרכש על־ידי משרד החקלאות ההודי בעקבות לחץ בינלאומי שהפעילו גורמים שונים על ממשלת הודו. הודו שבעבר החרימה את ישראל כליל, הסכימה לייבא את האשלג מישראל משום שמימון עיסקה זו ניתן על־ידי ארצות סקנדינביה והותנה ברכישת אשלג ללא כל מגבלות חרם. עיסקה דומה עשויה להירקם בין מפעלי ים המלח ומשרד החקלאות ההודי, בעקבות סיוע כספי שעומד לתת להודו הבנק העולמי. אפשר שגם סיוע זה יותנה, בין השאר, ברכישת אשלג מישראל.

הודו היא אחת מצרכניות האשלג הגדולות בעולם, ולמפעלי ים המלח יתרון ביצוא אשלג לארץ זו בגלל קרבתה הגיאוגרפית.

העורך: נחמיה שטרסלר

Lotus®+ GAASH®
1 SPREADSHEET 2 GRAPHICS 3 DATABASE
SQZ מקבץ קבצי לוטוס עד לעשירית מגודלם 200 ש"ח
REPORT WRITER מחולל דוחות מקבצי לוטוס 400 ש"ח
מדריך בעברית למשתמש בתוכנת 1-2-3 30 ש"ח
GAASH מערכת תומכת עברית בתוכנת 1-2-3 330 ש"ח
משווק לוטוס בישראל
גאש שרותי תוכנה בע"מ
רח' ארבע ארצות 15 תל־אביב 62486
טל. 03-237055, 234976.

חדש בארץ

לחיות מכל הלב
לייף־סטייל - המרכז הישראלי למניעת גורמי סיכון למחלות לב
החיים לתפארת. הרופאים מזהירים, וגם הבריאות היא לא מה שהיתה.
יש לך כתובת - לייף־סטייל. מרכז בריאות למניעת גורמי סיכון למחלות לב.
לאחר בדיקה רפואית מדוקדקת, תוכל לעבור במשך 13 יום קורס מרוכז, במלון "ישרוטל", בפיקוח רפואי ומקצועי צמוד. בשיטה המבוססת על ידע אמריקאי, שהוכיחה עצמה על אלפי אנשים בארה"ב. רופאים, תזונאים, מדריכי פעילות גופנית - יתאימו לך תכנית אישית והדרכה מפורטת.
ממצאי הבדיקות יהיו בתום התקופה, בנוסף להרגשתך, יוכיחו לך - אפשר וכדאי לחיות אחרת. בריא יותר. מכל הלב.
להרשמה ופרטים נוספים - צלצל או כתוב אלינו.
LifeStyle
לייף סטייל - המרכז הישראלי למניעת גורמי סיכון למחלות לב
שורש - ד.נ. הרי יהודה 90860, טל. 02-341997
02-341171-5, טלקס 26541 Shore

להשכרה
חנות מבוארת וממוזגת
300 מ"ר, בשוק הכרמל
מתאימה לרשת שיווק, אופנה, בזאר וכו'
"נכסי־דיזינג" רפי ברודמן
טל. 611194/5 (מלרין)

דרוש משקיע רציני
תמורת 30% ממידן מחשבים בע"מ
מקבוצת החברה להשקעות של ב.ל.ל.
נא לפנות 052-540187 ס.ד.ס. מחשבים

בשכ"ח
משרדים ברח' החשמונאים בת"א
★ 620 מ"ר (אפשרות ל־2 שוכרים)
★ 10 קווי טלפון
★ כניסה מיידית.
בפרטים נא לפנות 03-265294 – מכירות

ארוחות עסקים
על האש ועל הכיפאק
המסעדה המדליקה
ברסלטים עשיר - חופשי ללא הגבלה
חנייה בשפע!
דרך פ"ת 158
פתוח בשבת
הכניסה דרך כביש השירות מדרך פ"ת

גידול ניכר בפעילות "יחדיו"

הזרוע הסיטונית של קר־אופ

מאת אברם צדר

מחזור המכירות של "יחדיו", שהיא הזרוע הסיטונית של רשת קר־אופ הריבוע הכחול ומתחרה בתנובה בשיווק סיטוני של פירות וירקות, היה בשנת 1986 35 מיליון דולר, עלייה של 134 אחוז בהשוואה לשנה הקודמת. על־פי התחזיות, יגדל השנה מחזור המכירות של "יחדיו" בכ־30 אחוז, לקצת יותר מ־45 מיליון דולר, אמר מנכ"ל "יחדיו" אבי בלפר.

חברת קר־אופ הריבוע הכחול קיימה שלשום בבית לסין שבתל־אביב מסיבת עיתונאים בנושא פער התיווך בענף הירקות והפירות. במסיבת העיתונאים השתתפו גם נציגים של כחצי תריסר יישובים חקלאיים שחתמו עם חברת "יחדיו" על הסכמי שיווק.

לדברי מנכ"ל קר־אופ בני גאון, פער התיווך במערכת השיווק של "יחדיו" קטן ב־8 עד 15 אחוז מפער התיווך המקובל (קרי: תנובה).

בין המושבים המתעמים עם "יחדיו" וקר־אופ על הסכמי שיווק ישירים, נמנים לכיש, ניר בנים, פצאל, חצבה ועין יהב.

בנק ישראל: להוציא הייעוץ בניירות ערך מידי הבנקים

מאת כתבי "הארץ"

בנק ישראל מציע להוציא את נושא הייעוץ בניירות ערך מהבנקים המסחריים כדי לצמצם את ניגוד האינטרסים ובמקביל לעודד גופים עצמאיים לתת ייעוץ כזה. הבנק המרכזי מציע לאפשר לחברות הקשורות לבנקים (חברות־אחיות) לעסוק בייעוץ, תוך הטלת הגבלות שימנעו מצב של ניגוד אינטרסים. הצעות בנק ישראל בנושא הייעוץ להשקעות הוצגו ביום ב' בפני ועדת השרים העוסקת במסקנות דו"ח ועדת בייסקי.

המשנה למנהל מחלקת המחקר בבנק ישראל, ד"ר אבי בן בסט, והמשנה למפקח על הבנקים ד"ר אמנון גולדשמידט הציגו בפני ועדת השרים את הצעות הצוות לתכנון הרפורמה של בנק ישראל בנושא זה. הדוברים קבעו, כי יש לרכז את הייעוץ להשקעות בנכסים פיננסיים תחת קורת־גג אחת, מאחר שהפרט מחליט על הרכב תיק הנכסים שלו באופן כולל ורכישת ניירות ערך מסוימים תלויה במישרין בכמות ובמיגוון של הנכסים האחרים שהוא רוכש. פיצול הייעוץ בין מוסדות שונים יהיה יקר יותר למשקיע ובלתי יעיל מנקודת הראות של המשק.

בנק לאומי לישראל בע"מ
וחברות - בנות שלו

תמצית מאזן מאוחד ליום 31 במרס 1987
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987 (באלפי שקלים חדשים)

	31.3.87 (בלתי מבוקר)	31.12.86 (מבוקר)
מזומנים בקופה ופקדונות בבנקים מרכזיים	5,667,990	5,491,621
פקדונות בבנקים	6,353,041	6,739,239
אגרות חוב להשקעה	1,409,756	1,400,991
מניות להשקעה	195,482	205,295
ניירות ערך למסחר	1,085,515	837,021
הלוואות לממשלה	7,844,846	8,222,923
הלוואות לציבור	14,329,138	13,466,067
בניני בנק וציוד	747,689	755,630
נכסים אחרים	267,646	211,414
	37,901,103	37,330,201

	31.3.87 (בלתי מבוקר)	31.12.86 (מבוקר)
פקדונות הציבור	25,219,507	24,617,558
פקדונות מבנקים	2,527,242	2,699,036
פקדונות למתן הלוואות	3,340,263	3,252,391
שטרי התחייבות, שטרי הון ואגרות חוב שאינם ניתנים להמרה	4,955,839	5,018,424
התחייבויות אחרות	345,722	289,747
סך כל ההתחייבויות	36,388,573	35,877,156
זכויות בעלי מניות חיצוניים	122,486	108,519
הון עצמי	1,390,044	1,344,526
	37,901,103	37,330,201

תמצית דו"ח רווח והפסד מאוחד
לרבעון שנסתיים ביום 31 במרס 1987
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987 (בלתי מבוקר)
(באלפי שקלים חדשים)

	31.3.87
רווח מפעולות לפני מסים	91,410
הפרשה למסים על הרווח מפעולות	(53,133)
רווח מפעולות לאחר מסים	38,277
חלק הקבוצה ברווחים (בהפסדים), נטו, של חברות-בנות ושל חברות מסונפות	(10,774)
	27,503
הלקם של בעלי מניות חיצוניים	(7,932)
רווח נקי לתקופה	19,571

הדו"חות הכספיים הרבעוניים נערכו לפי אותם כללי חשבונאות לפיהם נערכו הדו"חות הכספיים המבוקרים ליום 31.12.1986.

דו"ח מאוחד על השינויים בהון העצמי
לרבעון שנסתיים ביום 31 במרס 1987
מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד מרס 1987 (בלתי מבוקר)
(באלפי שקלים חדשים)

31.3.87	הון וקרנות הון	עודפים
יתרה לתחילת התקופה	1,583,444	(238,918)
רווח נקי בתקופה		19,571
התאמות מתרגום דו"חות כספיים של חברות-בנות אוטונומיות בחו"ל		26,316
רבית על התחייבויות הכלולות בהון העצמי		(369)
יתרה לסוף התקופה	1,583,444	*(193,400)

* העודפים לסוף התקופה כוללים הפרשים מתרגום דו"חות כספיים של החברות בנות אוטונומיות בחו"ל בסך (42,435) אלפי ש"ח.

בנק לאומי

שערי מטבע חוץ

26.5.87

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.55	1.62	1.5791	1.5989	1.55	1.62	1.5826	1.6024	1.55	1.62	1.5811	1.6010	1.5904	0.0041
1 לישט"ש	2.56	2.67	2.6118	2.6446	2.57	2.69	2.6113	2.6439	2.57	2.69	2.6144	2.6472	2.6290	−0.0173
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.8807	0.8917	0.87	0.91	0.8832	0.8942	0.86	0.91	0.8828	0.8939	0.8864	−0.0033
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2634	0.2667	0.25	0.27	0.2642	0.2675	0.25	0.27	0.2637	0.2671	0.3652	−0.0009
1 גולדן הולנדי	0.77	0.80	0.7815	0.7913	0.77	0.81	0.7825	0.7923	0.77	0.81	0.7833	0.7931	0.7871	−0.0025
1 פרנק שווייצרי	1.05	1.10	1.0713	1.0847	1.06	1.11	1.0752	1.0886	1.05	1.10	1.0730	1.0865	1.0793	−0.0042
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.2517	0.2549	0.25	0.26	0.2525	0.2557	0.24	0.26	0.2530	0.2752	0.2535	−0.0006
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2368	0.2398	0.23	0.24	0.2372	0.2401	0.23	0.24	0.2370	0.2400	0.2385	−0.0009
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2339	0.2369	0.23	0.24	0.2344	0.2373	0.23	0.24	0.2343	0.2372	0.2356	−0.0009
1 מרק פיני	0.36	0.37	0.3621	0.3666	0.35	0.37	0.3629	0.3674	0.35	0.37	0.3623	0.3669	0.3648	−0.0007
1 דולר קנדי	1.15	1.21	1.1749	1.1897	1.16	1.21	1.1762	1.1909	1.15	1.21	1.1750	1.1898	1.1829	0.0042
1 דולר אוסטרלי	1.07	1.18	1.1330	1.1472	1.10	1.18	1.1355	1.1496	1.10	1.18	1.1336	1.1479	1.1407	−0.0006
1 ראנד דרא"פ	0.51	0.61	0.7864	0.7963	0.47	0.80	0.7879	0.7977	0.50	0.70	0.7880	0.7979	0.7918	−0.0014
10 פרנק בלגיים	–	–	0.4245	0.4296	–	–	0.4254	0.4307	–	–	0.4248	0.4301	0.4275	−0.0018
10 שילינג אוסטריים	1.23	1.29	1.2523	1.2680	1.23	1.29	1.2561	1.2717	1.23	1.29	1.2546	1.2704	1.2610	−0.0047
1000 לירות איטלקיות	1.19	1.26	1.2189	1.2342	1.20	1.27	1.2209	1.2361	1.19	1.27	1.2211	1.2365	1.2230	−0.0017
100 יינים יפאניים	1.09	1.14	1.1066	1.1205	1.09	1.14	1.1071	1.1209	1.08	1.14	1.1080	1.1219	1.1142	−0.0104

מיטב יועצי השקעות ת"א בע"מ. בניהול צבי סטפק ושלמה סיחוובסקי
רמת גן - ביאליק 51 א' טלפון: 727506 תל-אביב. נחמני 9 טלפון: 290251

גלגל הבורסה / אריה לביא

ירידות קלות

לאחר ימים של ביקושים ועליות שערים לעתים חדות, התהפך הגלגל בשוק המניות והיצעים הרפיקו במרבית הענפים. ההיצעים היו קטנים בדרך כלל ונקלטו תוך ירידות קלות. המחזור בשוק המניות ירד ל־17 מיליון שקל לעומת יותר מ־20 מיליון שקל ביום הקודם.

פעילי השוק מתקשים להסביר את הגורם להיצעים ולירידות השערים שכן, לטענתם, האווירה בשוק המניות הינה חיובית. מעניין לציין שאתמול בבוקר, במהלך הסיבוב הראשון במשתנים, נרשמו ביקושים ועליות שערים של עד שלושה אחוזים, אך אחר כך השתנתה המגמה ובשני הסיבובים נרשמו היצעים וירידות שערים. בסך הכל ירד מדד המשתנים בשיעור של 0.48 אחוז, כאשר המחזור בשלב מסחר זה היה מצומצם והגיע לכ־3.6 מיליון שקל בלבד.

	מדד יומי	שינוי ב%
מדד מניות כללי	129.50	−0.06
כללי ללא בנקים	156.38	−0.35
מדד אג"ח כללי	109.02	−0.16
אג"ח צמוד מדד	108.34	−0.24
אג"ח צמוד מט"ח	112.66	0.32

ביקושים של 10 מיליון דולר לקרנות

קרנות הנאמנות מדווחות על ביקושים בסך של כ־10 מיליון דולר. בעיקר לקרנות המתמחות במניות ולקרנות המעורבות. בסיכום המסחר התברר ש־176 ניירות ירדו, 22 מהם בשיעור של יותר מ־5 אחוזים. ב־88 ניירות נרשמו עליות. 11 ניירות עלו ביותר מ־5 אחוזים. 145 ניירות ערך נסחרו ללא שינוי.

ביקושים ניכרים למניות פולגת 0.4

בימים האחרונים מורגשים ביקושים יזמי הון למניות פולגת 0.4. גם אתמול, שיום בו היו היצעים ברוב המניות, זכו מניות אלה לביקוש שהסתכם ביותר מ־200 אלף שקל. בניירות הכבדים היתה מגמה מעורבת עם תנודות קלות בדרך כלל. אפריקה עלו ב־0.2 אחוז, ים המלח בחצי אחוז, לעומת זאת ירדה דלק ב־0.7 אחוז, הסנה בחצי אחוז ודיסקונט השקעות נסחרה ללא שינוי.

בין הניירות הספקולטיביים יותר בלטה ירידה של 12.8 אחוזים בפיתוח התעשייה. יעסור ומיפ גליק ירדו ב־10 אחוזים, אמבנים ב־9.1 אחוזים ודלק חיפושי נפט ב־7.4 אחוזים.

נמשכים ההיצעים של צמודי המדד

ההיצעים לצמודי המדד נמשכים זה מספר ימים. אתמול הגיע המחזור בצמודי מדד ל־8.6 מיליון שקל.

במניות ההסדר נרשמו תנודות קלות, בדרך כלל כלפי מעלה, בשיעור של עד חצי אחוז. המחזור הגיע ל־8.6 מיליון שקל.

תשואה שנתית דולרית ב%	
בל"ל 0.1	15.45
הפועלים ש	15.84
אי.די.בי. רג	15.25
דיסקונט א	15.71
המזרחי ש	15.40

מבצע בקרנות בנק לאומי

חברת פיא המנהלת את קרנות הנאמנות של בנק לאומי הודיעה כי בהתאם לתשקיפי הקרנות שלה יהיה שיעור ההוספה 0.25 אחוז בלבד בעד רכישה שתבוצע על פי הוראות קבע מראש בתנאים שנקבעו בתשקיפי הקרנות. החל מה־1 ביוני ועד לחידוש התשקיפים. המבצע מתייחס ל־11 קרנות של פיא.

הסדרה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
617	8	99.56	1.69
627	14	99.24	1.67
637	21	98.88	1.64
647	28	98.55	1.60
717	35	98.19	1.60
727	42	97.87	1.57
737	49	97.69	1.46
747	56	97.19	1.56

הודעות בורסה

- אמפא השקעות עברה בשנת 1986 מהפסד של 445 אלף שקל לרווח סמלי של 29 אלף שקל.
- קרס מתכננת לגייס 2 מיליון שקל על ידי הנפקה של אופציות המירות למניות.
- ארלון – הרווח גדל בשנה שהסתיימה בסוף 1987 ל־3.6 מיליון שקל לעומת 2.2 מיליון שקל.
- בנק טפחות הסכים שוב לדחות את האופציה לקבוצת כצמן לרכישת בנק כרמל עד ה־15 ביוני.

שערי המניות 26.5.87

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ באלפים	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אתה ש	23800	קב				
הספנות 0.1	2325		2358	−55	−2.3	−2715
הספנות 0.5 א	1400		5240	−70	−4.8	−6175
הספנות אופ 2	1970		1250	−50	−2.5	−1740
כללי לא בהסדר	27151		146	+1		+90
בנק צפון אמר' 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צפון אמר' 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פ.ב.ב. 0.5	9420		5258			−4664
בנק בינלאומי 05	7366		669	−37	−0.5	−550

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אידי' רג 100.0	93950		555	+600	+0.6	+749
אידי' ב 100.0	93060		11			−11
אידי' בב א	575200		1	+8000	+1.4	+1
אגוד 0.1	70243		61	+200	+0.3	+155
דיסקונט ב	120600		116	+1800	+1.5	+270
דיסקונט א	119200		43			−55
דיסקונט שה ב	13856		328			−66
המזרחי ש	38580		154	−20	−0.1	−121
המזרחי ם	36340		115			−115
המזרחי שה 9	17540		96	+200	+1.2	+79
הפועלים מבכ	90000	בה	1	−6000	−6.3	−28
הפועלים ש	63348		1657			+85
הפועלים ם	63170		183			−40
כללי א 1.0	162800		15	−500	−0.3	−18
כללי שה 7	7910		65	+200	+2.6	+115
בלל 0.1	40450		2536	+120	+0.3	+1192
בלל שה 11	14940		2150	+110	+0.7	+3572
מימון הזר 1.0	53850			+600	+1.1	+40
מימון הזר 5.0	27900					−2

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
ארבים 0.1	27300		37	+500	+1.9	+37
לאומשכנ' ש	9500		220			+80
לאומשכנ' ם	9530	קב				
כרמל ש	5970		1092	+250	+4	+995
כרמל שה 1	4006		40	+100	+2.6	+40
בנין ב' 5.0	15489		225			
פת מסב ש	3900		732	+10	+0.3	+189
בשכן ב ש	3550		625	−50	−1.4	−1216
עצמאות 0.1	21998		91	−756	−3.3	−61
טפחות מסב ש	25350		17			−17
טפחות רג ש	24200		63			+3
טפחות שה 1	10240			−60	−0.6	−50
טפחות שה 2	5010		185	−25	−0.5	−223
יעסור 1.0	2016	תב	265	−224	−10	−335
יעסור 5.0	1220		840			
מרב 1.0	8750		165	+250	+2.9	+75

מוסדות מימון

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
שלמון אפ	861		10478			−7623
השקעות מסב א	181913	קב		+8663	+5	+72
השקעות מסב ג	195250	תב	1	+17750	+10	+1
לאומי תעש' א ש	13069		78	−635	−4.6	−45
פתוח תעש' מבב	185739	תב	3	−27000	−12.8	−15
פת תעש' בב ג	330000		2			−2
פת תעש' בב גג	208000		1	+7000	+3.5	+2
פת תעש' בב גגג	200000	קב				
פת תעש' בב ד	230000	קב				
פת תעש' בב דד	68529	קב				
מרכז קבלנים 5.0	1370		1866			−5557
תיירות בב	197050		3	−5000	−2.5	−3
כלל ליסינג 0.1א	25900	תב	400	−2600	−9.1	−477
כלל ליסינג 0.5	21720		426			−315
כלל ליסינג אופ	18713		37			−24

ביטוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
איתן	252		2804	−10	−3.8	−9178
אררט 0.1	1435		745			+265
אררט 0.5 א	850		500	+17	+2.1	+616
בטוח משנה 0.1	790		3492	+15	+1.9	+2549
בטוח משנה 0.5	339		15062	−9	−2.6	−34472
הדר 1.0	291		6381	−4	−1.4	−9390
הדר 5.0	234		14245	−3	−1.3	−4956
הדר אופ סד 2	282		11952			+12798
הפניקס 0.1	741		6016	−10	−1.3	−8191
הפניקס 0.5	700		3434	−20	−2.8	−6004
המגדל-הראל 1.0	5060		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
המגדל-הראל 5.0	4855		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
מנורה 1.0	2910	תב	96	−190	−6.1	−96
מנורה 5.0	1752		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
סהר ג 1.0	8220	תב	1687	+400	+5.1	+1789
סקורטיס 0.1	1445		500			
צור ש	422		3036			+5271
ציון השקעות 1.0	10296	בה	121	−104	−1	−127
ציון השקעות 5.0	3260		249	+100	+3.2	+704
הסנה ש	418		11290	−2	−0.5	−5419

מסחר

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אינטר גאמא 1 ש	8180		260	−270	−3.2	−353
אינטר גאמא 5 ש	5500		1488	−150	−2.7	−2023
מאיר עזרא 1.0	1045		3226			+496
מאיר עזרא אופ	708		3050	−19	−2.6	−3786
כלל סחר	506		27687			+16658
אגח 4	420		25226			−29428
אגח 2	180.5		21380			−29236
קריסטל 1.0	1060		9735	−10	−0.9	−11844
רסק 0.1	26000		30	−700	−2.6	−29.6
רסק 0.5	14504	תב	95	+1319	+10	+360
שופרסל א 2.0	14907		45	−113	−0.8	−7
שופרסל ב 10.0	12350		151			+56

שירותים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
הדאל 1.0	2335		173	−65	−2.7	−481
ספנות הספקה 0.1	29426		59			−59
ספנות הספקה 0.5	12500		241			−341
קידר 0.1	1460		982	−50	−3.3	−2562
קידר 1.0	382		34250			−25789
מוסי שרותה 0.1	3250		277	−120	−3.6	−533
מוסי שרותה 0.5	1547		964			−900
קנטורסים 0.1	4050	בה	136	−200	−4.7	−378
קנטורסים 0.5	2555	תב	672	−190	−6.9	−1165

מלונות ושירותי תיירות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
קסל 1.0	6776	תב	420	+616	+10	+370
דלק ג ש	6090		1436	−40	−0.7	+112
גלי זהר 1.0	5800		7.7	−100	−1.7	−7.7
גלי זהר 5.0	4120		20	−76	−1.8	−6.8
מלונות דן 1.0	2070	תב	537	−230	−10	−757
מלונות דן 5.0	1675	בה	756	+75	+4.7	+632
חוף האלמוג 1.0	8691		413	−10	−0.1	−500
כנס סר 1 ש	2707		640	+50	+1.9	+885.6
מלונות הירדן	2830		50			

מחשבים ושירותי מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
איכות מחשבים	1489		1237	+9	+0.6	+719
דטה מימון 1.0	12350		166	+350	+2.9	+222
ת.ג.ל. 1.0	23190		63			−40
יעגא 1.0	8010		138	+60	+0.8	+140
כלל מחשבים 1.0	13800		135	−200	−1.4	−82
מ.ל.ל. 1.0	19200		218	−200	−1	−45
מ.ל.ל. 5.0	7799		64	−1		−29
משוב מחשבים 1.0	699		1120			
משוב אופ	539		912	−1	−0.2	−1401
ניקוב מחשבים 1	2570		898			
ניקוב מחש 5	1349		3900			−1135
ניקוב אופ סד 2	5920		240	+500	+5.3	+390
תים מחשבים 1.0	934		3913	+4	+0.4	+1579

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אבוים בנוי ופ			—	הפסקת	מסחר	—
אבוים בנוי פס			—	הפסקת	מסחר	—
אורן 1.0	677	תב	682	−40	−5.6	−1399
אורן 5.0	340		2700	−3	−0.9	−6282
אזורים 1.0	1460		15471			
אזורים אופ	1065		4537			+2676
אזורים אגח	183		74406	−3	−1.6	−81064
אילון 1.0	451		5262	−11	−2.4	−6068
אל-רוב 1.0	2110		1121			−1253
אמבנים 1.0	6171	תב	1093	−620	−9.1	−6469
אפריקה 0.1	54700		147	+600	+1.1	+181
אפריקה 1.0	45301		549	+100	+0.2	+279
אפריקה אופ	37200		48	+150	+0.4	+16
ארזים	3250		1362	+100	+3.2	+1256
אילון 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
אילון 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
בי-יקר גת 1.0	8715		96	+245	+2.9	+78
ברזבין 1.0	3600		91	−85	−2.3	−185
ברזבין 5.0	2690		150	+28	+1.1	+75
דנקנר 1.0	7100		90			−190
דוקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דוקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
דוקר 0.1	269		5006	−7	−2.5	−7697
דוקר 0.5	188		3567			−2744

(המשך)

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
המסלול 1.0	1790		889	+40	+2.3	+557
המסלול 5.0	1240		516			+349
הלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
הלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
חברה לירושלים	540		18020	−7	−2	−24418
ירושלים אופ	212		15409	−13	−5.8	−25009
גבים 0.1	5995		1080	−5	−0.1	−1447
גבים 0.5	4850		1100			−650
ישראלום 1.0	1800		3749			+1222
ישרס 10.0	21890		781			+212
כס פתוח 1.0	10000		12			+35
לוסר 1.0	5900	תב	320	+321	+5.8	+818
לוסר 5.0	2599		2578	+100	+4	+3716
מ.ת.מ. 1.0	560		10305	−23	−4	−13855
מ.ת.מ. אופ 2	410		1003			−130
מ.ת.מ. אגח	131.5		10750	−4.5	−3.5	−43311
מגורי בנה 1.0	885		2080			−1455
מישכנ' 5.0	410		5895	−11	−2.6	−2690
מרכב 5.0	2780		1659	−20	−0.7	−249
מר-לו 1.0	900		2050	−5	−0.6	−50
לידסקין 1.0	548		207	−5	−0.9	−207
לידסקין 5.0	232		16710			+11703
לימסרין 1.0	2301		2231	−76	−3.2	−3171
לימסרין 5.0	1782		2193			−1668
נאות אביב 0.5	15780		321	−200	−1.4	−316
נכסי אזורים	333		5850			−393
סהר השקעות 1.0	24900		54	−100	−0.4	−276
סהר השקעות 5.0	23320	קב				
סוף 1.0	6900		10	−100	−1.4	−19
סוף 5.0	4700	קב				
עמי ושלע סר 1 ש	7138	תב	3978	+48	+7.2	+13386
עמי 3.0	2500		1648			
קוגרה 0.1	5200		275			+25
קוגרה 0.5	2070	תב	1582	+120	+6.2	+6849
רסקין 1.0	465		3480	+4	+0.9	+2631
רסקין 5.0	250		11128			−3219
רסקין אופ	1395		461	−2	−0.1	−484
רסקין אג"ח	132.5		400			−10733
רסקו מבכר	5130		300			−130
רסקו רג	4490		632			−164
נכסים ובנין	4040		394			+277
הכשרת הישוב ש	89210		35	−340	−0.4	+29
ישפר 0.1	4674		456	−246	−5	−1466
כלל סיל ד	803		5101	−12	−1.5	−2157

חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
מטעי הדר 0.1	3820		491	−40	−1	−1069
מטעי הדר 0.5	3210		734			+119
מהדרין 0.1	6620		650			−596
מהדרין אופ	4500		270	+50	+1.1	+690
נכסי הדרים 1.0	1866		320			−570
פרי אור 0.5	2558		1050	−32	−1.2	−1661
שבור 5.0	3170		1168	−110	−3.4	−1547
שבור אופ	2195		489	−20	−0.9	−489

מזון וטבק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אסמא	1527	תב	1755	−160	−9.5	−1980
גלפרסט 1.0	3285		450	+20	+0.6	+57
גלפרסט 5.0	2633		863	+13	+0.5	+261
גלפרסט אופ 1	1601	תב	646	−159	−9	−646
דובק מב ש	5920		1335	+80	+1.4	+973
דובק מב ם	5890		1422	+70	+1.2	+930
זגלבל 1.0	1025		850			−350
זגלבל 5.0	795		580	−10	−1.2	−509
מרי-מה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מרי-מה 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
מכשר בירה 1.0	34500	תב	150	−2000	−5.5	−151
מכשר בירה 5.0	33000		145	−600	−1.8	−525
יצהר 1.0	1480		523	−19	−1.3	−769
יצהר 5.0 א	854		1980	+8	+1	+1085
יצהר אופ 2	599		6045			−18
כן 1.0	841		2230	−18	−2.1	−2230
כן 5.0	552		536	−20	−3.6	−786
סנפרוסט 1.0	17400		60	−500	−2.8	−45
עסים ב 0.5	516		4585	−4	−0.8	−7188
אנגל שקל 1	3200		408			−66
שמן מבכ א	5740		346	−169	−2.9	−512
עלית	28000		337	+1090	+5.5	+426

טכסטיל והלבשה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אוסר סר 1 ש	780		8257			+3404
אופים 1.0 ש	895		600	−4	−0.4	−611
אושנה ברוך 1.0	689		2605	−22	−3.1	−4975
[illegible] 5.0	450		5138	−11	−7.3	−8342
[illegible] א	510		971	−10	−1.9	−1662
אבקס רג ש	17599		398			−189
דלתא-גליל [illegible]	4450		1219	−53	−1.2	−714
מטויות כאסור 1	3100		108.2	+38	+1.2	+86.8
מטויות כאסור 5	1360		222.4			
ויטלס 1.0	2275		741	−30	−1.3	−1400
ויטלס 5.0	1675		835	+5	+0.3	+111
ורדינון 1.0	7900		268	−30	−0.4	−131
זיקית 1.0	2575	בה	621	−46	−1.8	−1863
זיקית 5.0	2020		1828	−40	−1.9	−2073
לודזיה 0.1	3560		689	−70	−1.9	−650
לודזיה 0.4	2720		1250			
ליבה 1.0	576		8386			+4894
מים גליק	1399	בה	2618	−156	−10	−5035
מקס 0.1	5230	תב	597	−370	−6.6	−926
מקס 0.5	3600		850	+70	+2	+607
עים 1.0	637		1272	−12	−1.9	−1022
עים 5.0	308		4551			
עסק מרינה 1 ש'	342		4669			+796
עסק אופ	224		29659	−6	−2.6	−41755
פולגת 1 א	2117		4817	+30	+1.4	+2689
פולגת 4 ב	1422		14575	+20	+1.4	+11953
פולמון 0.5 א	12480		149			
פרוגר	5400	תב	41	−291	−5.1	−189
גיבור סבירינה	16150		118	−450	−2.7	−202
תעש רגמט 1.0	2700		544	+60	+2.3	+247
דלתא-גליל 1.0	5660		519			−439

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אקסמן 5.0	3120		155			+33
אורדן 0.1	10000		318	+101	+0.9	+613
אורדן 0.5	9920	בה	61	−100	−1	−5
אלומית 1.0	7700		80	−200	−2.5	−110
אלומית 5.0	6940		50	−100	−1.4	−29
כבלים ש			—	הפסקת	מסחר	—
התכפי 1.0	8150	בה	90	−240	−2.9	−90
התכפי 5.0	5916		281			
התכפי אופ	5560		105	−10	−0.2	−61
דיקה 1.0	4821		292.2	+21	+0.4	+8
דיקה 5.0	2200		105	−79	−3.5	−397.2
קופסאות מח 1.0	5410		2273			+600
קופסאות מח 5.0	5170		651	+20	+0.4	+499
מתכת פרוס 1.0	345	תב	5410	−21	−5.7	−29181
כבלי ציון 1.0	8750	תב	1578	−859	−8.7	−6655
כבלי ציון 5.0	2165		1539	−60	−2.7	−6300
כבלי ציון אופ	1345		4185	−65	−4.6	−5230
מודין 1.0	1225	בה	428	+24	+2	+1049
קרמר 1.0	364		7522	−1	−0.3	−1309
קרמר 5.0	250		17610			−2733
כתישתן 0.1	47001		30	+1		+12
כתישתן 0.5	16022		87	−800	−4.8	−270
ספר פלדה 1.0	19000		231	−1000	−4.8	−403
קינג 1.0	1199		764			−347
קינג 5.0	773		980			
קליל 1.0	2700		592			
קליל 5.0	2620		855	+120	+4.8	+1005
קליל אופ	1215		1100	−10	−0.8	−650
קליל אגח	121		7580	−0.5	−0.4	−19787
שלדות 5.0	13850		325	−274	−1.9	−467
תעשיות לביש 1.0	1280		630			−587
תעשיות לביש 5.0	960		2236			−2060

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אלביט 3.0	592000		9			+7
אלקו 0.1	12600	תב	50	+1000	+8.6	+49
אלקו 0.25 ש	5938		611	−7	−0.1	−314
אלקו 0.25 ם	5985		89			−89
אלקטרה 0.1	2430		1274	−30	−1.2	−1986
אלקטרה 0.5 א	1660		3814			−2369
אמ 5	1440		2100			+769
אגח 3	162		18224			+10747
אלרון 3.0	444999		10	−1		−7
אריח 1.0	28610		189			−23
כלל תעש אלק	3125		3798			+3505
מקטרוניקס 1.0	1560		1280	−9	−0.6	−1245
מקטרוניקס 5.0	1223		375			−162
מיטגור 1.0	765		1536			−488
מיטגור 5.0	685		2023			+2541
ציקלון 1.0	2600		200			
ציקלון 5.0	1485		290	−52	−3.4	−583
קנבסקי אילך 1.	10300		410	−80	−0.8	−368
קנבסקי אילך 5.	6550		346	−235	−3.5	−346
ת.א.ת. 1.0	1800		1200	−40	−2.1	−1543
ת.א.ת. 5.0	987		11830	−20	−2.2	−14307
ת.א.ת. אופ 1	25600		10			
תדיראן	898		4699	+10	+1.1	+1930

מוצרי בניה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
א.ב. תעשיות 1.	244		26947	+3	+1.2	+28372

(המשך)

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
א.ב. אפ	899		5426	+30	+3.5	+6902
א.ב. אגח	143.5		55701			−18988
אלקל 5.0	645		5270			+3054
אקרסטין 1.0	1299		3152	+44	+3.5	+3022
אקרסטין 5.0	904		2000			−2703
אקרסטין אופ	604		7866	+9	+1.5	+7162
אקרסטין אגח	138		25497			+8166
בר-און 1.0	1528		187	−2	−0.1	−449
בר-און 5.0	634		11270	−7	−1.1	−17837
פרומסטיקס 1.0	10499		20	+1		+15
פרומסטיקס 5.0	5000		207	−200	−3.9	−302
מ.ל.ב. 1.0	1150		720			−53
מ.ל.ב. 5.0	800	תב	435	−70	−8.1	−311
מוחל השק מוצש	847	תב	4929	+41	+5.1	+5611
מוזיקה ולשבן 1	23000		10	+1055	+4.8	+4
מוזיקה ולשבן 5	20670					

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אליאנס ב	3220	תב	541	−328	−9.2	−1113
גל תעשיות 1.0	25680		64			−42
גל תעשיות 5.0	19500		61	−500	−2.5	−199
דקסר 1.0	3140		221			−39
דשנים 0.1	5200		280	−150	−2.8	−73
דשנים 0.5	2060		2262			−585
חיפה כמי' 10.0	1050		8667	−20	−1.9	−10450
ליפסקי 1.0	3150		615	+133	+4.4	+584
מקטיהה 1.0	8499		92	−1		−72
מקטיהה 5.0	6364		176	−5	−0.1	−176
מקה בטיקל 1.0	8500		372			+110
סנו 1.0	26857		116			
סנו 5.0	22400		115			+142
פריקלאס	600		14270	−12	−2	−13712
פריקלאס אופ	239		20393	−3	−1.2	−12349
קרם בטיקל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ת.נ.ג.ל. 1.0	3750		40	+150	+4.2	+193
ת.נ.ג.ל. 5.0	3100	קב				
חיא 5.0	15398		319	+100	+0.7	+44
פרטטרים 10.0	39105		228	+284	+0.7	+94
תרד א 5.0	11350	תב	148	+849	+8.1	+725
אגן 5.0	2025		600	+40	+2	+674
סבע ש	13617		374	−243	−1.8	−383
ים המלח	3100		2556	+15	+0.5	−1115
פטרוכימיים 10.0	846		11570	−15	−1.7	−15905

עץ, נייר ודפוס

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
כתר	260		9455	−1	−0.4	−14789
רפוזן 1.0	9529		16			−16
רפוזן 5.0	6300		30	+5	+0.1	+80
תמ.נ. 1.0	11800	תב	257	+600	+5.4	+96
יאה 1.0	5900		298	−200	−3.3	−278
לבידי אשקלון 1	724		5232	−11	−1.5	−6346
מולש ב 0.5	55400		60			−48
סקאבויה 1.0	3640		234	+80	+2.3	+410
דים 0.1	2620		256	+61	+2.4	+255
דים 0.4	1994		542	−1	−0.1	−197
תעל ב 0.2	22150		151			−13
ממעלי נייר 10.0	446027		20	−9103	−2	+12

תעשיות שונות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אבירן 1.0	13800		220	−160	−1.2	−133
אבירן 5.0	7450		98			−103
תמישה יוד	3900		180	−40	−1	−355
ה.ג.נפלק 1.0	2230		241	−30	−1.3	−323
ה.ג.נפלק 5.0	1825		1250	−14	−0.8	−2747

השקעות בתעשיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
כור בכ ש	16070		2891.5			
מאור תכנולוגיה	500		2450			
מרכזית ב 0.1	13629		64			+34
כלל תעשיות 1.0	220		34177	−1	−0.4	−46086

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אלניק ש	9395		127	−5	−0.1	−353
אינקופה 0.1	94		51227	−3	−3.1	−72579
אלגר ש	18258		189			−158
אלגר ם	18003		41			
אלרן ם	6599	תב	219	−401	−5.7	−286
אמישר בכ	1715		487	−63	−3.5	−622.4
אמיק 1.0	416		5691	−4	−1	−6198
אמיק 5.0	331		4950	−3	−0.9	−4999
גולדת 1.0	1700		387	−17	−1	−340
דנבאר 1.0	899		3739	−11	−1.2	−4422
דנבאר 5.0	573		6795	−12	−2.1	−6680
חברה לישראל 1.0	4645		4395			−288
חברה לישראל 5.0	4420		2392	+159	+3.7	+2515
חלשמן 0.1	141000					
חלשמן 1.0 ש	38000		25			−8
אמפא 0.5 א			—	הפסקת	מסחר	—
פועלים השק ש	11900		1045	−100	−0.8	−1468
מדוהר השק ש	36000		100	+64	+0.2	+11
מור השקעות 124	12960	תב	19	−1440	−10	−19
הדרין 1.0	3351		670	−147	−4.2	−570
הדרין 5.0	1775		1694			−754
ישום השקעות	293		30030	−6	−2	−40140
יצוא ש	15633		108			−104
ירדן א 0.1	2340		618	−110	−4.5	−985
כלל 50.0	1455		2579	−15	−1	−2411
לנדקו 0.1	2490		280	−9	−0.4	−373
לנדקו 0.1	1170		790			−15
מגור 0.1	700		1075			+560
מגור 0.5 א	457		1000			+87
מגור אופ	345		1386			
אגח 1	150		2000			−2000
עוז השק ב 0.1	4788		321	+228	+5	+201
עוז השק ב 0.5	3585		383	−121	−3.3	−1028
מבטח א 0.1	10270	תב	293	−700	−6.4	−440
מבטח 0.5	8540		844	−50	−0.6	−886
פיזון ב 2.5	15448		709			−363
קידון 1.0	197		28979			−8680
קידון 5.0	175		15241			
אירוי' שוחר 2.0	10890		395	+54	+0.5	+424
אלרן ש	6654		725			−234
דיסקונט השק ש	6864		1537			+609
כלל 10.0	1495		3516	−11	−0.7	−4434
מן השקן ש	3657		428			−55

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
בית ב	201		1270	−10	−4.7	−1891.8

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
דלק נפט 1	5051		218			+99
דלק נפט 5	2760	תב	746	−220	−7.4	−2036
דלק חיפ' אופ 2	2181		670	−20	−0.9	−382
פז חיפושי נפט	38000		31			−5
יואל 5.0	901		46033			−3102
מג.ג. 1.0	7740		174	+20	+0.3	+39
מג.ג. 5.0	3480		594			−435
סראיל ב 0.5	7256		62	−382	−5	−67
נפטא ש	2728999		2	−501		−2

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 26.5.1987 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

ליש"ט שטרלינג	$ ארצות הברית	1.6525/1.6535
ל־$1 ארה"ב	מרקים גרמניים	1.7910/1.7920
"	פלורינים הולנדיים	2.0185/2.0195
"	פרנקים שוויצריים	1.4725/1.4735
"	פרנקים בלגיים	37.20/37.22
"	פרנקים צרפתיים	55.9940/5.9970
"	לירות איטלקיות	1294.80/1295.80
"	ינים יפניים	142.70/142.80
ל־ש.ד.ר.	$ ארצות הברית	1.2759/1.2764

שער הזהב $ 459.65 אונקיה לזהב פיקסינג

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	$/ליש"ט	$/פר"ש	$/מ"ג
1 ח'	1.6503/1.6515	1.4674/1.4687	1.7857/1.7870
3 ח'	1.6468/1.6481	1.4593/1.4606	1.7740/1.7754
6 ח'	1.6427/1.6441	1.4452/1.4467	1.7562/1.7576

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סידרה	שער	שינוי בנק'
3601	38250	−52
3602	35229	−48
3603	32728	−47
3604	29362	−209
3605	26772	−195
3606	25194	−189
3607	23436	−173
3608	22100	−99
3609	21097	−96
3610	19643	+84
3611	19157	+204
3612	18936	+169
3613	18117	−127
3614	17322	+5
3615	16096	+10
3616	14529	−8
3617	13700	−19
3618	12993	−101
3619	11951	−95
3620	11232	−101
3621	10668	−97
3622	9617	−90
3623	8980	−57
3624	8454	−55
3625	7899	−21
3626	7305	−19
3627	6773	−18
3628	6194	−50
3629	5801	−49
3630	5483	−46
3631	4998	−40
3632	4706	−38
3633	4443	−36
3634	3927	+3
3635	3712	+2
3636	3574	+2
3637	3429	+6
3638	3191	+6
3639	2920	+5
3640	2395	+2
3641	2075	+1
3642	1852	+3
3643	1606	+3
3644	1445	+2
3645	1303	+2
3701	1035	−19
3702	815.3	−0.4
3703	721.4	−0.4
3704	617.5	−0.3
3751	323.2	−6.1
3752	129.9	−0.6
3753	124.7	−0.5
3901	120	−0.9
3902	114.2	−0.9
3903	113.3	−0.9
3904	111.3	−0.9
3754	112.6	−0.7
3755	108.3	−0.7
3756	104.4	−0.7
3757	102.2	−0.6
3758	103.7	−0.7
3759	103.2	−0.7
3760	101.7	−0.8
3761	99.5	−0.7
3762	96.8	−0.7
3763	93.7	−0.7
3764	91.3	+0.1
3765	89	— —
3766	87.9	— —
3791	96.2	+1.7
3792	94.4	+1.7
3826	114.1	— —
3827	111.8	−0.1
3828	107.8	−0.1
3829	105.6	−0.1
3830	106.6	−0.6
3831	106.2	−0.5
3832	104.6	−0.6
3833	102.3	−0.5
3834	99.5	−0.6

4.25% שביא

סידרה	שער	שינוי
4101	359.8	+1.1
4102	142.8	— —
4103	137.1	— —
4104	132.7	— —
4301	132.7	— —
4302	126.1	— —
4303	125.1	— —
4304	125.1	+0.1
4105	108.6	−0.4
4106	105.7	−0.3
4107	102.4	−0.3
4108	100.5	−0.3
4109	97.5	−0.5
4110	96.4	−0.4
4201	120.7	−0.4
4204	112	−0.3
4205	109.6	−0.5
4206	111	— —
4207	110.5	−0.1
4208	109	— —
4209	106.5	— —
4210	103.6	−0.1
4211	100.4	— —
4212	98.4	−0.7
4213	96	−0.6
3211	204900	— —
3212	201400	−5000
3213	192400	−1000
3214	184300	— —
3501	180200	−3000
3502	182700	— —
3503	168774	— —
3504	160000	— —
3505	157751	— —
3521	153900	— —
3522	149091	+1500
3523	138900	−700
3524	138900	— —
3525	143000	— —
3526	136140	+200
3527	133300	— —
3528	137788	— —
3529	141700	— —
3530	135400	— —
3531	132000	−1400
3532	129100	— —
3533	128500	— —
3534	121400	— —
3535	121100	— —
3536	120600	— —
3537	120900	— —
3538	113700	— —
3539	113700	— —
3540	113000	— —
3541	109570	— —
3542	109700	— —
3543	104000	−400
3544	104500	−400
3545	101706	+37
3549	96057	+34
3552	88147	+30
3554	87972	+28
3555	87972	+28
3546	101338	−430
3547	101050	−432
3548	100907	−433
3550	95677	−428
3551	95203	−431
3553	87239	−95
3556	83828	−66
3558	83721	−78
3559	80737	−76
3560	79820	−68
3557	84306	−576
3572	79985	−575
3561	79161	−958
3571	78883	−961
3573	79348	−419
3574	73155	−388
3577	73102	−403
3578	67494	−375
3575	73376	−127
3576	73121	−129
3579	67483	−125
3580	62462	−186
3581	56797	−178
3582	52357	−170
3583	48784	+34
3584	46394	+31
3585	43967	+30
3586	39656	−235
3588	39600	−242
3589	36151	−221
3587	40118	+27
3591	36555	+25
3592	36504	+25
3593	36428	+22
3590	35973	+24
3595	34261	+20
3594	34475	−466

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סידרה	שער	שינוי
2001	150500	−1500
2002	151200	— —
2003	145300	— —
2004	145000	−1400
2005	137200	— —
2006	136700	— —
2007	134300	— —
2008	133200	— —
2009	134000	−1300
2010	134200	— —
2011	131300	— —
2012	131771	— —
2013	135900	— —
2014	132900	— —
2015	132100	— —
2016	132400	— —
2017	129900	−100
2018	128900	−1000
2019	129000	−50
2020	124900	— —
2021	125600	— —
2022	118200	— —
2023	117300	−1100
2024	110300	— —
2025	110300	−1000
2026	110100	−600
2027	106150	— —
2028	106700	−1000
2029	100400	−1400
2030	102850	— —
2031	100700	— —
2032	101890	+1855
2034	96310	+1828
2033	96830	+2337
2035	88998	+2250
2036	86407	−1691
2038	82246	−1684
2040	79145	−1702
2037	82713	+1569
2039	79703	+1569
2041	78134	+1928
2052	71940	+1848
2051	77989	+53
2053	70967	−1134
2055	65516	−1090
2054	67787	+43
2056	62789	+41
2057	61677	−654
2059	56075	−618
2058	56267	+36
2060	51919	+35
2061	37938	+26
2062	34603	+21
2063	34035	+23

רמון

סידרה	שער	שינוי
7001	248.9	+0.7
7002	249.3	+0.6
7003	237.4	+0.9
7004	218.9	+0.9
7005	211.9	−5.6
7006	192.7	+3.8
7007	180.5	+0.6
7008	171.5	+0.5
7009	166.1	+4.5
7010	153.1	+1
7011	143.8	+0.4
7012	138.7	+0.4
7013	132.3	−0.8
7014	119.1	+0.5
7015	98.7	+0.8
7016	97.8	+0.8
7017	97	+0.8
7018	96.8	+0.8
7019	97.2	+0.8
7020	97	+0.8
7021	99.1	+0.8
7201	96.4	+0.8

גלבוע

סידרה	שער	שינוי
6101	13212	−67
6102	7892	+3
6103	7040	+52
6104	6495	+73
6105	6154	+69
6106	5998	+172
6107	5778	+166
6108	4109	+11
6109	3907	+10
6110	3840	+10
6111	3181	−44
6112	3090	−42
6113	2086	+66
6151	804	+17.3
6152	769.9	+16.6
6153	682.8	+15.8
6154	672	+15.5
6155	445.1	+1.2
6156	348.7	+10.9
6157	254.5	+2.4
6158	241.4	+2.3
6159	202.8	−0.8
6160	192.2	−4.2
6161	185.7	−4.1
6162	173.4	−4.2
6163	155.3	−2.9
6164	149.3	−2.8
6165	140.2	−3.7
6166	133.8	+0.9
6167	130.9	+0.8
6168	129	+0.8
6169	124.3	+0.4
6170	113.4	−2.6
6171	80.9	−2
6172	80	−2.1
6801	92.5	+2.8

ארמון

סידרה	שער	שינוי
2505	158.5	— —
2506	153	— —
2507	147.8	+0.2
2508	114	−0.3

צמודות זהב

סידרה	שער	שינוי
5 יוד	134	−2

100% מט"ח

סידרה	שער	שינוי
אל אפ	1264	−18
אלביט	235.1	−7.3
אלתא	1216	+8
אלסינט	2145	— —
סאיטקס	763	+6
תדר 84	95	+0.5
תדר 85	373	— —
הכ היש	234	— —
דיס הש	171.3	−2.3
כור	161.2	−0.8
כלל	433	— —
מצפ ד	208	— —
מצפ מ	288.6	— —
מצפ י	335	— —
רן	118	+0.7
סול בנ	155.6	— —
תיעש	216.5	+0.3

מדד/מט"ח

סידרה	שער	שינוי
בלת	135.8	+0.5
דיס הש	141.5	— —
כור	135.5	— —
כלל	174.7	−0.3
מב דיס	137	−0.5
משא מ	135	−0.3
משא מ	126.2	−1.3
משא מ	121.3	−0.2
לאומי	121.3	+0.6

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5882.13	5860.23	−8.83	−0.15
אבוקה	614.11	602.29	−1.43	−0.24
אגוז	243.84	239.18	0.54	0.23
אדיר	1595.48	1564.34	−2.58	−0.16
אדום	3138.65	3079.14	−2.63	−0.09
אופיר	1830.23	1816.30	−3.72	−0.20
אור	423.45	414.51	1.92	0.47
אוריון	151.81	148.75	0.18	0.12
אורי-לי	269.58	267.71	−0.08	−0.03
אורן	789.68	774.50	−0.90	−0.12
איל	3778.79	3704.75	−4.33	−0.12
איריס	5418.28	5300.51	7.96	0.15
איתן	716.04	701.71	−0.09	−0.01
אלון	583.00	571.08	0.90	0.16
אלמוג	648.13	635.47	−1.57	−0.25
ארז	409.85	402.07	−0.89	−0.22
אש	205.83	204.87	0.20	0.10
אשל	176.99	173.58	0.04	0.02
אתרוג	239.77	237.55	0.21	0.09
ברולה	2993.97	2936.91	−3.47	−0.12
ברוש	566.00	555.42	−0.63	−0.11
ברק	586.24	575.04	−0.37	−0.06
בריכה	291.67	286.09	0.46	0.16
גבים	1511.56	1500.94	0.10	0.01
גבע	1060.10	1044.79	−1.46	−0.14
גורן	416.18	411.40	−0.15	−0.04
גיא	9773.19	9628.62	−9.83	−0.10
גיל	3367.61	3304.98	4.30	0.13
גלית	609.17	602.08	−0.96	−0.16
דוברמן	441.78	437.68	−1.24	−0.28
דוכיפת	512.80	506.75	−0.57	−0.11
דולב	231.30	226.42	1.10	0.49
דורון	1470.27	1441.85	−3.73	−0.26
דותן	259.22	254.08	−0.03	−0.01
דליה	579.96	569.79	0.48	0.08
דרור	450.99	442.96	−2.19	−0.49
דקל	503.40	493.83	−0.28	−0.06
הדס	467.78	466.02	−2.94	−0.63
ורד	523.46	514.55	0.20	0.04
זהבית	2876.58	2814.95	2.56	0.09
זוהר	20237.38	19941.35	−29.69	−0.15
זיו	18661.13	18389.83	−26.01	−0.14
זמיר	614.90	603.03	−1.91	−0.32
חוחית	155.45	152.04	0.20	0.13
חליפין	129.38	128.81	−0.27	−0.21
חלמיש	207.01	203.04	−0.16	−0.08
חן	137.10	136.83	−0.03	−0.02
טופז	1379.27	1347.74	1.97	0.15
טל	6031.35	5961.33	3.79	0.06
יבול	412.76	407.97	−0.81	−0.20
יהלום	2810.21	2756.83	−1.15	−0.04
ישרדות	444.13	440.02	−1.35	−0.31
יערה	422.69	413.63	−0.40	−0.10
כוכב	407.03	399.28	−1.01	−0.25
כחל	132.63	130.03	0.23	0.18
כלנית	635.83	624.39	0.55	0.09
כספית	246.96	244.55	0.37	0.15
כרמל	149.35	146.32	0.05	0.03
כתר	1170.26	1146.89	0.41	0.04
להב	4789.60	4700.24	5.39	0.11
למשקיע	119867.73	117820.78	114.70	0.10
לפיד	491.56	489.24	0.77	0.16
לקט	1732.82	1698.00	1.03	0.06
לשם	323.28	317.03	−0.68	−0.21
מבחר	1260.79	1236.71	−1.39	−0.11
מבטח	3657.35	3624.35	−0.65	−0.02
מגד	245.90	242.34	0.78	0.32
מגוון	3718.08	3683.27	0.82	0.02
מגל	392.37	389.96	−0.32	−0.08
מור	2276.91	2245.37	−2.38	−0.11
מורן	999.44	990.41	−1.44	−0.15
מטה	27685.54	27227.85	−84.29	−0.31
מיתר	963.48	944.58	0.60	0.06
משוף	4961.46	4867.27	−0.65	−0.01
מעיין	767.81	753.27	−0.42	−0.06
מפעל	336.29	329.81	−0.73	−0.22
מרגלית	1649.78	1617.53	0.88	0.05
מרווח	118.66	118.28	−0.09	−0.08
מרום	1254.79	1230.85	0.55	0.04
נגה	28628.21	28213.46	−56.63	−0.20
נטיף	379.25	372.09	−0.70	−0.19
נטע	538.32	527.46	−1.17	−0.22
נילי	7717.17	7607.57	−28.95	−0.38
סביון	680.25	667.60	0.07	0.01
סגולה	131.59	128.98	−0.04	−0.03
סל"ע	333.98	327.53	−0.43	−0.13
סנונית	482.10	476.28	−0.56	−0.12
סער	410.24	405.79	−0.29	−0.07
ספיר	179.83	178.94	0.32	0.18
עדיף	404.26	399.80	−0.37	−0.09
עידית	947.86	929.85	−1.23	−0.13
עירן	484.62	478.04	0.26	0.05
עגבר	1216.32	1190.47	2.20	0.19
ענת	2960.66	2936.83	−10.08	−0.34
עפרוני	449.54	439.76	−0.99	−0.22
ערמון	135.93	133.34	0.40	0.30
פיא	1747.31	1735.05	−2.12	−0.12
צבר	560.15	549.02	1.08	0.20
צופית	510.39	504.15	−0.56	−0.11
צוק	117.44	116.98	−0.14	−0.12
צמיר	1020.96	999.88	0.00	0.00
צמיחה	575.72	567.75	0.64	0.11
צמרת	1791.54	1756.32	1.15	0.07
קלע	2426.96	2414.86	0.48	0.02
רותם	20984.80	20810.17	−156.98	−0.75
רימון	121.69	121.44	−0.04	−0.03
רקפת	813.95	800.49	0.14	0.02
רשף	390.89	382.41	1.34	0.35
שבלים	403.53	398.74	−0.51	−0.13
שהם	323.74	315.79	0.64	0.20
שירה	469.10	465.87	0.05	0.01
שמיר	363.75	361.00	−0.25	−0.07
שרון	1068.64	1053.40	−2.44	−0.23
שסק	1069.32	1043.80	2.33	0.22
שקד	175.54	172.10	−0.07	−0.04
תאנה	270.40	268.05	0.25	0.09
תדהר	632.41	629.26	0.08	0.01
תירוש	504.99	499.03	−1.12	−0.22
תמר	217.85	213.78	−0.14	−0.07
תפוח	184.13	182.92	−0.04	−0.02
תרשיש	1376.88	1366.68	−2.34	−0.17
תשרי	491.44	489.66	−0.56	−0.11

مكتن من الأصل

هكذا من الأصل

חשוד כאחד מגדולי סוחרי־הסם תרם בקביעות לאגודת "אל סם"

נעצר בעקבות חקירה מקיפה שבמהלכה נתפסו 816 גרם הרואין, זהב, החשודים כגנובים

(ע). תושב הכפר משהד, החשוד על־ידי המשטרה כאחד מסוחרי הסמים הגדולים בצפון הארץ, נעצר בעקבות חקירה מקיפה שבמהלכה נתפסו 816 גרם הרואין, זהב, תכשיטים החשודים כגנובים ומטבעות־זהב בסכומים ניכרים.

החשוד נעצר לפני 3 ימים, בהיותו בדרכו עם אשתו לחגיגת כלולות משפחתית. המשטרה טוענת כי בחיפוש ברכבו נתגלו 40 גרם הרואין, שהיו מוסתרים כאחד מגלגלי הרכב. לטענת המשטרה, ניהל האיש רשת ענפה של סחר בסמים, שהקיפה סוחרים מכל רחבי הארץ.

החשוד, מחמוד סארי חסן (44), המכונה "סמי", הובא בפני שופט ונעצר ל־15 יום להמשך חקירה. מעצרו התאפשר בעקבות פעולה בולשתית נרחבת, תצפיות ומארבים, שבמהלכם נעצרו 10 סוחרי סמים מכל הארץ, החשודים בעריכת עסקות עמו. בבדיקת רנטגן שנעשתה לחשודים, נפלטו מגופם 136 גרם הרואין.

בראש המבצע עמד ראש לשכת מודיעין של משטרת מרחב העמקים, רב־פקד דניאל אלקובי, והממונה על יחידת הבילוש, מפקח דוד מעין.

המשטרה טוענת כי בחיפוש שנערך בביתו של החשוד בכפר משהד התגלו 580 גרם הרואין, 1.5 ק"ג זהב החשוד כגנוב ואלפי דולרים ומטבע זר אחר בשווי כולל של כ־15 אלף דולר נוספים. על גופה של אשתו נתפסו, לדברי המשטרה, 2.5 גרם הרואין, והיא נעצרה. כמו כן נעצר בנו, החשוד שסייע בידו.

להפתעת השוטרים גילתה החקירה, כי סארי נהג לתרום באופן קבוע לאגודת "אל־סם", הפועלת לגמילתם של משתמשים בסמים.

מוכר לוטו מבת־ים נהרג: שודדים מחצו אותו במכונית

נשדדו ממנו תכשיטים, דולרים ושקלים

מאת זוהר בלומנקרנץ כתב "הארץ" בבת־ים

יהושע רביה (54), בעל מזנון ומוכר לוטו מרחוב ליבורנו בבת־ים, מת מפצעים שנגרמו לו במהלך שוד שאירע שלשום סמוך לחצות הלילה.

השודדים התנפלו על רביה לאחר שסגר את חנותו, וחטפו ממנו את תיקו, שהכיל תכשיטים, 5,000 דולר במזומנים ו־1,600 ש"ח — דמי פדיון מהלוטו.

במשטרת מחוז תל־אביב נמסר כי השודדים נמלטו במכוניתו של רביה, מדגם "אאודי", וכאשר ניסה לעצור אותם ונתלה עליה, מחצו אותו באמצעותה, בהתנגשם במכונית אחרת. רביה הועבר במצב קשה למרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל־השומר, אולם מת מפצעיו.

המכונית נמצאה אתמול בבוקר, נטושה ברחוב השומרון 1 בחולון. חקירת הרצח מנוהלת על־ידי משטרת בת־ים.

מפלס הכינרת החל לרדת

מאת אלי אלעד סופר "הארץ"

בראשונה השנה החל מפלס הכינרת לרדת, תהליך שיימשך מעתה בהדרגה עד לתחילת החורף הבא. אתמול עמד מפלס הכינרת על מינוס 209.65 מ', מתחת לפני הים, בשני ס"מ פחות מהשיא שאליו הגיעה השנה הכינרת בעקבות החורף הגשום מאוד — מינוס 209.63 מ', מתחת לפני הים.

בסך הכל, הסתכמה עליית מפלס הכינרת השנה ב־2.78 מ', שהעשירו את האגם בתוספת של כ־470 מיליון מ"ק מים. השאיבות היומיות של "מקורות" אל המוביל הארצי, שהחלו בסוף דצמבר, מגיעות ל־1—1.2 מיליון מ"ק מים ביום. עד כה נשאבו מהכינרת כ־170 מיליון מ"ק, ועל־פי תוכנית השאיבה לשנה זו יישאבו בסך הכל מהכינרת כ־450 מיליון מ"ק מים. בנוסף צפויה ההתאיידות השנתית מהאגם.

כדי להגביר את יכולת השאיבה מן הכינרת, אושרה בימים אלה תוכנית, שבה מדובר כבר שנים אחדות, לרכוש משאבה רביעית שתותקן באתר ספיר שבפתח היניקה של המוביל. התקנת משאבה רביעית תגדיל את כושר השאיבה השנתי לכ־600 מיליון מ"ק מים, ותאפשר גמישות תיפעולית רבה יותר בניצול המים האגומים בכינרת.

בעקבות חשדות למעשים פליליים: מונה חוקר באגודת קראוף רעננה

מאת אריה לביא סופר "הארץ" לענייני כלכלה

רשם האגודות השיתופיות מינה חוקר לבדוק את פעילות אגודת קראוף רעננה, כנראה בעקבות חשדות לעבירות פליליות חמורות שבוצעו בה, כפי שגילה מבקר ההסתדרות. ממצאי המבקר על אגודה זו, שלה נכסים בשווי 10 מיליון דולר, יחייבו כנראה הסקת מסקנות לגבי ליקויי ניהול ובעיות של טוהר־מידות.

הרשם, הפועל במסגרת משרד העבודה והרווחה, מינה את עו"ד רחל רון, מנהלת המחלקה המשפטית באגף רשם האגודות, כחוקרת בפרשה. עו"ד רון פנתה לוועד הנהלת האגודה בתביעה שלא לפעול לפי החלטות שהתקבלו באחרונה וכן הורתה שהמינוי למנכ"ל האגודה, שמעון שלום, לא יפעל בתפקיד זה עד תום החקירה. עו"ד רון הודיעה במכתב את ועד ההנהלה, שאי מילוי הוראותיה תושף כל אחד מחברי הוועד לתביעה פלילית.

מינויו של שלום שנוי במחלוקת בוועד האגודה. פעילים באגודה טוענים ששלום לא נבחר כחוק מאחר שחברי ועד העובדים השתתפו בבחירה בניגוד לתקנות. בהסתדרות הודיעו מטעמה זו, שכן יש בה משום כפירה בכל עקרונות חברת העובדים, כפי שהתבטא אחד הקשורים לנושא בשיחה עם "הארץ".

דיון משפטי מקביל בבית־המשפט המחוזי בת"א עוסק גם הוא במינוי מנכ"ל לאגודת קראוף רעננה, בעקבות פנייתו של עו"ד רפי מחס. עו"ד מחס טען בפניה שמינויו של המנכ"ל המיועד שמעון שלום נעשה שלא כדין ונבחר בבחירה חברי ועד העובדים שאין להם זכות להתערב בבחירת המנכ"ל.

סביב מינוי מנכ"ל האגודה התחולל עימות בין מזכיר מועצת פועלי רעננה, אברהם יחיה, לסגן ראש העיר, חיים בר חיים.

ימאים מהצי האמריקאי מסייעים בשיפוץ מועדון עיוורים בחיפה

(ע). ימאי הצי השישי האמריקאי, המשרתים על סיפון אוניית־המלחמה "ילוסטון", התנדבו אתמול לסייע בשיפוץ מועדון עיוורים בחיפה.

הדבר נעשה בתיאום בין הסניף החיפאי של אגודת הידידות ישראל־אמריקה ושגריר ארה"ב תומאס פיקרינג, במסגרת פעולות ההתנדבות של אנשי הצי השישי לעבודה קהילתית, בנמלים שבהם עוגנות אוניותיהן.

במועדון העיוורים ברחוב הרצליה 11 בחיפה, המשמש כמפעל מוגן שבו מועסקים 25 עיוורים בבית־מלאכה לעבודות נגרות, עסקו אתמול ימאי צוות האונייה בצביעה ובשיפוצים.

הימאים האמריקאים יבצעו בימים הקרובים פעולת שיפוץ נוספת, במועדון על־שם אנט הובס, בשכונת נשר ליד חיפה.

מתנגדים לבניית רבי־קומות בשכונת נווה־אביבים בת"א

מאת חיים הנדוורקר כתב "הארץ" בתל־אביב

תושבים בשכונת נווה־אביבים בתל־אביב התארגנו במחאה על בנייתם של 3 רבי־קומות בשכונתם.

מדובר בבניינים שבונה חברת "נוהר" ברחוב אופנהיימר, מול המרכז המסחרי. התושבים, שבחרו ועד פעולה, טוענים כי האזור כולו סובל מצפיפות, מתנועה רבה, מהעדר מקומות חניה ומפגעים אחרים.

הוועד נפגש עם ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, ואולם לטענתו לא הצליחו להביאו למנוע את הבניה. פרקליטי ועד הפעולה הולך באחרונה בפעולה שנועדה לסכל את המשך הבניה באזור.

מלשכת דובר עיריית תל־אביב נמסר כי העירייה מתנגדת לבניה במקום, ואולם על ביצוע הבניה החליטה הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, ולעירייה אין ברירה אלא לקבל אותה.

7 נעצרו בלוד בעת הריסת מספר מבנים לא־חוקיים

מאת נורית אמיתי סופרת "הארץ" בלוד

7 גברים נעצרו בעקבות התפרעות שאירעה אתמול בשכונת הרכבת בעיר, במהלך הריסת מבנים לא־חוקיים.

מדובר במבנים שהקימו בדואים שהגיעו מהנגב, גרמו למפגעים תברואתיים והתבקשו על־ידי מחלקת התברואה בעירייה לפנות את המקום. מאחר שלא נענו, הם פונו אתמול בכוח. בעקבות התפרעות שהיתה במקום, בה הותקף שוטר, נעצרו 7 גברים.

בשכונת הרכבת בלוד מתגוררות משפחות ערביות ובדואיות שהגיעו למקום ב־30 השנים האחרונות. תנאי המגורים עלובים, והבתים מסכנים לא פעם את חיי היושבים בהם.

נבחרו מחדש ועדי העובדים שהשביתו בתיה"ח הממשלתיים

מאת דן מנור

בבחירות למזכירות ועדי־עובדים בבתי־החולים הממשלתיים, שהתקיימו אתמול, הביעו העובדים אמון בוועדים שניהלו את השביתות האחרונות, ובחרו בהם שנית.

מועצת העובדים הכללית בבתי־החולים בחרה במזכירות ארצית חדשה ומשותפת לאחיות, לעובדי המינהל המשק והאחרים. יו"ר המזכירות החדשה הוא רוני שלם.

ולצידו שמות מזכירים מימי השביתות, כמו צבי בנרט ומשה אבגוס. מטעם האחיות נבחרו אילנה כהן, בלה סופרין ואחרות.

לאחר הבחירה אמר רוני שלם, שהמזכירות החדשה תפעל להקמת רשות בריאות ממלכתית, שבין יתר תפקידיה תפעל ליצירת שוויון בין כל בתי־החולים בארץ, מבחינת מתן השירות לחולים, ובתחום קביעת שכר ותנאי עבודה שווים לכל עובדי מערכת האשפוז בישראל.

למרות שינוי הדלק בחיפה שוב חריגות בזיהום־אוויר

מאת אלי אלעד סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

למרות שבכל שעות הלילה הועברו חברת החשמל ובתי־הזיקוק בחיפה לשריפת דלק דל גופרית, נמדדו אתמול בשעות הבוקר במרכז חיפה 4 חריגות נוספות מהתקנים המותרים לזיהום אוויר. אחת מהחריגות היא מהתקן המוחלט ל־100% מהזמן, שאותו אסור לעבור על־פי הוראות החוק, ולא לפעם אחת.

ב־5 החודשים הראשונים של השנה נמדדו בחיפה 10 חריגות מהתקן המוחלט, בעוד שבכל השנה שעברה (1986) נמדדו שתי חריגות בלבד מהתקן המוחלט. מדובר בחריגה מהתקן למזהם הבעייתי של חיפה: גופרית דו־חמצנית, שמקורות הפליטה הכמעט־בלעדית שלו באזור חיפה הם בתי־הזיקוק וחברת החשמל. החריגה אתמול נמדדה בתחנת הניטור המוצבת בשוק תלפיות בהדר הכרמל.

מנהל היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים חיפה, המהנדס צבי פורר, אמר אתמול בתגובה: באזור כמו חיפה, עם הטופוגרפיה ומשטר הרוחות המיוחדים אותו, אסור להגביה ארובות. ואין לנו פתרון אחר אלא בהפחתת פליטת תחמוצות גופרית מהמפעלים, המגורים, כדי למנוע את המצב הקשה בתושבי חיפה ויישובי המפרץ.

מצב זיהום האוויר החמור באזור חיפה המפרץ עלה בשבוע שעבר לסדר־היום של הכנסת, על־ידי ח"כ חיים קופמן, שבין השאר קבל על שאיש מבין הח"כים החיפאים לא הגיש שאילתה, הצעה לסדר היום או פניה לשר האנרגיה משה שחל (אף הוא חיפאי) בעניין.

נפלה מסוס ומאושפזת בבית לוינשטיין

(ע). נערה בת 14 מאושפזת מזה 9 חודשים במצב קשה במחלקה לפגועי ראש בבית לוינשטיין ברעננה, לאחר שנפלה מסוס בשכונת מגוריה במרכז הארץ.

מנהל המחלקה בבית לוינשטיין, ד"ר גרוסווסר, אמר כי יש מקום לפקח באמצעות משרד החינוך או משרד הבריאות על "ספורט הסוסים", ולהסביר לציבור את הסכנות הטמונות בספורט תמים לכאורה, העלול להסתיים באסון.

בישראל גדל בשנים האחרונות מספר בני הנוער והילדים הנוהגים לרכוב על סוסים. לעתים לומד נער לרכוב מחבר, שאינו מורה מוסמך.

עורך את העמוד: אריה השביה

דניאלה וייס כופרת באישום של התפרעות במקום ציבורי

"שישאלו על בקבוקי־התבערה ולא על ליל־הבקבוקים"

מאת נורית אמיתי סופרת "הארץ"

דניאלה וייס, מזכירת גוש אמונים, כפרה אתמול באישומים שיוחסו לה בכתב האישום שהוגש לבית־משפט השלום בכפר סבא. וייס הואשמה, בין השאר, בהתנהגות פרועה במקום ציבורי, מהומה במקום ציבורי וגרימת נזק בזדון. מדובר באירוע שכונה "ליל הבקבוקים" בקלקיליה ב־6 במאי.

עו"ד אליקים העצני, שהיה אמור לשמש כסניגורה, לא הגיע לבית המשפט. גם עו"ד יצחק־ארזון חיימוביץ', שייצג אותה בשבוע שעבר, לא הגיע, והיא נותרה לבדה בתוך הנאשמים. השופט יהודה פרגו קבע כי וייס תענה לסעיפי האישום, וסירב להמתין להופעת עורך־דין.

"האם היית באותו יום בכיכר השעון בקלקיליה?" שאל השופט. וייס: "האם החוק מאפשר לי שלא לענות?" לבסוף, לאחר הסבר השופט לגבי טענות אליבי, העדיפה וייס שלא לענות על השאלה.

"אני לא שמאית"

על השאלה אם היא מודה שגרמה נזק בערך של 30 ש"ח, ערך הבקבוקים שנשברו, השיבה: "זה נראה מאוד מוזר. אני לא שמאית".

שלב ההוכחות נקבע ל־19.6. השופט הדגיש כי הדיון יתקיים גם אם וייס לא תתייצב בפני בית־המשפט.

בצאתה מבית־המשפט הציעה וייס לנוכחים לשמור על "פרופורציות נכונות" לגבי נושאים שעל הפרק, ובכללם נושא הביטחון. "שיבדקו מה קורה עם בקבוקי התבערה המושלכים לעבר כלי־רכב — אז כבר לא ישאלו על ליל ה־בקבוקים".

וייס יצאה לדרכה כשהיא מלווה בשירת "עם ישראל חי" מפיהם של כ־15 מתומכיה שהגיעו לבית־המשפט.

דניאלה וייס בצאתה את בית־המשפט (צילום: עודי קרן)

נדחתה תביעתו של האימאם משפרעם לקבלת השלמת הכנסה

התברר שהוא מוכר מלט ומשמש סניגור בבתי־דין שרעיים

(ע). תביעתו של האימאם משפרעם לקבלת השלמת־הכנסה מאת המוסד לביטוח לאומי, נדחתה אתמול על־ידי בית־הדין האזורי לעבודה בחיפה, לאחר שחוקרי המוסד גילו כי הוא פעיל כסוחר ומשווק מלט, ומשמש כסניגור בבתי־דין שרעיים.

שופטת בית־הדין האזורי לעבודה, אילה קציר, ונציגי הציבור, יעקב הרמן ומרדכי גונן, קבעו בפסק־הדין כי האימאם הוא "אדם תאב־בצע, שעיקר מעיינו בעשיית רווח כספי; וכל עסקותיו הכספיות לוטות בערפל".

האימאם, מוחמד עלי אוסרוף, יליד יפו, הגיע ב־1972 מירדן לישראל על־פי אישור משרד הדתות, שנענה לבקשת הוועדה האיסלמית בנצרת. בתחילת תקופת כהונתו במסגד "אל סאלם" בנצרת, סירב האימאם לקבל אזרחות ישראלית, אולם לפני כשנתיים ביקש ממשרד הפנים להעניק לו אזרחות ישראלית — בקשה שטרם נענתה.

"תאב־בצע"

בשנים 72'–82' שימש כאימאם ומורה בנצרת, וכן כסניגור שרעי בבתי־הדין המוסלמיים בישראל. בינתיים פנה לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה בתביעה נגד המוסד לביטוח לאומי, וביקש לפסוק לו גימלה להשלמת הכנסה, בטענה כי בהיותו פקיד במשרד הדתות בישראל הוא משתכר כ־370 ש"ח ברוטו בחודש.

חוקרי המוסד לביטוח לאומי גילו שהאימאם עוסק בסחר במלט ובעי־סוקים נוספים, מהם הוא משתכר היטב.

השופטת ציינה כי האימאם רכש בשנים 84'–87' בחברת נשר כ־600 טון מלט, והוא אינו נוהג לנהל ספרים או לתת קבלות על עסקותיו.

ל"המגן" חברה לבטוח בע"מ

לסוכנויות פלתורס ביטוח בע"מ

שפע ברכות לחנוכת הבית

בהצלחה!

דוד ברמן בע"מ, ביטוחים

ירושלים

מחזור הרצאות מאת ישעיהו בן אהרון

האנתרופוסופיה והעולם המודרני

מהשקפתו של רודולף שטיינר היום

תל־אביב: בית ציוני אמריקה יום רביעי 27.5, יום חמישי 4.6

ירושלים: צוותא יום חמישי 11.6, יום שני 22.6

כל ההרצאות בשעה 8.30 בערב — כרטיסים במקום

אפשר להתחיל בבניית רכבת הפרוורים שתפעל בגוש דן

אם הממשלה תאשר ביום א' את מיזוג רכבת ישראל עם רשות הנמלים

מאת נורית אמיתי סופרת "הארץ" בשרון

בשבוע הבא ניתן יהיה להתחיל בבניית רכבת הפרוורים בגוש דן, אם הממשלה תאשר ביום א' הקרוב את ההצעה למיזוג רכבת ישראל עם רשות הנמלים.

שר התחבורה, חיים קורפו, שמסר על כך, ציין כי משרד התחבורה [illegible] לות של פרוייקט נתיבי איילון, לכלול בו רשויות מקומיות נוספות שישתתפו במימון פעולותיו, וכך להעניק תנופה להשלמת פרוייקט נתיבי איילון. מטרת הפרוייקט — לפתור את מצוקת הכניסות לתל־אביב [illegible].

לדברי קורפו, לא ניתן יהיה לפתור את בעיית התחבורה [illegible] ללא רכבת.

השר תקף קשות את חוקי התכנון והבניה הקיימים בארץ וטען כי לא ניתן יהיה לסלול כבישים עוקפים אם לא יחול שינוי בחוקים אלה. הוא המליץ על מסלול קצר של אישור סלילה ובניית עורקי תחבורה.

השר אמר את הדברים בטקס חנוכת משרד רישוי חדש בהרצליה, האמור לשרת את תושבי הסביבה.

ירידה תלולה בשיעור הבערות של יהודים וערבים בישראל

מאת גילי מבולר סופרת "הארץ" לענייני חינוך

שיעור האנאלפביתים בישראל, יהודים וערבים, ירד בצורה תלולה — מסר אתמול משרד החינוך, לרגל כנס חגיגי שנערך במשכן הכנסת, במלאת עשור לתוכנית תהיל"ה (תוכנית השכלה יהודית ללומד המבוגר). התוכנית נערכת על־ידי האגף להינוך מבוגרים במשרד החינוך, בראשות ד"ר אברהם צביון.

שיעור בעלי ההשכלה הנמוכה בישראל (0–4 שנות־לימוד) ירד בשנים 1970–1985 באוכלוסיה היהודית מ־15.6% ל־8.1%, ובאוכלוסיה הערבית מ־49.8 ל־21.1%.

נתון נוסף: כ־5% מגילאי 15 ומעלה בישראל אינם יודעים קרוא וכתוב, לעומת 56% במצרים, 25% בירדן, 25% בלבנון, 40% בסוריה ו־11% בעיראק.

במדינות מערב־אירופה שיעור האנאלפביתים בגילאי 15 ומעלה הוא 2%–5% מהאוכלוסיה.

בכנס, בו השתתפו גם שר החינוך יצחק נבון, יו"ר הכנסת שלמה הלל ויו"ר ועדת החינוך של הכנסת נחמן רז, נמסר כי תהיל"ה מונה השנה 20 אלף מבוגרים, יהודים וערבים, המשלימים השכלה יסודית בשיעורים המתקיימים פעם או פעמיים בשבוע בכל הארץ.

נפגעים מנפילת הקבלן גינדי התכתשו עם שוטרים בתל־אביב

(ע). תיגרות־ידיים בין מפגינים לשוטרים, וניסיון התאבדות של אשה, היו אתמול בבוקר בפתח משרדי מרכז הקבלנים וחברת הביטוח "קידום" ברחוב מקווה ישראל 18 בת"א. היו אלה עשרות דיירים זועמים שאיבדו את כספם עם נפילתו של הקבלן אברהם גינדי.

המפגינים דרשו שחברת "קידום" תפצה אותם, בעזרת הקרן לפיתוח של מרכז הקבלנים, המחזיקה ביותר מ־90% ממניותיה, בעבור הנזק שנגרם להם עקב איבוד כספם בעת שרכשו דירות שלא נבנו.

המפגינים בחרו את העיתוי, יום לאחר שניתן צו פירוק נגד חברת הבניה של אברהם גינדי, וביום השנה למותו של אברהם גינדי.

הדיירים פנו לסנ"צ ירחמיאל הלפרין ממפלג ההונאה במשטרה, המלווה שיחזור אותם.

כאשר הגיעו המפגינים למרכז הקבלנים, נתקלו בשוטרים שמנעו בעדם את הכניסה לבניין. כעשרים מפגינים התפרצו פנימה. הוחלו חילופי צעקות, והתהלומות בין השוטרים למפגינים.

צעקות היו גם בפגישה בין דוד שטרן, נשיא מרכז הקבלנים, וסגניו, אבי אהרונסון וספיר. לאחר דיון שארך יותר מ־4 שעות, קיבלו הדיירים לידיהם מכתב חתום בידי דוד שטרן, שבו הוא מבטיח אישית לסדר בתוך שבוע פגישה עם שר האוצר, שר השיכון וחברי ועדת הכספים בכנסת. עם זאת פינו הדיירים את הבנין.

נאסר אירוח באמצעות "הולידיי" שאין לה רשיון להפעלת סוכנות העוסקת בנופש ובתיירות פנים

מאת זוהר בלומנקרנץ סופר "הארץ" לענייני תיירות

משרד התיירות אסר על 6 בתי־מלון בארץ להגיש שירותי איכסון ואירוח באמצעות חברת "הולידיי פרסום ושיווק" בע"מ, מכיוון שאין לחברה רישיון להפעלת סוכנות לנופש ותיירות פנים.

החברה הפעילה שיטת שיווק חדשה של אירוח, באמצעות שוברים ועל בסיס של מקומות פנויים במלונות הנוה, בשיטה המקובלת בתעופה. "הולידיי" הציעה פנקס בעל 20 שוברים, ב־356 דולר, לאירוח על בסיס של לינה וארוחת־בוקר באחד מבתי־המלון הכלולים בתוכנית: מגדיו, ת"א; גולדאר נתניה; צפון בקריית שמונה; המלך שאול באשקלון; קראון באילת ושלום בירושלים. תוכנית השיווק החדשה מיושמת בשלב זה רק לגבי בעלי בתי־עסק הרוכשים את השוברים בעבור עובדיהם, או כאמצעי תמריץ.

במכתב התראה ששיגר הממונה על רישוי סוכנויות נסיעות במשרד התיירות, שאול בהירי, לבתי־המלון השותפים לתוכנית החדשה, נאמר כי אם תפעל הסוכנות לרישויה, לאחר שתעמוד בקריטריונים הנדרשים, כולל הפקדת ערבות בנקאית, יודיע משרד התיירות על זכאותה לקיים קשרים עם המלונות בתחום מתן שירותי נופש ותיירות פנים.

מנכ"ל החברה, יוסף רוזנס, אמר אתמול בתגובה, כי בעקבות קבלת מכתב ההתראה פנה למשרד התיירות ונערך להיפגש עם הרשות המוסמכת מחרתיים. הוא פנה במקביל לבתי־המלון הכלולים בתוכנית השיווק החדשה, כדי שימשיכו לכבד את השוברים עד להסדרת הצדדים הפורמליים של הנושא. לדברי המנכ"ל, לא ייפגע אף אורח שרכש את פנקס השוברים: המלונות ימשיכו לכבדם.

בקו הבריאות

לשכת דובר קופת חולים הכללית ומדור הרזונה - האגף הרפואי

קו פתוח לבריאות הציבור

כל מה שרצית לדעת על:

דיאטה

שמירת משקל, שיטות הרזייה

צוותי דיאטנים קליניים ישיבו טלפונית לשאלות הציבור במבצע מיוחד שייערך היום, יום רביעי 27.5.87 בשעות 21.00-23.00 בשתוף התכנית "בין הכסאות" בטלויזיה.

צוות "בין הכסאות" טל. 02-557111

צוות המרכז:
גב' רלי אבל
גב' חניתה אנג'יל
מר הוגו לזובסקי
מר תמיר סמוביץ
טל. 03-433500

צוותי קופ"ח ישיבו גם מחר במבצע קו פתוח - יום חמישי בשעות 16.00-19.00 בטל. 03-433500 פרטים מלאים בעתוני מחר.

המעוניינים בחוברת הדיאטה "בין הכסאות מס. 2" נא התקשרו החל מחר (יום חמישי בבקר) אל מוקד קופ"ח טל. 03-433300

עם יותר בריאות!

קופת חולים — ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לשכת הדובר

ההסתדרות הציונית העולמית — הסוכנות היהודית לארץ ישראל

המחלקה לעליה וקליטה — החטיבה לשרותי קליטה

לרגל יום ירושלים מקיימת המחלקה

עצרת עולים חגיגית

בהשתתפות כ־2000 עולים חדשים

ביום ד' כ"ח אייר (27.5.87) שעה 7.00 באמפיתיאטרון בהר הצופים.

ברכות: ראש המחלקה לעליה וקליטה חיים אהרון
השר יוסף שפירא
יו"ר ועדת עליה וקליטה בכנסת [illegible]

תכנית אמנותית: להקת זמר של עולים חדשים
תזמורת חיל האויר
להקת מחול הורה ירושלים

הציבור מוזמן

אוטובוסים 28, 26, 9, 4

Collier's אנציקלופדיה

מאגר הידע לכל המשפחה

עכשיו גם בישראל, אנציקלופדיה COLLIER'S האמריקאית בשפה האנגלית.
24 כרכים המקיפים מעל ל־400,000(!) נושאים שונים, 1,600 מפות, צילומי צבע ואיורים באיכות מעולה.
אנציקלופדיה COLLIER'S מעשירה ומסייעת לכל המשפחה בלימודים, בעסקים, ניהול הבית ופעילויות לשעות הפנאי.

המחיר למשלמים במזומן ~~1,950.-~~ 1,755.- ש"ח
או ב־5 תשלומים 390.- ש"ח x 5 ש"ח
תשלום ראשון במזומן.

●ההובלה לביתך חינם - בכל מקום בארץ

קנית COLLIER'S קנית דעת

מילון אנגלי־אנגלי
מקיף בשני כרכים
75.- ש"ח

קנית COLLIER'S קנית דעת

COLLIER'S JUNIOR CLASSIC
סדרת ספורים קלאסיים לילדים
ממיטב הסופרים, 10 כרכים בשפה האנגלית
195.- ש"ח

קנית COLLIER'S קנית

להשיג ברשת חנויות סטימצקי

ספרים זה סטימצקי

הארץ

יום ד' כ"ח אייר, תשמ"ז
27 במאי 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 – טלקס 33748

ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245 ת"ד 273 מיקוד 91002 חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166 ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מזוהה בהכרח

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

שני דו"חות על כישלון גדול

שני הדו"חות – של ועדת רוטנשטרייך־צור ושל ועדת אבן – מגלות תמונה עגומה בקשר לפרשת פולארד. שני הגופים מציינים תקלות חמורות – הן לגבי הדרג המבצעי והן לגבי הדרג המפקח, הוא, למעשה, לדרג המדיני. גם אופן הטיפול בפרשה, אחרי שנחשפה בארה"ב, היה כושל. סך כל הממצאים של שני גופי החקירה מעיד על הרפתקנות של אנשי הלשכה לקשרי מדע אשר שום פיקוח ראוי לשמו לא הופעל עליהם, ועל חוסר כישרון במה שנוגע ליחסים עם הממשל האמריקאי.

ועדת רוטנשטרייך־צור נרתעה מלקבוע במפורש מי מחברי הממשלה חייב לשאת באחריות המיניסטריאלית לחוסר הפיקוח על פעילות הלק"ם, לרבות הפעלתו של ג'ונתן פולארד, ועל מה שהיא רואה כשגיאות שנעשו בתחום היחסים עם ארה"ב אחרי התגלות הפרשה. איש אינו יכול לפקפק מי מהם אחראי באופן אישי על המחדלים והשגיאות האלה; אבל במקום לנקוב בשמותיהם, מצאו רוטנשטרייך וצור כי הממשלה כולה אחראית לשורת הכישלונות.

הדגשתם את עקרון האחריות המשותפת, החלה על־פי החוק על כל חברי הממשלה ועל כל אחד מהם לחוד, אינה יכולה להסוות את המקנותם. ואם 25 אנשים אחראים למחדלים ולשגיאות, פירוש הדבר כי אף אחד אינו אחראי. מדוע חייבים 20 שרים שמאומה לא נאמר להם על פעילות הלק"ם ועל הפעלתו של יהודי אמריקאי לריגול בתחום המודיעין של צי ארה"ב, ושלא שותפו בדיוני "פורום ראשי הממשלה" אחרי התגלות הפרשה, לחוש עצמם אחראים למחדלים ולשגיאות של שני ראשי ממשלה ושני שרי ביטחון?

להסברת המקנותם של ה"ה רוטנשטרייך וצור – לא להצדקתם – יש לומר רק כי הם מונו על־ידי הממשלה כוועדת "בירור" משום שהממשלה סירבה להקים ועדת חקירה ממלכתית־משפטית. השניים היו מוכנים לקבל את המינוי – בעוד שהשופט משה לנדוי סירב לו – ומילאו את התפקיד שהממשלה ציפתה מהם שיעשו.

ועדת המשנה למודיעין של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ("ועדת אבן") היתה משוחררת מהכבלים שהממשלה הטילה על ועדת הבירור שמינתה. היא נקטה כשפה ברורה ולא היססה לקבוע במפורש מי ומי חייב לשאת, באופן אינדיווידואלי, באחריות לכישלונות שבפיקוח על הדרג המבצעי ובתגובות לדרישות האמריקאים.

אין הפתעה בעובדה כי חברי הכנסת משתי הסיעות הגדולות לא היו תמימי־דעים לגבי כל מקרה ומקרה. אבל מי שהכשיל את הדרישה, להקמת ועדת חקירה ממלכתית־משפטית, אינו רשאי להצביע על ההבדלים של קולה וחומרה בהערכת כובדה של האחריות המיניסטריאלית ולהוקיע אותם כגילויים של הערפה מפלגתית.

בימים האחרונים אמרו כמה וכמה פרשנים, על רקע הדו"חות שעמדו להימסר ולהתפרסם (חלקית), כי "אין לצפות לזעזועים" בזירה הפוליטית. יתכן כי תחזיתם תתאמת בטווח הקצר. אולם לשמעון פרס וליצחק שמיר, ליצחק רבין ולמשה ארנס אין במה להתפאר בכמה שנאמר עליהם, במפורש ובמשתמע, בממצאי שני גופי החקירה. אם הבוחרים יתרשמו כי אף אחד מהמנהיגים האלה לא הצדיק את האמון שנתנו בהם, ויסיקו מתחושת אכזבה זו את המסקנות ההגיוניות בבוא העת, לא תהיה להם עילה להשתומם ולהתרעם.

קשיי גורבצ'וב בבוקרשט

מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבצ'וב המבקר עתה ברומניה לא הסתיר את חילוקי הדעות בין שתי המדינות, שהעמיקו בעקבות הרפורמות שהנהיג בארצו בשנה האחרונה. רומניה, תחת מנהיגותו של ניקולה צ'אושסקו, היתה אמנם לשמרנית במדינות הגוש הקומוניסטי, אך היא הפגינה ומפגינה את העצמאות הרחבה ביותר בגוש בכל הנוגע לקבלת תכתיבים ממוסקווה, הן בענייני חוץ והן באשר למדיניות כלכלית וחברתית פנימית.

גורבצ'וב רוצה להעמיק את שילובה של כלכלת רומניה בכלכלת הגוש המזרחי, אבל הדבר מחייב לתת יתר עצמאות למפעלים הרו־מניים (כפי שנעשה בשאר המדינות הקומוניסטיות). צ'אושסקו מתנגד לכך, כפי שהוא מתנגד לכל הרפיה של רסן השלטון המרכזי (המפלגה והממשלה). אך מצבה הכלכלי של רומניה הוא הגרוע מכל מדינות קומאקו"ן והיא תלויה מאוד בבריה"מ, בפרט באספקת נפט ובמשלוחי חומרי־גלם, בעיקר לתעשיית הפלדה.

גורבצ'וב עומד בפני דילמה: מצד אחד הוא רוצה לשפר את שי־תוף הפעולה בקומאקו"ן ואת היעילות הכלכלית של הגוש הקו־מוניסטי; מצד שני הוא מעוניין, בפרט לצורך תדמיתה החדשה של בריה"מ במערב, להפגין יחסים יותר וולונטאריים בין המדינות הקומוניסטיות ולהמעיט בתכתיבים ממוסקווה. לא יהיה זה מפתיע אם צ'אושסקו ינסה לנצל את הסתירה הזאת כדי להתגונן מפני הלחצים הסובייטיים.

ללמוד בדרך הקשה

בדם ויזע הפיקה החברה הישראלית את לקחיה בעשרים השנים העמוסות מאז 67'. אבל יום־ירושלים מזכיר לנו עד כמה אנחנו עדיין בדור־המדבר

מאת גדעון סאמט

מה הקשר בין עיזאת נאפסו ובין יום־ירושלים שאותו אנחנו מציינים היום? בשני המקרים, שונים ככל שיהיו, למדנו בדרך הקשה לקח שלא יפה מאתנו, שיעשה אותנו טובים יותר.

איחוד העיר וניצחון 67' לא היו רק ניסיון משלהב חדש. כעבור זמן קצר, הפיכתה של ישראל לאימפריה קטנה גרמה מצבנעם לאומי בעייתי מאוד: הברכה נהפכה בקללה, הביטחון העצמי הבלתי־מרוסן, הגחון הצפוי למוחם של ישראל, המיטו עליה את מלחמת יום כיפור. בדרך הקשה חזינו מבשרנו את הסכנות של שיכרון־הכוח, חגיגת־האלבומים המשולהת ויהירות הגנר־לים באו על תיקונם במבחן־דמים.

זה הקשר לנאפסו: באמצעות הסגן הצ'רקסי, כמו על־ידי אוטובוס 300, נחשפו אצלנו הסטיות החמו־רות של ארגון שנחזק תמיד נישא מביקורת, אנחנו מפוכחים עכשיו יותר, אולי טובים יותר. לאחר מבחן מעיק, הניסיון המר העניק לנו שיעור חשוב על עצמנו, לא לפני ששולם מחיר יקר.

* * *

איחודה של העיר המלחמה כולה היה, כפי שאנו יודעים זה מכבר, ראשיתו של פרק חדש בתולדות המדינה. הוא התחיל בשאננות־ניצחון גדולה ונמשך בשנים של סימום לאומי. אבל מאז שרעשנו התקררה, רבים אצלנו למדו את סכנות היהירה. המלחמה נעשתה תזכורת מתמדת שלכוח הישראלי יש גם מגרעות מופלגות: ההסתמכות מוגז־מת עליו עשויה להתגלגל במהירות בחולשה.

לא תמיד זכרנו את הלקח הזה. שלטון חדש העלה את השבים שב־תנו לנו את מלחמת לבנון, וגם מובהק של שיכרון־כוח משוחזר. אבל מאז 67' היתה לנו סדרה של לקחים עצמיים אשר, בדרך של התנסות מכאיבה, עשו אותנו נבונים – אפשר לומר טובים – משהיינו.

האבחון של הסתאבות השב"כ הוא האחרון שבהם לפי שעה. קדמו לו בהדרגה סממני הסתאבות השלטון בגילויי השחיתות של ראשית שנות השבעים. הם פקחו את עינינו להיות עירניים יותר לפוטנציאל קלקול־המידות בצמרת. הציבור נזהר באן יותר באישיו האלה נזהרו יותר במ־עשיהם. חילופי המשטר לימדו את מפלגת העבודה צניעות שהיתה חסרה לה, ובמובן זה המהפך היה מכה מבורכת למפלגת השלטון המסורתית. לצרכה הצער, היא לא הפיקה ממנה עד היום את מלוא הלקחים.

מכות מבורכות, זה הכינוי המת־אים לשורה של אירועים מחוללי־זעזוע שחווינו. יצאנו מהם חבולים אך משופרים. הבנקים לא יעזו להשתולל עוד כפי שעשו לפני נפילתם, שאתה נפלנו גם אנחנו. לא בנקל שוב תגרור ממשלה בישראל את העם למלחמה נואלת תחת סיס־מאות־שווא, מובלת בידי פו־ליטיקאים המומי־מוח ומצביאים מר־ליבי־שולל.

אפשר להתבונן על משברי התקו־פה הזאת כעל שרשרת של משגים מקטמים. במבט אחר הם היו גם שלבים הכרחיים במסלול התחתות של מדינה הלומדת מניסיון מר וב־תוך כך מיטיבה את עצמה.

אנחנו מחוסנים היום הרבה יותר מאשר לפני שנים אחדות בלבד מטמטוסה של "כלכלה נבונה". יד־עים טוב יותר לאחר רבין של 77' ובגין של 83' על פגיעותם של מנ־היגים אצלנו. ראינו – דווקא הודות לפתות משבר – את הדיון המתגף ופוקח־העיניים של מנהיג העשוי ליפול לפתע על הקרשים. איוולת כמו זאת של פרשת הנשק לאיראן, מנוהלת כמורכבות על־ידי נפי־ליאונציקים גבוהי־לב כאן וכוואר־שינגטון, לא תשוב בנקל לפקוד אותנו.

החברה הישראלית למדה בדם ויזע כמה מלקחיה החשובים ביותר בשני העשורים העמוסים האלה מאז 67'. אבל יום־ירושלים מזכיר לנו עד כמה אנחנו רחוקים עדיין מתקנת חיינו הציבוריים.

* * *

עיר שחוברה לה יחדיו הרי איחדנו אותה כדי להפוך אותה בהדרגה לעיר שתושביה בורחים באלפיהם מפני אורתודוקסיה אפלה שמשתלטת עליה. שיחררנו את ירושלים מהליגיון הערבי וקיבלנו את עדי־צות הליגיון היהודי של הוותיקן.

תהליך התיקון שלנו נבלם נוכח מוסטנתה של דת ממוסדת, ממלכ־תית, הכופה על רוב העם את דעו־תיה ואמונותיה. ירושלים נעשית במהירות עיר שקשה לישראלי בן זמננו לחיות בה ללא מועקות. היא סמל הקיצוניות החשוכה, המסורת, על־פי ההשוואה הקלאסית שניסח המבקר דן מירון בינה לבין תל־אביב.

מחסום זה בפני התאמת ישראל לעידן סוף המאה קשור בפגם קשה אחר שלא למדנו עדיין להתגבר עליו: שיטה פוליטית הנותנת יתר־ונות בלתי־נסבלים למפלגות קט־נות. לקולו של איזה דיין עטשי, יצחק פרץ, אהרון אבוחצירה, או שורד בלתי־נלאה כד"ר יוסף בורג. שינוי שיטת הבחירות, שרק קולות מעטים חסרים למענו בכנסת, הוא מהפסיעות הגדולות אל תיקון עצ־מנו שלא השכלנו עדיין לעשות. השינוי היה מסיר מעלינו הרבה מעולה של השחטנות הדתית. מהמו־עקה שלצערנו ירושלים, בחול ובחג, היא מסמליה הבוטים ביותר.

אחד מחוקריו של נאפסו, מראשי השב"כ לשעבר – "פשוש" מכנים אותו משום־מה – אמר להגנתו שאנחנו בדור־המדבר. בכך ביקש להסביר את השיטות שבני דורו באלצו לנקוט בדרכם הפתלתלה. בימי המדינה דור זה נמשך כבר ארבעים שנה ויתארך עוד יותר. אבל דווקא עכשיו, כאשר שוב הצל־חנו להפוך שערורייה נוספת לחלק מתהליך המבאיב של לימוד עצמי. מותר לומר שנאות־מדבר הולכים ומתרבים בנוף־הצמיחה הקשה שלנו: נוף של עם, אשר שום דבר לא הלך לו אף פעם בקלות.

מ"רפובליקת בננה" אל "מדינת־עימות"

הונדורס, שנשיאה מבקר היום בישראל, זוכה בתשומת לב רבה מאוד מצד ארה"ב. לגבי ממשל רייגן, היא עומדת בקו ההגנה הראשון נגד "ראש גשר קומוניסטי"

מאת יואב קרני

נשיא הונדורס
חוסה אסקונה אויו

מגוטיגאלפה, הונדורס

בדרשואר הבינלאומי שמורים להונדורס שני תארים לארמתמיאים: היא המדינה הענייה ביותר ביבשת אמריקה (בכל חצי־הכדור המערבי רק האיטי ענייה ממנה), והיא המקום שבו נולד המושג "רפובליקת בננות". לפנים היו אומרים על הונ־דורס, שבירתה האמתית אינה טגו־סיגאלפה אלא לה לימה, שבה נמצאים המשרדים של "חברת הפירות המאוחדת", ענק [illegible].

כאשר שמע הנשיא הנוכחי של הונדורס, חוסה אסקונה אויו, את המלים "רפובליקת בננות" מפי העיתונאי הישראלי המבקר אצלו, משתנה מעיקרו הטון המינורי שלו. פניו מאדימים, קולו מתחזק: "הממשלה הזו מוסרית כמו כל ממשלה אחרת בעולם, ונשיא הונדורס מוסרי כמו כל נשיא אחר בעולם. אני, חוסה אסקונה, נקי־כפיים וטהור".

הונדורס שוב אינה ראויה לדימוי האופנתי שלה. תשומת־הלב הרבה שמקדישה ארה"ב להונדורס, אינה קשורה עוד בבננות. וכשאנחנו מדברים על צבא הונדורס, שוב אין אנחנו מתכוונים לצבא שהובס ב"מלחמת הכדורגל" עם אל־סלוודור ב־1969. בעיני וואשינגטון הונדורס היא כיום מדינת־עימות לכל דבר. כאשר ביקר הנשיא אסקונה בוואשינגטון, במאי 1986, פירסמו הוא והנשיא רייגן הודעה משותפת, שבה התחייבה ארה"ב לעמוד לצד הונדורס נגד "תוקפנות קומוניסטית".

חיצה של ההודעה היה מכוון נגד ניקרגואה, שהנשיא רייגן אמר עליה פעמים אחדות, כי היא "ראש גשר קומוניסטי ביבשת אמריקה". מאז 1981 הונדורס היא המרכז המבצעי העיקרי של ה"קונטראס", הלוחמים נגד הממשלה השמאלית בניקרגו־אה, במימון גלוי, חוקי או לא חוקי, של ארה"ב.

התבוששות רשמית לקונטראס

הונדורס שקועה כל הזמן על העמדת־הפנים הדיפלומטית, שאין היא יודעת דבר על ה"קונטראס". כאשר נשאל הנשיא אסקונה, בראיון אתו, שהתקיים ב־14 במאי, אם יש בארצו בסיסים של "הקונטראס", הוא השיב: "הקונטרה־הדמוקרטים (כך מקובל לכנות אותם בספרדית) נמצאים בתוך ניקרגואה. אינני מאמין שאיש מהם נמצא בהונדורס. הקונטרה רבולוציה אינה פועלת מתוך הונדורס". מספר רב של עתונאים ושל דיפלומטים, שראו בעיניהם את בסיסי הקונטראס בהונ־דורס, נוטים לפקפק בדברי הנשיא.

יש בהונדורס נוכחות צבאית בלתי־פוסקת של ארה"ב מאז 1983. מתחילת אותה שנה השתתפו לא פחות מ־23 אלף חיילים אמריקאים ב־14 תמרונים צבאיים על אדמת הונדורס, חלק מן התמרונים הפכו זה את זה, האחרון הושלם לפני כעשרה ימים. כמעט 7,000 חיילים של ארה"ב ביימו בו תמרון פלישה, בחוף הצפוני של הונדורס. אם היה בתמרון הזה איום למישהו, קצת קשה להימנע מן הניחוש שהמ־אוימת היתה ניקרגואה.

הונדורס חשה מידה של אי־נוחות נוכח התפקיד המצומצם שיוחד לה ב"הגנת העולם החופשי". שגרירות ארה"ב מפיצה סקרי דעת קהל על השיעור העצום של אהדת ההונדו־רסים לממשל רייגן. אפילו הסקרים האלה מראים, שרוב ההונדורסים אינם אוהבים את הקונטראס.

אבל תשומת־הלב של ארה"ב גם מושגת בתות־הבאה. בשנת הכספים הבאה תקבל הונדורס סיוע כלכלי מארה"ב בהיקף של כ־130 מיליון דולר. הסיוע הצבאי השנה הסתכם בשמונים מיליון דולר ויותר. בשנה שעברה היה כל הסיוע האמריקאי שווה ל־35 אחוז מהכנסות הממשלה. מה שמובן אם נזכר שהכנסה השנ־תית לגולגולת בהונדורס היתה 800 דולר.

"דמוקרטיה אמיתית"

הדברים אמריקאים מתארים את הונדורס כ"דמוקרטיה חוקתית מ־תפקדת". הם מזכירים, שב־1982 העביר הצבא את השלטון לידי נשיא אזרחי נבחר, וב־1986 עברה הנשיאות לידי הנשיא חוסה אסקונה בבחירות דמוקרטיות. אבל מקורות זרים בטגוסיגאלפה, הנוטים אהדה רבה לממשלה, מודים, שהדמוקרטיה ההונדורסית אינה מושלמת.

מבקרי המדיניות האמריקאית משתמשים בביטויים קשים הרבה יותר. אחד מהם אומר: "בהונדורס שולט הצבא. הממשלה האזרחית אינה עושה שום דבר, אלא אם כן הצבא מרשה לה".

אפריין דיאס, מנהיג מפלגת האופוזיציה הנוצרית־דמוקרטית הק־טנה, אומר: "יש לנו מסגרת של ממשלה דמוקרטית. יש לנו חוקה וקונגרס. אבל הדמוקרטיה שלנו היא דמוקרטיה אלקטוראלית, אין היא דמוקרטיה אמיתית".

מאז 1957 נהנה צבא הונדורס מאוטונומיה חוקתית, שספק אם יש דוגמתה לאישות צבא אחר בעולם. לנשיא אין אפילו הסמכות הנומינ־אלית למנות את מפקדי הצבא. המפקד העליון נבחר על ידי הקונגרס, מתוך רשימה שמגישה "המועצה העליונה של הכוחות המזוינים". אבל זהותו של הנבחר ידועה יפה עוד לפני ההצבעה הפורמלית. הגוף המקבל החלטות בענייני חוץ ובטחון נקרא "המועצה לבטחון לאומי", בה יש 11 חברים, מתוכם שבעה אנשי צבא. החוק גם קובע, ששר ההגנה של הונדורס צריך להיות קצין בשירות פעיל. אבל אפילו הוא אינו רשאי לתת הוראות למפקד העליון, בין השאר מפני שהוא קולונל, והקולונל אינו נותן הוראות לגנרל.

"חותמת גומי"

"כל כמה שהדברים נוגעים לבט־חון לאומי", אומר ציר הקונגרס מן האופוזיציה, אפריין דיאס, "הקונגרס הוא חותמת גומי".

מקור פרו־ממשלתי, המתנה שיחה איתו באי־פרסום שמו, מסכים שה־קונגרס בעצם מאשר את החלטות הפיקוד העליון של הצבא" בעניינים מסוימים. "אבל אין זאת אומרת שהדמוקרטיה בהונדורס אינה מת־פקדת. יש לה המוסדות האופייניים של דמוקרטיה. יש בה חופש עתונות, חופש התארגנות, בחירות. קשה לי לחשוב על משהו שאינו חלק מן המערכת הדמוקרטית. הם קלטו בזמן קצר מאד את כללי המשחק, והצבא רוצה לראות את הדמוקרטיה נמשכת".

הנשיא אסקונה אומר על מבקריו: "[הם] טועים. ששיטה חוקתית דמוקרטית אינה יכולה לפתור שום בעיה. אבל מה האלטרנטיווה? דיקטטורה ימנית, או דיקטטורה שמאלית".

הוא משתבח, שבהונדורס נרשמה בחמש השנים האחרונות פחות אלי־מות מבכל ארץ מרכז אמריקאית, מחוץ לקוסטה ריקה. האינפלציה נמוכה, הוא אומר, והמטבע חזק. "כן", הוא מוסיף, "אנחנו ארץ ענייה ולא־משפחתית, אבל אנחנו ארץ גאה, עם גאה, בעל כבוד. ואנחנו מתקד־מים, איננו נסוגים, גם אם איננו מתקדמים במהירות שהיינו רוצים".

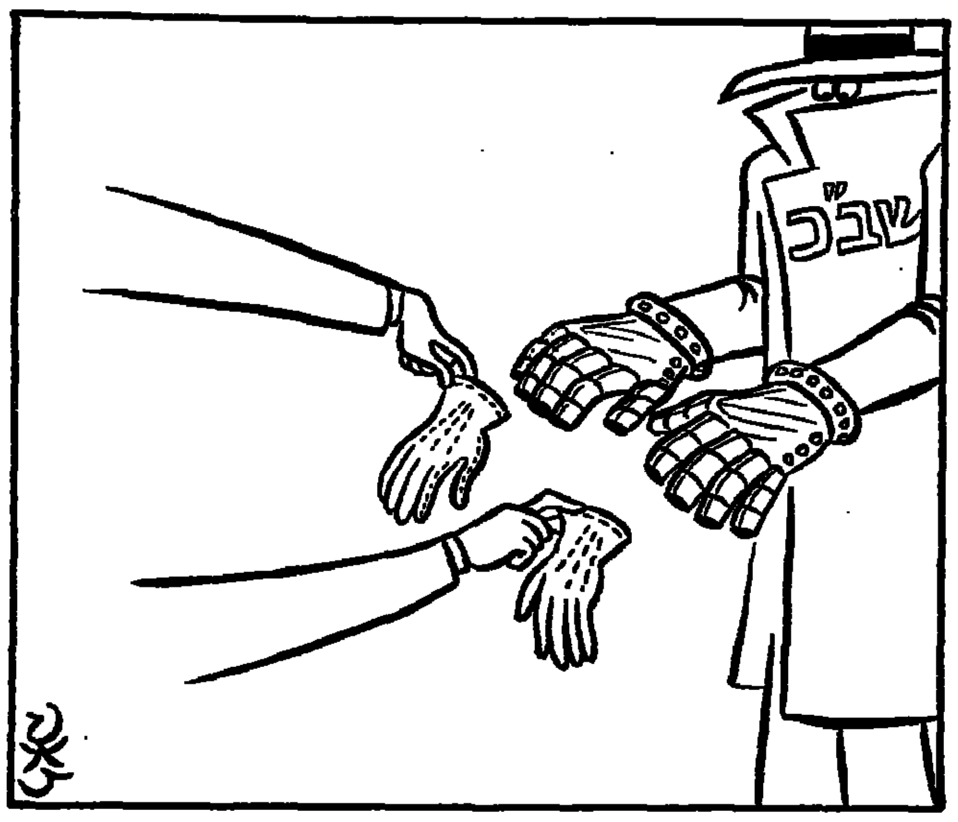

בעד חקירה משטרתית

אין להקים ועדת חקירה, אם תפקידה הוא לקבוע את אשמתו או חפותו של אדם שלגביו קיים חשד שביצע עבירה פלילית

מאת ד"ר זאב סגל

זה כבר לא היתה לוועדת החקירה הממלכתית עדנה כזאת כפי שיש לה עתה. הממשלה דחתה את הרעיון להקימה בפרשת השב"כ הראשונה, מאז ומתמיד הוסכמו הסיכונים המרומים שבהחלטה על הקמתה. פרשת השב"כ הראשונה הסתיימה בחקירה משטרתית, שהתקיימה בל־חץ העתירות שהוגשו בשעתו לבג"ץ.

עתה החלו גורמים בכירים בשב"כ לצדד לפתע בהקמתה של ועדה כזאת. הם אף מונים את יתרונותיה: שמירת סודיות, העובדה שעדויות בפניה לא יוכלו לשמש עדות כלפי החוקרים. עתה לא נועד רעיון הוועדה אלא כדי למנוע חקירה משטרתית העשויה להסתיים בהחל־טה להעמיד את חוקרי השב"כ לדין פלילי בפני בית־משפט מוסמך. הרעיון האמור מועלה אף־על־פי שלא ניתן להבין את פסק־הדין של בית־המשפט העליון בעניין נאפסו אלא כאומר, שהחשדות העולים מחייבים הליכה בדרך הראויה: הוראת היועץ המשפטי לממשלה למשטרה לפתוח בחקירה, והחלטה בדבר העמדה לדין פלילי, אם יי־מצאו ראיות מספיקות.

ועדת חקירה, מכוח חוק ועדות חקירה תשכ"ט־1968, היא מוסד ראוי ביותר לחקירתו של עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית, הטעון בירור. ועדת חקירה ממלכתית אינה המנגנון הראוי לבוא במקום בית־המשפט. כדברי בית־המשפט העליון (בג"ץ 152/82 אלון נגד ממשלת ישראל), "ברור שאין להקים ועדת חקירה אם תפקידה הוא למלא תפקיד שמסור לבית־המשפט, היינו, לקבוע את אשמתו או חפותו של אדם שלגביו קיים חשד שביצע עבירה פלילית". אל הדברים האלה של נשיא בית־המשפט העליון לשעבר השופט יצחק כהן מצטרפים דבריה של השופטת מרים בן־פורת, המשנה לנשיא בית־המשפט העליון, שלפיהם "אפילו נגרום שקשת ה־נושאים אשר לשמם רשאית הממ־שלה להקים ועדת חקירה, היא רחבה, אין לדעתי להקימה כדי לברר אם אדם מסוים ביצע פשע מסוים".

דברים אלה נסמכים על אמות־בסיס ועל דברי מלומדים שעיקרונם היסודי הוא, שוועדת החקירה אינה צריכה להוות תחליף להליכים פלי־ליים רגילים. הליכים כאלה, ובירור שאלת אשמתו של אדם, צריכים להימסר לגורמים המתאימים. אלה הם המשטרה ובתי־המשפט, במקרה של הגשת כתב אישום. ועדת חקירה לא נועדה לכסות על חשדות לביצוע פשעים; עליה לדון בעניי־נים בעלי משמעות רחבה, והיא לא נועדה למנוע חקירה רגילה באפשרות לביצועו של פשע. אחרת – עלולה הפרדת הרשויות להשת־בש וועדות חקירה יתפסו את מקומם של בתי־המשפט. לא זו היתה המטרה בחקיקתו של חוק וע־דות חקירה.

לדרך הראויה ניתן למצוא גם תקדים. בעת שהוקמה בשנת 1969 "ועדת הוסמן" לבדיקת נסיבות השר־יפה במסגד אל־אקצא, הבהירה ועדת החקירה שאין היא דנה בשאלת אשמתו של אדם שעמד לדין על ביצוע עבירות ההצתה. הוועדה הבהירה שדיונה מתייחס אך ורק לשאלה הכללית שנגעה לבעי־יית סדרי הבטיחות במקום, וזאת לשם מניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד. בכך הוצב מודל ראוי. שאלת האפשרות לביצועה של עבירה פלילית בחקירת נאפסו חייבת להיבדק בחקירה משטרתית ובבתי־המשפט, אם יוגשו אליהם כתבי אישום. השאלה הכללית, והיא בלבד, של דרכי חקירת השב"כ, יכולה להיבחן בוועדת חקירה ממלכתית או על־ידי צוות בדיקה בעל סמכויות. אין לערב מין בשאינו מינו.

פסק־הדין בעניין נאפסו אינו יכול להשאיר ספקות בכל האמור לעיל. בית־המשפט מדבר במפורשות על בתי־הדין הצבאיים שנשענו על "עובדות לא נכונות". בית־המשפט מדגיש את ההכרח ב"נקיטתם של צעדים החלטיים כדי לשרש תופעה כגון זו" ומפנה את תשומת לבו של היועץ המשפטי לממשלה לכך. דברים אלה נועדו להציג את הפעולה המתחייבת על הדרך הנ־כונה. הדרך שעליה אמור היועץ המשפטי לצעוד היא הדרך שנסללה בעבודה על־ידי השופטים. זו הדרך של מתן הנחיה למשטרה לחקור בחשד של ביצוע עבירות פליליות על־ידי חוקרי השב"כ. לממשלה נתון הכוח להחליט על הקמת ועדת חקירה, וליועץ המשפטי אין נגיעה לכך. הקמת ועדת חקירה יכולה לבוא לאחר קיומה של חקירה משטרתית, הוצרותיה של ועדה כזאת נפרדות מהצרותיה של החקי־רה המשטרתית בחשד לביצועה של עבירה פלילית.

המשבר בתעשייה הביטחונית (ג)

המחיר ליצוא נמוך יותר

לרוב אנשי התעשיה ברור שאין מנוס מלהתאים עצמם לזמנים החדשים, עם הפנים לייצוא

מאת שמשון ארליך

ה"לביא" היה, במידה מסויימת, התבוננותה של התעשיה האווירית למשבר הבלתי־נמנע, במקום לחפש שווקי יצוא נוספים וקשים. שוקים אלה מחייבים פיתוח מוצרים תחרו־תיים, ולא תמיד הם משלמים מחירים שאינם גבוהים ביותר. היה נוח להבטיח הכנסה קבועה, ה־מבוססת על "קוסט פלוס" לאורך שנים.

כיום, כאשר הטיעון העיקרי למען המשך פרויקט ה"לביא" הוא התעסוקה, בעיקר לכמה אלפי מהנדסים, מתברר כי גם בתחום זה סמיכת המימון קצרה על גוף הצר־כים הגדול. מתברר כי גם מנהלי ועובדי התעשיה הצבאית, תדיראן ורפא"ל מבינים כי תעסוקה ל"לביא" תבוא על חשבון התעסוקה שלהם. הלחצים שהפעילו ראשי התעשיה האווירית להמשך הבטחת התעסוקה ב"לביא" דרבנו גם אותם להפעיל לחצים דומים באותה צורה. גם הם מצביעים על הרבבות של קו־לות בבחירות אפשריות כנגדם בהחלטות של ייצור ביטחוני והפעם נגד ה"לביא".

לא ברור עדיין כיצד יתיישב המשך פיתוחו של ה"לביא", אולם לרוב אנשי התעשיה ברור שאין מנוס מלהתאים עצמם לזמנים החדשים, עם הפנים לייצוא, גם כאשר מתברר כי המעשה קשה לאין ערוך מהדיבור.

התעשיה הצבאית כבר מגיעה עתה לייצוא של 300 מיליון דולר, מתוך 500 מיליון דולר ייצור. ההספקה לצה"ל, שהגיעה פעם ל־40% ירדה ל־20%.

עשר"ת באשקלון, אחד המפעלים הגדולים של תע"ש, הוא אחד מסי־פורי ההתאמה למצב החדש. רק לפני שנתיים ייצא המפעל 30 מי־ליון דולר מתוך 50 מיליון דולר ייצור. השנה ירד הייצור ל־40 מי־ליון דולר, בעיקר על חשבון צמצום היצוא, שהסתכם ב־20 מיליון דולר. אולם חל שינוי מהפכני בהרכב היצוא.

השוק האזרחי כרוך בתחרות קשה

לפני שנתיים היו שני שלישים מהיצוא – מוצרים ביטחוניים. עכשיו כל היצוא מיועד לשוק אזרחי, המחייב עמידה בתחרות קשה.

בשנתיים אלו ירד מספר העובדים מ־900 ל־600. ההנהלה הבינה שהיא לא יכולה להמשיך ולקבל אותם מחירים בשוקי היצוא ה־אזרחיים, כפי שקיבלה ממשרד הביטחון או אפילו מהשוק הביטחוני הזה. לפי הערכתו של מנהל המפעל, עזרא יסודי, אין הוא מקבל מהיצוא אלא שני שלישים מהמחיר שקיבל קודם לכן בשוק הביטחוני. אין הוא מפסיד רק שליש מהתמורה. חלק גדול מהמוצר מורכב מחומרי־גלם ומקניות מחוץ, שמחיריהם לא פחתו. אם, לעומת זאת, הוא מקבל מחיר הקטן בשליש על כל המוצר, הרי שעל החלק המיוצר במפעל – ההפסד גדול הרבה יותר משליש. מאותו החלק הקודי צריך מוסף מגיע הפסד המעבר מהשוק הביט־חוני המוכסה, לשוקי יצוא תחרו־תיים, עד להוצי.

המסקנה של יסודי היתה, שאין מנוס אלא "לרזות", כלומר להצט־מצם ולהפחית כל הוצאה אפשרית. ואז ניתן לחפש יצוא המכסה את ההוצאות.

כיוון שני הוא ניסיון לייצר מוצרים חדשים, כמו טרקטור הרשני המונע ע"י מחשב, שנוסה בחוות חקלאיות בקנדה ועתה מקווים לשווק.

בשוק העולמי מרגיש יסודי שמצבו אינו שונה מהחברות ה־אמריקאיות המערביות האחרות, העומדות במאבק בלתי־פוסק עם יצרני המזרח הרחוק, שהתגלו כבעלי תושיה טכנולוגית וביהולית לא קטנה משל אחרים, אך זולה לאין שיעור.

יסודי משוכנע, עם זאת, שזו הדרך היחידה שבה – במאמץ, התאמה – ניתן להגיע לתוצאות.

אותו לחץ של צמצומים השפיע עוד יותר על כ־100–200 מפעלים קטנים, שהיו ספקים וקבלני־משנה של מערכת הביטחון ושכל אחד מהם העסיק בין 10–20 אנשים. אלה היו הנפגעים הראשונים מהצמצו־מים. הם גם משמשים עתה, בין השאר, כמנוף לתעשיה האווירית, להפעיל באמצעותם לחצים להמשך ייצור של ה"לביא". כולם קיבלו מכתבים המאיימים בהפסקת הזמנות אם יופסק פרוייקט ה"לביא".

ראשי המפעלים הקטנים הללו מצאו שרובם אינו מסוגל למצוא שוקים חלופיים בכוח עצמם. רובם רכשו בזמני השפע ציוד יקר, מהטובים בעולם, בתמיכה שמומנה בעיקרה מהתקציב הממשלתי. יש להם כושר ייצור מעולה, אך בגלל גודלם אין להם אפשרות לקבל הזמנות גדולות, ואין ידם משגת לממן את מחקר השוקים הדרוש.

הם התארגנו עתה כגוף והעמידו כמנכ"ל את יוסף רם, ששימש בעבר כראש חטיבת המתכת במשרד התעשיה ואחר־כך כמנהל במפעלים תעשייתיים שונים.

המטרה הראשונה היא להשתלב בהזמנות מערכת הביטחון ה־אמריקאית, שיש לנו עתה גישה אליה, לאחר שקיבלנו מעמד דומה לחברות נאט"ו.

לדברי רם, יש כבר הצלחות ראשונות. הוא אינו צופה הזמנות גדולות מאוד ואף אינו מתכוון לכך. הזמנות גדולות מעוררות קנאתם של יצרנים אמריקאים. כוונתו להזמנות בסדר גודל של כמה מאות אלפי דולרים.

המטרה השניה היא למצוא תעו־סוקה כקבלני־משנה של חברות גדולות כ"פורד", "ג'נרל דיינמיקס" וכד'. חברות אלה חייבות לרכוש בישראל סחורות במסגרת קניות־גומלין על הקניות שישראל מבצעת אצלן. התארגנות הקטנים תאפשר להם להציע סדרות גדולות יותר, בהיקף התואם את הצרכים.

כיוון נוסף הוא השוק האזרחי, בעיקר באירופה. כבר נעשו התחלות בצרפת ובגרמניה. נתקבלו הזמנות לחלקי משאבות, חלקי מכונות וחל־פים לרכב, בסכומים בגובה של אלפי דולרים, אך רם מאמין כי ניתן להגיע להיקף יצוא של 10 מי־ליון דולר בתוך שנה.

החיפוש אחר עבודה בסדר גודל כזה מעמיד בפרופורציה נכונה את משקלם של הדולרים שנבללים בת־קציב הישראלי. הזמנה של כמה אלפי דולרים נראית ליוסף רם הצלחה הראויה לציון. הזמנות ל־200 מפעלים בהיקף של 10 מי־ליון דולר תהיה בבחינת הישג משמעותי.

(מאמר אחרון בסדרה)

כן, לכל אחד ואחד יש רגעים שבהם הוא חש כאילו הוא יוצא מדעתו. זו אינה "מחלת נפש" ובריאות הנפש מחייבת השתחררות מהלחצים. אך יש כאלה, והם רבים, שאינם יודעים או אינם מסוגלים להתגבר תמיד על מצוקת הנפש.
מדע הרפואה, התרופתי והפסיכולוגי התפתח ומסייע למי שבריאות הנפש שלהם נפגעה. הם מתפקדים, הם רוצים לחיות בקהילה, כי בלי המשפחה וחברים, ללא פינה בנפש אנוש, החיים קשים לבלתי נשוא.
הם - שנפגעו בנפשם, הם ובני משפחותיהם זקוקים למלוא ההבנה שלך. מתנדבי אנוש, בסניפים ובמועדונים בארץ, מסייעים להם. ההשקעות במחקר, בהסברה ובמניעה הן עצומות.

תן פינה בנפשך לאנוש

גם את, ואתה - תרמו לנושא בדעה צלולה ובנפש חפצה.
תנו יד, תנו כתף הרימו תרומה.
שלחו את ההמחאה למרכז "אנוש"
ת"ד 2433 רמת השרון 47218.
טל. 03-5400672

אנוש
אנוש, האגודה הישראלית לבריאות הנפש

מודעה זו מתפרסמת באדיבות:
הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

להסיר מחיצות בין "אנחנו" ו"הם"

פגועי־הנפש מבקשים להשתלב בחברה הבריאה, למרות חריגותם, ופותחים את סגור לבם במסגרת "פינה בנפשך לאנוש", מבצע ההסברה השנתי, שחל השבוע

מאת אסתר בלווה

ביקור במועדון "אנוש" לנפגעי נפש בשכונת תלפיות בירושלים עושה רושם לאדם מן החוץ. בבית הקטן המטופח, המקושט ביצירותיהם של חברי המועדון, ובאווירה הנינוחה, קשה לנחש כי כאן "חולה", מי מתנדב ומי רק אורח. יוסי, אחד הוותיקים במועדון, מסביר לי בכובד ראש שהחיים ערמו עליו בעיות ושלפעמים לא הצליח להתגבר עליהן.

"בצבא נשברתי והתחלתי להתערער", מספר יוסי. "בזמנו הם לא היו מודעים למשברים הנפשיים הללו והם הלכו והתעצמו. אני, שהייתי בודד מאוד, לא עמדתי בלחץ. הורים לא היו. שני אחי היו טרודים בענייניהם ואני התבוססתי. הייתי בין דיכאון לאלימות. אושפזתי בבית חולים פסיכיאטרי והייתי גם במחלקה סגורה. הטיפול אתי בתרופות. כיום השתנו פני הדברים. יש פתיחות גדולה יותר בקהילה ויש מרפאות לבריאות הנפש. אני סבור שמהרגע שהתחלתי להתאשפז אני בשלבי החלמה. אני מתגורר בבית הוריי ולא אצה לי הדרך לעזוב את המקום. ... לי חברים בריאים ואני עובד מתי שבא לי. שליחויות, עוזר למוכר עיתונים ועוד. פעם עבדתי במסגריה. אך הם ידעו שהייתי מאושפז וניצלו את זה כדי לשלם לי משכורת רעב. כיום המועדון והחברים הם הכי חשובים לי ואני פעיל מאוד כמזכיר ועד המועדון".

יוסי, אבי, יונה וחבריהם רוצים להסיר את המחיצה המפרידה בין "אנחנו" ו"הם", בין "פה" ל"שם", בחוץ. הם מבקשים להביא לכך שהחברה הנורמלית תקבל אותם כמות שהם, למרות דיכאונם, חרדותיהם ועצבונם שגוברים בהם מדי פעם. אך יש להם זמנים שבהם הם נינוחים, נהנים, מסבירי פנים. אלפים כמותם סובלים מפגיעה נפשית, אך לרובם אפשר לעזור ואת רובם ניתן לשקם ולהשיב לחיים תקינים במסגרת הקהילה. מיעוטם מוצאים ב"אנוש", אגודה ישראלית לשיפור וקידום איכות חייהם, את ביתם.

יונה, אף היא מוותיקות המועדון, מתגוררת עם אמה. היא בת למשפחה דתית ועובדת במפעל מוגן במשך חמש שעות בכל יום. את בדידותה החברתית היא מפיגה כאן. היא משתתפת בחוגים שונים, חברה בוועד ופרט לחברים הקבועים יש לה חברת ילדות שעמה היא מרבה לשוחח בטלפון. היא חולמת, כמו רבים אחרים כאן, על בית ומשפחה משלה. "יש עלינו סטיגמה", היא אומרת. "אנשים פוחדים ליצור אתנו קשר. הניתוק החברתי הזה מקשה על הסתגלותנו למסגרת רגילה".

אלכס, לעומתה, הוא אחד הכוכבים שמפריך את דעת הרוב. הוא התערב להיות אחד מהחבורה, למרות שמעולם לא אושפז ואינו צורך תרופות. אלכס הוא שרברב במקצועו, גרוש ואב לילד, המתגורר עם אמו. לדבריו, הוא חש קרבה נפשית לחברים ב"אנוש". הוא מוכן לוותר על חברים מבחוץ ובלבד שיוכל להתרועע עם חבריו במועדון. "לדבריו, אלה הם חברים אמיתיים, ישרים, היודעים להעניק חיבה". אלכס הוא מדריך בחוג לריקודי־עם ... בשש־בש ויו"ר ועד המועדון.

תהליך שיקומי

מועדון "אנוש" בירושלים מונה 90 חברים, אך רק כ־40 מהם מתמידים, כנראה בשל ריחוקו של המקום ממרכז העיר. יש גם שבאו לחברה הבריאה שבחוץ וניתקו קשר כדי לא להיות מזוהים. אלה שבאים באופן קבוע זוכים בפעילויות חברתיות מגוונות. החל בלימודי שפות זרות, מוסיקה, ריקודים, מלאכת יד וכלה בסדנה לבעיות אקטואליות, חוג פוליטי וכתיבה יוצרת.

לדברי אבי סלע, סוציולוג ואיש חינוך, המרכז את סניף "אנוש" בירושלים, מגוון החוגים הוא תוצאה של פעילות המתנדבים, 15 במספר. הם עברו הכשרה אינטנסיבית בת חודש כדי לדעת כיצד להתייחס לחולים ולהתמודד עם הבעיות.

"שילוב נפגעי נפש בקהילה מוכר בעולם הרחב מזה עשרות שנים", הוא אומר. "אצלנו גברה התודעה בעשור האחרון. כך צמחה אגודת "אנוש", שהיא אגודה ציבורית וולונטרית שנוסדה ב־1978, ביוזמתם של קרובי הנפגעים, אנשי מקצוע ופעילים בקהילה, שהיו מעורבים בדרך זו או אחרת בבעיות של הפרעות נפש וקשיי תפקוד על רקע נפשי".

רענן ידמר, מתמחה בפסיכולוגיה קלינית ומרכז ומדריך במועדון, מדגיש שהמגמה הטיפולית היא לצמצם עד כמה שאפשר את הקבוצה שצריכה אישפוז ולהימנע עד כמה שאפשר ממחלקות סגורות. המגמה היא לטפל במשבר האקוטי ולהוציא את פגוע הנפש החוצה.

רוב החברים במועדון עובדים לפרנסתם. חלק מהם הם עובדים קבועים במקומות מוגנים, חלק מקים עסקים פרטיים ויש שעובדים במשרדים ממשלתיים. ניידותם נגדה, מהסיבה הכפולה — של בעייתיות החולה ושל מקומות העבודה שאינם בנויים לקליטת פגועי נפש.

הוועד במועדון הוא מודל יחיד שקנה לו אוהדים רבים, ומועדונים נוספים מתכוונים לחקות אותו. הוא נבחר בבחירות דמוקרטיות וחשאיות, אחת לחצי שנה. חבריו נפגשים פעם בשבוע, ביום ובשעה קבועים. לוועד יש תקנון ובו כללים כיצד להתמודד עם בעיות שצצות במועדון. רענן ידמר אומר שהחברות בוועד היא כבוד גדול. מצד אחר, אך גם תפקיד מלחיץ, וקרה לא פעם שחברים שנבחרו לא עמדו בציפיות. ביום שביקרתי במקום עמדו על הפרק נושאים כמו ביקור בסניף רחובות, אירוח סניף באר שבע, והאווירה הזכירה סדנה לתרפיה קבוצתית. נזרקו רעיונות כיצד לכבד מתאים, מה לספר לאורחים ואם כדאי להופיע בפניהם בתוכנית אמנותית.

הדאגה לפגועי הנפש היא רק חלק מפעולתה של אגודת "אנוש". החלק השני הוא הדאגה למשפחות הנפגעים. במסגרת האגודה מתקיימות הרצאות ושיחות עם המשפחות, שמטרתן לחזק אותן בהתמודדותן היום־יומית הקשה. החודש מתקיים מבצע לאיתור פגועי נפש: צוותות של שני חברים ומתנדב ייצאו לתחנות לבריאות הנפש ברחבי הארץ ויציגו לפני הבאים את פעילות המועדונים. ... רבות למען החולים. איך אמרה מארשה המתנדבת? — "צריך למצוא פינה בנפש לאנוש, ואני כבר מצאתי".

תיקון

במכתבה של מרים גורן במדור בתנות ובשוק מ־25 במאי חל שיבוש והצריך לקרוא: "אהרוני בת 43 אם לשניים, נשואה לפרופסור יאיר אהרוני מאוניברסיטת תל־אביב, מי שהעמיד דורות של כלכלנים וכתב ספרים רבים בנושאי כלכלה. אך יש להניח שאין בהם פרק אחד בנושא: כיצד להפיק רווח מפח הזבל".

אופנה מבית טוב

חצאית וחולצה מכותנה על רקע אפור עם הדפסים בצבעי אדום וכחול־לבן: מדגמנת חמית חן, בת 15 וחצי, מרמלה. הבגד הוא מהדגמים שעיצבו ותפרו תלמידות בית־הספר המקצועי של נעמת. הן דיגמנו אותם בתצוגת אופנה חגיגית שהיתה ביום א' במלון דן בתל־אביב, עם פתיחת התערוכה השנתית של נעמת. הכספים שייאספו מיועדים לצרכי אחזקה ופיתוח מסורות ההכשרה המקצועית של נעמת

וחג שבועות תעשה לך

מאת לאה קויטל

הפעם — גבינה לבנה באצטלות שונות, לגיוון מאכלי החג. מכיוון ששבועות הוא גם חג הביכורים, מן הראוי ללוות כל מנה במגש ירקות טריים ואפשר גם בכוסית יין לבן צונן.

כדורי גבינה ממולאים בזיתים

החומרים: 250 גרם גבינה לבנה 5% או 9%, 100 גרם גבינת רוקפור מגוררת, 50 גרם גבינה קשה מסוג קצ'קוואל או גולן מגוררת, 50 גרם חמאה או מרגרינה חלבית, 3־2 כפות אגוזים קצוצים דק, 1 כף שמיר קצוץ, 1 כף פטרוזיליה קצוצה.

למילוי: 30־25 זיתים מגולענים, ירוקים או שחורים.

אופן ההכנה: מערבבים יחד את כל החומרים לתערובת אחידה. משהים במקרר למשך כשעתיים. בעזרת ידיים רטובות מעט יוצרים כדורים קטנים בקוטר של 2 ס"מ. מכניסים זית לכל כדור ומשלימים לצורת כדור. מכניסים את הכדורים לעטרות נייר ומאחסנים בקירור עד סמוך להגשה. מגישים עם מצות פיקנטיות, מגש גבינות ומגש ירקות.

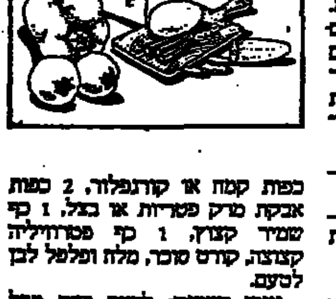

גבינת שמנת ביתית

החומרים: 2 מיכלים שמנת חמוצה, 1 גביע "גיל".

התערובות לתיבול:

1) 1 כף שמיר קצוץ, 2 שיני שום כתושות, מלח ופלפל לטעם;

2) 1 כף אגוזי פקאן קצוצים דק, 1 כפית פלפל שחור גרוס עבה, מלח ופלפל לבן לטעם;

3) 1 כף תחליף לקס וחתוך דק, 1 כפית פפריקה מתוקה, מלח ופלפל לטעם.

אופן ההכנה: נותנים את מיכלי השמנת ומיכל "גיל" בתוך חיתול או בד מחלחל אחר ומשאירים על משטח העבודה למשך שעתיים־שלוש. מדי פעם יש לנער קלות את הבד לזירוז הגרת הנוזלים. מעבירים לקערה ומוסיפים את אחת משלוש התערובות. מערבבים יחד ומאכסנים בקירור עד סמוך להגשה. מגישים עם מצות ומגש ירקות.

פשטידת גבינה פיקנטית (תבנית 26־28)

החומרים לבצק: 350 גרם קמח תופח (3 כוסות), 1 יוגורט "דנונה" או "אשל", 200 גרם מרגרינה לאפייה.

החומרים למילוי: 250 גרם גבינה לבנה 5% או 9%, 150 גרם גבינה לבנה קשה ומלוחה מגוררת, 150 גרם גבינה צהובה פיקנטית (גולן, כלבי) מגוררת, 3 ביצים טרופות, 3 כפות קמח או קורנפלור, 2 כפות אבקת מרק פטריות או בצל, 1 כף שמיר קצוץ, 1 כף פטרוזיליה קצוצה, קורט סוכר, מלח ופלפל לבן לטעם.

אופן ההכנה: לשים בצק מכל החומרים לבצק ומאחסנים בקירור כשעה. מרדדים את הבצק לתוך תבנית משומנת קלות ומגביהים אותו כלפי הדפנות. מערבבים יחד את כל חומרי המלית לתערובת אחידה ויוצקים אותה מעל הבצק לאחר שנוקב במזלג במקומות אחדים. מיישרים את המלית. אופים את הפשטידה כ־25—30 דקות בחום בינוני. מגישים אותה פושרת עם מגש ירקות ויין לבן צונן.

שושני גבינה פיקנטיים

החומרים לבצק: 500 גרם בצק עלים או בצק שמרים קר ביתי.

החומרים למלית: 250 גרם גבינה לבנה 5%, 1 מיכל גבינת קוטג' 5%, 2 כפות שמיר ופטרוזיליה קצוצים, 1 שן שום כתושה, 2 כפות אבקת מרק פטריות, 2 חלבונים מוקצפים היטב, מלח ופלפל לטעם.

אופן ההכנה: מרדדים את הבצק לעלה מלבני בעובי של כחצי ס"מ. מערבבים את כל חומרי המלית. מורחים את התערובת במרכז העלה ומגלגלים לצורת גליל. בעזרת סכין חד חותכים פרוסות ומניחים במגש אפייה משומן היטב. אופים בתנור בחום בינוני־גבוה כ־15—20 דקות, או עד להזהבה. מגישים חם.

עוגת גבינה ללא אפייה

החומרים: עוגת תופין אפויה (או קנויה) בגובה של 3־2 ס"מ.

החומרים למלית: 500 גרם גבינה לבנה 5% או 9%, 1 שקית שמנת מתוקה, חצי כוס סוכר, 1 שקית סוכר וניל, 9 גרם ג'לטין מדולל במעט מים פושרים.

החומרים לציפוי: 3־2 כפות ריבת דובדבנים, 1 חבילה ג'לי מהיר הכנה בטעם פטל או דובדבנים, 1 כוס מים רותחים.

אופן ההכנה: אופים את עוגת התופין (טורט) בגובה נמוך של 3־2 ס"מ ומקררים היטב. מקציפים את השמנת המתוקה והסוכר לקרם יציב. מוסיפים את הגבינה ואבקת הסוכר בתנועות קיפול. מדללים את הג'לאטין במים פושרים ומוסיפים לתערובת. יוצקים את התערובת מעל בסיס התופין. שומרים בקירור כשעתיים.

הציפוי: מערבבים את הג'לי בכוס מים רותחים ומוסיפים את הריבה. מערבבים יפה ומצננים מעט. יוצקים את הציפוי על גבי העוגה לאחר שהתייצבה ומיישרים את פניה. מאחסנים בקירור עד להגשה.

פנים חדשות במראה

מאת עדנה לוינשטיין

ג'קלין ירושלמי (37) היא אשה יפה ובהירת שיער, שעל אף 14 שנותיה בארץ עדיין שומרת בקנאות על המבטא האנגלו־סאקסי הזינני שלה. בימים אלה פתחה היא ושותפה לעסקים ולחיים, אבי פאנק, מועדון בריאות ברמת־אביב, הקרוי "צירוי", והיינו — האתה החדש, אם אפשר לומר כך. מועדוני בריאות בארץ יש כבר לרוב, ובאחדים יוקרה הם מעידים גם על סטאטוס חברתי שרבים שמחים להתגדר בו. אלא שהמועדון שאנו עוסקים בו בולט בייחודו, לדבריה של ג'קי, בכך שמיישמים בו את שיטת לוטי ברק, שהיא שילוב של פיסיותראפיה, תרגילים אורתופדיים ומחול. שיטה זו, שהגתה אותה יהודייה אוסטרית לפני 35 שנה, מוכרת כבר שנים רבות באירופה ובארה"ב.

ג'קי, ילידת לידס שבאנגליה, החלה את צעדיה הראשונים כרקדנית ומורה לבאלט קלאסי במסגרת האקדמיה המלכותית למחול בלונדון. הוריה, רופא כללי וסוחרת־טקסטיל, יהודים טובים ושומרי מסורת, שלחו אותה בילדותה לפנימייה של בנות אצולה והועידו אותה לגדולות. כלידי: אולי אפילו להתחתן עם פרינס צ'ארלס, היא מתבדחת. לימודי המחול שלה והיותה רקדנית נראו להוריה כדבר מה שהדעת אינה סובלת, וג'קי, כבת צייתנית, בלמה בעצמה את מסלול הקידום שלה לאחר שכבר עברה בהצלחה את מבחני הכניסה ללהקה הפופולארית "יאנג ג'נריישן". כשהחליטה לעלות ארצה, בעקבות הבעל הישראלי שהכירה בלונדון, התקשו ההורים להיפרד ממנה, אך הם מגיעים לכאן מפעם לפעם ומגשימים ציונות עם איחוד משפחות.

משעלתה ארצה, החלה ג'קי ירושלמי ללמד ריקודי ג'ז, מחול אירובי ותרגילי מתיחות לחיזוק הגו־

ירושלמי: להביט כדי להאמין

ידיים. כאן נולדו וגדלו שתי בנותיה, בנות ה־10 וה־12, וכאן הכירה במהלך עבודתה את אבי פאנק, אף הוא ממעודדי פיתוח הכושר הגופני והמחול האירובי בארץ, והם היו לשותפים למקצוע ולחיים. הצמד הצליח להתום לפרויקט משקיעים משוייץ, בעלי מועדון בריאות בציריך, והללו גייסו לטובת העניין כ־400 אלף דולר, שבעזרתם הכשירו את השטח ורכשו ציוד ספורט ויחיום.

המועדון החדש משתרע על שטח של 500 מטרים רבועים ובשלוש קומותיו יש סטודיו גדול למחול ותנועה, המרוצף ברצפת עץ קפיצית למניעת נזקים בגב, סטודיו להתעמלות, אולם מכשירי כושר, סאונות, חדרי עיסוי, חדרים לבדיקות כושר בטאמן, מקלחות, מלתחות ותאים אישיים, פינות איפור ובאר למשקאות "בריאות". בקומת הכניסה למועדון יש בוטיק לבגדי גוף וספורט. גם רופא, כך מבטיחים היזמים, ייפתח במקום שלושה ימים בשבוע, כדי לבדוק את המשתתפים ולקבוע אם הם ראויים לעמוד במאמץ.

שיטת לוטה ברק מתאימה, לדעתה של ג'קי, בעיקר לנערות ולנשים מבוגרות, כי היא פועלת על קבוצות שרירים מסוימות. זה תוצאות, לדבריה, מרשימות, בעיקר באזור שרירי הבטן, הגב, הגב התחתון והירכיים. "יש בשיטה הזו 'הנדרפול' תרגילים", היא אומרת בהתלהבות. "אני עוד לא ראיתי בחיים שלי שאך תוצאות. הרגליים נראות כאילו שבאו מגן שומן". צריך רק להביט בגזרתה החטובה, כדי להאמין.

דמי החברות במועדון הם 600 דולרים לשנה. אלה שאינם מעוניינים בחברות — ישלמו 60 שקל לחודש כדמי השתתפות בחוגים לפי בחירתם, פעמיים בשבוע.

חור בכיס / אברהם טל

עלבון חובה

תלמידי תיכון בכיתות י"א וי"ב, הכותבים עבודות גמר במסגרת בחינות הבגרות, נעזרים לעתים בחברי סגל אקדמי לצורך הנחיה הדרכה ולצורך הערכת העבודה. זו משימה חינוכית חשובה — וכל הכבוד לאלה מבין הפרופסורים והמרצים המקבלים אותה על עצמם — אבל כדי לבצע צריכים אנשי האקדמיה להקדיש לתלמיד שעות לא מעטות.

אי לכך קבע משרד החינוך והתרבות תעריף, שלפיו משולמת תמורה למדריכים.

הפרופסור אלישע אפרת מהאוניברסיטה העברית המציא לי את הנתונים: התשלום ברוטו הוא 21.08 שקלים, ואחרי ניכויי מס וכו' — 8.36 שקלים.

הפרופ' אפרת המציא לי גם את מכתב הלוואי ששלחה לו הגימנסיה העברית ברחביה כשצירפה להמחאה על סך 8.36 שקלים. זהו מכתב אחיד (משוכפל) ובו כותב מנהל בית הספר, ש. מיכאלי, לכל מדריך הזוכה לקבל את התשלום:

"... אני רוצה להתנצל מראש על התשלום הסמלי עבור המאמץ שהשקעת. גובה התשלום נקבע על־ידי משרד החינוך והתרבות ולנו אין שום חלק בכך. אני אישית הצעתי לא לשלוח שיק כזה כי זה עלבון למדריכים, אך משרד החינוך לא קיבל את עמדתי ומחייב אותי לפעול בהתאם לתקנות. אתך הסליחה ...".

איך נקרא לזה? עלבון חובה.

אינני רוצה להשאיר עניין זה ללא הצעה קונסטרוקטיבית. משרד החינוך מתנגד להנהגת שכר לימוד (מודרג) בבתי הספר העל־יסודיים. אבל מדוע יתנגד לכך שההורים ישלמו (באמצעות בית הספר) בעד ייעוץ שבנם מקבל מפרופסור בהכנת עבודת בגרות? יש לי גם הצעה בדבר השיטה לקביעת הסכום: בהנחה שבממוצע מקדיש איש סגל אקדמי להדרכה והנחיה של התלמיד ולקריאה ולהערכה של העבודה שמונה שעות, יש לשלם לו שכר שמונה שעות של עוזרת בית ברחביה. נכון, גם זה לא הרבה, אבל זה לא מעליב עוזרות בית. אז למה שפרופסורים ייעלבו? ידוע לי שפרופסורים לא מעטים היו שמחים לקבל תשלום כמו של עוזרת בית.

החבילה לא הגיעה

עוד סיפור מסיפורי דואר ישראל: הגב' ציונה שמשי שלחה ב־15 באפריל מכתב דואר מהיר, מספרו 071682, מתל אביב לאוניברסיטה המורמונית (המרכז ללימודי המזרח הקרוב) על הר הצופים. ב־26.4 התברר לה שהמכתב המהיר עדיין לא הגיע ליעדו. לא נלאה אתכם בכל תיב הבירורים הטלפוני שעברה הגב' שמשי עד שהתברר לה, כעבור יומיים, שבעצם אין איש בדואר היודע מה קרה ל־071682. כדי לתת על כך מושג כללי ביותר, נזכיר רק את שמות הפקידות והפקידים של הדואר שאתם שוחחה: מר סיביה בת"א, הגב' מרים, מר גדעון, הגב' ציפי, האדון משה, הגב' גילה ומר פאבריקאנט בירושלים. בין התשובות שקיבלה במהלך הבירור הטלפוני, כפי שהן מצוטטות במכתבה: המעטפה בטוח הגיעה לירושלים, רק שהם לא יודעים מזה; בטוח יש שם בלגאן; יש לנו תחושה שהמעטפה נמסרה ליעדה; המעטפה הגיעה לאוניברסיטה רק שהיה חג ולא עבדו; מר פבריקאנט מסניף הדואר בירושלים הודיע לנו שהמעטפה נמסרה ליעדה ב־21 בחודש: "מי מדבר בשמי על דבר שלא ידוע לי בכלל?" (מר פבריקאנט).

אני רוצה להביע תקווה שעד ששורות אלה יראו אור, החבילה תגיע. אולי לא הייתי מביא סיפור־בירורים זה, לולא משפט אחד במכתבה של הגב' שמשי: "האם יתכן שזה חלק ממזימה?" הגב' שמשי חושבת לתומה כי מה שקרה ל־071682 הוא כה חריג, עד שההסבר האפשרי הוא מזימה — נגד המורמונים. אני בטוח שאין כאן מזימה נגד המורמונים. זה עלול לקרות גם למכתבים הנשלחים לישיבות קדושות ותהודות. אבל להבא, גב' שמשי, כשיהיה לך דבר דואר דחוף וחשוב לשלוח, תשלחי במונית, זה עולה יותר. וגם שם עלולה להתרחש תקלה. אבל אז לא תצטרכי לנהוג טלפונית במשך יומיים בין סיביה, מרים, גדעון, ציפי, משה, גילה ופבריקאנט.

לא להיכנס ללחץ

מאת יהודית קנלר

החשש היה צריך להתעורר כששלפתי את סיר הלחץ היפהפה מאריזתו. מתוך האריזה נשרה חוברת הסברים. לא משהו מסובך — כ־20 עמודים בפורמאט קטן. לאחר שהתגברתי על חוברת הסברים של מעבד המזון — מפלצת רב־שלבית עם שישה כפתורים לעיבוד מוצרי מזון במהירויות ובעוצמה משתנות — וגיליתי שאפשר ללחוץ על כל כפתור מבלי להמריא, חשבתי כי סיר הלחץ הוא משחק ילדים.

נא לא לשכוח גם שיש לי כבר 16 שנות ניסיון עם אותה מכונת כביסה — שוב, בשיטת הבחירה הההדפשית של הכפתורים; שנים אחדות ניסיון עם מדיח כלים (רק שבעה עמודי הדרכה בחוברת, בשלוש שפות); וגם עם מקפיא עמוק (12 עמודים), פטיפון ישן (56 עמודי הדרכה) ומצלמת אולימפוס (20 עמודי הדרכה באותיות זעירות). אז מה הבעיה עם סיר לחץ?

אני לא יודעת איך זה אתכם, אך כאשר מיד בתחילה אומרים לי כי חשוב לקרוא את ההוראות בתשומת לב, אני קצת נלחצת. כשאני קוראת שלושה כללים כמו מנגנון נעילה, מנגנוני המנע הצטברות לחץ, מסמן לחץ בשסתום הבקרה, מנגנון ראשי ומשני לשחרור לחץ, כפתור נעילה אדום, כנפי ידית ומכבה משולב של שורש הידית, וכל זה בעמוד אחד — אני מתחילה לראות מטושטש. השרטוטים הבאים אחר כך — והם אכן באים — לא יצליחו להוציא אותי מהמבוכה. איני מעזה לגשת לסיר הלחץ ללא חוברת ההדרכה הצמודה.

רבותי, כשאתם צריכים לעקוב אחרי כל כך הרבה פעולות, זה פשוט מחייב המציאות. קחו למשל את שלב ההתחלה: "זמן קצר לאחר הדלקת הגז או החשמל תתחיל כמות קטנה של אדים להשתחרר מתחת למכסה. זה סימן לכך שהאוויר יצא מן הסיר וניתן להתחיל בתהליך הבישול. עתה יש למשוך אחורנית ובלפי מטה את כפתור הנעילה האדום שעל גבי הידית. כתוצאה מהצטברות הלחץ יתחיל להזדקר מסמן הלחץ האדום שבשסתום הבקרה. עם התגלות הטבעת הלבנה הראשונה, יש להפחית את החימום. הטבעת השנייה תתגלה גם כך".

אני לא יודעת אם אתם ערים לעובדה, אבל הסל סדר הבוות עוף בסיר, וללכת לראות את "משפחת פאליסר", למשל, ברזולוציה בסלון, פשוט אי־אפשר. שכן צריכים להיות לשלב הופעת האדים, אחר כך לנעול, אחר כך להמתין להזדקרות הפין, להמשך הזדקפותו, להקטין את האש ולהסתכל על השעון. שכן, משלב זה מתחיל האוכל להתבשל. אגב, עד שמגיעים לשלב המפתח של הבנת תרנגולת צלויה ב־10 דקות, או רג אלתית בין 5 ל־9 דקות, עובר זמן רב למדי לביצוע התהליכים הראשוניים. במלים אחרות — את הסיר הזה לא עוזבים לבד.

מאחר שהכל כל כך מהיר, יש להקפיד גם על הוראות הבישול: כאוכלת ומבשלת פאסטה מקצועית בסיר רגיל, איני רוצה להלאות אתכם במוצר הרכיכי מתמוסס שקיבלתי מסיר הלחץ, כי לא מילאתי כנראה במדויק אחר ההוראות. מי יודע, אולי פין אחד לא הזדקר. על כל פנים, בסיר זה אי־אפשר סתם להרים את המכסה ולראות אם הפסטה היא אל־דנטה או אל־קטסטרופה.

כמובן שלא חלקתי אתכם את צרותי בקשר למעקב אחר לחץ עודף וכיצד משחררים אותו, בקשר לדרכי הכנה אחר הניקוי לשימוש ראשון (שטיפה, הרתחה עם חלב או מרגרינה), התחתית הפנימית המצופה לסוגי מאכל שונים, הוראות ניקוי שוטפות, טיפול בטבעת הגומי ושסתום הבקרה ורשימת התקלות האפשריות ודרכי התגוננות. חשבתי לעצמי: כמה משונה. קיבלתי כבר במשך השנים חוברות הסברה לשימוש במכשירי חשמל, חוברות להוראת הבישול, חוברות לטיפול בכלים גועיים ועוד רבות אחרות. אך למרות שילדתי שלושה בנים, איש מעולם לא צייד אותי בבית החולים בשום חוברת הסברה להפעלת הבנים הללו, ובכל זאת הם פועלים.

עורכת את המדור: עדנה לוינשטיין

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה להנדסה

טקס הענקת תארים לבוגרי הפקולטה ולמוסמכיה

יתקיים ביום חמישי, ז' בסיון תשמ"ז, (4.6.87), בשעה 20.00, באולם בר־שירה, בקרית האוניברסיטה רמת־אביב

מסיימים/ות שטרם קיבלו הזמנות מתבקשים/ות לפנות למזכירות הסטודנטים, טלפון 420489

עיריית ירושלים

המחלקה לתרבות

קרית אמנות ואמנויות

תתקיים ברחובה של תיאטרון ירושלים במסגרת פסטיבל ישראל בתקופה שבין ה־19.5.87 — 14.6.87

הקריה תכלול ביתנים בהם תתקיים תצוגה, מכירה והדגמה של תהליכי היצירה בתחומי האמנויות השונות:

ציור, פיסול, צילום

אמנויות יצירה בנייר, קרמיקה וזכוכית

בובות, מסכות ותלבושות תיאטרון

תכשיטים, ריקמה ואריגה

הקהל מוזמן לצפות, להשתתף ולרכוש יצירות ביתנים: א'־ה' בשעות 17.00־23.00 ובמוצ"ש וחג מ־20.45־23.00

כמו־כן תתקיים בימת מופעים ללא תשלום מדי יום בשעה 18.30

הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל־אביב

טקס חנוכת הגן לזכר ברנרד ז'אסקרזק

ביום ראשון, ג' בסיון תשמ"ז, 31.5.1987, בשעה 10.30

קרית מעונות הסטודנטים רח' איינשטיין, רמת־אביב

— הציבור מוזמן —

כותרת ראשית

מסמך מהמם בפרסום ראשון

הטריפ של ק. צטניק

בגליון השבוע של כותרת ראשית השבוע, מספר סופר השואה ק. צטניק (יחיאל די־נור) שתיקה בת 26 שנה, שגזר על עצמו מאז התעלף על דוכן־העדים במשפט־אייכמן.

ק. צטניק עבר טיפול בזריקות ל.ס.ד., שנועד לחלץ אותו מסיוטי אושוויץ. עשר שנים לאחר הטיפול מסר ק. צטניק לכותרת־ראשית כתב־יד של ספר, המשחזר את ההזיות שעברו עליו בעת הטיפול.

בשעה נתון להשפעת הסם, ראה ק. צטניק את עצמו במדי ס"ס. אושוויץ, הוא קובע, לא היתה יפלנטה אחרת'. היא הפלנטה הזאת, מעשה ידי־אדם.

"...אהה, אלוהים, אל רחום וחנון, כלום אני הוא, אני הוא שבראתי את אושוויץ?! שהרי לא די שגרמני זה שלעיני, סמל גולגולת־המוות על כובעו וידיו תקועות בכיסי מעיל ס"ס שחור, יכול להיות במקומי, אלא שאני — וזו הנוראה בזוועות — אני הייתי יכול להיות במקומו!!"

קטעים מכתב־היד של ק. צטניק וראיון עם הרופא שטיפל בו בל.ס.ד. מתפרסמים השבוע בכותרת־ראשית. בכך פותח ק. צטניק פרק חדש בהבנת השואה.

מגיע לך גלובס בערב!

חייג 254227 מחלקת מנויים

עיתון כלכלי לאנשי עסקים מגיע עוד ערב לביתך עירך מיוחד. גלובס תמצא מידע כלכלי ואיזון, כיסוי נרחב של הנושאים הכלכליים החשובים: שערי הבורסה עדכניים לאותו ערב, הערכות, ניתוחים ותחזיות.

נולטה פרש, העבודה נמשכת

מאת דניאל דגן

החלטה לבטל תמיכה כספית בהוצאה המדעית של כתבי הרצל בראשותו של פרופ' נולטה הביאה לפרישתו מהתפקיד. ההרדהד למעשה נעשתה בשל דעותיו על מעשי הנאצים, ובגרמניה יש הרואים בכך פגיעה בחופש האקדמי

פגיעה בחופש האקדמי או מהלך לגיטימי של חילופי אישים בצמרת מפעל מדעי? השאלה הזאת אינה מרפה מן הקהילייה האקדמית במערב גרמניה, ומוצאת את ביטוייה גם בפרשנויות מרגשות בכלי התקשורת. קרוב לוודאי שהיא תוסיף להעסיק חוגים אינטלקטואליים בגרמניה, בישראל ואולי גם בארצות אחרות.

השאלה הוצגה לאחר ש"האגודה הגרמנית למחקר", גוף הממומן על ידי ממשלת בון, החליטה להמשיך את תמיכתה בהוצאה המדעית של כתבי הרצל, הכוללת יומנים ומכתבים של חוזה המדינה. עד כה יצאו שלושה כרכים במסגרת המפעל המדעי החשוב, שזכה לשבחים חמים של מבקרים. ארבעה כרכים נוספים עומדים לצאת תוך השנים הקרובות.

ההחלטה החיובית באה שבועות מעטים בלבד לאחר שאותה אגודה עצמה החליטה להפסיק את תמיכתה בהוצאת כתבי הרצל, והודיעה על כך רשמית למנהל המדעי והמינהלי של הפרויקט, פרופ' ארנסט נולטה ממערב ברלין. יש כמובן מקום לתמוה מה הביא לשינוי כה מהיר בהחלטות האגודה. קשה מאוד להבין, שבתקופת זמן כה קצרה הגיעו ראשי האגודה להערכה מחודשת על המשמעות והחשיבות של כתבי הרצל, השמורים בארכיון הציוני בירושלים ובמקומות אחרים.

השינוי היחיד שחל הוא חילופי האישים בצמרת המפעל. הבקשה של פרופ' נולטה להארכת התמיכה נדחתה, ובכך למעשה הוא הפסיק את עבודתו בפרויקט. נקודה. עכשיו חיפשו אנשי האגודה מנהל חדש למפעל המדעי, ומצאו אותו בדמותו פרופ' הרברט שטראוס, העומד בראש המכון לחקר האנטישמיות באוניברסיטה הטכנית במערב ברלין.

חילופי האישים היו חדשים, משום שהמוציאים לאור של כתבי הרצל, אלכס ביין ומשה שרף מישראל, ופרופ' יוליוס שופס ממערב גרמניה, הודיעו שלא יסכימו עוד לשתף פעולה עם פרופ' נולטה. הסיבה: פרופ' נולטה פירסם בשנתיים תיזות מעוררות מחלוקת בעניין הרייך השלישי. בין השאר הוא עשה השוואות בין מעשי הנאצים לבין אירועים אחרים בהיסטוריה החדשה, וטען שהיטלר היה רשאי להתייחס אל יהודי גרמניה כאל "שבויי מלחמה".

אחד ממנהלי האגודה הגרמנית למחקר, סילווסטר רוססוסקי, אמר ל"הארץ": "התייעצנו כמובן עם המוציאים לאור בעניין מינוי מנהל מדעי ואדמיניסטרטיבי חדש לפרויקט. הגענו למסקנה, שפשוט לא ניתן להוסיף ולהתמיד במפעל בהעדר שיתוף פעולה בין המוציאים לאור לבין האיש העומד בצמרת. קיבלנו את ההחלטה בלב כבד, אך לא היתה כל אפשרות אחרת. הוצאת כתבי הרצל יכולה להעשות רק בשיתוף פעולה עם הצד הישראלי, כי בישראל נמצאים הארכיונים שבהם שמורים היומנים והמכתבים המשמשים בסיס לפירסום".

אחרת ראה את הדברים העתון השמרני החשוב "פרנקפורטר אלגמיינה צייטונג", שכינה את ההחלטה כנכנעות לסחטנות מישראל, וגינה אותה בשם החופש האקדמי. קבוצה של אנשי מדע שמרניים המכונה "איגוד להגנת החופש האקדמי" מתחה ביקורת חריפה על החלטת האגודה, וטענה שפרישתה הטלת עונש על חוקר אך ורק בשל התיזות המדעיות שפירסם. לדעת האיגוד, שאחד ממקימיו (ב־1970) היה פרופ' נולטה עצמו, יש בהחלטה משום נסיון של גורמים רשמיים לקבוע לאיזה חוקר יש זכות להשמיע את דעתו.

העתון "די ולט", גם הוא שמרני, הקדיש להחלטת האגודה פרשנות תחת הכותרת "מסע השמצות נגד נולטה" (או בתרגום אפשרי אחר: ציד מכשפות). העתון קבע, כי בקהילייה האקדמית הגרמנית שוררת מורת רוח, לדעת "די ולט", המפיע בסך, יש כתובת ברורה למי שנושאים באחריות לאוירה העכורה: מתנגדיו של פרופ' נולטה ב"ויכוח ההסטוריונים" המתנהל כאן על התיזות החדשניות בעניין הרייך השלישי. מתנגדים אלה מנסים, לדעת העתון, להביא ל"אינטרנציונליזציה" של הויכוח ולהוקיע את נולטה בפני "המצפון העולמי".

בשיחה טלפונית אמר אלכס ביין ל"הארץ", כי הוא שמח שהאגודה קיבלה את ההחלטה שקיבלה. "העיקר שאפשר להמשיך בעבודה", ציין חתן פרס ישראל להיסטוריוגרפיה ציונית. ד"ר יעקב שביט מן המחלקה להסטוריה באוניברסיטת תל אביב, השוהה בגרמניה בשנת שבתון, אמר ל"הארץ": "אין כאן כל עניין של חופש אקדמי. ההתערבות לא באה מצד גורם ממלכתי כלשהו, אלא מן השותפים לפרויקט. הם פשוט קבעו שלא יוכלו להוסיף ולעבוד עם פרופ' נולטה, וזוהי זכותם".

חשוב לציין, שתפקיד המנהל המדעי והאדמיניסטרטיבי של הוצאת כתבי הרצל הוא במידה רבה סמלי. המנהל הזה איננו מתערב למעשה בתוכן הפירסום, אלא נושא באחריות כלפי האגודה הגרמנית למחקר. הן המוציאים לאור והן פרופ' נולטה אומרים, שבשום שלב לא היתה לדיעות המושמעות במסגרת "ויכוח ההסטוריונים" השפעה כלשהי על מה שנכתב במהדורה המדעית של כתבי הרצל.

מי שמתנגדים לחילופי האישים בצמרת הפרויקט אומרים, כי דווקא הסמליות של התפקיד מחזקת את דעתם. בין משתתפי הפרויקט לא היו חילוקי דיעות עניינים על מה שייכתב בכרכים הבאים של כתבי הרצל, וכל מה שנדרש מהם היה סובלנות הדדית. כלומר, היכולת לקבל איש את רעהו ולעבוד יחד על אף חילוקי דיעות עמוקים בעניין הערכת תקופת הרייך השלישי.

מי שמצדיקים את חילופי האישים סבורים, כי אלה היו דרושים ביתר שאת דווקא בשל הסמליות של תפקיד המנהל המדעי והאדמיניסטרטיבי. הדעת אינה סובלת, הם אומרים, שאדם המנסה לתת הסבר ה"מרכך" את מעשי הזוועה של הנאצים יעמוד בראש פרויקט מכובד של הוצאת כתבי חוזה המדינה היהודית. מעמדו כמנהל כזה עלול להעניק לגיטימציה לתיזות הפרובוקטיביות שהוא מעלה.

מן הסתם יש מקום לשאול, מדוע לא נמצאו מוסדות יהודיים, או ישראליים, שיתמכו בפרויקט הקשור באופן כה ישיר בתולדות המדינה היהודית. עד כה תמכה האגודה הגרמנית למחקר בהוצאה המדעית של כתבי הרצל בסכום של קרוב למיליון מארק. האגודה אישרה המשך התמיכה בסכום של קרוב לשלוש מאות אלף מרקים, אך אין להוציא מכלל אפשרות שיידרש סכום נוסף. ככל הנראה תתמוך האגודה בפרויקט עד השלמתו.

הטור שלי / נתן דונביץ

סכנות החשאיות

שמעתי שלשום, ב"הבוקר הזה" של קול ישראל, את תגובתו השוטפת של איסר הראל על התנגדות חוקרי השב"כ בפרשת נאפסו. הוא גינה אותם בכל פה ודיבר על הנזק שהסבו בהתנהגותם. איסר ("הקטן") הראל הוא המרואיין הנצחי והפרמננטי בכל פעם שעולה על סדר היום שירות הביטחון הכללי. כדרכם של אלה שעמדו בראש מוסד חשאי, ובמשך שנים לא ניתן להם לפצות את פיהם בפומבי, הם נתקפים אחר־כך, לאחר שחרורם או התפטרותם, דחף אדיר לכתוב, להתראיין ולדבר. איסר הראל הוא הדוגמה הבולטה לכך. עתה, בעניין נאפסו, אמר הראל כי אינו זוכר מקרה דומה מן העבר.

על כך יש חולקים. פרשת יוסף מנקס והשב"כ (או בפיקודו של הראל) היא עדיין עניין השנוי במחלוקת. על אף השנים הרבות שעברו מאז נכלא מנקס, אופה במקצועו, תחילה במעצר מנהלי, ואחר־כך, בעקבות פסק הדין, לתקופה של שנים. מנקס זעק השכם והערב, מבין חומות הסוהרים, שהוא חף מפשע. במשפט רצח קסטנר נאמר עליו שנמצא אקדח טמון בחצר ביתו, וזה הוא אקדח הרצח. על סמך פעילויות של מנקס בעבר, ודעותיו הפוליטיות הקיצוניות, קבע השב"כ שהוא שותף לרצח. בבית־המשפט התקשה מנקס להפריך את ההאשמה.

לאחר שנים של ישיבה בכלא רמלה, וזעקות "אני חף מפשע", ולאחר מאבק עקשני של פרקליטו, שוחרר מנקס ויצא לביתו. הנה, מה קרה לאיש המסוכן והנורא הזה? משרד הביטחון מסדר לו מונית. "מספר ירוק" למונית היה, בימים ההם, כסוכרייה בפיו. אם האיש כל כך רע, האשם, ומסוכן — מדוע העניקו לו את ההטבה הנדירה? ועוד מטעם משרד הביטחון? הדבר לא הוסבר מעולם.

עברו שנים, מנקס חזר לחיים האזרחיים, לא שומעים עליו, אבל איסר הראל זוכר שעוד לא פרע ולא חיסל את כל החשבונות עם "העולם הזה" ועם שמואל תמיר. ימים אחדים לפני שעולה המסך על ההצגה "קסטנר", בתיאטרון הקאמרי, מפרסם הראל ספר ושמו "האמת על רצח קסטנר" (בהוצאת "עידנים"). זה הוא אוסף של קטעי־עיתונים והערות לוואי של המחבר. תיאור חד־צדדי מובהק של פרשת קסטנר. יש רק שחורים ולבנים. אין אפורים. איסר הראל, כפי שהוא רואה עצמו במראה, צח כשלג.

מה כותב הראל על מנקס בספרו (ע"מ 147):

"יוסף מנקס היה הפעיל ביותר בראשי קבוצות הטרור בשנות החמישים. בלי הרף תכנן פעולות שוד, נקם ורצח, כשהוא סוחף אחריו לביצוע המזימות צעירים שהלכו בעקבותיו. כאמור, לא הועמד מנקס למשפט חשודי מחתרת "מלכות ישראל", שכן לא היו בידינו ראיות לאחריותו על מעשי טרור רבים. כשביקשתי מוועדה ציבורית בראשותו של שופט עליון לעצור את מנקס מעצר אדמיניסטרטיבי, כדי להגן על הציבור מפני השתוללותו ופשעי מעשיו, דחתה הוועדה את הבקשה בטענה שהראיות נגד מנקס אינן מבוססות דיין, ושירות הביטחון אף נזוף על בקשתו זאת. כך היה יכול מנקס לטעון בתוקף כי שירות הביטחון מתנכל לו ומדביק לו האשמות כוזבות. בפני הוועדה טען כי הוא חף מכל פשע, כי לא היה לו כל קשר למעשיה של מחתרת צריפין, וכי לא היה קשור לפיצוץ בשגרירות הסובייטית. הוא אף הרחיק לכת בעזות המצח שלו ופנה אל הוועדה הציבורית בבקשה שתגן עליו בעתיד מפני שירות הביטחון".

לשירות הביטחון ולמפקדו לא היתה ברירה. מנקס שוחרר מן המאסר המינהלי. זה היה ב־1953. ב־1958, על סמך עדויות אנשי השב"כ, הועמד מנקס לדין כאחד הנאשמים ברצח קסטנר, בשל אקדח שנמצא בחצרו. הוא טען שאת האקדח טמנו אנשי השב"כ. לא קיבלו את גרסתו והוא נשלח לרצות עונש מאסר־עולם. כאמור, לאחר שלא הפסיק לזעוק שהוא חף מפשע, שוחרר שחרור מוקדם, וגם קיבל את המונית, ממשרד הביטחון.

שימו לב: גם איסר הראל מודה כי ועדה בראשות שופט קבעה ש"לשירות לא היו ראיות מוצקות על פעילות מחתרתית, נגד מנקס, והוא "אף נזוף בשירות". זה היה ב־1953, לפני שלושים וארבע שנים. כך שהראל אינו יכול לטעון שהחריגות, או החריקות, בשירות הביטחון, החלו רק עתה.

מעטה כבד

שירותי ביטחון וביון פועלים במעטה של חשאיות. יש להם גם, בדרך כלל, הילה מעל לראשם. ערפל החשאיות יוצר מקצת מן התהילה. ללא החשאיות אין הם יכולים לפעול.

אבל, לא תמיד החשאיות מוצדקת וגם נעשה בה, לעיתים, שימוש לרעה. לפני שנים אחדות נתפסו שני אנשי "המוסד", בשובם לארץ, כשהם מבריחים סמים. כל ניסיון לפרסם את הפרשה (ללא פרסום שמות הסוכנים) עלה בתוהו. הד־פעלה גם הצנזורה הצבאית, כדי שלא תדלוף החוצה עצם עובדת המעשה. מדוע? אין לכך הסבר הגיוני. השירות, במקרה זה ה"מוסד", ביקש לשמור על שמו הטוב, לשמור בכל מחיר, ומנע את הפרסום. לא היתה לכך כל הצדקה בטחונית. הצנזורה, להזכירכם, פועלת כדי לשמור על האינטרסים הבטחוניים של המדינה, והם לבדם.

החשאיות מביאה תועלת לשירותים, אך גם גורמת נזקים כבדים. אין כמעט שרות ביטחון או ביון, במדינה כלשהי, שלא הסתבך בשערוריה בגין מעשים שלא־יעשו, והם נעשו בחשאי. בבריטניה שערוריות כאלו הן כמעט דבר שבחוק. בארצות־הברית ננקטה, באיחור, פעולה דרסטית נגד הסי־איי־אי, סוכנות הביון המרכזית, לאחר שהתגלו מעשים חריגים, שכללו גם קטילת חיי אדם. הצרפתים הסתבכו בפרשת הספינה "גרין פיס", וגרמניה המערבית "חוגגת", אחת לכמה שנים, שערוריה חדשה בשרותי הביטחון והביון שלה. באיטליה, כשמתפרסמים זכרונות של אנשי ביון בכירים, לאחר פרישתם, נחשפים מעשים שהציבור לא ידע עליהם, ואילו היה יודע — היה מזדעזע.

אולי בשל כך גם איסר הראל אינו מזכיר שבעקבות מנקס ועדה בראשות שופט בית המשפט העליון נזפה בו, ובשירות הביטחון הכללי, כאשר הוא עמד בראשו. האמת: היא לא רק נזפה, אלא גם הביעה תמיהה עמוקה וקשה על שיטות הפעולה של השירות נגד מנקס. הכל כאיסר הראל, בזכרונותיו ובראיונות ברדיו, השכיח, שכח את העובדה הזאת.

להציל את אדמות עמק יזרעאל

מאת אלי אלעד

תהליך ההמלחה המתפשט בקרקעות העמק גורם להוצאתן של אדמות חקלאיות מכלל שימוש ולהיווצרות נופים המזכירים את אזור ים־המלח

תהליך של המלחת אדמות עמק־יזרעאל גורם בשנים האחרונות דאגה רבה בקרב החקלאים. המסייר ברחבי העמק עלול להיתקל בנופים המזכירים את אזור ים המלח, של מליחות ושטחים שאין עליהם כל צמח. במקומות מסוימים נראים גבדוד קרומי מלח על פני הקרקע.

דוגמאות לכתמי מלח המקיפים עשרות דונמים, ניתן למצוא בשטחי החקלאות של מושב כפר ברוך ושל הקיבוצים שריד, גניגר ושער־העמקים. פגיעות חמורות פחות נתגלו בישובים כמו אלוני אבא, היוגב, כפר יהושע ואחרים.

האדמות החקלאיות של העמק מקיפות כ־170 אלף דונם. הן משתרעות בין כביש הסרגל במזרח לשולי הכרמל בדרום־מערב ושולי הרי־נצרת בצפון. בסקר שהושלם בפברואר 1987 מטעם אגף שימור הקרקע של משרד החקלאות, סומנו האדמות המלוחות בארבע קטגוריות. שלוש הראשונות כוללות את האדמות שיצאו מכלל שימוש ואת האדמות שכבר לא ניתן לגדל בהן גידול כלכלי. שטחן מקיף היום כ־3000 דונם נטו של משבצות מליחות בכל רחבי העמק. בקטגוריה הרביעית כלולים אלפי דונם של משבצות אדמה חקלאית שניכרים בהן סימנים ראשונים של התמלחות.

תופעת הופעת כתמי מליחות בודדים היתה מוכרת בעבר. אולם לפני כשלוש שנים החלו ישובים שונים ברחבי העמק להיות מודעים לכך, שיתכן וקיימת בעיה אזורית רחבה הרבה יותר משהעריכו אי־פעם. בשיתוף עם כמה מדענים בכירים ממוסדות מחקר שונים בארץ, הוקמה ועדת היגוי בראשותו של פרופ' יורם (יוריק) אבנימלך מהפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון. ועדת ההיגוי פועלת עד היום במסגרת אגודת המים האזורית של ישובי עמק יזרעאל, אגודת "פלגי־מים", שבראשה מכהן חבר מושב תל־עדשים, אפרים בן מאיר. המחקרים הראשונים העלו כי מתרחש תהליך הולך ומחריף של המלחת שטחי חקלאות בכל רחבי העמק.

עמק מבודד

פרופ' אבנימלך, מסביר כי עמק יזרעאל, במבנהו הגאולוגי, הוא עמק סגור שמוצא הניקוז היחיד שלו הינו נחל הקישון. בשנות השישים הוקם סמוך לנחל קישון אגם כפר ברוך, שלמעשה חסם את מוצא הניקוז הטבעי של המים והמלחים מהעמק. בשנות השישים והשבעים הוקמו גם כשבעים מאגרים מקומיים שהתמלאו במי הניקוז והשטפונות שזרמו לפני־כן אל הקישון ונתחתנו ואל מחוץ לעמק. בעבר נחשבה פעולת אגודת המים בעמק לשיא הפיתוח החקלאי־אזורי. גם כיום יש הסבורים כך, ואגודת "פלגי־מים" מוצגת לא אחת, ובצדק, כדוגמה מוצלחת להתארגנות אזורית. התוצאה המצטברת הלא מתוכננת של פעולה זו היתה, הפסקת התהליך הטבעי שנתקיים בעמק מאז יבושו ביצותיו, של שטיפת המלחים וסילוק עודפי המים אל הים־התיכון.

במקביל התרחש תהליך הקשור במפעל המים האזורי־ארצי של תשלובת הקישון. מפעל זה, שהופעל לראשונה לפני שלוש שנים, מזרים את קולחי חיפה, שזרמו במשך שנים לים מבלי שנעשה בהם שימוש, אל מאגר מעלה־קישון, ובמימיו מושקים יותר מ־20 אלף דונם של שטחי כותנה. בתמורה ויתרו חקלאי העמק על כמות זהה של מי שתייה, כ־12 מליון מ"ק מים בשנה, לטובת הצריכה העירונית הגוברת.

כל שלושת הגורמים שצויינו — הפסקת הניקוז, הקמת המאגרים והגדלת השטחים המושקים — גרמו לשינוי ושיבוש באיזון ההידרולוגי שנתקיים בעמק. גם מפלסי מי התהום, שבעבר היו נמוכים מטרים אחדים מפני הקרקע, הלכו ועלו והגיעו עד קרוב לפני הקרקע. תופעה זו של עליית מפלס מי התהום אל פני השטח היא שגורמת להמלחת הקרקע.

מה שהתרחש בחורף האחרון במאגר המים המרכזי של העמק — כפר ברוך, עשוי לשמש עדות למצב החמור, המאיים על אדמות עמק יזרעאל. אגם זה, שכושר קיבולו 8 מליון מ"ק מים, קלט השנה מי שטפונות בכמות של 2.5 מליון מ"ק מים. כל השנים היו מי שטפונות אלה את המקור העיקרי להפקת מים שמליחותם לא עלתה על 200–250 מ"ג כלור לליטר. מי השטפונות שטפו ריכוזים גדולים של מלחים שהצטברו בקרקע, וכיום מגיעה המליחות המצטברת במאגר כפר ברוך ליותר מ־700 מ"ג כלור לליטר. ריכוז כזה אינו בר־שימוש לרוב גידולי החקלאות, ועלול לגרום לנזקים קשים ומצטברים לקרקע החשופה לתהליכי המלחה מואצים.

נמצא פתרון חלקי בהזרמת מים מהמוביל הארצי לכפר ברוך, כדי להקטין את ריכוז המלחים לרמה שתאפשר את שימושם בחקלאות. הצעד שננקט יכול להוות פתרון לבעיה המיידית, אולם מאחר שהמלחים המאיימים על אדמות העמק ימשיכו, חייב להימצא פתרון יסודי וכולל, כדי להתמודד עם הבעיה.

חלק ניכר מתושבי העמק, המוטרדים כיום בבעיות המיידיות של משברים בכלכלת המושבים, עדיין אינו מודע לבעיית המלחת האדמות באזור. לדברי נציב צמח ישי, "אכן קיימת בעיה חמורה שתלך ותחריף אם לא יינקטו צעדים משמעותיים. מדובר בהרבה יותר משלושת אלפים דונם שבהם קיימת הבעיה בצורתה החריפה ביותר. להערכתנו מקיפה הבעיה כיום עוד עשרות אלפי דונם שבהם יש סימני המלחה. בשל הניצול האינטנסיבי של כל זרימות המים ותפישתם במאגרים הפך עמק יזרעאל לעמק סגור שמלחיו לא נשטפים ממנו. ניצול מי תשלובת הקישון החמיר את הבעיה. כדי להקל על המצב הסטנו את זרימת שני נחלים שהובילו מים מלוחים, ופעולה זו תורחב בתקופה הקרובה."

מוסכם כיום בין כל הגורמים השותפים לטיפול בבעיה, שיש להתמודד עמה במסגרת כלל־אזורית. צעדים ראשונים ננקטו על ידי הקמת רשת קידוחי תצפית אזורית, סקירת כל מוצאי מערכות הניקוז והמאגרים כדי לאתר ריכוזי מלחים, ביצוע סקר של כל אדמות העמק, ועריכת תצלומי אוויר לאיתור החלקות הנגועות. באופן מעשי הוקם קטע ראשון של מוביל מלחות, התופס נביעות מלוחות כנחל ערשים ונחל מורע ומוריד אותם לכיוון הקישון — אל מחוץ לעמק. אולם נדרשת הגברה משמעותית של הפעולות, המחקרים והיישומים, הרבה מעבר למשאבים המוקצבים לכך היום. ננקטים גם צעדים ראשונים, בברכתה של נציבות המים, להקמתה של מינהלת עמק יזרעאל, שבדומה למינהלת הכנרת שרכשה במשך השנים מעמד של מינהל־על סביבתי המטפל בכל בעיות הכנרת ואגן ההיקוות, תרכז את הטיפול בבעיות הקשות של אגן ההיקוות של עמק יזרעאל, כדי להציל את אדמות העמק.

בדין ובצדק / צבי הראל

פטור בלא קנס

בית המשפט רשאי להטיל קנסות משמעותיים כאשר הוא מגיע למסקנה שהנאשם הפיק טובת הנאה ממשית. החוק מאפשר לשופט להטיל קנס על הנאשם בשעור העולה פי ארבעה על טובת ההנאה שהשיג.

שאלת טובת ההנאה הועלתה באחרונה במשפטו של יצואן הפרחים דוד סלע (47), ממושב נהלים, שרימה את בנק ישראל בקבלת הלוואות מסובסדות. שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אדיר שטרוזמן, גזר עליו שנת מאסר בפועל בגין מעשיו אלה.

התובעת במשפט, עו"ד עופרה אורנשטיין, טענה כי האשראי העודף שקיבל הנאשם במרמה היה 2.25 מיליוני מארקים גרמניים. ההלוואות שניתנו לסלע היו לתקופה של חודשים אחדים והסכום התבטא בריבית נמוכה שלו בהשוואה לריבית שמשלם אזרח מן השורה בבנק מסחרי.

באשר לטענה בדבר גובה טובת ההנאה שהפיק הנאשם, מהאשראי העודף שקיבל, נעזרה אורנשטיין במסמך שחיבר יוסף אלקלעי מבנק ישראל, הממונה על מתן אשראים לחקלאים. לטענת אלקלעי טובת ההנאה שהפיק הנאשם כתוצאה מקבלת האשראי, הסתכמה ב־130 אלף מארקים גרמניים (כ־70 אלף דולר). סניגורו של הנאשם עו"ד אורי סלונים חלק על כך וטען כי לדעתו המדובר בטובת הנאה בשיעור של עשרת אלפים דולר בלבד.

לאחר שהסניגור לא הסכים לחישוב שעשתה התובעת בעזרתו של איש בנק ישראל אמרה אורנשטיין כי היא מוכנה להזמין את אלקלעי לבית המשפט כדי שיחקר, חקירה נגדית, על דוכן העדים, על־ידי הסניגור. אמרה התובעת: "אני מוכנה בהחלט להביא את יוסף אלקלעי שיעיד, ייחקר חקירה נגדית, ואדוני (הכוונה לשופט צ.ה.), יקבע מי מאיתנו צודק בחישוב שלו. אין לי שום בעיה".

השופט לא הסכים להצעתה להעלות לדוכן העדים את אלקלעי וקבע ישיבה למתן גזר־הדין. בגזר־הדין מזכיר השופט שטרוזמן את חילוקי הדעות בין התובעת לסניגור אולם קבע כי בנסיבות העניין אין הוא מטיל קנס כספי על הנאשם מפני שהתביעה לא הביאה ראיות לכך. קביעה זו של השופט תמוהה את התובעת שהרי, טענה, היא הביאה ראיה בכתב.

כתב, בגזר־הדין, השופט שטרוזמן — "עו"ד סלונים חלק על העובדות והחישובים ומשלא הובאו ראיות על שיעור טובת־ההנאה, ולא הושג הסכם בין בעלי הדין על שיעורה, לא אוכל לקבוע את מידת ההנאה מהריבית המסובסדת. אלא אם, שעובדה, שהנאשם נהנה מכך שלא כדין".

השאלה המתבקשת היא האם מחלוקת בין התובעת לסניגור צריכה לפטור את הנאשם מקנס כספי, במיוחד כשמדובר במרמה בהיקף גדול?

יצואן סלע: לרמות את בנק ישראל

זהירות מפוקפקת של עיתונאי

העיתונאי אהרון אורגד המסקר את איזור השרון מטעם עיתונו "חדשות" העיד באחרונה כעד הגנה במשפטם של אמנון דהרי ושמעון ברגס המואשמים ברציחתו של סוכן המשטרה צורי איטח. בעזרת עדותו של אורגד ביקשה ההגנה להטיל דופי בעדותה של גרושתו של המנוח אביבה איטח שהעידה מטעם התביעה.

במהלך המשפט התבררו ידיעות אחרות שפירסם אורגד והנוגעות לפרשה זו. הידיעה הראשונה פורסמה ימים אחדים לאחר שאיטח נעלם. בידיעה גילה אורגד, כי איטח היה סוכן משטרה. בידיעה אחרת סיפר אורגד כי איטח, שהיה עדיין בגדר נעלם, כתב מכתב מברזיל לגרושתו כאשר באותו זמן חששה המשטרה שהסוכן חוסל בידי אנשי העולם התחתון. בידיעה נוספת כתב כי דוד ("דודי") דהרי, עבריין ידוע באיזור נתניה, שאחיו אמנון מואשם ברציחתו של איטח, הציע למשטרה עסקה: בתמורה לסגירת תיקים נגדו הוא יגלה את מקום גופתו של הסוכן המשטרתי.

על שתיים מתוך שלוש הידיעות הנ"ל היה חתום גם קובי קלוגר, כתב וצלם, שעבד תקופה מסויימת ב"חדשות" כפרי־לנסר. בעדותו אמר אורגד כי קלוגר היה זה שקישר אותו עם גרושתו של איטח, אביבה. עוד סיפר אורגד כי כאשר קלוגר "הביא" לו את הסיפור על המכתב מברזיל הוא התקשר לאביבה והיא אימתה את הסיפור. גרסת התביעה היא כי בשלב מאוחר יותר הודתה אביבה איטח שהסיפור על המכתב מברזיל לא היה ולא נברא והוא פרי מוחו של דוד דהרי שהפעיל את קלוגר וזה כאמור, פנה לאורגד.

בעת עדותו סיפר אורגד על עצמו, האמר "אני במלוא הרצינות, נחשב עיתונאי שמוערך מאוד". בחקירה נגדית, בתשובה לשאלת התובעת עו"ד יהודית אמסטרדם, נשאל אורגד אם ידוע לו שקלוגר הורשע בעבר בעבירות סמים וגם נעצר עם דוד דהרי לאחר שבמכונית שהם נסעו בה נמצא נשק.

בתשובה אמר כי לא ידע על כך בתחילת עבודתם המשותפת אלא רק כעבור חודשים אחדים, משיחות נפש שהיתה לו עם הצלם־כתב.

בתשובה לשאלה אחרת השיב אורגד כי לא חשד שמשתמשים בו כדי לשתול ידיעות מגמתיות בעיתונו ורק העניין העיתונאי עמד לנגד עיניו.

שאלה: האם אתה יודע שדודי דהרי ביקש מקלוגר לפרסם את הידיעה הזאת? (בקשר למכתב מברזיל)

קלוגר: לא.

באשר לידיעה על העסקה שהציע דהרי למשטרה אמר אורגד כי גם קלוגר חתום עליה וזאת מטעמי זהירות שלו (של אורגד). על הזהירות המפוקפקת של אורגד העירה השופטת שולמית ולנשטיין במו הלשון: "אני לא יודעת אם זה פוטר אותך מכל הצרות אבל זה יכול לעזור לחלק את הצרה הזאת".

ניצול שואה מבקר בהירושימה

מאת קלייד הברמן

The New York Times

מיוחד ל"הארץ"

אלי ויזל קרא ליפאנים לזכור שעברם המיליטאריסטי הוא שהוביל אותם לאפר של הירושימה

הירושימה

אלי ויזל, שתעד את אחת הזוועות הגדולות ביותר בתולדות האנושות, התבונן בשרידיה של שואה שונה, בסוף השבוע שעבר. ועזב את המקום כשהוא מדבר בנימה קודרת על "המארה הגרעינית", שראה. "מה שמדאיג אותי". אמר ויזל, חתן פרס נובל לשלום ב־1986. "הוא שאולי לא את העבר ראיתי כאן אלא את העתיד". ניצול מחנות המוות של אושוויץ ובוכנוואלד ביקר בעיר שהיתה עדה לשחר הקטלני של העידן הגרעיני. כאשר סייר בפארק הזיכרון למען השלום ובמוזיאון השלום, הזהיר ויזל מפני "השוואות זולות" בין ההשמדה הנאצית ובין הטלת הפצצה האטומית על הירושימה לפני 42 שנה. "אושוויץ היתה אמורה להיות גזר דין מוות על היהודי האחרון", אמר. "כאן ברור שלא היתה כוונה להרוג את היפאני האחרון". ויזל הוסיף: "אולי קיים הבדל מטאפיזי. פירושה של אושוויץ היה סוף עידן והירושימה משמעותה תחילת עידן חדש".

ויזל בא ליפאן להרצאות בטוקיו ובאוסאקה. המזמינה אותו מועצת הפרסומת של יפאן, גוף תעשייתי. אך הוא אמר שלא היה עושה מרחק כה גדול בלי לבקר בעיר שאליה הגיעו מיליונים לפניו כדי לפרוק מעליהם את מטען מצפונם הגרעיני. מבחינה מסויימת העמידו לעצמם ויזל, והאורחים בהירושימה, אותה משימת חיים: להיות עדות למצוקה ולסבל — הוא באמצעות ספרים, הם — באמצעות סיורים וסימפוזיונים. אולם ויזל אמר ליפאנים כי עליהם גם לזכור שעברם המיליטאריסטי הוא שהביא אותם לאפר של הירושימה וקרא להם להתמודד גם עם בעיות ההווה. בעיקר הזכיר בהקשר זה את היענותה הנלהבת של יפאן לחרם הערבי על ישראל ושורה של ספרים אנטישמיים שפורסמו בעיר לאחרונה.

אנטישמיות בלי יהודים

הסופר שספריו הם רבי המכר מבין כותבי זן זה של ספרים הוא תושב אוסאקה, מסאמי אונו, הטוען כי "קשר יהודי בינלאומי" אחראי לצרותיה הכלכליות העכשוויות של יפאן. לדברי אונו, שולטים יהודים על חברות אמריקאיות גדולות ועומדים מאחורי "מתקפה מרוכזת על יפאן". בנוסף על כך הוא טוען כי הפריזו במימדי ההשמדה ההמונית של יהודים בידי הנאצים. על פי דיווחים שפורסמו, נמכרו לפחות 800 אלף עותקים של שני ספרים שכתב אונו בנושא זה — רבי מכר ללא עוררין. עד כה עוררו ספריו דיון מוגבל בבטאונים ובעיתונים ביפאן אבל ניתן לומר שמידת קבלתו בחברה הולכת וגדלה. החודש הוזמן אונו על ידי קבוצות יפניות לנאום בעצרת שדרשה את ביטול החוקה היפאנית. את החוקה חיבר צבא הכיבוש האמריקאי לאחר המלחמה. אונו אמר כי גם החוקה היא "חלק ממזימה יהודית נגד יפאן".

"האם זה מה שאתם מוכנים לקבל בארצכם?" שאל ויזל קהל מאזינים בטוקיו בשבוע שעבר. "אתם סובלנים מדי כלפי השנאה הזולה הוולגארית הזאת. יתר על כן, אין כלל יהודים בתוככם ומעולם לא היו. האנטישמיות היתה תופעה אירופית. מדוע אתם לא משאירים אותה שם?"

לקח ההרג

ויזל אמר כי על אינטלקטואלים, מורים ומנהיגים רוחניים יפאנים רובצת אחריות להשמיע את קולם ביתר שאת לא רק בנושא האנטישמיות אלא גם בנושא זכויות האדם בכלל. "מדוע אינכם נושאים את עיניכם גבוה יותר?" אמר. "רק תארו לעצמכם שהייתם באים לעולם ואומרים: 'הקשיבו, פאנאטיות צבאית היא רעה. פאנאטיות צבאית היא אווילית. אנחנו התנסינו בכך. אנחנו ביפאן ראינו אותה בכשלונה. היא אינה פועלת'. מי היה מסוגל להשמיע הצהרה כנה ומפוכחת כזאת?".

בהירושימה, ב־6 באוגוסט 1945, הגיעה דרכה הצבאית של יפאן לסופה. בשעה 8.15 בבוקר הטיל מטוס הפצצה אמריקאי בי־29, אנולה גיי, את מטענו בעוצמת פיצוץ של 20 אלף טון טי־אן־טי. תוך שניות נעלמה העיר הבנויה. מספרם של אלה שנהרגו מייד לא הוברר מעולם, אך לאחר כשלושה חודשים הגיע לפי אומדן, ל־130 אלף איש.

כאשר האנולה גיי טס מעל העיר היפאנית היתה שעת חצות בפאריס. אלי ויזל בן ה־16 ניסה שם לבנות מחדש את חייו, שלושה חודשים לאחר ששוחרר מבוכנוואלד בידי בעלות הברית. ויזל הביא את זכרונות המלחמה שלו עצמו למוזיאון השלום בהירושימה. כאשר התבונן בקטאלוג הסבל — תמונות של גופות מפוחמות, פנים שהפכו לכיב אחד גדול חיים הרוסים.

מאוחר יותר הניח הוא ואשתו מריון זרים על מצבת זיכרון שעליה רשימה של הרוגי הפצצה האטומית שזהותם הוכרה. ביום ששי, כאשר ביקר שם ויזל היה המספר 143.590. ילדים שסיירו במקום נעצרו והתבוננו. הוא מכיר את הילדים, אמר ויזל. "אלה הם הילדים, יותר מכל אחד אחר, שקבעו את סוף הסיפור". אמר. "אבל לנו, יצורי אנוש של המאה ה־20, שראינו ילדים חפים מפשע משלמים את המחיר על משגי הוריהם".

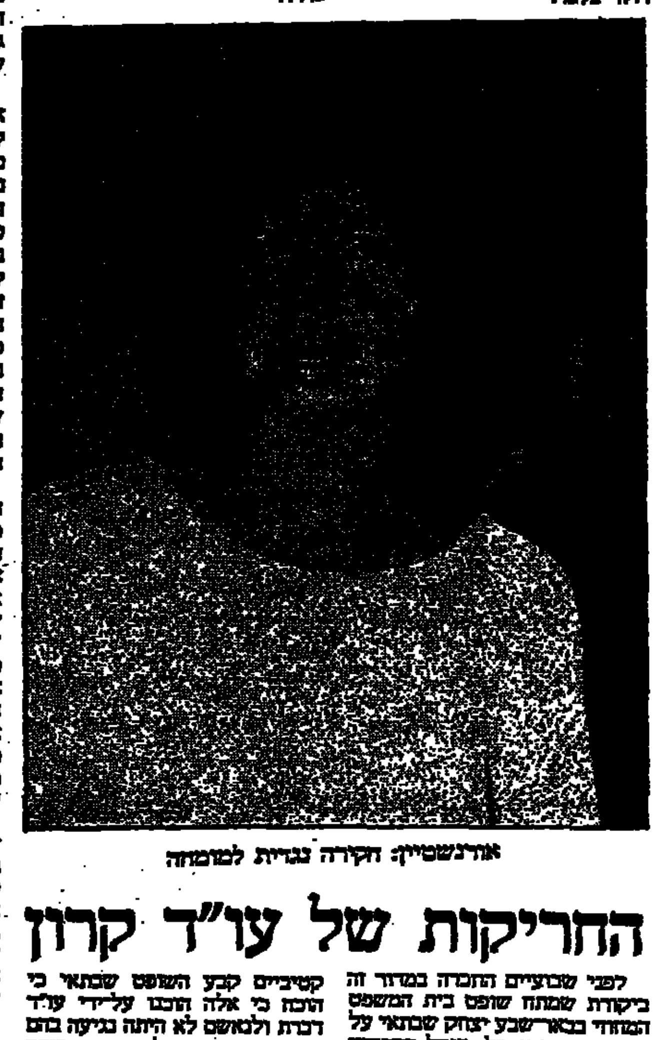

אורנשטיין: חקירה נגדית למומחה

החריקות של עו"ד קרון

לפני שבועיים התברר במדור זה ביקורת שמתח שופט בית המשפט המחוזי בבאר־שבע יצחק שבתאי על היועץ המשפטי של מינהל מקרקעי ישראל במחוז הדרום עו"ד אפרים קרון. כזכור, זוכה קרון מכל אשמה לאחר שהתביעה טענה כי עוד בהיותו יועץ משפטי של המינהל עשה פעולות לטובת משרד לעריכת־דין של עו"ד נחמן דברת שאיתו נכנס קרון לשותפות. משרד זה ייצג את הקבלן סעד ירחי. הביקורת של השופט על קרון היא מפורשת והיא נוגעת להתנהגותו של הנאשם באירועים אחרים המתוארים בהכרעת־הדין. כך, לדוגמא, נסיעתו של קרון, שהיה עדיין עובד המינהל, עם הקבלן סעד ירחי לפגישה עסקית עם נציג חברת רסקו בתל־אביב. בעסקה זו המינהל כלל לא היה צד.

עיון נוסף בהכרעת־הדין מגלה ביקורת נוספת על קרון, באירוע אחר: האירוע קשור לפרשת החוזים הפיקטיביים שערך הקבלן ירחי עם שתי משפחות שרכשו מהחברה שני מגרשים בפרוייקט בישוב עומר שליד באר־שבע. חוזים מדומים אלה, טען התובע עו"ד זאב למפל, באו להסוות את התרגיל של החברה שנאסר עליה למכור את המגרשים אלא רק לבנות את הבתים הפרטיים.

באשר לנושא ההסכמים הפיקטיביים קבע השופט שבתאי כי הוכח כי אלה הוכנו על־ידי עו"ד דברת ולנאשם לא היתה נגיעה בהם וכמובן הנאשם לא היה שותף לעריכתם ואינו נושא באחריות לתוכנם. עוד כתב השופט את הדברים הבאים: "על אף שבדיעבד, משהצטרף למשרדו של דברת, נודע לו על קיומם, לא התריע הנאשם, אפילו אז, מי מן הקונים על ההסכם הפיקטיבי".

הממצאים העובדתיים שקבע השופט הם שמעוררים ביקורת על קרון גם בעניין זה. שכן, מימצאים אלה מראים שקרון ידע שמדובר בחוזים פיקטיביים המצאים במשרד אך לא התלונן עליהם או לפחות לא דאג לביטולם כאשר הפך לעורך־דין פרטי ומאוחר יותר כאשר חזר למינהל כעבור ארבעה שלושה חודשים. מדוע ידע ושתק על פרשה בעלת אופי פלילי?

השופט שבתאי לא מצא, משום מה, מקום למתוח ביקורת כלשהי על קרון בעניין החוזים הפיקטיביים. מבית המשפט, כמי שקובע גם נורמות התנהגות, מותר היה לצפות למתיחת ביקורת על מעשיו של קרון גם בעניין זה — אף שהמדובר בהתנהגות לא פלילית של הנאשם.

השנה גם אתה תוכל לצאת לחופשה בארץ ובחו"ל בראש שקט...

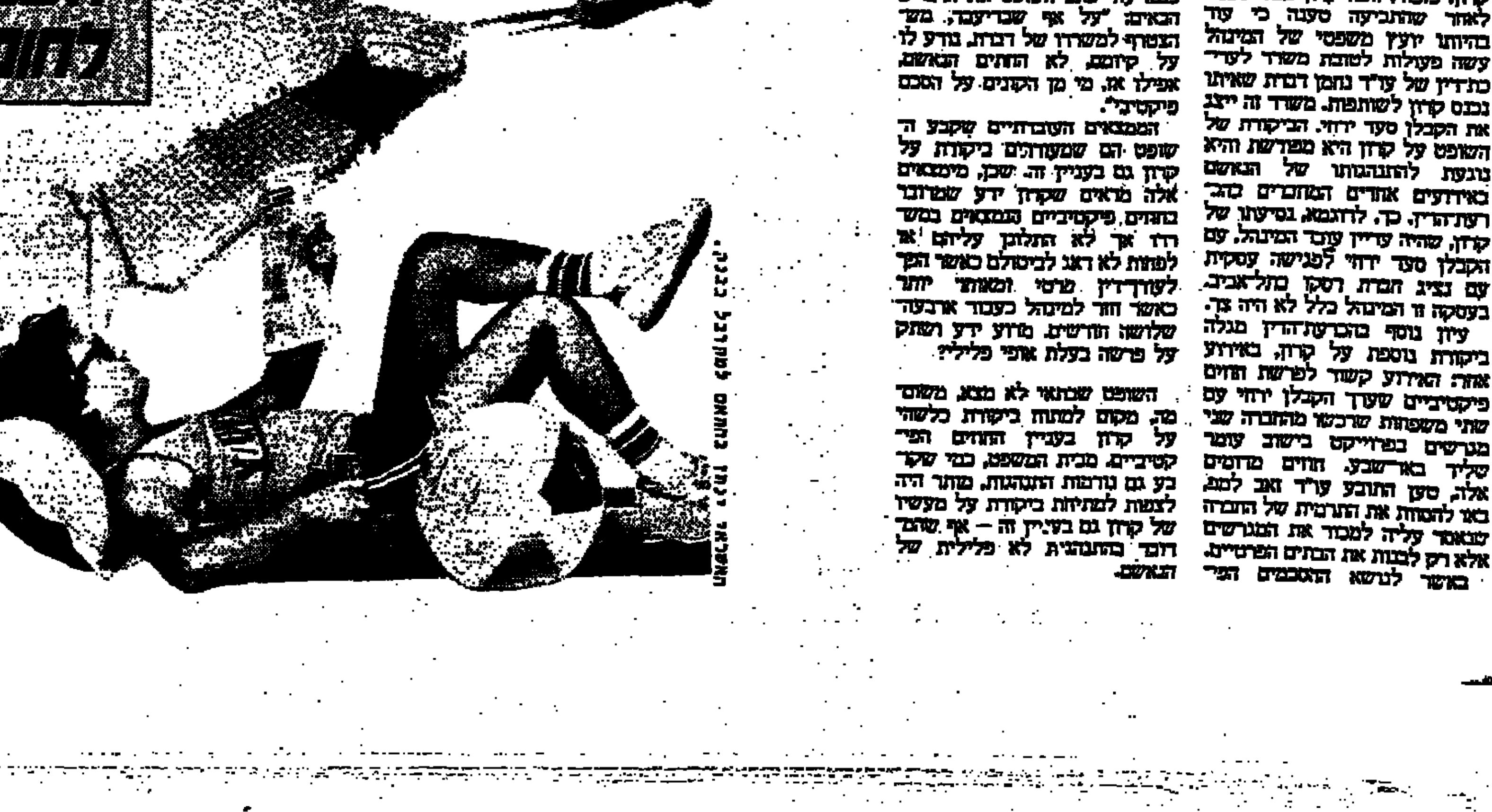

לשלם הנסיעה של שלומי בשיק אחד מחשבון דיסקונט EXTRA.
אני יצא לחופשה בראש שקט והחשבון שלי בבנק יחויב ב־10 תשלומים ויותר.
שיטת דיסקונט EXTRA - רק בדיסקונט

חשבון שקים
דיסקונט EXTRA
לקנות הכל. בכל מקום. בשיק אחד. והחשבון מחויב ב־10 תשלומים... ויותר

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

אנטומיה של הצעה מבישה

ההצעה שהגיעה לידי עובדי משרדי הרישוי היתה מפתה ממש: שכר העובדים ישופר לאין ערוך, תוך קיצור שבוע העבודה מ־46 שעות ל־36. למרות קיצור השעות, הם ייהנו מתוספת גלובלית ברוטו של 10% לשכרם, עוד לפני תשלום שעות נוספות. ואילו בעניין השעות הנוספות, יאפשרו לעובדים ליהנות מ־80 שעות נוספות לחודש, במקום 37, במקובל כיום. כל זאת בתנאי שהעובדים יסכימו לעבוד בגוף חיצוני, שיעסוק ברישוי, בתנאים של חוזים אישיים.

העובדים, במקום לשמוח ולהודות על ההצעה הנדיבה, החליטו להכריז על סכסוך עבודה. "כל השנים אנחנו סובלים מתדמית איומה. אנחנו בטלנים, אנחנו נותנים שירות גרוע, הכל — אנחנו. התנאים בהם אנחנו עובדים, הן התנאים הפיסיים והארגוניים והן מבחינת העומס — והלחץ שנוצר בעקבותיו — מביאים אותנו למצבים בלתי אפשריים, בהם אנחנו בעצמנו מתביישים בפני האזרחים הבאים לקבל כאן שירות. כל העובדות הללו נשכחו. פתאום, אנחנו טובים מאוד כפי שאנחנו, מציעים לנו הרים וגבעות, ובסעיף אחד בסוף ההסכם המוצע מגניבים פרט קטן: אנחנו שומרים על זכותנו המלאה לזרוק כל אחד מכם לכלבים, בכל רגע שנרצה. ולזה הם קוראים תנאים משופרים. בושה וחרפה!" כך אמרה אחת העובדות הוותיקות במשרד הרישוי בחולון.

על מה הקובלנה? לפני כשנה החליטה ועדת שרים לענייני צמצום המנגנון הציבורי להוציא את מבחני הנהיגה העיוניים והמעשיים מתחום משרד התחבורה ולהעבירם לגוף חיצוני — עד ליום 15.7.87. למעשה, אין העובדים מתנגדים עקרונית להעברת הרישוי לידי רשות ממלכתית או ציבורית, ברומה לבזק או רשות שדות התעופה. טענתם, בהקשר זה, מתמצית בעובדה שמשרד התחבורה טרם החליט אם יהיה זה גוף פרטי, ציבורי, או אחר. העובדים חוששים כי השר והמנכ"ל מבקשים להקים גוף שבו יוכלו לספק ג'ובים לאנשי שלומם, מבלי שהללו יהיו חייבים בכישורים מקצועיים מינימליים.

"אם אנחנו כל־כך לא יעילים, ובוני 'השיטות' למיניהם הם הטובים, בבקשה: שיגידו לנו את מי ישימו בראש הגוף הזה, כיצד יפעל, ושיאפשרו לציבור לשפוט אם אמנם הגוף הזה יהיה מסוגל להביא לייעול מערכת הרישוי או, שמא, יבנו לעם ישראל בלגן במתכונת חדשה," אומרים העובדים.

ממשרד התחבורה הוסבר, כי הגוף הזמני שיפעל לצורך מתן הרישוי יהיה המכון הארצי להכשרת נהגים. המכון נוסד על־ידי משרד התחבורה והמועצה הלאומית למניעת תאונות. ובראשו עומד יעקב עקנין, שעמד בעבר בראש מינהל מקרקעי ישראל. כיום עוסק המכון בארגון הקורסים לנהיגה מתקנת, לאותם נהגים שצברו נקודות רבות. במה עדיפים כישוריו של גוף זה לתת שירותי רישוי בהיקף ארצי על פני כישוריהם של משרדי הרישוי הנוכחיים, זאת לא הסביר משרד התחבורה. מכל מקום, דובר המשרד אומר כי המכון יעסוק בביצוע, בעוד משרד התחבורה יפקח עליו. זאת כדי להבטיח שהרישוי לא יינתן בדרכים לא תקינות.

"יפה", אומרים העובדים, "אותם אנשים שאינם מוכשרים לבצע את אותה עבודה במסגרת המשרד, יהיו מוכשרים לכך מחוצה לו. מישהו מאמין לזה?"

מאחר שהם נואשו זה מכבר לנהל מו"מ על בסיס ההיגיון או בשם אידאלים מקצועיים, הם מפנים את הציבור אל הצעת החוזה האישי, אשר על־פי הצעת מנכ"ל משרד התחבורה אמור לשמש בסיס להעסקתם "בתנאי עבודה מועדפים תוך שיפור משכורתם" ושבו "זכויותיהם יישמרו במהלך השינוי המתוכנן". העובדים מבקשים לשים דגש על המלה "זכויות", שביטוייה מצויים בכמה סעיפי־משנה בחוזה המוצע. ראשית, הם מצביעים על כך שעבודת העובד במכון להכשרת נהגים היא זמנית, לשישה חודשים בלבד. באותו פרק זמן הוא יימצא בחופשה ללא תשלום ממשרד התחבורה. "אמנם, תוך שמירת זכויותיו, כביכול. אבל מה זה אומר? שנוכל לשוב חזרה? לאן? הרי לא יהיה לאן לשוב, שהרי משרדי הרישוי לא יהיו קיימים עוד. מה נעשה אז, נאכל לחם חסד?" אומר אחד מוותיקי העובדים.

התשובה היחידה שניתנה לכך בהצעת החוזה היא הסכמה לחתום על חוזה אישי עם המכון. הצעת החוזה היא פרק מעניין בפני עצמו. תחת הכותרת "ביצוע ההצעה" נכתב, כי גם אם העובד לא יבצע את השעות הנוספות, הרי שתמורת פחות שעות עבודה הוא יקבל תוספת של 10%. ואילו ב"הצעה להסכם העבודה" הצמודה ל"ביצוע ההצעה" נכתב, כי "העובד מתחייב לעמוד לרשות המכון לצורך עבודתו למשך 40 שעות נוספות בחודש". ובהמשך נאמר, כי אם תיגרם לעובד נכות תמידית או מחלה, שבעטיה תישלל ממנו היכולת להמשיך במילוי תפקידו, יהיה המכון רשאי להביא הסכם זה לסיומו בהודעה מוקדמת של שבועיים מראש, ובכתב.

"תראי לאן הגענו. יש בינינו עובדים רבים המתקרבים לגיל הפנסיה. חלקם אינו בשיא הבריאות. אם יסרב מי מהם לעבוד 40 שעות נוספות, זה עלול להביא להפסקת החוזה. אם חלילה יחלה ממש, זכאים להעיפו בהתראה של שבועיים. הרוצים שנקבל הצעה כזו ברצינות? הרי זו הצעה מבישה ממש" אמר אחד מוותיקי העובדים.

אבל הנימוק שהם מצביעים עליו הוא פרט אחר באותו סעיף 13, שבו נאמר כי אם העובד "לא מילא אחר הוראות הממונים עליו", ניתן להפסיק את עבודתו בהתראה של שבועיים בלבד. "מה פירושו של זה? אם אסרב להעניק רשיון נהיגה לאדם, משום שהלה לא מילא אחר הוראות החוק, או אינו כשיר לנהיגה, אבל הממונה עלי ציווה לתת לו רשיון, אני צפוי לאבד את עבודתי בשל כך? ואם ידרוש הממונה שאביא לו את בתי למטרות בלתי מוגדרות, מה אז? הרי על־פי סעיף זה, די שיטען כי לא מילאתי אחרי הוראותיו — ללא כל הנמקה או הסבר — כדי שיהיה זכאי להפסיק את עבודתי. מי שמע דבר כזה? הרי זו הזמנה לשחיתות!" אמרו כמה מן העובדים.

דובר משרד התחבורה אמר בתגובה, כי ההסכם על פרטיו הוא טיוטה עומדת לדיון, ואין בכוונת המשרד לפגוע בעובדים. אלא להיפך.

בינתיים בוגנה תוכנית משרד התחבורה להקפאה, לאחר שההסתדרות הודיעה בו ביום (8 בחודש) על סכסוך עבודה. במכתב ששלח ב־14 בחודש עוזיאל אורי, מחזיק תיק ארצי של עובדי משרד התחבורה בהסתדרות למנכ"ל משרד התחבורה, הוא מבהיר כי ההסתדרות תובעת שהמצב הקיים יימשך, תוך שהעובדים נכונים לשתף פעולה בכל דרישה שמטרתה ייעול ושיפור המערכת הקיימת. אם יוחלט על הוצאת ביצוע המבחנים העיוניים והמעשיים מהשירות הממשלתי, תובעת ההסתדרות את העברתם לביצוע העובדים, באופן עצמאי, או לחלופין לבצע העברה קיבוצית של העובדים לרשות רישוי שתוקם על־פי דין.

בתגובה הודיע משרד התחבורה, כי בהתאם לניסיון שייערכו בתקופת הניסיון בת מחצית השנה שבה יפעל המכון להכשרת נהגים כמכון רישוי, יחליט המשרד אם להקים רשות רישוי עצמאית. "ואם המשרד לא יחליט? ואם יחליט שנוח וטוב שנותן הרישוי הארצי ימשיך להיות אותו גוף חסר סטאטוס שנקרא מכון, ולו משום שהעומדים בראשו הם גם אלה שיפקחו עליו מטעם המשרד? את זה לא ניתן. אנחנו, העובדים, אם נפעיל את הרישוי הארצי בעצמנו. כבר נעשה את זה טוב יותר, ולו משום שבמתכונת זו לא אנחנו נפקח על עצמנו אלא משרד התחבורה", אומרים נציגי העובדים.

בארץ חלם

עקיפות בכל מחיר

ממרחק היה ניתן להבחין בבירור במשאית הגדולה והעמוסה, כשמאחוריה נוסעת מרצדס חדשה ובוהקת. הצמד־המצבר נסע במהירות של כ־60 קמ"ש. זו היא מהירות לגיטימית לחלוטין, אפילו למרצדס. אלא ששתי המכוניות נסעו בכביש מהיר, שבו שני נתיבים לכל כיוון. על השאלה מדוע אין המרצדס עוקפת, יכלה להינתן רק תשובה אחת: היא לא רוצה. היא רוצה לנסוע לאט. כל עוד עשתה זאת בנתיב הימני, הנסיעה מעל ל־55 קמ"ש — שהם תעריף מינימום בכביש מהיר, שתסע לה לבריאות.

המכוניות שנסעו מאחורי הצמד הזה לאותה על עקיפה, עברו לנתיב השמאלי — ועקפו. המרצדס הבטיחה בשלה. ואז, לפתע, "התגלה" לה שאף היא לנתיב השמאלי, תוך הפעלת האיתות, בו זמנית עם ההגה. היא דוהרה ממש לפני גלגליה של וולוו, שהיתה במלוא התאוצה שלה כדי לעקוף את השתיים. הוד לבו כלכה בתריקה, צפירה בזעם, ורק בנס נחלצה המכונית הבאה שהגיעה מאחוריה עד לקרבת־מגע.

מקובל להתרשם שאנשים עושים דברים שגורמים לו הנאה או מביאים לו תועלת. זה נכון כל עוד לא מדובר בנהגים על כבישי ישראל. יש משהו בכבישים האלה שעושה את הנהג ליצור המבצע דברים בניגוד לתועלתו המובהקת, בסיכונים שלומו אליות, עד כדי סיכון חיים, והכל — לראווה.

שהרי מה שקרה עם המרצדס הוא כל הדברים המוכיחים הללו — גם יחד. במשך דקות ארוכות היא נסעה לאיטה, תוך היגררות אחרי המשאית האיטית. לא זו בלבד, אלא שבצמוד לאחוריה של הגדולה והמסורבלת. בכך הבהירה לכל הנוסעים בכביש כי זה רצונה. ואז, ללא הודעה מוקדמת, החליטה לעקוף. ביצוע ההחלטה נעשה בתנאים הגרועים ביותר: במהירות איטית, מרחק קצר ביותר, בינה לבין המשאית שלפניה, שלא איפשר לה לפתח תאוצה, התעלמות מסוויי מרחק ומהירות של המכוניות העוקפות בנתיב הסמוך, שהם נתונים הכרחיים לחישוב השתלבות בנתיב אחר מבלי לגרום לתאונה, וכן — איתות תוך כדי ביצוע, במקום איתות מוקדם, שיאפשר לאחרים בכביש להתאים עצמם לשינוי בנתיב.

הנגע הנ"ל הוא כה נפוץ במקומותינו עד כי גם אנשי המחקר נחלצו לבדוק את פשרו. ד"ר אביטי פולוס מן הטכניון חקר את העניין. הוא מצא שהישראלי הנוהג אוהב להתחיל בעקיפה כשהוא נמצא רק 7 מטרים מן הרכב שלפניו, שאותו הוא מבקש לעקוף, במקום כ־50 המטרים הרצויים. משום שהוא נוסע זמן רב, אחרי הרכב הנעקף, הוא מאבד מהירות, וכשהוא מתחיל מקיפוץ לעקוף, הוא עושה זאת במהירות התחלתית נמוכה. זה מאריך את שהותו בנתיב החדש, במהירות נמוכה, ב־25% יותר מהנחוץ.

אם העקיפה נעשית בכביש דו־מסלולי, שבו יש נתיב אחד לכל כיוון, הרי היא מתבצעת בנתיב הנגדי, מה שמסכן את העוקף בתאונה חזיתית. במקרה כזה, המרחק הקצר בינו ובין הרכב הנעקף גם ימנע ממנו השתלבות חזרה בנתיב הנסיעה.

במחקר של פולוס נמצא כי הישראלי אינו מעריך נכון את הזמן והמרחק הנחוצים לו לעקיפה ולהשתלבות מחדש. זמן הבטיחות הדרוש הוא ארבע שניות. במחקר נמצא כי כרבע מהעקיפות היו מרווחי הבטיחות בני שתי שניות, כ־12% מהעקיפות היו המרווחים קטנים משנייה, וב־3% מהם היה זמן הבטיחות — אפס, או אפילו שלילי. במקרים אלה נאלץ הרכב מולו לרדת לשוליים, כדי למנוע תאונה.

לא צריך להגיע מכוכב אחר לישראל כדי להבחין שהנהג המקומי הוא חובב מובהק של עקיפות מסוכנות. התועלת וההנאה שיש בתופעה נחקרות בארץ חלם.

מרצדס 300 CE קופה החדשה

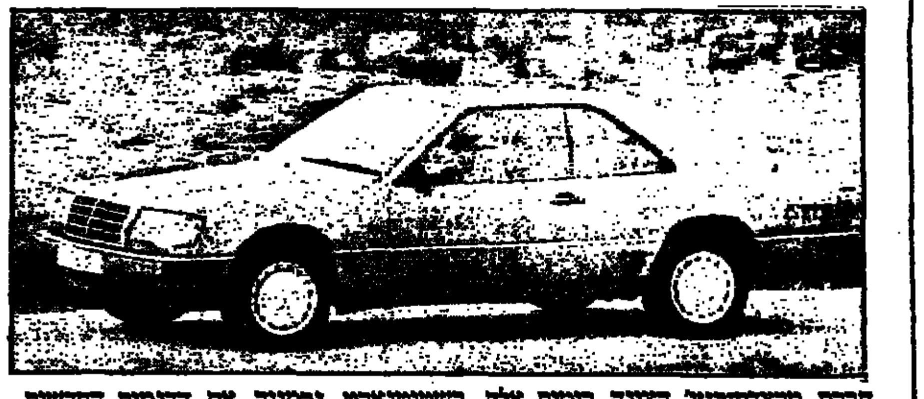

חברת מרצדס־בנץ הציגה בימים אלה, בשטוטגארט, גרמניה, את הדגמים החדשים בסידרת הביניים שלה: קופה 300 CE ו־230 CE. לדגם האחרון מנוע בן ארבעה צילינדרים ו־136 כ"ס. ל־300 יש מנוע בן שישה צילינדרים, המפתח 188 כ"ס.

הצעירים טובים להגה

כשבעים אחוז מתלמידי התיכון שלמדו נהיגה בבית־הספר הצליחו במבחן הרישוי המעשי הראשון. זהו שיעור הצלחה גבוה לעומת תלמידים בני אותו גיל שלמדו נהיגה במסגרת פרטית, אשר אחוז ההצלחה ביניהם ב"טסט" הראשון נמוך מחמישים אחוז.

ממצאים אלה נמסרו על־ידי שי גריש, מנהל המחלקה לטיפול בתלמיד במשרד החינוך והתרבות, בעקבות תוצאות ניסוי בלימוד נהיגה בבתי־ספר על־יסודיים שנערך מטעם משרד החינוך והתרבות בשיתוף משרד התחבורה.

הניסוי נמשך חמש שנים. השנה נלמד הנושא בארבעים בתי־ספר על־יסודיים במחוזות ירושלים, תל־אביב, המרכז והדרום. תוכנית לימודי הנהיגה בבתי־הספר מופעלת על־ידי המחלקה לטיפול בתלמיד ואגף הרישוי במשרד התחבורה באמצעות חברת "נתיבים". זו מעבירה השתלמויות למורי הנהיגה, מפיקה את חומר הלימודים ומבצעת מעקב בבתי־הספר.

הדגש העיקרי בתוכנית הניסויים החדשה הוא על כך שהלימודים יכוונו לחינוך תעבורתי מקיף ולא רק לשם הוצאת רשיון נהיגה. הלימודים כוללים עשרים שעות עיוניות בכיתה (שניתנו חינם בידי מורי הנהיגה) ועשרים ושתיים שעות לימודי נהיגה מעשיים.

כזכור, המליצה לאחרונה ועדת מומחים, בראשות פרופ' עזרא סדן, שבדקה את לימוד הנהיגה בישראל, להרחיב בהדרגה את המסגרת הניסיונית של לימוד הנהיגה בבתי־הספר עד להפיכתו כמקצוע חובה בכל בתי־הספר העל־יסודיים במדינה. חובה זו תחול, לפי הצעת הוועדה, לפחות על הלימודים העיוניים, כאשר החלק המעשי יקבע גם הוא בתנאים הולמים לכל התלמידים.

בימים אלה החליטו משרד החינוך ומשרד התחבורה להרחיב, החל משנת הלימודים הבאה, את היקף לימודי הנהיגה, ולהציע את התוכנית לכל בתי־הספר העל־יסודיים שיהיו מעוניינים להפעילה. לאחרונה הכניסו מנהלי בתי־ספר על־יסודיים פרוייקטים של לימוד נהיגה שאינם מאושרים על־ידי משרד החינוך ומשרד התחבורה. פעולה זו מנוגדת לחוק. משרד החינוך שלח חוזר לכל המנהלים, שבו הודיע כי התוכנית המאושרת להפעלה היא זו המופעלת באמצעות חברת "נתיבים" בלבד, וכי אין להתיר הפעלת תוכניות לימודים אחרות בנושא.

שני המשרדים יקיימו הקיץ השתלמויות מיוחדות להכשרת מורי נהיגה שילמדו בבתי־הספר. עד כה רק ארגון מורי הנהיגה כחיפה מסרב לשתף פעולה בנושא זה, ואגף הרישוי במשרד התחבורה מקיים משא ומתן עם נציגי הארגון כדי להבטיח שגם תלמידי בתי־הספר בחיפה יוכלו ללמוד נהיגה בצורה הנכונה והטובה ביותר.

השבוע הפיץ אגף התלמידים במשרד החינוך בבתי־הספר משחק הרכבה חדש בשם "זהירות בדרכים." המשחק נתרם על־ידי חברות הדלק "פז" "דלק" ו"סונול", והמטרה היא לשלבו במסגרת הפעילויות החינוכיות המתבצעות בבתי־הספר בתחום הבטיחות בדרכים.

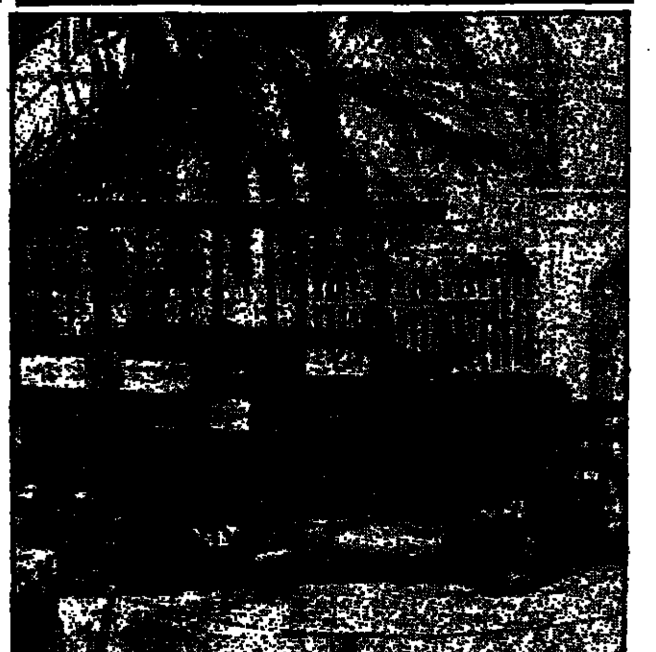

לפני כחודש בוצע בישראל "ראלי" מיוחד במינו, כאשר הדיליז'אנס — האוטובוס הוותיק ביותר של התחבורה הציבורית בארץ — ערך את מסעו ממוסך "דן" ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב אל משכן הקבע שלו במוזיאון הארץ. האוטובוס, מתוצרת פורד, הובא לארץ על־ידי צבא הכיבוש הבריטי. מלכתחילה הוא היה מכונית פרטית. לתפקידו הותאם לאחר שהותקנו לו גג וספסלים, שנבנו בארץ. במקורו היה חסר מתנע, והתנעתו נעשתה ידנית, במנואלה. גם תיבת ההילוכים שלו לא דמתה לזו הידועה לנו כיום, אלא ברצועה בשלוש דוושות. הדיליז'אנס עבר שיפוץ יסודי במוסך "דן", לקראת מסעו ההיסטורי למוזיאון הארץ. הוא הוסע לשם בידי בקציון אפשטיין בן ה־74, אשר נהג באוטובוס זה בעודו נער, ועבר ב"דן" במשך 50 שנים רצופות.

במלכת המירוצים

חדשות בעתיקות

תחביב המכוניות העתיקות כובש לו יותר ויותר מקום, לא רק בקרב אספנים משוגעים־לדבר, אלא גם בקרב הקהל הרחב, המלווה מבצעים ראלי־עתיקות בהרבה עניין ונוסטלגיה. כך במירוץ המסחרי ההיסטורי בין לונדון לברייטון וכך במירוץ הראלי־עתיקות מפורטוגל להולנד. בחודש שעבר נערך ראלי־עתיקות גסאצלנו, מחולון לירושלים, וכן המסע האחרון של הדיליז'אנס הראשון, המובא להלן

מכונית ספורט עתיקה, נהוגה בידי נהג קשיש, בצאתה מליסבון בשבת, ה־2 במאי, בראלי העתיקות הפרטי מפורטוגל להולנד.

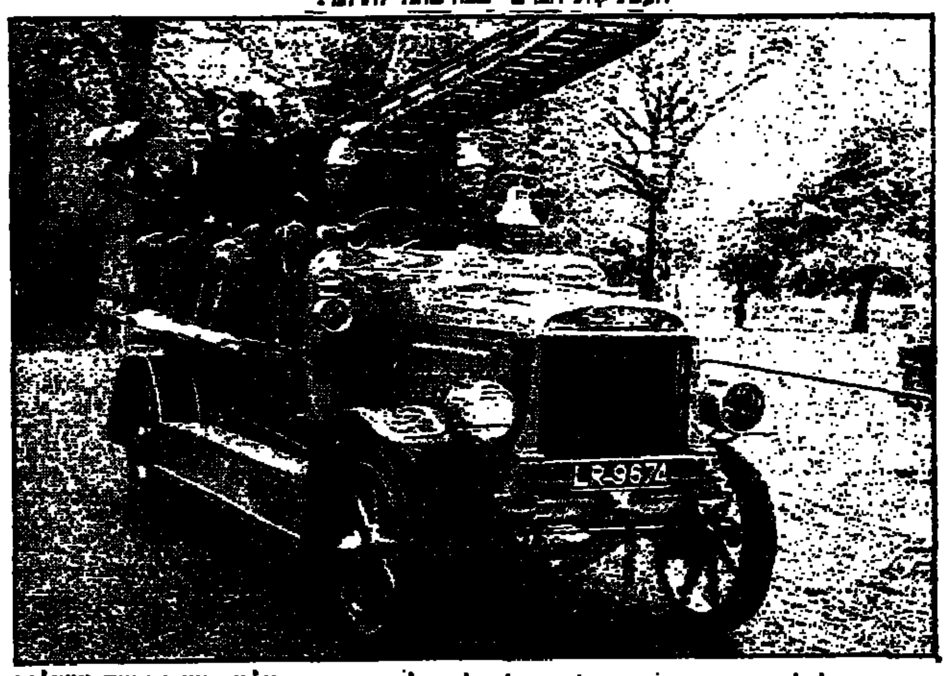

כבאית ליילנד משנת 1918, בבעלותו של פול אנגלמן ממאנמרין, הולנד. היא נמצאה מושלכת [illegible] שוקמה במשך שש שנים.

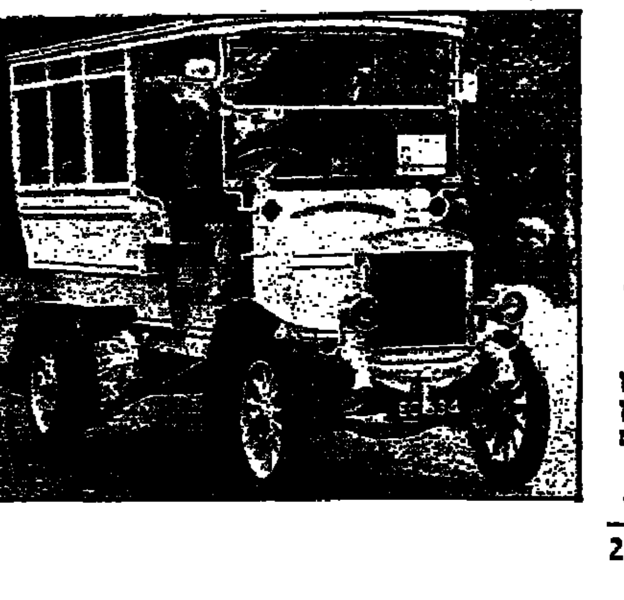

מכונית קמאר בת 13 מושבים, משנת 1909, שנבנתה בעבור הלורד לונסדייל, לשימוש באחוזתו. היא כיום בבעלותו של ד"א. בלואן מנוגבירדג', ויילס, ועדיין משתמשים בה מדי פעם לטיול יומי, ולעתים אף לטיול אל מעבר לתעלה.

נשים — לגרירה

המחסור בנהגי רכב גרר אחריו גם מחשבה פוריה: להציע מלאכה זו גם לנשים. הראשונה שפעלה למימוש ההצעה היא חברת "לב מנוע", שהחליטה להעניק לנשים שיתגייסו למלאכה גם תנאי עבודה מועדפים וגם הכשרה נאותה.

ברוך לוי, מנכ"ל "לב־מנוע", החליט כי עבודת הגרירה אינה חייבת להישאר נכס מבוצר של בעלי שרירים חזקים. הוא מאמין כי קיים פער בלתי מוצדק בין התדמית של המקצוע לבין המאמצים האמיתיים שהוא דורש מהנהג הגורר. "נשים מאיישות כמעט את כל העמדות הביצועיות במערך השירות של החברה, ואין כל סיבה שהן לא תשלבנה גם במערך הגרירה. לוי אינו גורס כי יש לקבל לתפקיד רק בחורות גדולות ואימתניות — "יכולת פיזית, אינה בין הקריטריונים להתקבלות."

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו

מקובקי אמנון ז"ל

(סניף נתניה)

ומשתתפים בצער הוריו

מקובקי אברהם במות הבן

ומקובקי ברוך במות האח

אגד

ההנהלה החברים הגימלאים והשכירים

לרעיה סוחובלסקי ולמשפחה

קבלו את השתתפותנו באבלכם על מות

האם ז"ל

ההנהלה ועובדי

הספריה המרכזית ע"ש סוראסקי

אוניברסיטת תל־אביב

לחברנו **מאס נתן**

(סניף פרדס־חנה)

אתך באבלך בהילקח האב

ולטר ז"ל

אגד

ההנהלה החברים הגימלאים והשכירים

אנו משתתפים בצערו הכבד של חברנו

יוסף שמלא

(מסניף קריות)

על מותה בדמי ימיה של הבת

רוית ז"ל

אגד

ההנהלה החברים והשכירים

ליוסף ברנע ומשפחתו

קבלו נא את השתתפותנו באבלכם עם פטירת

אחותך ז"ל

בית מחסני החמצן בע"מ

חיפה

לאלכס מילנר

משתתפים באבלך במות אביך

יחיאל ז"ל

מההנהלה והעובדים

כותרת העיר

טוס ללונדון

292 777

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו הבלתי נשכח

חיים הרבט ז"ל

תתקיים אזכרה מחר יום חמישי כ"ט באייר תשמ"ז 28.5.87 בשעה 16.30 בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים

נפגשים ע"י השער החדש

המשפחה — חברת הרבט בע"מ

קבלת מודעות 24 שעות בדחוף

מודעות משפחתיות דחופות

וכל יתר סוגי המודעות ל"הארץ"

הלוח הגדול — חדשות הארץ

מתקבלות 24 שעות ביממה ב"דחוף" דיזנגוף

רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)

טל. 246363 239952

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

לאה (לולה) פוטש ז"ל

תתקיים אזכרה בבית העלמין בכפר חיים

ביום ראשון 31.5.87, בשעה 5.00 אחה"צ

המשפחה

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

ד"ר יוסף (פאפו) תג'ר

ההלויה תתקיים היום יום רביעי כ"ח אייר תשמ"ז 27.5.87 בשעה 2.45 אחה"צ בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים

אוטובוס יצא בשעה 2.00 אחה"צ מבית המנות רח' אבן גבירול 72 תל־אביב

המתאבלים:

אשתו: ד"ר נלי תג'ר

בנו: עו"ד רפאל תגר

כלתו: עו"ד טיבה תגר

נכדותיו

וכל בני המשפחה

בימה חופשית

יחסי בריה"מ־ישראל: מבחן לכוונות מוסקווה

מאת גדעון רפאל

הצמרת הסובייטית חייבת להבין שחידוש היחסים עם ישראל אינו חסד, אלא מכשיר שיכול להועיל לה יותר בקידום המדיניות של קיום־יחד בשלום, מאשר התמרדתה באיבה עקרה

נשיא סוריה, חאפז אסאד, ביקר באחרונה במוסקווה לאחר הפסקה של שנתיים. כבעבר, נתקבל ברוב פאר. אך בשיחות שקיים היה הפעם חידוש, המזכיר הכללי גורבאצ'וב ניסה לשכנע את אורחו בהכרח שיתוף פעולה עם ברית־המועצות במדיניותה המזרח־תיכונית, נוסח 1987. גם אם במהותה אין מדיניות זו שונה מבעבר, הרי ברגשים שבה חלו שינויים בספר.

המנהיג הסובייטי הפציר בנשיא סוריה שינטוש את הרעיון של פתרון צבאי לסכסוך הישראלי־ערבי, הציע לו להתייצב מאחורי התפיסה הסובייטית של ועידה בינלאומית למזרח־התיכון, והחזק בו להשיב את האחווה למחנה הערבי.

כדי שתוכחותיו יערבו יותר לחיך, תיבל אותן מר גורבאצ'וב ברוטב הסובייטי המקובל של הוקעת ישראל והבטחה כי הסובייטים מודים עם סירובם של הערבים "להשלים עם כיבוש אדמותיהם". בה בעת, כדי לשכך את חששותיהם של ישראל וידידיה, חזר המזכיר הכללי על הכרתה של מוסקווה "בזכותה של ישראל לשלום ולקיום בטוח" ואף הודה ש"היעדרם של יחסים דיפלומטיים עמה אינו יכול להיחשב כנורמלי". אך, כדי להפיג חששות ערביים כי אכן היחסים עומדים להתחדש, הוא מיהר להוסיף כי "הסיבה לניתוק היחסים היתה תוקפנותה של ישראל נגד מדינות ערב".

אכן, לאחר מלחמת ששת־הימים ניסו ברית־המועצות ובעלות־בריתה הערביות לזעזע שמים וארץ כדי להביא את ארגון האומות המאוחדות לכך שיוקיע את ישראל כתוקפנית. כוונתם נכשלה בשלוש הארץ. הן במועצת הביטחון והן בדיונים המפומשכים של העצרת הכללית שכונסה במיוחד לשם כך. אף על פי כן, המשיכה מוסקווה בהשמצת ישראל כתוקפנית.

כל עוד ממשיכה הממשלה הסובייטית לדבוק מאשמת־השווא שלה, יישארו יומרותיה לתמיכה בהסדר הסכסוך הישראלי־ערבי בדרכי שלום מוטלות בספק, והליכיה המדיניים — מעוררי חשד.

נגד שימוש בכוח

עשרים שנה לפני מלחמת ששת־הימים הביעה ברית־המועצות בפעם הראשונה את מחאתה העמוקה נגד השימוש בכוח בסכסוך הישראלי־ערבי. נציגה הקבוע באו"ם, כיום נשיא ברית־המועצות, אנדריי גרומיקו, האשים בישיבת מועצת הביטחון ב־29 במאי 1948 את מדינות ערב בכך ש"ארגנו את הפלישה לארץ־ישראל וכיוו את החלטות המועצה שנועדו לשים קץ ללחימה". היתה זו ראשיתה של מלחמת הערבים נגד ישראל, המתמשכת כבר קרוב לארבעים שנה ועדיין לא תמה.

לשווית גינויה של מוסקווה את התוקפנות הערבית באותו זמן היא לא ניתקה את יחסיה אף עם אחת מהמדינות הערביות שנטלו בה חלק. אך כעבור חמש שנים, בימיו האחרונים של סטאלין, כאשר מיוחה ישראל בחריפות נגד הזוועה האנטישמיות של "עלילת הרופאים", ניתקה ברית־המועצות את יחסיה עם המדינה היהודית. עם זאת, שלושה חודשים לאחר מותו של סטאלין, חידשה הממשלה שבאה בעקבותיו את היחסים ביזמה שלה.

בוועידת השלום שנתכנסה בז'נבה, בחסותן של ארצות־הברית וברית־המועצות, בדצמבר 1973, העלה גרומיקו, אז שר־החוץ הסובייטי, בשיחה עם שר־החוץ אבא אבן, את שאלת חידוש היחסים שנותקו ב־1967. הוא הסביר שיהיה זה בגדר האפשר אם תהיה "התקדמות ממשית בעבודתה של ועידת ז'נבה". העבודה שבמסגרת הדיונים שנפתחו בוועידה השלימה ישראל חתימת הסכמים עם מצרים ועם סוריה, שתי המדינות שפתחו במלחמת יום־הכיפורים והובסו בה, להפרדת הכוחות ולהיערכותם מחדש, כפתיחה למהלך שיוביל להסדר שלום. לא נחשבה, כנראה, בעיני ברית־המועצות כ"צעד חשוב". גם חתימת הסכם השלום בין מצרים לישראל לא נתפשה בעיני מוסקווה כאירוע חיובי. נהפוך הוא, לא די בכך שבעת חתימת ההסכם שללה אותו ברית־המועצות מכל וכל, אלא שגם באחרונה אישר מר גורבאצ'וב מחדש כי "ברית־המועצות תתנגד בעתיד, כפי שהתנגדה בעבר, לכל עסקה נפרדת."

התועלת שבסירוב סכסוכים מסוכנים

מסתבר שה"גלאסנוסט" עדיין לא הגיע לדרגה של הודאה בשגיאות העבר של מדיניות־החוץ הסובייטית במזרח התיכון, קל וחומר לתיקונן. מדיניות זו, בתמיכתה החד־צדדית באויביה של ישראל, תרמה באופן משמעותי להתמשכותו של הסכסוך ולאי־היציבות באזור, אשר, כפי שמדגישה ברית־המועצות לא־אחת, פוגעת בביטחונה, בגלל קרבתו לגבולותיה הדרומיים. סילוקם של סכסוכים מסוכנים, המאיימים לא רק על היציבות באזור, אלא אף, לא פחות מכך, על הסיכויים לשיפור היחסים בין מוסקווה לוואשינגטון, עשוי להביא לברית־המועצות תועלת רבה יותר מאשר התמרדותה בזיג בעים עכורים.

חלקם של הסובייטים בקידום השלום במזרח־התיכון אינו מרשים במיוחד. אי־אפשר להצביע אף על תרומה מועילה אחת שלהם לכינון שלום ישראלי־ערבי. נהפוך הוא, במשך יותר משלושים שנה יצקה שורה של ממשלות סובייטיות דלק אל מדורי מכונת המלחמה הערבית וליבתה את הרוח המלחמתית בזרם בלתי־פוסק של ציוד־לחימה, ובכך עודדה את פריצתה של שורה של מלחמות שאף אחת מהן לא נסתיימה בנצחון הערבים.

אם ההכרה במציאות זו היא אשר דירבנה את המזכיר הכללי גורבאצ'וב להזהיר את הנשיא אסאד כי "ההסתמכות על כוח צבאי איבדה לגמרי את אמינותה כדרך לפתרון הסכסוך במזרח התיכון", כי אז המסקנה ההגיונית ממצב דברים זה צריכה להוביל את הממשלה הסובייטית להנהגת שינויים מהותיים בניהול מדיניותה המזרח־תיכונית:

ראשית, עליה לתקן בדחיפות את חוסר־האיזון שביחסיה עם מדינות האזור. לא רק היעדר היחסים עם ישראל אינו נורמלי, כדברי מר גורבאצ'וב, אלא שעצם ניתוקם היה צעד חריג ולא־מוצדק. שום מדינה לא התנהגה בצורה דומה כלפי ברית־המועצות כאשר זו פתחה בפעולות צבאיות שעוררו מחלוקת קשה וצער עמוק, כמו למשל פעולותיה נגד פינלנד בשנות ה־30 ונגד אפגניסטן בשנות ה־80.

יחסים דיפלומטיים אינם חסד שיש להעניק, אלא אמצעי שימושי ביחסי האומות. מן הראוי שהממשלה הסובייטית, בעת שהיא בוחנת מחדש סיכויים וסיכונים במזרח התיכון, תבין שהשבת הנורמליות ליחסיה עם ישראל אינה חסד המוענק לישראל אלא מכשיר בידיה שלה, שיכול להועיל לה יותר בקידום מדיניותה המוצהרת של קיום־יחד בשלום, מאשר התמרדתה באיבה עקרה.

שודדים עליך ישראל

מאת פרופ' לב פישלזון

הטלת רעל בכינרת כדי למשות דגים למסחר וריסוס מהאוויר להדברת יתושים באזורים עירוניים אינם אלא חלק מן הבעיה האקולוגית שמחובתנו לתת לה את דעתנו — ויפה שעה אחת קודם

מנהל המכון לחקר שמירת הטבע.

מאמר זה בא בעקבות שתי ידיעות שהופיעו על הטלה במזיד של רעל־לינדן לתוך מימי הכינרת, פעם לאורך החוף ופעם על־ידי כשאבות של המוביל, כדי לגרום להמתת דגים, שאותם המרעילים אוספים למכירה בשוקי הארץ. ידיעות כאלה חוזרות מדי חודשים בספר. מזה שנים רבות, הכינרת משמשת מטרה לרעלים שונים המוטלים לתוכה על־ידי דייגי הסביבה, ואנו — תושבי הארץ — בכלל לא מתייחסים לזה. ואילו המבטר מסתפק מדי פעם בידיעה קטנה ואולי פה ושם בבגט סבלי ובחקירה משטרתית דוממת.

מובן, שמדי פעם, כמו במאמרו של אלי אלעד מה־14.5 שהופיע ב"הארץ" המוועד: "אין מקום לדאגה. הכמות שנשפכה (כאילו מדד אותה) נמהלת בכמות גדולה של מים ואין סכנה להשתמש בהם". אני מוכן להסכים, שאין מתקבלת על הדעת סכנה. אבל מאין הביטחון שבהכרזה כזאת? החומר שבו מדובר, לינדן, יש לו קיום ארוך; הוא נמהל בקלות בממיסים שונים, והוא הוצא משימוש האדם (נגד כינמת) בגלל השפעתו המסרטנת.

אולי אנו, אוהבי המדינה, צריכים לכבד על כך ששופכים רק כמות "קטנה". ומה זה כמות קטנה? כשאנו יודעים שיש יצורים המסוגלים להגיב על מולקולות בודדות בסביבה, ולהגיב בהתאם. זה מזכיר את מומחי צ'רנוביל (להבדיל), שטענו מיד אחרי האסון: אין מה לדאוג, זה עניין מקומי. ומה ראינו בהמשך? סכנה ופגיעה למרחקים.

הד גרוע בעולם

שפיכת רעלים למקורות מים היתה גורמת במדינות מתוקנות אחרות להד גרוע ולהתערבות נמרצת של הממונים על מקורות כגון אלה, בייחוד כשאחד הסובלים מרעלים במים, בסופו של דבר, יהיה האדם. הכינרת היא מקור מי־שתיה לרוב אוכלוסיית הארץ וכל מה שמוצי בגימיה מגיע לברזים ביתיים. יוצא שרעלים, בצורות שונות ובשינוי מבנים, מגיעים למערכת מי־השתיה. נכון, הם מהולים מאוד, אבל מי מאיתנו יודע איך אפילו מולקולות בודדות של חומר זה או אחר, רעיל למערכת, משפיעים על אברי גופנו?

כאן ברצוני להרחיב את הצגת חריפותה של הבעיה הכרוכה בפגיעה במים טבעיים של ישראל, ועולם החי והצומח שבו, על־ידי "קטל־סביבה" (כינוי בינלאומי לתופעה כזו) שכמוה, על־ידי פעלויות שונות, מחדירים לסביבה חומרים זרים. הכינרת היא דוגמה לאופן השיטתי שבו ציבור קטן ולא אחראי, לצורכי רווח, מרעיל סביבה טבעית, פוגע במים ובחי שבתוכם. פעילות כזו של פגיעה יש בייחוד בבסוצה, שמורות־טבע ובה חי ייחודי. פעילות פוגעת כזו יש במקומות שונים בארץ, במכוון ומתוך רשלנות. אווירונים המרוססים בחומרים קוטלי־חרקים, טסים מעל נחלים או בריכות, ושובל הרעל המשתחרר מהם נופל על המים, ממית חיות ודגים, וחלקו נקלט על־ידי בעלי־חיים הנשאר במערכת.

ושוב לפנינו תופעה כמו בכינרת: קבוצה קטנה של אנשים עושה בארץ כפי שהדבר נוח לה, והציבור כולו, מתוך חוסר מודעות או אדישות, בולע את המעשים יחד עם הרעלים שבתוכם. כך הרשו לעצמם פרנסי תל־אביב להטיס אווירונים מעל העיר ולפזר רעל נגד יתושים. דבר כזה לא נשמע בארצות תרבות. חושבים שאם רעל כזה מתפרק מהר, הוא נעלם. למעשה, הוא נשאר במערכת ואין לנו שום ידיעה מבוססת היכן הוא מתרכז, בסופו של דבר.

מדי־די־טי להדברת יתושים

אזכיר רק שלפני שנים לא רבות, כשישראל היתה מהצרכנים והמשתמשים המאסיביים בדי־די־טי, אותו רעל זה בחלב בקר ואפילו בחלב של נשים מיניקות היה מהגבוהים בעולם. ברוך השם, נושא זה ירד מסדר־היום שלנו. עכשיו נתחיל עם דבר חדש— ברור לכל, שריסוס אוויר כזה, ברוב המקרים, משאיר מוקדים רבים של יתושים ללא פגיעה, ורק זמנית מיטיב את המצב. בטוחני שהשנה שוב נתעסק עם בעיות היתושים. יחד עם זה, פיזור לא־ממוקד של רעלים פוגע גם בחי שאותו היינו רוצים לשמר, לראות בשגשוגו, זה שבו גם טורפי יתושים רבים.

כך מתקבלת תמונה עגומה של כל אחד הטוב בעיניו יעשה. ואנו — מתוך התעסקות עם בעיות שונות, אמיתיות או מדומות — מסתכלים מן הצד ושותקים. מדי פעם אסיפת מחאה, מדי פעם מאמר קטן. האין לנו עניין באיזו סביבה אנו חיים? האין לנו עניין באיזה מים אנו שותים? אם נשוב לכינרת, אל נא נשכח שאין לנו דומה לה, לא מבחינת החי ולא כמאגר מים ארצי.

הכירסום המתמשך בקיום הטבעי של המערכות האקולוגיות של הארץ, חושף אותן — ואותנו בתוכן — לנזקים סביבתיים שאת השפעתם הכרונית איש אינו יודע. הגיע הזמן שנחשוב על כך. לזה אין לנו צורך בוועידה בין־לאומית.

אחרי עשרים שנה

מאת משה קול

הבעיה הפלשתינית לא נפתרה, והשנאה גוברת. הפעמונים מצלצלים לישראל, אל נהיה חירשים

מאז הניצחון הגדול במלחמת ששת הימים לא הצלחנו לפתור את הבעיות העיקריות של המדינה. השגנו רק שלום עם מצרים, וזה הישג חשוב. אמרנו למצרים מיד אחרי המלחמה שנהיה מוכנים למסור לה את השטחים שכבשנו מהם, אם תסכים לכרות אתנו שלום. באמצר הכוכבה מאוד לא רצה לשמוע, וידועה הנוסחה שנתה בוועידת חרטום שם החולש על שלושת הלאווים. כעבור שנים הבין אנואר סאדאת כי העם המצרי זקוק לשלום כשם שישראל זקוקה לו, והגיע לירושלים לביקור ההיסטורי, אחרי שמשה דיין מסר לו במרוקו מה יקבל תמורת שלום.

אולם מאז 1967 לא התקדמנו לקראת שלום עם שום מדינה ערבית אחרת. הבעיה הפלשתינית מטילה את צלה על המזרח התיכון ובלי פתרונה לא ייכון שלום. מאמציו של שמעון פרס יצרו אפשרות של מו"מ ישיר תחת מטרייה בינלאומית. אולם מנהיגי הליכוד עושים הכל לטרפד את הצעותיו וסיכומיו עם המלך חוסיין.

הם יודעים כי שלום עם ירדן ועם הפלשתינאים חייב להתבסס על פשרה טריטוריאלית או פונקציונאלית, ולכך אינם מסכימים. הם שבויים בידי גוש־אמונים והתחייה. יצחק שמיר הצביע נגד הסכם השלום עם מצרים, נגד היציאה מלבנון, ועתה — נגד כל ניסיון של שלום שפרס מציע. הוא יודע כי פרס מתכוון למו"מ ישיר וכי הפורום הבינלאומי לא יוכל לכפות פתרון. הוא יודע כי התנאי של פרס לשיתוף בריה"מ הוא כינון יחסים עם ישראל ופתיחת השערים בפני יהודים הרוצים לצאת. הוא יודע את פרטי הסיכום של פרס עם חוסיין והאמריקאים, שאינם מסכנים שום אינטרס חיוני של ישראל, אולם הוא נגד ונגד!

צודק פרס שאמר לישראל להחמיץ הזדמנות היסטורית, כי נעילת הדלת מצדנו תביא להמשך שפיכות הדמים ולמלחמות נוספות.

משחיתים את הצעירים

עלי להזכיר כאן, כי מיד אחרי מלחמת ששת הימים הצעתי בוועדת השרים לביטחון שהייתי חבר בה, להציע למלך חוסיין שלטון משותף בגדה המערבית (קונדומיניון). אולם לוי אשכול וחה"מ השב שזה מוקדם עדיין, ובעיקר לא רצה להביא לעימות עם דיין, שראה עצמו "מלך השטחים". דיין הציע את הגשרים הפתוחים, הקיימים עד עכשיו. יש לזקוף זאת לזכותו. אולם הוא לא היה מוכן לפשרות בשטח ובשלטון, ורצה להשאיר את המצב כפי שהוא.

אנו עדים לכך שהסכסוך הפלשתיני נמשך. תיאור המצב בשטחים בעטו של דוד גרוסמן ב"הזמן הצהוב" (והוצאה מיוחדת של "כתונת ראשית"), מרכא וצריך לעורר למחשבה כל יהודי נאור. השנאה בקרב הערבים בשטחים גדלה, הדור הצעיר הערבי עוין אותנו יותר מהמבוגרים ונאבק בשלטון הכובש. אנו משחיתים את הדור הצעיר שלנו, המשרת בצה"ל ונאלץ לנקוט אמצעים בלתי אנושיים למען שמירת השקט היחסי בגדה וברצועה.

כיהודי וכציוני בושתי לקרוא את פרטי המציאות הזאת. המתנחלים רוצים במיליציות משלהם בשטחים, ומפגינים בצורה מבישה נגד שר הביטחון יצחק רבין. הם טרם הגיעו להכרה כי לא יוכלו לשבת תחת גפנם ותאנתם כל עוד לא נגיע לפתרון מדיני מוסכם עם הערבים.

אחרי עשרים שנה הורע גם המצב הכלכלי. תלותנו הכלכלית גדלה לעין שיעור. החקלאות ספגה מכות חמורות והדירות כידספה בעזובתיה הירוקות שהבהיבו. אחרי הניצחון במלחמת ששת הימים גדלה העלייה לארץ, מאז היא בירידה קשה וישראל חדלה למשוך יהודים. הנשירה מקרב היוצאים מבריה"מ גדולה פי ארבעה מהמספר הבא אלינו. הורים לילדים מתבגרים פוחדים ממלחמות עתידות בינינו לערבים. גם המצב הפנימי הורע. הפשיעה גדלה והשחיתות אוכלת במקומות שלא שיערנו כי תחדור אליהם. יש לנו ממשלה שאינה ממשלה, אלא גוף המנוהל מלחמות מבוזות של צד אחד במשנהו.

העיתונות מציינת עתה עשר שנים למהפך. אולם עלינו לדעת כי גם מהפך אומלל זה ואחריו מלחמת לבנון הארורה, היו תוצאה של אי פתרון בעיית היסוד שלנו אחרי מלחמת ששת הימים.

ארצנו, היכן היית

בזמנם מגילת העצמאות של המדינה אני בוש בכביעות הציונים למסמך הרוחי ולמפלגות הדתיות. בגבמנת להגביר את הכפייה הדתית בישראל והכל למען עוד זנב שלטון, ואפילו לזמן קצר. ראו את ההתרוצצות בין המפלגות הדתיות החושבות כי כל המדינה תלויה רק בהן. להן לא איכפת כי קרוב לעשרים אלף בחורי ישיבה משוחררים משירות בצה"ל. המפד"ל התעוררה מקיפוף להבטיח שכל בחור בישראל ישרת בצבא. הם ממליצים על ישיבות הסדר. אולם בישיבות "בני עקיבא" שולטים ר"מים חרדים, המטיפים נגד שירות בצה"ל בכלל. הרב בריה חובייה שהקימו את הישיבות הללו איבדו את השפעה בהן. תלמידים כי עדות המזרח ממשפחות מסורתיות לומדים בישיבות החרדיות ושם מלעיטים אותם בחומר נגד המדינה, נגד הציונות.

למה אינם רוצים לתתום שיכבדו את דגל המדינה ויחגגו את יום העצמאות, כפי שדורשת ההנהלה הציונית? האם הזו מרשים לעצמם לסרב להתחייבות כזאת באיזו מדינה של גויים?

ההתאכזרות לעולי אתיופיה ממחישה לאיזה שפל מדרגה הדרדרנו. הרבנות הראשית יורדת לחייהם ומביישת אותם בתביעה לגיור לחומרה, כלומר הקזת דם. וזאת תובעים מיהודים ששמרו על יהדותם אלפים בשנים.

ובתחום החינוך מעוזה הממשלה להפלות את הסטודנטים הערביים. זוהי התכחשות לכתוב במגילת העצמאות. השר משה ארנס, איפה היית בהצבעה הזאת? הרי אתה אחראי לטיפול במיעוטים בישראל מטעם הממשלה. מה קרה לשרינו שאיבדו את שפיותם בעניין כה יסודי הנוגע לזכויות האזרח?

המדינה פוגעת יומיום בזהותה בישראל. היא מורידה את דרגת המחקר שלנו באוניברסיטאות והופכת אותנו למדינה נחשלת בתחומי מדע בסיסיים. אנו מפגרים אחרי מדינות ערב, שרבבות סטודנטים שלהן לומדים בכל האוניברסיטאות בעולם. מוחות מבריקים בורחים מישראל. האם הישיבות הדתיות יספקו את אנשי המדע המחקר?

הפעמונים מצלצלים לישראל. אל נהיה חירשים ואטומים כי בנפשנו הוא. אנו בשנת הארבעים של המדינה, אל נהרוס את שבבינו.

רק לא משאל־עם

מאת ח"כ פרופ' שבח וייס

באחרונה הולכים וגוברים הקולות הקוראים להשתמש במשאל־עם כמוצא מן המשבר שנקלעה אליו המערכת הפוליטית הגבוהה.

לפניה זו למשאל־עם מקורות רבים, כמו הנטייה לעקוף את ה"פרלמנטים", בהבוזה שהם מרוחקים מרצון העם ודואגים לכיסאות; הרצון למצוא פתרון־פלא מהיר לבעיות סבוכות, כבחינת זבנג וגמרנו; הנטייה לפתרון פשוט ובדרך־כלל פשטני לבעיה קתקרטית, תוך ביזוזה והפרזה משאר העניינים (לתפוס את השור בקרניו); נטייה דמוקרטית עממית היונקת את השראתה ממה שמצטייר כ"רצון כללי" בלתי משוחד תם וישר, שיש בה איזה תום פופוליסטי. בדרך־כלל התחידה להשתית תהליך של קבלת החלטות חשובות על תוצאות משאלי־עם משקפת מגמות של דמוקרטיה ישירה בנוסחה הקלאסי הראשוני.

זולת שווייץ, רוב המדינות הדמוקרטיות ובעיקר בעולם האנגלו־סאקסי והסקנדינאווי, נמנעות משימוש במוסד זה, ואילו במדינות הלטיניות נעשה השימוש במשאלי־עם באווירה פופוליסטית של היעדר יציבות פוליטית ועל־ידי מנהיגות אוטוקרטית.

את משאלי־העם אפשר לחלק מבחינה תרבותית וסוציולוגית לשני טיפוסים: משאלים הכרעתיים, כמו אלה בשווייץ, ומשאלים הוראתיים כמו אלה בצרפת של דה־גול ובכמה משטרים בלתי דמוקרטיים. אם יתקיימו משאלי־עם בישראל, הם עשויים לנוע בציר שבין ההכרעתי להוראתי. אני משער שאם משאלים כאלה יתקיימו בתקופה של מנהיגות כאריזמטית, תגבר הנטייה למגמה ההוראתית. בדרך זו יגבר בהם היסוד הפופוליסטי ותונמך קומתן של המגמות הדימוקרטיות המובהקות.

משאלי־עם עלולים לשבש את דרכי השלטון. כליכך למה נוצר לעצמנו מצב שבו עולה על הפרק שאלת הוועידה הבין־לאומית ומשאל־העם כאשר הליכה לוועידה כזאת, אך הרוב בכנסת נרתע מן הוועידה. מה יעשה הרוב? האם יעביר את השלטון למיעוט? או מצב הפוך, הרוב בכנסת תומך בוועידה ומשאל־עם פוסל אותה. האם יעביר הרוב התומך את השלטון למיעוט הפרלמנטרי הפוסל את הוועידה?

הרי רק על־פי דוגמה אקטואלית, זו אסור להשתמש במוסד משאל־העם במקרה שלפנינו. כאשר המערכת הפוליטית נקלעת למשבר חמור שבמרכזו שאלה מדינית מכריעה ואולי גורלית, יש לאפשר עריכת בחירות בזק, שהן אפקטיביות ועלותן נמוכה ביותר למשק, כפי שאכן מוסדר העניין באנגליה, בצרפת (בתנאים חוקתיים מסוימים), בבלגיה ובכמה מדינות דמוקרטיות אחרות. מאידך גיסא, כאשר העניינים הצריכים נעים על מי מנוחות מן הראוי לאפשר לממשלה למשול לפחות חמש שנים (כמקובל ברוב ארצות אירופה ובעולם האנגלו־סאקסי).

על כן יש להאריך את תקופת הכהונה של הכנסת לחמש שנים. מובן שאין לאפשר מצב שבו הכנסת תאריך לעצמה את תקופת הכהונה, על הכנסת לתקן את החוק ולהחילו רק אחרי הבחירות לכנסת החדשה.

בד בבד יש לערוך תיקונים נוספים בחוק יסוד: הכנסת, בחוק יסוד: הממשלה ובחוק יסוד: הנשיא. חשוב לקבוע בחוק, שעם קבלת החלטה על בחירות מוקדמות יש לערוך אותן תוך חודש ימים. בחוק לאפשר לנשיא המדינה לפזר את הכנסת ולהכריז על בחירות חדשות כאשר נוצר מצב שבו סכנת ממשלת־מעבר נעדרת אמון ואי אפשר לכונן תחתה ממשלה בתאמון. תיקונים אלה בחוקי הכנסת ובחוקי הבחירות ישפרו את תפקודו של המשטר הדימוקרטי בישראל.

אוניברסיטת תל-אביב

המרכז למחקרים אסטרטגיים ע"ש יפה

יום עיון:

מלחמת לבנון — מבט מ־1987

יתקיים ביום שני, 1 ביוני 1987, באולם כס המשפט ע"ש מלכה ברנרד, הפקולטה למשפטים, בנין טרובוביץ, אוניברסיטת תל-אביב.

מושב א':

מלחמת לבנון — הרקע. יו"ר: מר שמואל מאיר

09.20-09.00 פתיחה — דיקן הפקולטה למדעי הרוח, פרופ' משה גיל

דברי פתיחה — אלוף (מיל.) אהרון יריב, ראש המרכז

09.50-09.20 הרקע הערבי: השחקנים העיקריים — פרופ' איתמר רבינוביץ

10.20-09.50 הרקע המעצמתי — מר חנן בראון

מושב ב': **המלחמה — תהליכים וגורמים**

יו"ר: סגן ר' המרכז, מר יוסף אלפר

11.20-10.50 קבלת ההחלטות במלחמת לבנון — ד"ר יהודה בן־מאיר

11.50-11.20 מלחמה וכלכלה — פרופ' אסף רזין

12.20-11.50 התקשורת והמלחמה — מר זאב שיף

12.50-12.20 האינטלקטואלים והמלחמה — פרופ' ירמיהו יובל

מושב ג':

בעקבות המלחמה, יו"ר: ד"ר אריאל לוויטה

14.30-14.00 המצב בלבנון בעקבות המלחמה — ד"ר יוסי אולמרט

15.00-14.30 אש"פ בעקבות המלחמה — פרופ' גבריאל בן־דור

15.30-15.00 מהלכים צבאיים ולקחי מלחמה — אלוף (מיל.) אביגדור בן גל

16.00-15.30 המצב הצבאי בצפון בעקבות המלחמה — תא"ל (מיל.) אהרן לברן

מושב מסכם: יו"ר: ר' המרכז, אלוף (מיל.) אהרון יריב

17.15-16.25 רב שיח: **מטרות המלחמה**

משתתפים: ד"ר מאיר פעיל, מר אריה נאור, פרופ' יובל נאמן

18.00-17.15 *מלחמת לבנון במלחמות ישראל* — ח"כ מרדכי גור

— הציבור מוזמן —

לאכול אותה בגדול

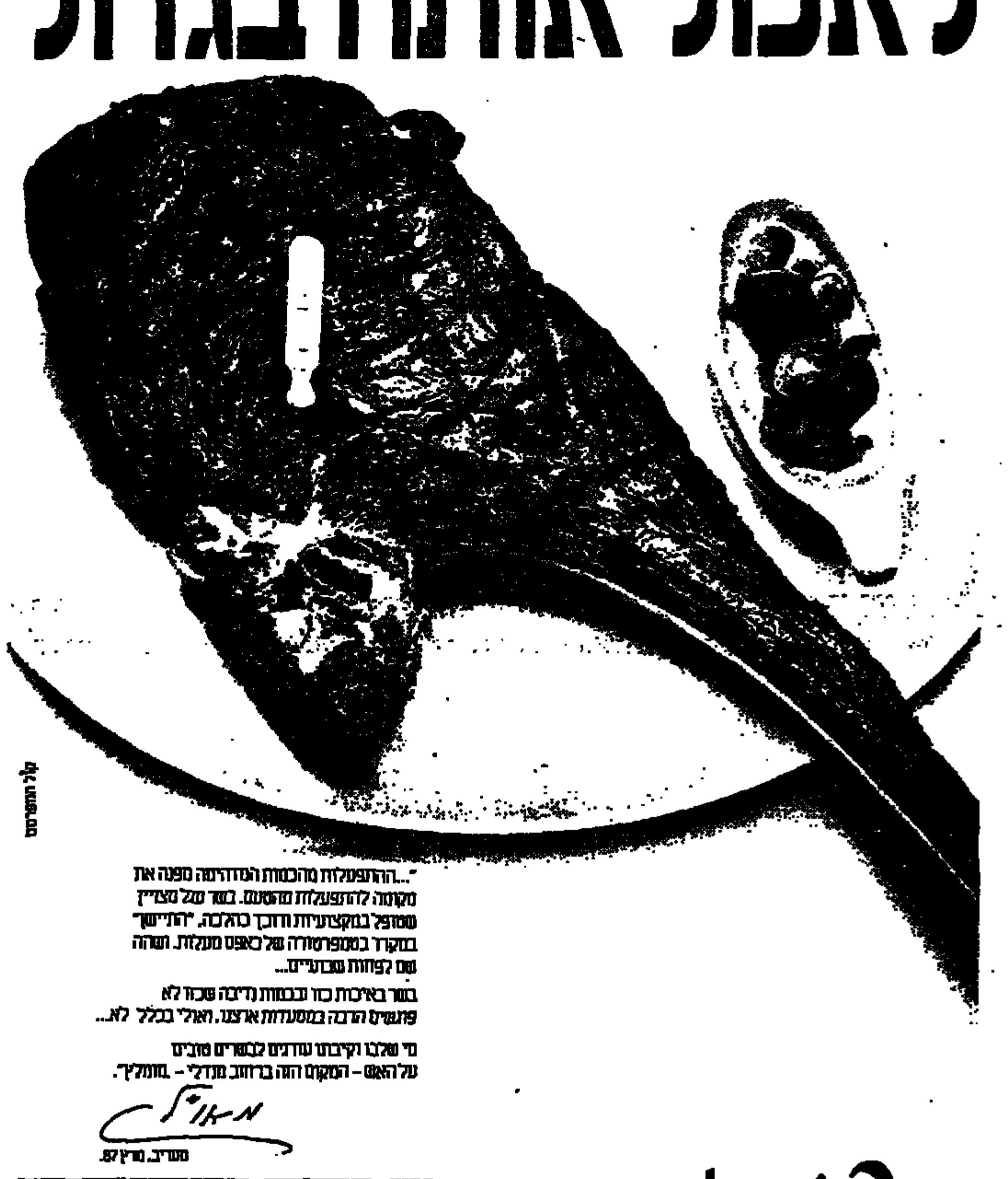

"...ההתפעלות מהכמות המדהימה מפנה את מקומה להתפעלות מהטעם. בשר של מצריין שטופל במקצועיות והוכן כהלכה. "הוויישף" בוקרך בטמפרטורה של כאפס מעלות. ושהה שם לפחות שבועיים..."

בשר באיכות כזו ובכמות נדיבה שכזו לא פוגשים הרבה במסעדות ארצנו, ואולי בכלל לא...

מי שלבו וקיבתו עורגים לבשרים טובים על האש — המקום הזה ברחוב מנדלי — מומלץ".

מאו"ל

מעריב, מרץ 87.

נגיסה אחת תשכנע אותך

steak hOuse WHITE HALL

רחוב מנדלי 6 תל-אביב. טל. 03-249282

אוניברסיטת תל-אביב

תכנית ייחודית לתלמידים מצטיינים

אוניברסיטת תל-אביב מודיעה על ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח לתכנית הייחודית לתלמידים מצטיינים בוגרי בתי-ספר תיכוניים. לתכנית יתקבלו מספר קטן של תלמידים בעלי כישורים גבוהים במיוחד.

יתקיימו שני מסלולי לימודים: המסלול הבין-תחומי, אותו מרכז פרופ' יהודה אלקנה, שיכלול לימודים הן ממדעי הטבע והן ממדעי הרוח והחברה, ודורש לכן בסיס חזק במתמטיקה, באנגלית ובעברית; המסלול הדיסציפלינרי, אותו מרכז פרופ' עוזי קלדור, שיתמקד בתחום לימודים אחד או בשני תחומים (תאפשרנה השלמות מתחומים אחרים) ודורש כישורים מובהקים בתחום הלימודים המיועד.

תלמיד שיתקבל לתכנית יוכל לסיים את לימודי התואר הראשון בפרק זמן קצר מהמקובל, ויוכל אז להמשיך במסלול הישיר לדוקטורט (אם עמד בדרישות מסלול זה והתקבל ע"י אחד התחומים באוניברסיטה); לחילופין, יוכל התלמיד ללמוד ישירות לתואר שני, כולל כתיבת עבודות גמר ברמה גבוהה, ויהיה זכאי להתקבל ללימודי תואר שלישי בתחום התעניינותו עפ"י תנאי החוג המתאים.

תנאי הקבלה

לתכנית יתקבלו תלמידים בעלי כישורים בולטים במדעי הטבע, הרוח ו/או החברה. עליהם לשלוט היטב בשפות עברית ואנגלית, ולהיות מסוגלים לקרוא קריאה שוטפת חומר ספרותי ומדעי כאחד, בשתי השפות. התלמידים יתקבלו ע"פ ציוני בחינות הבגרות והבחינה הפסיכומטרית. יובא בחשבון גם כישרון נדיר בתחום מתאים שגילה התלמיד. המועמדים למסלול הבין-תחומי ידרשו להבחן בבחינת קונקורס.

סדרי ההרשמה

על המעוניינים לפנות בכתב אל הגב' שמחה מנחם, בנין גילמן, חדר 375, אוניברסיטת תל-אביב עד ה-20.6.87 (טלפון לבירורים 420732).

הפנייה תכלול המסלול המבוקש, תחומי התעניינות, פעילויות מיוחדות של המועמד, ת.ז., טלפון, כתובת ומיקוד;

מועמדים הרשומים לשנת תשמ"ח באוניברסיטת תל-אביב יציינו זאת בפניתם ויציינו את מספר תעודת הזהות.

מי שאינו רשום לאוניברסיטת תל-אביב יצרף לפנייתו צילום של תעודת הבגרות והציון פסיכומטרי (או המועד שבו נבחן בבחינה זו).

מועמדים שטרם נבחנו בבחינה פסיכומטרית, יהיו חייבים לעמוד בבחינה שתתקיים ב-2.7.87 (ההרשמה לבחינה זו היא עד סוף חודש מאי 1987).

נאות הככר טיולי קיץ 87 לגלות עולם נסתר עם מדריכי נאות הככר

יוגוסלביה איטליה — 16, 18, 19, יום

ספארי בקניה — 9, 16, 23 יום

תורכיה מערב ומזרח — 10, 18, 19, 20 יום

פולין הונגריה — 15 יום

סקנדינביה — 18 יום

יוגוסלביה אוסטריה הונגריה — 17, 18, 23 יום

דרום אמריקה — 20, 23, 32 יום

המזרח הרחוק — 30—35 יום

ספרד פורטוגל והפירנאים — 15, 20, 21 יום

חדש

מועדון מטיילי מעריב

לקבלת חוברת מפורטת והרשמה:

ירושלים — קרן היסוד 36, טל. 699385, 02-636494

תל־אביב — הירקון 252, טל. 03-5463111

חיפה — הרצל 61, טל. 04-671292

ואצל סוכן הנסיעות שלך.

[illegible] من الأصل

هكذا من الأصل

מכתבים למערכת הארץ

גלגל של נקמות

התגובה הספונטנית של רבים באתנו על הרצח המתועב של רמי חבה היא ודאי, רצון לנקום. אם לא ברוצח — שעדיין אינו ידוע — אזי בבני־עמו.

אולם ההרהור שני כבר אותנו לידי סכנה שאותו מעשה שפל האי נעשה גם הוא מתוך צורך בנקמה. האם מדובר בהתעללות כבר בתגמולים המסתובבים בני הצנות עם נשקם, והערבים חשים חסרי אונים ומושפלים מולם? או שבא זו תגובה על הריגת קרוב משפחה מבודר של חיילי צה"ל?

נקמה מביאה לידי נקמה חדשה הגור הלילה. ההכרה שהנקמה מביאה לתוצאות כה נתעבות, חייבת להביא לידי בלימת בעגל הקסמים הזה.

יצחק קליין

חיפה

המחתרת והיפהפיות

תוך התחשבות במיעוט, הרואה בתמונות נשים דבר תועבה, נאלצים כל תושבי הבירה לוותר על מיטב שלטי הפרסומת בתחנות האוטובוסים.

בימים אלה מולאו תחנות האוטובוס בירושלים במודעות המבשרות: "1,822,226 אזרחים תומכים בעצינה למחתרת היהודית".

האם לא עלה בדעת המפרסמים שיש קבוצה גדולה של אזרחים אשר בעיניהם שלטים בזכות חנינה למחתרת הם תועבה? או שמא ברור למפרסמים שבניגוד למתעבי היפהפיות, אזרחים אלה לא ישרפו תחנות?

לגופו של עניין מזכירים לי השלטים בדיחה ישנה: "איכלו זבל! הן לא יעלה על הדעת ש־500 מיליארד זבובים טועים כולם".

ש. בן־דוד

ירושלים

לא אוסקר ויילד

במאמרה "סם המשחק" ("הארץ" 12.5) מציינת הדה בושס כי "בזמנו האשים אוסקר ויילד את האנגלים שמדי פעם הם לוקים בתקפות מוסר צדקניות".

אין זה מדויק. אוסקר ויילד היה אמנם קורבן למתקפות מוסר. אך המאשים היה הסופר האנגלי תומס מקולי. רוד פריסמן, שתרגם את ספרו של ויילד "ממעמקים", ציטט במבוא שכתב לספר את דברי מקולי שמקצתם מובאים בזה: "אינני יודע שום חזיון, העלול יותר להביא לידי גיחוך, מן הקהל הבריטי בשעה שבולמוס המוסר אוחז אותו לתקופות קבועות (...) אחת בשש או בשבע שנים מתחילה פתאום מידת החסידות שלנו ללבוש כלי־מלחמה".

אני משער שכושה התמכה על מקור זה, אך נתחלפו אצלה היוצרות.

יצחק שלום

ירושלים

גם אחוזים משתנים

ב־21 במאי הופיעה ב"הארץ" ידיעה שכותרתה, התנוצה במרכאות, אומרת: "שכר עובדי המדינה גדל ב־26% אחוז מאז ספטמבר 1986".

בגוף הידיעה נאמר: "... על־פי נתוני האוצר, היה השכר הממוצע של עובדי המדינה בספטמבר 1225 שקלים ואילו באפריל '87 הגיע השכר הממוצע ל־1420 שקלים".

כהנחה שנתוני המקור נכונים: כשאני למדתי בבית־ספר נקראה עלייה כזאת בשם 16 אחוז בקירוב (15.9 אחוז, ליתר דיוק). כיום היא נקראת, משום־מה, בשם 26 אחוז.

אמנם עבר מאז לא מעט זמן. אף על־פי כן: האם ייתכן שהדברים השתנו עד כדי כך?

מ. יומן

בת־ים

לא אני כתבתי

המכתב שהתפרסם ב"הארץ" בוד תיבתי ב־21 במאי בעניין הנחות בשכר לימוד למשפחות הורגים לא נכתב על ידי.

הזיוף הזה מופץ ברבים בשמי ואין לי תרופה.

פרופ' עמנואל מרכון

האוניברסיטה העברית, ירושלים

הדקירה לא העיקר

"אשה דקרה בעלה בכנס מפתי אפידה". כך מבריזה הכותרת וזה תוכן התרשמותו של סופר "הארץ" איתן רבין מאותו מפגש של המפונים שהיה באילת ב־15 וב־16 במאי. האם נתן את דעתו למשמעות המלה "כמפונים"?

מקרה מעציב זה, של הדקירה, לא היה עיקרו של המפגש ודאי שלא היתה זו האווירה הכללית ששררה באותו האירוע.

אלא שאם מקרה חריג זה הוא שהרשים את העיתונאי, ולא הורייתם העמוקה של המשתתפים בפגישה, ראויה העיתונות לאימרה המצטטרת לה שהעיקר בפירסום הוא "אדם נשך כלב".

ישעיהו ברנת

צור יהודה

הריעו, כמובן

מיכאל הנדלזלץ כתב ("הארץ" 17.5) על התשואות שזכתה בהן "הפלשתינאית" של תיאטרון חיפה במינכן. לא צריך להיות נביא על מנת לחזות בביטחון שאם יציגו את "הפלשתינאית" בארצו של ברונו קרייסקי, וקורט ולדהיים, יהיו מחיאות הכפיים חזקות פי כמה. אני מרשה לעצמי להמביח גם, שאם יצליחו להעביר את הצגת המחזה לארצות השכנות, לא רק ידיעו לשחקנים, אלא ישאו אותם על כפיים.

ארנולד מרגלית

חיפה

הכישלון תנאי להצלחה

עקב ברירת אסירים מסוכנים מכלא עזה הוקמה ועדת חקירה. בכלא עזה היה האחראי המנוהל אדם שהועבר מתפקידו בבאר־שבע, בשל כשלונו, לתפקיד חשוב וקשה יותר בעזה. בראש ועדת החקירה עומד גונדר־משנה יוסף פלק — שהועבר בשעתו מתפקידו בעקבות בריחת צבי גור.

במדינת ישראל נדרשת כנראה מידה של כישלון כדי להצליח.

ד"ר הרברט כהן

אשדוד

לשכת המסחר תל־אביב יפו

הודעה בדבר אסיפה כללית יוצאת מן הכלל

אסיפה כללית יוצאת מן הכלל תתקיים ביום א' 12.7.87 בשעה 16.00 בבית לשכת המסחר ברחוב החשמונאים 84 בתל־אביב.

על סדר היום:

שינויים בתקנון הלשכה

אם לא יהיה בשעה היעודה קוורום מספיק תדחה האסיפה בחצי שעה ותתקיים בכל מספר של משתתפים.

תקליטים קלים / רפי קינן

אוצרות הפולקלור של "הונגרטון"

הפשרת היחסים עם הונגריה ופר לין באה עד כה לביטוי בעיקר (ככל שידוע לנו) בתחום האמנותי: אמנים מהונגריה ומפולין פוקדים את אולמותינו וזוכים לבקרים זה כמעט תיים. מסתבר, שלא רק את האולמות — כל אוהד שברשותו פטיפון יכול לארח בביתו גם את אמני חברת התקליטים ההונגרית "הונגרטון", המיוצגת בארץ על־ידי חברת "אימפורטניקס". חובבי המוסיקה הקלאסית כבר מכירים היטב את החברה, שלה קטלוג עשיר בתחום זה וכן קטלוג של אופרטות. מה שפחות ידוע הוא שלחברה גם תקליטי ג'אז, פופ ופולקלור.

הפולקלור הוא העשיר והמעניין ביותר. הפופ ההונגרי מפגר מאוד אחרי הנעשה במערב, בתחום הג'אז התקליטים מעניינים יותר — בייחוד של נגן הקונטרבאס אלאדאר פגה, וירטואוז בקנה־מידה עולמי. שבתיים לתקליטיו בעתיד. תחום הפולקלור הוא העשיר והמעניין במוסיקה הלא־קלאסית. הקטלוג הקלאסי של החברה כולל בין 30 ל־40 תקליטי פולקלור ליצוא, פולקלור הונגרי, צועני, של ארצות הבלקן, טורקי ואף שלושה תקליטים של מוסיקה יהודית. בקטלוג הפולקלור שלא ליצוא יש בעיקר מוסיקה צוענית, והורת "איטסר־תיקס", כך סיפר לנו איש החברה יוסי לבנון, מייבאת מקטלוג זה בעיקר לפי הזמנות של חנויות תקליטים. הקשר עם אנשי החברה (חברה ממשלתית, כמובן) נוצר לפני כשנתיים והוא מתהדק והולך. כשההנגרים נותנים כל סיוע אפשרי.

לקוצו לשמיעה בבית כמה מתקליטי החברה, והתמקדנו באזור הבלקן וסביבתו המיידית. האזור הזה היה תחת כיבוש טורקי משך כ־400 שנה ואותותיו ניכרים במוסיקה העממית של עמיו. ואולם, בעוד שהשלטון הזר עצר כמעט התפתחותה של מוסיקה אמנותית מקורית — הפולקלור בארצות הבלקן הוא, קרוב לוודאי, העשיר ביותר והפחות מקולקל באירופה.

★ התקליט "מוסיקה מדוקית עתיקה באירופה" של אנסמבל קצקש מביא שירים וקטעי מוסיקה טורקיים שבוצעו ו/או נכתבו בהונגריה במאות ה־16 וה־17. זהו מסמך מרתק, פרי עבודת מחקר מדוקדקת, שנעשה במסגרת מגמה בהונגריה לאסוף את כל מה שהני חילה נכוחות טורקית בת 150 שנה. יצירות, המוסיקה הטורקית, כמו הפרסית והערבית, לא נרשמו — במקרים מסוימים נרשם המודוס — אלא העברו עליפה והן מבוססות בעיקרן על אלתור. אין זה מפליא, איפוא, שבראשונה השמו יצירות כאלה בתווים באירופה המערבית, בעקבות הכיבוש. כזאת למשל היצירה "המארש של חיילי הבי של בלגראד", שהגיעה לידי עושי התקליט הזה להוצאה לאור של נירנברג, שפירסמה ב־1608 זיכרונות מסע של סוחר ושמו סלומון שווייגר.

המוסיקה הטורקית היא מוסיקה נפלאה והפן שלה המובא בתקליט זה אינו יוצא דופן מבחינה זאת. הלהקה מנגנת בכלים עתיקים, מזרחיים ומערביים. בכמה קטעים מצטרפים לנגינת הלהקה (שכל חבריה הנגרים) שלישיית הלאוטות "בקפארק באלינגר". נגן הסאבסור (כלי מיתרים שמקישים עליו) האיראני עסמאיל ואמני האוסטרי רנה קלמנציק הידוע בתקליטי האנסמבל הרבים שלה. המנגן כאן בנאי, כלי ממשפחת החלילים. תקליט מומלץ.

★ מומלץ מאוד הוא גם תקליט של האנסמבל על־שם ווזיצ'יק, ובו שירים וקטעים אינסטרומנטאליים דרום־סלאוויים. חברי אנסמבל זה, כמו חוקר המוסיקה שעל־שמו הם נקראים, מחפשים ומשחזרים קטעי מוסיקה של העמים הסלאוויים הדרומיים, בעיקר מהונגריה — אך גם מיוגוסלאוויה. ששת חברי הלהקה משתמשים בכלים עממיים אותנטיים ובכמה קטעים מצטרפת אליהם רביעיית נשים. בחוברת המצורפת לתקליט כותבים חברי הלהקה, כי בבחירת הכלים ובתזמור הם השתדלו להיות נאמנים ככל האפשר למסורת, בהתבססם על מקורן האותני של הנגינות כך שאפשר יהיה לזהות את ייחודה של כל אחת. השירים היוגוסלאוויים בתקליט הם המעניינים והיפים ביותר, לטעמי, ובניהם אהבתי במיוחד את שני הקטעים המקדוניים, עם הקצב האסימטרי פרי ההשפעה הטורקית.

★ "מוסיקה עממית מהבלקנים" ממלאת את תקליטה של להקת "שפראצקוק". ארבעת נגני הלהקה יחד עם זמרת תנגן סאמבורה (כלי פריטה) נוסף על חבר הלהקה המנגן בכלי זה (כל אחד מחברי הלהקה מנגן בכלים רבים), מגישים שירים ומנגינות מבולגריה, מיוון ומטקדוניה. ביצוע מצוין למוסיקה נפלאה, לסירוגין רוויית רגשות ולידית, עם קטעי אלתור ומקצבים מסובכים.

★ מומשמת חברי להקת "מירמוס". ארבעה הם יוונים המתגוררים בהונגריה והיא מבצעת שירים ומנגינות יוונים. הם מבצעים את השירים בעיבודים נפלאים, המבוססים על מקורות עממיים אותנטיים. המוסיקה היוונית פופולארית מאוד בארץ וגם כשיריה המודרניים בולטים מאוד המקורות העממיים — בקו המלודי, במקצב ובצבע. תקליט זה פותח צוהר למקור שממנו שואבים היוצרים היוונים בני זמננו — מתיאודורקיס ועד דיוארקס. תקליט יפהפה ודבנגני מאוד, הן במבחר השירים והן בצבע של התזמור.

★ הציתאר, כלי פריטה המאפשר ביצוע המנגינה והליווי בעת ובעונה אחת, הוא הכלי העממי הפופולארי ביותר בהונגריה — בין השאר, משום שקל לייצרו וקל ללמוד לנגן בו. כך מוסבר, למי שמעוניין לקרוא, על גב עטיפת התקליט "מוסיקת ציתאר הונגרית". כלי זה, "שלא נכתבה לו מנגינה מיוחדת, אבל שמנגנים בו כל מנגינה", זוכה בשנים האחרונות לרנסנס נאה בהונגריה והתקליט כולל שירי־עם מבוצעים בידי מקהלות הציתאר הטובות בהונגריה. קשה לתאר במלים טיבו של צליל, לכן נאמר רק שמי שלא שמע תזמורת שלמה של ציתארות מנגנת מחמיץ חוויה חד־פעמית ומרגשת.

★ "ההורדי־גורדי" הוא מעין תיבת נגינה כלי פריטה שפורטים עליו תוך סיבוב ידית. זהו כלי מערב־אירופי עתיק, שהגיע למזרח אירופה באמצע המאה שעברה. כיום אין כמעט נגנים בכלי זה ולכן העניין הרב שמעורר התקליט "מוסיקת הורדי־גורדי מזרח־אירופית", שמבצע רוברט מנדל בליווי נגני כלים עממיים. מנדל החל את הקאריירה שלו כמנגן כלי נגינה לפני שהחל לנגן בהורדי־גורדי שבנה בעצמו. הוא מרבה להופיע בארצות שונות ולפרסם מאמרים על הכלי המיוחד הזה. מעניין.

★ שלושה תקליטים של מוסיקה צוענית לקחתי כדי לשמוע: של להקת רייקי שהופיעה השנה בארץ, של הכנר שאנדור לאקאטוש, ותקליט הנקרא "שירי־עם צוענים מהונגריה". ארנינו מורגלות לשירים צוענים "מתורבתים", כפי שמגישים המבצעים (המצוינים) בשני התקליטים הראשונים — ומי שמכיר ואוהב מוסיקה זאת יודע פחות או יותר מה צפוי לו בהם.

הארץ ממליץ

המשפחה, על ציר תגינים קשות הנאבק שתגאות אמריקאיות בערבה האוסטרלית, ובתמורה זוכה בביקור ב"בוננגל" הניו־יורקי, ובאהבתו.

גו'שוע אתמול והיום (ת"א) — סיפור חייו של בחור יהודי טוב, שאביו גנגסטר ואמו ערכה סטריפטיז במסיבת הבר־מצווה שלו. סרט קנדי.

נרדפי החוק (ת"א) — סרטו המקסים של ג'ים ג'ראמוש על שלישיית תמהונים בשולי החיים באמריקה, הבורחים מבית הסוהר ומנסה לחיות את חייה בדרך הפשוטה ביותר. הגיוחה ביותר האפשרית. קומדיה דרומית.

אנשי הפח (ת"א) — סיפור שנות השישים באמריקה בעיניים של האזרחים המבוגרים יותר, המנסים בכל כוחם להשיג עוד דולר אחד לפרנסה טובה יותר. קומדיה של מצבים עם הרבה מרירות של בארי לוינסון.

זיכרון בברייטון (ת"א) — מחזה של ניל סיימון על התבגרותו של צעיר יהודי בברוקלין של שנות השלושים, בצלה הכבד של אימו הדומיננטית, וזכה לעיבוד קולנועי לא מרוחק מהמקור. מי שאהב את המחזה יאהב את הסרט.

סיפורים שסיפרתי לאמא (ת"א) — שנה בחייו של ילד, בשוודיה של שנות החמישים.

שם הוורד (ת"א, חיפה) — סרט פור מתוך המתרחש במנזר במאה ה־14, לפי ספרו של ההסטוריון אומברטו אקו.

בקצב השעון (ת"א) — קומדיה בריטית על מנהל תיכון נפוח חשיבות, התועה בדרכו לוועידה חשובה. בכיכובו של ג'ון קליז מחבורת "מונטי פייתון".

פלאטון (ת"א, ירושלים, חיפה) — סרט מלחמה אמריקאי על חוסר הטעם שבמלחמת וייטנאם. נכתב ובוים ע"י אוליבר סטון, שלחם בוייטנאם ואף זכה בעיטור גבורה.

חליפת ערב (ת"א, ירושלים, חיפה) — סאטירה הנעשית למלודרמה, על משחקי כוח המשנים את הגדרת הזהות המינית. סרט צרפתי.

שתי אצבעות מצידון (ת"א) — סרטו של אלי כהן על מלחמת לבנון דרך עיני החייל הפשוט.

סרטים מיוחדים

מלו (ת"א) — משולש רומנטי, בקולנוע קרוב לשלמות של אלאן רנה, לפי מחזה תיאטרון מסוף שנות העשרים.

שיזות מלובלבות (ת"א, חיפה) — סאטירה קנדית שנונה, שכולה שיחות, על אינטלקטואלים, מין, התפוררות התרבות המערבית, והפער בין הגוף ובין הדיבורים עליו.

דקה לחצות (ת"א, חיפה) — אהבתם של הצרפתים לתרבות האמריקאית ולג'ז בפרט, מתגלמת בסרטו האמריקאי של טברניה הצרפתי, המספר על טיפולו המסור של צעיר פריזאי בנגן סקסופון אמריקאי המכור לטיפה המרה. (נגן הסקסופון גורדון דקסטר, המתגלה כאן כשחקן מעולה). לאוהבי ג'ז.

סרטי בידור

חגות קטנה ומפריעה (ת"א) — בחור עני ויתום, בלונדינית טובת לב, וצמח אוכל אדם, מככבים בסרטו המסוגנן של פרנק עוז (אחד מיוצרי "החבובות"), שהינו סרט אימים־מחזור־קומדיה.

קרוקודיל דנדי (ת"א, ירושלים, חיפה) — קומדיה קופתית לכל

התזמורת הפילהרמונית הישראלית 50

מנהל מוסיקלי: זובין מהטה

חידוש כרטיסי־המנוי

לעונת הקונצרטים תשמ"ח 1987/8

יתחיל ב־ו ביוני 1987

חידוש בהנחה — עד 15 ביוני

החידוש יסתיים ב־13 ביולי 1987

הודעות אישיות על סדרי התשלום האפשריים נשלחו בדואר

ניתן לשלם במשרדי התזמורת:

בתל־אביב: במחלקת המנויים (היכל התרבות) בימים א', ב', ד', ה' מ־10 לפנה"צ עד 3 אחה"צ; בימי ג' מ־11 לפנה"צ עד 6 בערב; בימי ו' מ־10 לפנה"צ עד 1 אחה"צ בלבד.

בירושלים: סוכנות "בימות", שמאי 8; בכל יום מ־9 לפנה"צ עד 1 בצהרים ומ־4 אחה"צ עד 7 בערב; בימי ו' מ־9 לפנה"צ עד 1 אחה"צ בלבד.

בחיפה: במשרד התזמורת, בית הקרנות, הרצל 16; בימים א', ב', ה' מ־9 לפנה"צ עד 2 אחה"צ; בימי ג' מ־2 אחה"צ עד 7 בערב; בימי ו' מ־9 לפנה"צ עד 12 בצהרים.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מברכת את

מקס וריטה הייבר (ארה"ב)

ביום חנוכת הפרוייקטים שהוקמו על ידם באוניברסיטה:

1. פרוייקט במדעי היהדות
2. קתדרה בהיסטוריה של יהדות זמננו — חקר השואה
3. קרן מחקר ביהדות זמננו
4. הרצאת זכרון שנתית ע"ש סלומון ושרה הייבר
5. הרצאת זכרון שנתית ע"ש אהרן ל. ופאולין ס. רצ'בסקי

הטקס יערך היום, יום רביעי כ"ח באייר תשמ"ז 27.5.87 במכון ליהדות זמננו, הר הצופים.

המועצה המקומית מעלות תרשיחא

עבודות ביוב במסגרת פרוייקט הביוב הארצי

מכרז מס' 03־87/03־1063 — מכרז חוזר

המועצה המקומית מזמינה קבלנים להציע הצעות לביצוע מאסף ביוב מרכזי בין מעונה ומאגר בעתק (שלב ב').

ניתן לעיין בהזמנה למכרז ובמסמכיו המפורטים, הכוללים מידע והוראות למשתתפים, מפרטים ותנאי תשלום, במשרדי המועצה המקומית בשעות העבודה הרגילות.

חומר למכרז ניתן לרכישה תמורת סכום של 500 ש"ח אשר לא יוחזר. סיור הקבלנים יערך ביום ב' 1.6.87 בשעה 11.00 מבנין המועצה המקומית.

המועד האחרון להגשת ההצעות הוא יום ג' 16.6.87 עד שעה 12.00, ע"י מסירה ישירה לתיבת המכרזים בנוכחות נציג המועצה המקומית. המסמכים יוגשו במעטפה סגורה, שעליה ירשמו שם המכרז ומספרו בלבד.

ש. בוחבוט

ראש המועצה המקומית

הקאמרי

באולם צוותא

קאמרי 3

פולה

מונודרמה

הכינו כרטיסים מראש!

מאת: מוטי לרנר.
בימוי: רם לוי.
תפאורה ותלבושות: פאול סלצברגר.
תאורה: חני ורדי.
בתפקיד פולה: עדנה פלידל.

"אני חוזר עכשיו מביקור בלונדון שבמהלכו ראיתי שתיים עשרה הצגות תיאטרון, ואחרי כל זאת אני אומר לכם בלב שלם לכו לראות את "פולה" בביצועה של עדנה פלידל. "שחקנית כזאת זכאית לתשואות על כל במת תיאטרון בעולם". שלמה גינוסר (דבר)

"עדנה'לה הנהדרת מרגשת אותי עד דמעות ומצחיקה. עדנה פלידל היא "פולה" מהחיים שלנו. המתולוג של פולה הוא שורשי ואנושי. הצגת חובה גם לחלמידים. יופי! עדנה'לה, רם (לוי) ומוטי (לרנר)". אמיר אוריין (העיר)

"ביצוע טוב ומחושב היטב". בועז עברון (ידיעות אחרונות)

"יהישג מרגש של עדנה פלידל, אחת השחקניות המוכשרות והרגישות בתיאטרון הישראלי שיצקה בדמות עצמה, חום, אנושיות ואהבה רבה". מירי פז (דבר)

"לעדנה פלידל יש כריזמה להחזיק ערב שלם". מיכאל הנדלזלץ (הארץ)

★ מוצ"ש 13.6 בשעה 21.00 ★ יום א' 14.6 ★ יום ג' 23.6 ★ יום ד' 24.6

כרטיסים בקופת התיאטרון הקאמרי, טל. 03־233335 ובקופת צוותא, טל. 03־250156/7

התיאטרון של תל־אביב

שירה, מאיר & שקולניק

פנחס פוסטל מציג פסטיבל ישראל ירושלים 1987

מאמאם

להקת אמיל דובואה

(צרפת)

כוריאוגרף: ז'אן קלוד גאלוטה

הבולט והמבריק מבין הכוריאוגרפים הצרפתיים בני זמננו

שתי הופעות בלבד בישראל

ירושלים, אמפיתיאטרון הר הצופים

מוצ"ש 30.5, יום ראשון 31.5 בשעה 20.30

ההופעות בקיסריה בוטלו, בעלי כרטיסים יוכלו להחליפם במשרדי הכרטיסים להופעות בירושלים, או לקבל כספם בחזרה

כרטיסים: קופת הפסטיבל תיאטרון ירושלים ומשרד "ההדר" תל־אביב

תיאטרוני ישראל

הערב יום ד' 27.5

תיאטרון הבימה:
בכתא — 20.30
הזוג והיה — 20.30
התיאטרון הקאמרי:
מיכאל קולהאס — קאמרי
רכוש נטוש — צוותא
קדיש — כפר סבא
התיאטרון העירוני חיפה:
שידוכים — ת' חיפה (07)
מבט מהגשר — האדי טאליב ב־16.30 (18) ב־20.30 (15)
האופטימיסט — מעונן חיפה ב־16.30 (24) ב־20.30 (02)

מדריך הארץ

תורנויות

תורנות רופאים

הזמנת רופאים בבקרים רופאים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבקר בתחנות מד"א של 101.

מגן דוד אדום:
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
בת ים 781111
הרצליה 052־541333
נתניה 823333
רחובות 08־451333
חולון 5511111
רמלה 803133
לוד־רמלה 08־221022
באר שבע 057־74767

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' — 20.00־8.00; בימי ו' — 15.00־8.00 טלפונים: 03־433300.

שר"ן — שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה, כולל רופאת שיניים: ירושלים, מוקד יום 668585, 669531; מוקד לילה, שבת וחג 226191; מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן. תל־אביב, מוקד יום 218820, 218898; מוקד לילה 631011; מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ד

שקמ"ר — שירות רפואי לקופ"ח: שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24־19: טל' 03־7549111 "שקט" קוד מנוי 222 מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:

ריענון מכבי שער 3 (ליד המשביר)

טלפון: 294869, 03־285822

המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00־9.00. אחר־הצהרים בתאום טלפוני בלבד. בר כוכבא 49 טל' 03־284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00

שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00

קופת לבית — שרות מיוחדים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.

מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052־548575

7549111 אזהורית 1500

שר"ן — עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות ביממה:
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים תורני 261113
חיפה 672222/3
נתניה 053־35316
באר־שבע 057־418111

מרכז רפואי באר־יעקב 08־223958

מרכז מידע לקורבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02־245554
חיפה טל' 04־382611

מרכז מידע למטבי להורי מטופל "מקלט":
א' ו־ה' 11.00־15.00
ב' ו־ד' 16.00־18.00
טל: 220051
רח' מאמוני 18 תל־אביב

יד ביד — ארגון קשבות לילד ולהורים תל אביב — לילד 226027־03 24 שעות ביממה להורים, בימים ב', ה' מ־20.00־17.00, 222732
ירושלים 243358
חיפה המרכז — 229488 מ־20.00־11.00
הגליל המערבי 04־922222

תורנות בתי־חולים

תל אביב רוקח — ילדים, פנימית, כירורגית
ירושלים הדסה ע"כ — פנימית, נשים, עיניים, א.א.ג.
הדסה ה"צ — כירורגית, אורטופדיה
בקור חולים — ילדים

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב בריאות המלך ג'ורג' 26 283731
הסל"ה קופ"ח מכבי השל"ה 7 5463371
ירושלים רשת אלון מרכז מסחרי רמות 861071
חיפה יבנה אבן סינא 6 672288
חולון אהרון הסקין 52 889153
בת ים מזור הכוכב דייך 20 583360
נתניה נתניה הרצל 11 22842
רמת גן רמת יצחק שד' ירושלים 96 777506
פתח תקוה אסותא ברון הירש 21 911710
הקריות ביצן מרדכי גמר כפר ביצן קרית ים 751680
רחובות כללית בני משה 452384

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא הבריות, משפחה, מיניות — אנונימי מבינוי. ימים ב', ג', ד' — 16.00־19.00. רמב"ם 9 5101511/2 חיפה: ימים א' רד' 16.00־19.00 רח' הסטורים 14 טל' 381520

מרכזי מידע — אגד

02־528251־2 03־432777 04־549121

מוגש כשירות לציבור על ידי

הסנה

חברה ישראלית לביטוח בע"מ

טלוויזיה

לימודית

יום ירושלים
09.00 טלטקסט — חדשות קול ישראל
09.03 פתחי נחמד — זה קורה בירושלים
09.30 רחוב סומסום — קיפי בירושלים
10.00 בבית של פיסטוק — יום ירושלים
10.30 ארץ מולדת — בין חומות ירושלים
11.00 עונת ירושלים — מפעל השחזור הארכאולוגי של העיר
14.00 טלטקסט — חדשות קול ישראל
14.02 האוניברסיטה הפתוחה — שכונות בירושלים: בשעריך ירושלים
15.00 פתחי נחמד — זה קורה בירושלים
15.25 פרפרים — שעשועון ליום ירושלים
15.55 הידון נוער ארצי תשמ"ז — על מפעל חייו של ד"ר בן־גוריון ופיתוח הנגב

כללית

17.00 ערב חדש
17.30 שמיניות באוויר — תכנית מיוחדת ליום ירושלים
18.30 (ע) קיצור החדשות
18.32 (ע) ספרות תרבות — אדריכלות ומגמות בנייה בירושלים, פרסומים בנושאי ירושלים בעברית ובערבית, כינוס המשוררות הבינ"ל שהיה בירושלים
19.00 (ע) סרט תעודה — ירושלים
19.30 (ע) חדשות
20.00 כותרות מבט
20.02 משחו מתפרסים — עניני קולנוע
20.30 בין הכסאות — עניני משפחה חבורה
21.00 מבט לחדשות
21.30 תשדירי שירות
21.35 מוקד
22.05 "גיבורי טלמארק" — סרט קולנוע
00.10 פסוקו של יום וחדשות הלילה

ישראל ערוץ 2

19.00 שישאר בינינו — מחצה
19.30 סרט על ירושלים — לגעת בעיר

20.00 "זמרת הארץ"
21.00 קליפים

ירדן ערוץ 6

18.00 סדרה בצרפתית
19.00 חדשות בצרפתית
19.15 ירדן כיום
19.30 חדשות בעברית
19.45 לקט שירים
20.00 חדשות בערבית
20.30 שלושה זה צפוף (קומי)
21.10 מלחמת טרויה (היסטורי)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 דראמה

לבנון ערוץ 12

13.30 חיים אחרים (סדרה)
14.00 מועדון 700
14.30 התעמלות
15.00 סרט: "האיש על האייפל"
16.30 ילדי ההכובנות
17.00 סופר־בוק (מצויר)
17.30 היצורים הטלים (לילדים)
18.00 זוהי הליכוד
18.30 משפחת קטבל (סדרה)
19.00 חדשות
20.00 סיימון את סיימון (בלש)
21.00 ומינגטון סטייל (סדרה)
22.00 קגני ולייסי (משטרתי)
23.00 מועדון 700

רדיו

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.09 בהמחה ביתוחה
09.00 קונצרט בוקר
11.57 פינת השיר
12.05 קונצרט אמנים צעירים
14.15 "באהובה ביגוחה"
15.00 מוסיקה יוונה
16.00 קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית
18.00 דיוקן
19.00 מוסיקה אהובה עליכם
20.05 אילטרוני
21.00 פסטיבאל ישראל־ירושלים 1987
23.15 מחוזי יצירות

רשת א'

07.30 רדיו קל — בעברית קלה
08.05 כי מציון תצא שירה
09.05 רבות על לב ירושלים
10.05 לכל איש יש שם
11.10 השידור היומי לבנותים
11.30 שירי עמים
12.05 מערב יהודיסטי בסימן ירושלים

14.06 בראש צעיר
15.30 שירי ירושלים
16.05 ירושלים כעיני אנשי־ספר
17.04 טקס הוויה לציון יום ירושלים
18.06 אל תשכח את התרכישה
19.05 שאל כעניין
19.20 פרקי היום בתנ"ך
19.30 שידורים לעולים
22.05 חבר מאותו כוכב

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 שירי ירושלים
12.05 "הגיע השידור בירושלים"
13.05 בוקר היום
14.00 שידור עמק בירושלים
16.05 בעבת התחמשת
17.05 מסמך ירושלמי בהזדרון מיוחד לעיר ירושלים
19.00 היום הזה
19.30 מוסף לענייני צבא וביטחון
20.05 עיר אבן ושמים
22.05 ירושלים שירים סביב לה
23.05 ערב טוב מירושלים

רשת ג'

18.06 הצעקה האחרונה
20.05 לי ולך שיר וברכה
21.05 צליל מכוון

23.05 הלילה הוא שירים

גלי־צה"ל

06.06 אוניברסיטה משודרת
06.30 פוקחים עין — חדשות
07.07 שבע אפס שבע
08.00 בוקר טוב ישראל
09.05 נבון לעכשיו מיוחד ליום ירושלים
13.05 מקום טוב באמצע — ירושלים
14.05 ירושלים של ריצ'ארד, ג'ון ומייקל, סגבי חוץ הרושבים בירושלים ומהרהורים עליה
15.05 מראה מקום
16.05 ארבע אחרי הצהרים
17.00 עם צנחנים בקרבות ירושלים במלחמת ששת הימים
18.05 האגדות לא שוא ידבין
19.05 משפט נגד ג'ון איבאן דמיאניוק
20.05 מתות לקצה הקרחון
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת
22.05 על הדבש ועל העוקץ
23.05 עשרים הארבע, היום שהיה
23.55 סיפת חצות
00.05 ציפורי לילה קלאסיות
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה
00.05 צלילי בוקר־שירים עבריים

שידור קבוע

רשת א'

07.30 רדיו קל — עברית קלה
08.05 הגנה
08.30 משפט האמינזק — שידור חי
14.06 בראש צעיר — מאמרין לילדים
15.30 השבלה הרעת לכל
16.05 משפט האמינזק — שידור חי

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.00 שיטים עניין
09.05 בראש צעיר — לילדים בחופשה
10.10 כל צבעי הרשת־סטאז יומי
11.30 סוף לשלום
12.10 אלדיאלי ב"ב

13.00 בוקר ההדר־שתות התמונות
14.06 להאות לא לא־תרבות האמנות
14.30 כת בחוק־הוי הזמן
15.05 הבעי קטם
16.05 תחזות הארץ־שירים עבריים
16.55 קראתי ספר־קוראים ממליצים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים

רשת ג'

06.05 בחזרה לאשר־להוקים
07.05 שיר בבוקר־בבוקר־סיסמים
09.05 מה כבר תשמע
10.05 שבעים מי יודע
11.05 כוכב פורח
12.05 רק מוסיקה
13.05 וג לאוזן
14.05 פזמון חוזר
15.05 חדש, חריש ומותר
16.05 הגנה יומית

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת
06.30 פוקחים עין—מידע ומוסיקה
07.07 שבע אפס שבע
08.03 בוקר־טוב ישראל — אקטואליה
09.05 אילה בוקר
10.05 הפסקת עשר
11.05 נבון לעכשיו
13.05 אחד אחד פזמונים ישראליים
14.05 רדיו־יומי
15.05 מה יש
16.05 ארבע אחר הצהרים־שירים
17.00 ערב טוב ישראל

שידורי צה"ל 2

19.05 רדיו, רדיו
20.05 סאמבה בבקיע
22.05 על הדבש ועל העוקץ
23.05 לילה לילה

קולנוע

תל־אביב

אורלי — ילדים חורגים לאלוהים 9.30 ,7.00 ,4.30
אלנבי — משה מראי 9.40 ,7.30 ,5.00
בית לסין — העיסיים 11.15
אסתר — ריסון חי 9.45 ,7.15 ,5.00
בן יהודה — יומן חוף בריטון 9.30 ,7.15 ,5
בורדון — נערות ליגר 9.30 ,7.30 ,5.00
גת — חנות קטנה ומפריעה 9.45 ,7.30 ,5.00
דיזנגוף 1 — שיזות מלובלבות 1.30 ,11.00
9.50 ,7.50 ,5.00
דיזנגוף 2 — זיכרונות אהבה ספוציה 11.00
9.50 ,7.50 ,5.00 ,1.30
דיזנגוף 3 — המורות 1.30 ,11.00 ,5.00
9.50 ,7.50
דקל — קרוקודיל דנדי 9.30 ,7.15
היכל — איש 3 מליון דולר לומות 10.00
12.00 סרטסים
הוד — יצרים 9.30 ,7.15 ,5.00
הקולנוע — בית צינתי אמריקה — נסיקה אומר 9.30 ,7.50 ,5.00
חן 1 — אנשי הפח 9.45 ,7.30 ,5.00
חן 2 — פשעים שבלב 9.45 ,7.30 ,5.00
חן 3 — אל תקרא לי לבן 9.45 ,7.35 ,5.00
חן 4 — החמון שלי בטקסמורד 11.00
2.00 ,5.00 ,7.50 ,9.40
חן 5 — צבע הכסף 11.00, 2.00, 4.45, 7.15
9.45
לימור — הפרוטוקול הרביעי 7.00 ,4.30
9.30
לב 1 — נרדפי החוק 2.00, 5.00, 7.30, 9.40
לב 2 — בקצב השעון 2.00, 5.00, 7.40, 9.40
לב 3 — מלו 2.00, 5.00, 7.30, 9.40
לב 4 — חליפת ערב 2.00, 5.00, 7.50, 9.50
סינמטק ת"א — סאגה 1.00, תמיד 7.30 ,9.30
החוויה האישית — אהבה שומלו 9.45
סינמה 1 — האוטנסלסור 9.30 ,7.15 ,5.00
סינמה 2 — הגה האוחזות 9.30 ,7.15 ,5.00
פאר — סיפורים שסיפרתי לאמא 7.30 ,5.00
9.30
סינמטק ישראלי — הגם בריסטאין אנדרסן 9.30 איש השיש 7.15
פריז — בנוי כלל 11.43, 2.00, 4.00, 7.00
9.30 הטעם האחרון 11.30 בלילה
צפון הבכורה — שם הוורד 4.30, 7.00, 9.45
שחף — פלאטון 4.15, 7.00, 9.30
תמר — נערת הסלסון הבלש 7.30, 9.40
תכלת — דקה לחצות 4.30, 7.00, 9.35
תל־אביב — מעבר לשיא 5.00, 7.15, 9.30

רמת השרון

כוכב — האוצר מארץ האוצר 7.00, 9.30

עפולה

חן — כלא נשים 9.15
היכל התרבות — הבוקר שאחרי 9.15

עכו

אורינגהיים — זיכרונות אהבה ספוציה 7.30, 9.30

ירושלים

אדיסון — מעבר לשיא 4.30, 7.30, 9.30
אורגיות — אשתי המן 4.30, 7.00, 9.15
אור 1 — הפרוטוקול הרביעי 4.30, 7.00
9.15
אור 3 — קרוקודיל דנדי 4.30, 7.15, 9.15
הבובות 11.15 בלילה
אור 4 — בלק פלאש המקפץ 4.30, 7.15
9.15, מסיבת רווקים 11.15 בלילה
אור 5 — יצרים 4.30, 7.15, 9.15, פלאג 11.15
אורגוך — חגות קטנה ומפריעה 4.30, 7.15
9.15
בית אגרון — השפחה החיפון 4.00 מנוסי
גלי־פופ — ישבה של בגבורי 6.15 רגסר
בימס 8.00 התמוזט המכבי 9.30
חן — שם הוורד 4.30, 7.00, 9.30
הבירה — האוטנסלסור 5.15, 7.30, 9.30
טשרשל — ילדים חורגים לאלוהים 7.15, 9.30
סמדר — פלאטון 7.00, 9.15
סינמטק 1 — העלמות מיליקן 7.00 הפתיר
הזחוד של הבריתים הקלנועית ב. המקשור והציגות הקולנועי 9.00
סינמטק 2 — והדרמן 7.00 א. מבחב לפרוי בראש, ב. אלבנות ב'אוקטוסף, ג. הטונאם הם לה קראמה 9.00
עדן — יומן חוף בריטון 4.30, 7.30, 9.30
רון — רקה לחצות 4.30, 7.30, 9.30

רמת גן

ארמון — ריגנון חי 7.15, 9.40
אורדע — מעבר לשיא 4.30, 7.15, 9.30
אורמון — קרוקודיל דנדי 5.00, 7.15, 9.40
הדר — ילדים חורגים לאלוהים 4.30, 7.00
9.30
רב בון 1 — משה פראי 5.00, 7.25, 9.45
רב בון 2 — הבוקר שאחרי 5.00, 7.25, 9.45
רב בון 3 — להתחנן שנית 5.00, 7.25, 9.45
רב בון 4 — חנות קטנה ומפריעה 5.00, 7.30
9.45
לילי — הפרוטוקול הרביעי 7.15, 9.30
שבוט — פלאטון 7.15, 9.30

רחובות

בית העם — 3 אבירים 6.30, 9.30
הוד — פלאטון 7.15, 9.30
חן — מעבר לשיא 7.15, 9.15, הסימור שאני גנבר 5.00

כפר סבא

חן — בית כלא לנשים 7.15, 9.30
עמל — נער ההב 7.15, 9.30
בית ביל — מעין אלמוני 5.00, 10.00

בת־ים

אורות — בלוגוע אתמול והיום 7.30, 9.30
עצמאות — מעבר לשיא 5.00, 7.15, 9.30

נתניה

סמדרי — אל תקרא לי לבן 5.00, 7.00, 9.15
שרון — צבע הכסף 5.00, 7.00, 9.15

חיפה והסביבה

אורה — שם הוורד 4.00, 4.30, 9.00
אורלי — קרין 7.00, 9.15
אמפיתיאטרון — פלאטון 4.00, 6.30, 9.00
ארמון — ריסון חי 4.30, 6.45, 9.00
חן — בטי כלל 4.30, 6.45, 9.00
סינמטק — סירים 3.00, איש הכביש 7.00
מירוח 9.50
עטמון 1 — ילדים חורגים לאלוהים 4.15, 7.45, 9.15
עטמון 2 — שיזות מלובלבות 4.30, 7.00
9.15
עטמון 3 — שמתי בין לשורה 4.30, 7, 9.15
קרין אור המזרחים — שמבע עדין 4.30, 7.00, 9.15
פאר — קרוקודיל דנדי 4.30, 7.00, 9.00
רון — מעבר לשיא 5.00, 7.00, 9.10
שפיים — נערת ליגר 7.00, 9.15
רב גת 1 — חנות קטנה ומפריעה 4.30, 7.00
9.15
רב גת 2 — בקצב הבתי 4.30, 7.00, 9.15
אורות — פלאטון 7.00, 9.30
בית העם — חליפת ערב 9.15
היובל — הבוקר שאחרי 9.15
ציון — שמתי בין לשורה 7.00, 9.15
מבורך — משעים שבלב 7.00, 9.15
פפיר — בלק פלאש המקפץ 7.15, 9.30

הרצליה

דוד — פלאטון 5.00, 7.15, 9.30
היכל — מעבר לשיא 5.00, 7.15, 9.50
מלון דניאל — אין הקרנות
תפארת — להתחנן שנית 3.30, 9.30
דן אכדיה — מערות קיטיפר — אוטובוס סופלוזים 7.00, 9.30

חולון

מגדל — ריגנון חי 7.15, 9.50
אורנה — נערת הסלסון הבלש 7.30, 9.30
מכבי — ילדים חורגים לאלוהים 4.30, 7.00
9.30
רינת — מעבר לשיא 5.00, 7.30, 9.30
סינרים קרית־שרת — העתוס שמור 4.00, הגבל הכורכר 7.00, 9.30

פתח־תקוה

היכל 1 — מעבר לשיא 4.30, 7.15, 9.30
היכל 2 — ילדים חורגים לאלוהים 4.30, 7.00
9.30
היכל 3 — שיזות מלובלבות 4.30, 7.15
9.30

בית שאן

כרמים — קומדיה מפשלה 9.15

ק. אונו

כינום — הרינגה באירה 6.10 המפוקץ להיט 9.00 ,6.30

חדרה

חדרה — ללא רוקים 7.15, 9.30
הוד — צבע הכסף 7.00, 9.30